

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NIELS HANSEN

LANGESMINDE

OG HANS EFTERKOMMERE

SAMLET OG UDGIVET AF
BØRNENE FRA HØJSTRUPGAARD

SORØ AMTSTIDENDE . SLAGELSE 1950

NIELS HANSEN
LANGESMINDE

NIELS HANSEN

LANGESMINDE

OG HANS EFTERKOMMERE

SAMLET OG UDGIVET AF
BØRNENE FRA HØJSTRUPGAARD

SORØ AMTSTIDENDE . SLAGELSE

FORORD

Niels Hansen, Oure, følte Savn ved at vide saa lidt om sine Forfædre og havde derfor god Forstaaelse for Børnebørnenes Spørgsmaal til ham om at skrive ned, hvad han havde oplevet.

Senere tog Thøger Dissing og andre sig for at samle om hans Fader Hans Christensen, Kohavegaarden.

Denne Slægtbog udkom i 1947, og i Slutningen af samme Aar fulgte en om Kohaveslægten.

Midt i 48 kom saa »Nygaardsslægten«.

I denne Bog er forsøgt samlet Ord om Hans Christensens næstældste Søn Niels Hansen og hans Efterkommere, hvortil vi hører.

*Højstrupgaardbørnene
ved Hans Dinesen.*

Livstegning af Gaardejer Niels Hansen, Oure.

Da jeg nu er kommen ind i 70-Aaret og af og til kommer det gamle Ord i Hu, at »Syv Gange ti er Støvets Aar og sjældent flere«, saa forekommer det mig, at jeg ved at nedskrive en Skildring af mit Livs Historie i sin Tid vil glæde mange af min Slægt og Efterkommere. Det har været et stort Savn for mig at mangle Viden om, hvorfra jeg stammer, og jeg vilde give en stor Skat for et Skrift, som nogle Hundrede Aar tilbage kunde fortælle mig om min Slægt baade paa Fædres og Mødres Side. Hvorledes de har været, og hvorledes de har levet både Mænd og Kvinder.

Jeg nærer vel det Haab, at vore Forfædre har været gudfrygtige Mennesker, som har levet for Sandhed og Ret selv i deres undertrykte og daarlige økonomiske Stillinger. Thi jeg forudsætter, at de helt igennem har hørt til Bondestanden og altsaa været stavnsbundne.

Men eftersom det synes, som vor hele Slægt nu for Tiden har Øje og Øre for Guds Rige her paa denne Jord, for Guds Menighed og de hellige Samfund, og tilmed er velsignet med timeligt Gods og fri for Nærings sorg, saa tænker jeg mig, at Guds Forjættelser for deres Skyld er arvet paa os.

Jeg vil velsigne dig og din Slægt i tredie og fjerde Led o. s. v. Ja, vi er under Naaden og forventer Saligheden i de evige Boliger, som jo er det bedste af alt i baade Liv og Død.

Jeg er født den 23. December 1817 i Kohavegaarden i Vejstrup og var den 3die af 6 Søskende, hvoraf vi endnu er de 5 levende.

Min Fader var Hans Christensen og min Moder Ane Nielsdatter, der begge var født i Vejstrup. Min Fader i selve Gaarden og min Moder i Spillemosegaarden, men nogen af deres Slægt

stammer fra Skaarup og Gudbjerg. De var saa hæderlige, dygtige, stræbsomme Folk, som kun faa, men kæmpede under de tunge Tidrs Tryk indtil den sidste Halvdel af deres Liv, da de fik rigeligere Udkomme. Min Fader var en klog, forstandig Mand, fast af Karakter og ærlig som kun faa i de Dage, men han var ikke et Hjertemenneske.

Min Moder derimod var hjertelig og god som kun faa Kvinder, hun kunde dele alt med sine Medmennesker og navnlig de fattige, der ikke glemte at komme i Gaarden. Men dette blandede min Fader sig ikke i. Hun gav os Børn mange gode Formaninger, og navnlig holdt hun os til at sige Sandheden, og hun talte tit om Vorherres Godhed.

Min Fader gjorde sig bemærket ved sin gode Forstand og sin Frimodighed til at træde frem, og D. E. Ruggaard omtaler ham i sin i 1871 udgivne Bog »Fremragende danske Bønder«.

Barndomshjemmet, hvori alle vi Søskende blev opdraget, var Hjem for mange. Skønt min Farfar var den yngste af 4, døde han tidlig, hvorimod hans andre 3 Søskende blev temmelig gamle. Og da som nævnt min Moder var en fin, ejegod Kvinde, og hendes Forældre skulde have Ophold i Spillemosegaarden, der var overladt en Søn, men hvis Kone ikke var af de flinkeste, saa tog mine Forældre ogsaa mod disse to gamle og plejede dem til deres Død, vistnok mod liden eller slet ingen Godtgørelse. Altså 3 gamle i Gaarden. Min Morfader døde Juleaften 1817, som jeg var født Dagen før. Fader har fortalt, at han tog mig i Favns favn og bar mig ind til Morfar og sagde: »Her har I en Afløser, Far!« Og den gamle tog mig i sin Arm og sagde: »Gud velsigne dig, min lille, og Gud ske Lov!«

Mine Forældre sagde om Morfader og Mormoder, at de var var meget elskværdige Mennesker, og jeg husker, Fader en Gang sagde, at han holdt mere af dem end af sine egne Forældre. Og dog skulde Farfar ogsaa have været en god Mand, medens hans Kone udmærkede sig ved sin Dygtighed. Farfar døde som nævnt tidlig — vistnok af Halsbetændelse — hvorimod Farmor vedblev at sidde hen med sine Sønner. En af dem, der var 2 Aar ældre end Far, giftede sig tidlig og kom til Skaarup at bo i Tømmermandsgaarden paa Skaarup Mark, men baade han og hans Kone døde tidlig, efterladende sig to Drengene paa 4 og 2 Aar. Disse

Niels Hansen.

Børn tog mine Forældre straks til sig og opdrog dem. Skifteretten solgte Gaarden.

Disse to, Hans og Christen Nielsen, opdroges da sammen med os, og vi betragtede dem som vore Søskende, og Fader sørgede for Bopæl til dem. Hans kom til Egebjerg og fik en Gaard; han døde i Fjor, ca. 80 Aar gammel. Han var Sognefoged ca. 30 Aar for Kirkeby Sogn.

Christen kom til Brohave og fik en Halvgaard, men er død for flere Aar siden. Fader maatte saaledes skaffe dem Bopæl, men ogsaa hver en Kone, noget han dog var fri for med sine egne Børn. Begge mine Plejebrodre efterlod sig Børn, der opfører sig godt. Mine Forældre sparede ikke sig selv for at hjælpe andre tilrette. Naar der var 3 gamle og 2 Børn foruden deres egen Flok. Hvor god og flink en Mand min Morfader var, saa har han dog nok engang vist Forpagteren af Vejstrupgaard — hvorunder han var Fæster — ud, men hvad Forseelsen bestod i ved jeg ikke, men det kan endnu oprøre mit Sind at tænke på, at en så god og flink Mand kunde være udsat for en Behandling, der gav Aarsag til, at han handlede saa.

Min Broder Christen, som var 6 Aar, da Morfader døde, fortæller, at Morfader var en smuk gammel Mand, noget lig Jens Lund, Vejstrup.

Som nævnt var jeg den tredie af os Børn, og da 2 Søskende og 2 Plejesøskende var ældre, mangledes aldrig Selskab.

Mormor mindes jeg, skønt jeg kun var 3 Aar, da hun døde, saaledes at vi Børn var inde i hendes Stue og legede, og da vilde alle de andre ud og lege der, men hun holdt sin Kæp ud og spærrede mig fra og sagde, jeg skulde blive, hvad jeg fandt var en Fornærmelse. Derimod mindes jeg ikke hendes Død.

Min Fader var ikke Ven med Skolelæreren, der hed Jensen. Denne var af gammel Form, ikke engang seminarieuddannet. Derfor gik Broder Christen til Uddannelse hos Pastor Baggesen. Søster Johanne Margrethe gik derimod til Lærer Jensen, og da jeg naaede de syv Aar, maatte jeg samme Vej.

Den første Dag fulgte min Søster mig, og jeg fik en paa Øret af Læreren, fordi jeg ikke kunde udtale et Ord rigtig. Det gjorde selvfølgelig ondt i mig, mere paa Følelsen end Slaget, men derved var intet at gøre.

Læreren døde, da jeg var 9—10 Aar, og Larsen blev Afløser. En ganske god Lærer efter den Tids Maal, men som dog ogsaa lod alle Forsømmelser afgøre ved Tampen.

Hos Larsen havde jeg det ellers ganske godt, da jeg var lærenem og ikke af de værste til at gøre Spektakel. Da jeg var i mit 11te Aar, fik jeg Koldfeber, som den Gang grasserede saa stærkt, at der næsten ingen Skolegang var i 2 Aar. Selvfølgelig holdt det mig meget tilbage, og særlig Regning kneb det med, og Skrivning var heller ikke godt. Den Vinter, jeg gik til Præsten, var jeg atter rask og fik oprettet saa meget, at jeg blev Nr. 2 af 21 Drengene. Den Gang blev vi jo sat efter Dygtighed, men derved var ogsaa hele min Skoleundervisning forbi, og jeg fik det særlig at føle, da jeg blev Mand.

Hjemmet var nu mere uroligt. Min Plejebroder, Hans Nielsen, havde lært Væveriet og var nu hjemme og holdt endda 3 Svende eller Lærlinge. Følgen var et frygtelig Spektakel baade inde og ude. Her var Stof for vi Drengene til at udregne Løjer med alle disse unge Karle, og underlig nok, at Fader og Moder fandt sig heri, hvad jeg næppe selv som voksen vilde have gjort. Naar Høstens Tid kom, maatte alle være med i Marken, og de første Dage var de som Vilde, de raabte og skreg og tog Tag med hinanden, men efter et Par Dages Forløb tabte det sig. En saa urolig Gaard fandtes ikke i lang Omkreds, men Hans Nielsen tjente godt med Penge i de Aar.

Naar Søndagen kom, og alle Væverne var væk, var det min Lyst at forsøge at væve, men naar Traaden sprak, gik jeg til en anden Væv. Naar Væverne saa kom Mandag Morgen, kom Opdagelsen, og Mester spurgte: Har han gjort Fortrød?

Og selvfølgelig maatte jeg imellem staa Skoleret for alle disse Vævere, men det var nu Løjer, og jeg kunde mærke, at Far og Mor lo med. Nogle Aar gik, men Hans Nielsen kom saa i Tanke om at få en Gaard i Stedet for, tog derfor et Par Aar til Hesselager Møllegaard som Avlskarl, hvorefter han saa fik Gaarden i Egebjerg. Vi blev alle tidlig vant til at arbejde med, da mine Forældre trængte til vor Hjælp, og vi blev ogsaa sendt i Ærinder. Jeg var meget undselig, og det tabte sig sent, men der var ingen Vej uden om, jeg maatte af Sted. En saadan Tur skal jeg nævne. Fader var Lavværge for en Enke, som laa i Proces, og nogle

Papirer skulde til Amtmanden og paategnes, Det var paa Helle-
rup, jeg skulde søge Amtmanden.

Det var Midsommer, og jeg var 11 Aar. Kl. 1 om Natten kaldte Fader paa mig, og jeg maatte af Sted den 4 Mils Tur. Jeg vidste ikke Vej længere end til Sortebro, men Fader havde tegnet et Rids over Vejen med Byerne, jeg skulde igennem, og sagt mig Besked, hvorledes jeg skulde optræde. Derimellem at jeg skulde huske at banke paa Døren ind til Kontoret, ellers vilde de tro, det var en Hund, der vilde ind. Det første Menneske, jeg saa, var en Malkepige ved Gudbjerg, og jeg spurgte, om jeg var paa ret Vej. Hellerup naaede jeg i god Behold og fik Kontoret opspurgt, men jeg glemte at banke paa Døren, indtil den var halv aaben, men trak den saa hastig tilbage for at banke paa. Da jeg kom ind, saa jeg dem smile, men fik mit Ærinde udrettet, men fik Besked om at gaa en halv Time. I Gaarden traf jeg paa et stort Vandtrug, deraf drak jeg, samtidig med jeg spiste min medbragte Mad. Solringen viste mig, da Tiden var gaaet, og jeg gik atter til Kontoret, men nu kunde jeg huske at banke paa.

Papirerne var endnu ikke færdige, hvorfor jeg skulde gaa $\frac{1}{4}$ Time. Solringen var igen min Vejleder, og da jeg 3die Gang kom ind, var der endnu ikke begyndt, men nu blev der sagt: »Sæt dig ned lidt!«

Det varede da heller ikke saa længe, før de blev færdige. Det lettede paa mit Sind, da jeg kom udenfor og begyndte Hjemturen.

Fødderne var bleven ømme, men da Sko og Strømper kom af, gik det let paa bare Ben og Skoene paa Nakken sammenbundne i Strømperne. Da jeg naaede mellem Svindinge og Ellerup, og Solen endnu stod højt, mente jeg, det var godt at hvile lidt, hvorfor jeg lagde mig i Grøften, men faldt straks i Søvn. En Vogn kom længe efter og vækkede mig, saa jeg for op og kom af Sted og naaede hjem lige i Aftenstunden, men var meget træt og lagde mig paa en Bæk og jamrede mig over mine Ben, men de 8 Mil var tilbagelagt og Ærindet forrettet tilfredsstillende.

Nogen Tid efter var der atter noget, der skulde hen til Hellerup, og jeg var selskreven til Turen, men da fik jeg Lov at ride paa en lille, sortblisset Hoppe, et dejligt Dyr, som jeg kaldte min Ridehoppe. Denne Tur var jeg glad ved.

Væverne havde et Ordsprog om mig og den Hoppe. Nu ved

du nok, hvor du skal hen lille »Blis«, for tit maatte vi af Sted rundt i Sognet eller længere ud med Tilsigelser fra Sognefogeden. Hvem skulde den Gang have tænkt, at jeg skulde faa saa meget med Amtmanden at gøre, som jeg senere fik de mange Aar?

Vi voksede da op, vi Børn, i Arbejde og næsten ikke andet. Det eneste, vi Drengene havde forud for de andre, var, at Fader var Sognefoged. Brevene, der kom, saa vi paa, og imellem maatte vi skrive for ham, dog særlig Broder Christen, som havde lært mere i Skolen hos Præsten.

Men vi to var ellers meget forskellige anlagte. Han mest for det alvorlige, stille Liv, jeg for Ungdomsfornøjelser, som jeg gik til — han ikke. Men min ældste Søster var endnu mere med paa dette Omraade, men vi fulgtes tit ad. Hun var en smuk og livlig Pige, der var velanskrevet hos alle de unge, og vi var dygtige Dansere, saa Sognets Gilder og sommetider Naboens med gik vi til.

En Gang var vi til Fastelavnsgilde i Helleskovgaarden paa Aaby Mark. Det var haard Frost, da vi gik hjem i Morgenstunden vaade af Sved. Jeg taalte det, men Søster blev syg og fik aldrig sit Helbred mere, saa det er min Mening, at hun forkortede sit Liv derved.

En anden Gang var der Bryllup hos Chr. Hansen, Aaby Mark, der var af Faders Familie. Vejene var fulde af Sne, saa ingen kunde køre, men jeg fik Lov at tage af Sted.

Jeg tog da »Blis« og red af Sted følgende Snetegnene, der viste over alle Marker. Men ud paa Natten var det ikke muligt at komme hjem igen. Og efter Dans den meste Nat i vaade Klæder krøb vi i Halmen inde i Laden. Men næste Morgen var Klæderne stivfrosne, og Tænderne klaprede i Munden, men det overvandt ved at fortsætte Gildet og danse næste Nat med. Oven paa den Tur mistede jeg Røsten og kunde ikke sige et Ord i 3—4 Maaneder, og alt, hvad jeg vilde drikke, løb ud af min Næse. Først hen paa Sommeren, da Varmen kom, blev jeg Menneske igen, efter Betændelsen i Hals og Bryst var hævet. Saadan var Ungdomslivet dengang. Men ellers var det Kraftprøver, det gik ud paa. Da jeg var 20 Aar, kunde jeg lægge hvilken som helst Tønde Sæd paa Nakken, ja staaende i en Skæppe kunde jeg klare det.

En Gang væddede jeg med Niels om at løfte 9 Skp. Rug paa mig og bære dem med det samme til Marken, hvor der skulde saaes. Det var 5—600 Alen op ad Bakke. Jeg naaede det, men da jeg kastede Sækken, troede jeg, at jeg skulde dø. Jeg kunde ikke faa Luft, og det sved inde i mig, som noget var gaaget i Stykker der. Jeg laa paa Sækken, og først nogen Tid efter kunde jeg begynde at saa.

Heraf vil det ses, at det er ikke min egen Skyld eller egen Fortjeneste, at jeg nu i min Alderdom besidder et godt Helbred.

Vorherre tilkommer ene Takken for alle Ting. Men hvilken Forskel paa Ungdomslivet den Gang og nu. Nu er det Aandslivets Udvikling hos Ungdommen, der er Hovedsagen. Den Gang kun det legemlige, og det er næppe til at forstaa, at vi, der vokse op under saadanne Vilkaar, alligevel kunde faa Øre og Hjerte til at forstaa det store og herlige, som hører et virkeligt Menneske til baade i dette Liv og det tilkommende. At komme ud omkring i andre Huse og se andre Skikke laa heller ikke for Gaardmandsbørn, de skulde blive hjemme for Arbejdets Skyld, og skønt Fader dog havde noget Syn for, at Oplysning var godt, var der jo ikke andet Sted at sende nogen hen, hvis ikke de skulde den boglige Vej, det Fader ikke havde Raad til; og maa-ske heller ikke Tanke for. Skulde vi to ældste Brødre have været til Bogen, saa var Christen nok bleven Præst og jeg Jurist.

Jeg kom imidlertid ud en Tid som Tømmermand. Hans Nielsen i Egebjerg skulde bygge sig en ny Gaard. Broder Christen var kommen hjem efter Læretid under Landhusholdningsselskabet i 3 Aar. Det ene Aar paa Lolland, næste paa Sjælland og sidste i Jylland. Derved blev vi rigeligt Mandskab.

Jeg kom derfor til Egebjerg den Vinter og var med at save alt Tømmeret ud af Skovtræ og bygge 17 Fag Bindingsværkshus om Foraaret. Tømmermanden vilde gerne have beholdt mig og bød mig 3 Mk. daglig hele Sommeren, det var meget dengang, men hvad hjalp det. Bror Christen var forlovet, skulde giftes og tog straks ud til Rosagergaarden paa Vejstrup Mark.

Derfor maatte jeg tage hjem igen, men nu var jeg helt Karl igen, havde været paa Session 3 Aar efter hinanden — det var Skik den Gang — 20—21—22 Aar. Min Fader, der var Sognefoged og Lægdsmand, manglede 1½ Aar i Alder for at kunne

fritage mig som sin første Medhjælper, hvortil krævedes 15 Aar — men havde indgivet Ansøgning alligevel. Svaret var, at jeg først skulde prøve Lodtrækning, og der var jeg heldig at trække Frilod paa Sessionen og derved blive fri.

Broder Christen var bleven fri ved sin Elevtid under Landhusholdningsselskabet, og min yngste Broder kunde Fader faa fri som gammel — 60 Aar.

Jeg var ellers udtaget til Infanteri og Korporal, men var helt fri undtagen i Krigstid.

I samme Tidsrum var jeg ved at skaffe mig en Kæreste, men der var to i Stedet for én, saa jeg havde svært ved at komme til Rette med mig selv. Den ene var eneste Datter i en Bondegaard, hvor der tillige var Velstand. I 1839 byggede hendes Fader et grundmuret Stuehus, det første og bedste paa Egnen. Jeg var med til Rejsegildet, og der sagde hendes Moder til mig, at her skulde Datteren og jeg bo. Det var meget fristende for et ungt Menneske, saa meget mere da hendes Ydre tiltalte mig, men derimod ikke de Samtaler, som jeg førte med hende.

Den anden blev min Hustru, Datter i en gammel Fæstegaard med 2 Døtre.

De elskede mig begge to, men hvordan skulde jeg finde paa at vælge. Det var det første store, alvorlige Hjerteranliggende, der var mødt mig i Livet, og som gav mig mange søvnløse Nætter. Jeg var ærlig nok til ikke at give Løfte til nogen af dem, før jeg var paa det rene med mig selv, og i den Tilstand gik jeg over 1 Aar.

Mange sagde til mig, at jeg gik og narrede de to Piger, hvad de var for gode til, men jeg vidste kun, hvad jeg følte. Ogsaa min gode Moder talte til mig herom, men det stod for mig, at ingen kunde give mig Raad i denne Sag. Jeg søgte tilsidst Vorherre om Raad og Vejledning i mine Bønner, og skønt jeg dog den Gang ikke kendte Vejen til Gud paa rette Maade, saa vidste jeg dog, at der var en Gud, som styrede alle Menneskers Skæbne, og derfor søgte jeg ham, da jeg ingen anden Udvej kunde finde. Han bønhoerte mig ogsaa; thi næste Gang jeg kom hen i den lille Fæstegaard, fortalte Maren mig, at hun hver Aften gik ud i Haven og græd, fordi hun antog, hun aldrig fik mig, fordi den andens Formueomstændigheder var saa langt forud for hendes, men

hun kunde ikke forstaa, hvorledes det kunde være, for naar hun havde grædt eller længtes, var der altid en Stemme i hendes Indre, der sagde: »Du faar ham nok alligevel!« Og dette blev afgørende for mig.

Jeg gav hende da baade mit ja og mit Hjerte, og derved var den Sag afgjort for mig. Jeg tør derfor nok antage, at Vorherre virkelig har ført os to sammen, og han har saaledes ogsaa velsignet os til denne Dag, hvorfor han skal have Æren og Takken. Da dette nu var afgjort mellem os og kom til vore Forældres Kundskab og Samtykke, ønskede min Svigerfader, at jeg straks skulde tage ned til dem og være hans Afløser, da han var gammel og svag — 72 Aar — og Enkemand. Hans Datter Maren havde været hans Husholderske siden hendes Konfirmation, men var endnu ikke fyldt 18 Aar og dog fuldt udviklet. Hendes Moder døde, da Maren var 12 Aar, kun 45 Aar gammel. Marens Søster var 2 Aar yngre.

Det var en lille Fæstegaard paa 36 Tdr. Land under Broholm, men $\frac{2}{3}$ af Jorden laa $\frac{1}{4}$ Mil borte. Jeg syntes ikke derom, men vore Forældre blev ved, og saa maatte jeg sige »Ja«.

Gaarden blev fæstet til mig, og 13. April 1841 tog jeg af Sted hjemme fra for at danne eget Hjem der. Brylluppet blev først holdt 23. Oktober, hvad jo var en Fejl af de gamle, som burde haft bedre Forstand. Jeg sagde til min Kæreste: Ja, nu er jeg kommen, men jeg bliver ikke her i denne Gaard i Længden. Men hun lo ad mig og har senere sagt, at hun da tænkte: Han bliver her nok, nu han er kommet. Min Svigerfader var af den gamle Skole, af dem som det for det meste drejede sig om Kæppen. Stærk og kraftig havde han været i sine unge Dage. Var i en Aarrække Ladefoged paa Tisselholdt, indtil han 36 Aar gammel giftede sig ind i den Gaard til en Enke, der ingen Børn havde.

Da hun døde, giftede han sig med en ældre Pige fra Taarup, Frørup Sogn. Det var en velbegavet og forstandig Kvinde ved Navn Anne Sørensdatter. Hendes Fader havde en Gaard der, og Anne blev omtalt som en af de dygtigste og klogeste Koner i byen. Der var Flid, Virksomhed og god Orden i Huset, men da Svigerfader var gammel, havde de slet ikke faaet merglet noget af Gaardens Jordens, skønt det ellers var ganske almindeligt. Der avledes derfor kun lidt Korn, og da Konen døde, blev

*Niels Hansens Hustru
Maren Hansdatter.*

Niels Hansens Børn 1860.

det hele endnu ringere, selv om der var jævn Velstand i Gaarden, for han ejede en Kapital af 2700 Rdl. De 700 gik til Indfæstning for mig, og de 2000 blev overdraget min Kones Søster, Kirsten. Hun blev hos os, til hun blev gift, og der bestod et godt Forhold mellem hende og os, og det blev bevaret Livet igennem, da hun mærkelig nok blev vor Nabokone paa Oure Mark. Det skal her til hendes Ros fremhæves, at for at omgås og tilfredsstille den gamle Fader, der af og til var utilfreds med de nye Forandringer, jeg foretog, var hun altid paa vor Side, ligesom hun i alle Maader hjalp min Kone til Rette. Derfor skal hendes Minde bevares i Kærlighed af vore Efterkommere, naar hun og vi er flyttet over i Evigheden. Da jeg tog hjemmefra i Foraaret 1841, havde jeg kun 7 Rdl. i min hele Eje og modtog ikke senere flere derfra. Derimod havde Fader en Toft paa 2½ Td. Land med et Hus paa i Byen; det overlod han mig, og der stod en god Plet Hvede. Samme Aar blev mine to Søstre ogsaa gift, saa der lagdes stort Beslag paa Faders Pengepung. Og da jeg kom ind i en Gaard, hvor alt til Driften var til Stede, blev jeg afknappet med Penge.

Den første og store Opgave for mig var at høste mere end hidtil. Derfor maatte jeg igang med at mergle Jordene, og den første Sommer kørte vi 1400 Læs god Jord bort for at afdække Merglen i to Grave, og 3300 Læs Mergel. Hestene var to dejlige mørkebrune Hopper i passende Alder, men den ene var halt, dernæst en gammel Følhoppe og en Plag. Men der var jo ogsaa meget andet Arbejde i Gaarden.

Om Aftenen stillede Svigerfader sig gerne uden for Gaarden, naar vi kom hjem fra Marken og saa da Hestene svedige og snavsede, da den ene Grav var meget vandrig. Da fik jeg tit høre, at hvis han havde tænkt, jeg saadan vilde mishandle Hestene, saa skulde jeg aldrig have faaet Gaarden. Her var intet andet end at tie stille til hans Klagen. Da to Aar var gaaet, var næsten al Jorden merglet, og det havde til Følge, at vi det tredje Aar avlede mere end de to første tilsammen, henimod 300 Tdr. Korn, men naar undtages nogle faa Tdr. Land til Græs og Brak, havde jeg ogsaa al Jorden tilsaaet, ogsaa Raps dyrkedes.

Men jeg fik nu mere at føle, at jeg var bleven Fæster, end jeg forud havde tænkt mig. Der skulde forrettes noget Hovarbejde

til Brudagergaard — en Avlsgaard under Broholm, endvidere 2 Plovdage til selve Broholm, og desforuden skulde jeg give 20 Tdr. Korn — særlig til Broholm — leveret i Nyborg, foruden andre Smaaredsler saasom 1 Lam, Gæs og Smør. Under min Travlhed med at mergle havde der været Bud om Aftenen, at jeg næste Dag skulde møde der eller der med et Køretøj. En af Broholms Personale kom og gav Ordre til at hente Faarene, for at et Lam kunde blive mærket o. s. v. o. s. v. Alt dette var min Selvstændighedsfølelse imod, saa meget mere som det forstyrrede vort Arbejde hjemme, og jeg var slet ikke vant hertil hjemmefra.

Den tidligere Tanke om at komme bort fra Gaarden blev her ved yderligere stadfæstet, men at drage bort uden Penge kunde jo heller ikke gaa an. Vejstrup Skole blev bygget 1842—43, og Sehested, Broholm, var den Gang Kommuneforstander, noget de større Jordbrugere næsten var selvskrevne til, og det enten de boede i Kommunen eller ej. Under Byggeriet kom Sehested jævnlig for at paase dette, og hans Vogn holdt da i vores Gaard, hvorfra han saa gik til Skolen, og tilbage naar han var færdig der. Disse hyppige Besøg benyttede jeg til at tale med ham om at købe Gaarden — den eneste han ejede i Vejstrup.

Han sagde, at han for sit Vedkommende var villig, men maatte ikke sælge den, da det var Stamgods. Jeg var meget ked af dette, men Tiderne er nu gode, saa Gaarden gav et pænt Overskud.

Næste Aar var jeg en Dag kørende til Svendborg og mødte da Sehested paa Gaden. Han standsede og sagde »At da jeg havde saa megen Lyst til at blive Selvejer, kunde han sige mig en Maade, det kunde ordnes paa. Fenger paa Maegaard,« sagde han, »vilde sælge, hvad han ejede af Fæstegods. Rasmus Ejby's Gaard i Brudager var deriblandt. Hvis jeg kunde købe den, vilde Sehested bytte med mig, saa jeg fik min Gaard til Ejendom.«

Jeg takkede for Underretningen og Tilbud, og næste Morgen drog jeg til Maegaard og traf gamle Fenger. Han var straks villig til at sælge mig Gaarden for 5000 Rdl., og saa gik jeg ind i Fengers Sted som Ejer over for Fæsteren, der endnu levede til-tigemed hans Kone.

Dagen blev bestemt, da jeg skulde møde og faa Købekontrakt, og saa skulde jeg tage min Fader med som Kautionist.

Om Eftermiddagen tog jeg op til Fader og fortalte ham hele Sagen, men Fader havde sine Betæneligheder. For det første skulde jeg gaa op til Ejby og tilbyde ham at være min Afløser, hvis han ønskede det, da han som Fæster burde have første Ret til Købet. Jeg indvendte, at Fenger havde sagt til mig, at Ejby ikke maatte faa Gaarden nu, for han havde tidligere faaet Tilbud derpaa, men da afslaaet det, og nu skulde han ikke have den.

Det hjalp ikke. Fader holdt fast, jeg maatte af Sted derop og gik derfor straks, og Udfaldet var godt, idet den gamle Mand ikke selv vilde købe Gaarden, men var glad ved at komme til at høre under Broholm. Nu tog jeg saa til Broholm, inden Købekontrakten blev underskrevet, for at høre nærmere om Betingelserne for Byttet med Sehested. Jeg traf S. og fortalte, at nu havde jeg købt Gaarden og var nu villig til at handle med ham, men da den Gaard var bedre end min, skulde jeg have noget i Bytte. Dette indrømmede Sehested og spurgte, hvad jeg forlangte. Dertil svarede jeg efter lidt Betænkning 2000 Rdl. eller Tørvemaalet, der var paa 8 Tdr. Land. Efter at have betænkt sig lidt siger Sehested: »Jeg giver Tørvemaalet, men saa skal De betale Udgifterne ved Mageskiftet.« Dette blev saa Aftalen. Men da jeg gik hjem, var jeg ikke rigtig glad ved dette Udfald, da jeg hellere vilde have haft de 2000 Rdl., for min Tanke var at sælge min Gaard i Vejstrup og saa rejse ind mod København og bo. Begge Handler kom dog i Stand, men mine Omkostninger derved løb op til 600 Rdl. Men nu var jeg fri Mand, da jeg ogsaa havde afkøbt mine Forpligtelser til Brudagergaard for 200 Rdl.

Tanken var dog stadig at faa solgt denne Gaard og købt en større. Jeg havde for flere Aar siden været i Roskilde at besøge Fader, da han var Deputeret i Stænderforsamlingen, og paa samme Rejse var jeg i København. Og aldrig havde før set en Egn, som tiltalte mig som Egnen der omkring, og disse Tanker havde jeg endnu, hvorfor jeg sagde til min Kone, at der maatte vi ind. Men hun afviste mig bestandig med, at jeg fik ikke hende med.

Dog engang Fader var i København, fik jeg ham til at spørge om Priser paa en Gaard. Han traf da blandt andet paa en Gaard paa 60 Tdr. Land god Jord $\frac{3}{4}$ Mil fra Byen; der stod blandt

andet 16 gode Malkekøer, og Prisen var 10,000 Rdl. Bygningerne var gamle, men Jorden var udmærket, saa det fristede mig svært at forsøge at faa den gamle Tanke virkeliggjort. Men en stor Hindring var, at min gamle Svigerfader levede endnu. Min Kone havde nok fulgt med, derom tvivler jeg ikke, men i de Aar, der er svundne siden, er jeg mange Gange kommen til at tænke, at Vorherre havde lagt Hindringer i Vejen for mig, for at jeg skulde blive herovre og forberedes for et højere Maal.

Ganske vist skete vor Opvækkelse i kristelig Henseende, mens vi boede i Vejstrup, og det endda i stærk pietistisk Retning, men desuagtet havde jeg ikke opgivet Københavns Nærhed til Bosted.

Min Broder Christen, som var endnu stærkere Pietist, foreslog mig at sælge Udjorden og beholde Byjorden, ca. 11 Tdr. Land, men det tiltalte mig dog ikke. Jeg tænkte mere paa at flytte Gaarden derud paa de 24 Tdr. Land og havde i den Tanke begyndt at grave fra de store Sten, som fandtes i Højen derude; men samtidig blev Gaarden paa Oure Mark til Fals.

Den ejedes af en gammel Kongsteds Enke, hvis Mand var død mange Aar tidligere. Nu var der en Søn som Bestyrer, en midaldrende Mand med en stor Børneflok, men han forsømte baade Jord og Bygninger, saa der høstedes meget lidt, og ikke mange der tænkte sig at købe den. Ogsaa jeg havde Betæneligheder, men da Naboerne til alle Sider avlede godt, mente jeg, at ogsaa den Jord kunde komme i Stand, og da det hørte til Sjældenhederne, at en Gaard var til Salg paa Egnen, og min Kone og hendes Familie ønskede, vi skulde blive her, da var min Opmærksomhed alligevel vakt for den Gaard, og Tilfældet gjorde, der blev handlet hurtig. Gaardmændene i Oure havde været samlet — hvad den Gang skete jævnlig — og Naboen til »Langesminde« kom om Aftenen hjem og fortalte, at i Morgen vilde Anders Povlsen, Oure, komme og købe Kongsteds Gaard, idet Broholm vilde købe hans og lægge den under Hovedgaarden Tangholmgaarden. Dette hørte Rasmus Hansens Søn Peder Rasmussen, som var forlovet med min Kones Søster og vilde selvfølgelig gerne have hende ud i sin Nærhed, og han interesserede sig for, at jeg købte Gaarden. Peder Rasmussen gik straks til Vejstrup og fortalte mig, at nu var det høj Tid, for vilde jeg have »Langesminde«, skulde jeg komme i Morgen Formiddag.

Tidlig næste Morgen tog jeg Bøssen paa Nakken — hvad ingen Sjældenhed var dengang — men kom ud i Gaarden, før Madammen eller Niels Kongsted var staaet op, men Jagten tænkte jeg nu ikke videre paa den Dag. Imidlertid kom de da op, og vi fik begyndt paa Underhandlingerne, der varede i flere Timer, men dog endte med, at jeg købte Gaarden for 13,000 Rdl. til Modtagelse i April 1847. Den gamle Gaard i Vejstrup skulde nu sælges, og der var Liebhave nok, det gjaldt kun om at faa højeste Bud frem. Byjorden, de 11 Tdr. Land med samtlige Bygninger, solgte jeg til min Nabo, Niels Kristensen, for 4000 Rdl. De 25 Tdr. Land paa Marken fik Jørgensen, Tiselholdt, for 7000 Rdl.

En Tid før jeg købte »Langesminde«, havde Jørgensen været i Lag med mig, at hvis jeg vilde sælge den Jord, vilde han give 5000 Rdl. for den. Naar jeg desuagtet nu forlangte 7000, var det i Forventning om, at der var andre Købere til Jorden, og Jørgensen vilde helst have den. Det viste sig ogsaa; han svarede straks »Ja« til de 7000, men af dette hurtige Svar benyttede jeg mig til at sige, at det var under Forbehold af Vintersæden — der var baade Rug og Raps. Dette gik ej saa let, men efter nogen Forhandling gik han ind derpaa, sagtens af Frygt for at andre skulde komme ham i Forkøbet. Jeg fik 149 Tdr. Rug og dernæst en Masse Langhalm, som min nye Gaard trængte højlig til, da Taget var saa tyndt og hullet, at vi flere Steder kunde se Lægterne udefra. Der havde slet ikke været tækket, siden Gaarden var opført efter Branden 1826.

Saa flyttede vi ud paa Oure Mark og befandt os ret godt derved, selv vor gamle Svigerfader var ret godt tilfreds, især med de nye Bygninger. Han gik omkring paa sine Krykker, som han de sidste Aar stadig havde maattet bruge, efter at den ene Side var bleven lam. Han levede til Januar 1848.

Nu følte jeg mig som fri Mand, der ej behøvede at frygte Godsejerens Kommanderen, og stor var min Glæde over Forandringen fra Fæster til Ejer.

Men nu skulde jeg til at merge igen, for det var heller ikke gjort her, men her tog vi kun en Mark om Aaret, og saa stod jeg ikke selv stadig i Graven som før i Vejstrup, hvor jeg arbejdede saa haardt, at jeg vanskelig kunde sove om Natten.

Men saa kom Krigen 1848. Min Karl blev straks indkaldt, og selv blev jeg tilsagt til at møde paa Session.

Jeg havde givet Skøde fra mig paa Jorden paa Vejstrup, men endnu var Papirerne ikke i Orden paa denne Gaard, og det hed sig, at kun Gaardmanden slap fri. Jeg fik derfor travlt med at faa Skødet i Orden, og det lykkedes mig, saa jeg havde det med paa Session. Men her viste det sig, at det ikke var Gaarden, men derimod vore Koner, der friede os fra Soldatertrøjen, saa alle de ugifte paa min Alder blev udskrevne. Men det var alligevel 3 strenge Aar, for Mandskabet var borte, saa vi maaatte hjælpe os med Drengene, dertil mange Rejser og store Udgifter, medens det var smaat med Indtægterne. Rug og Byg kostede i de Aar kun 13—14 Mark pr. Td. imod 13—14 Rdl. Aaret forud. Ja, jeg forstaar ikke, at vi kunde præstere, hvad vi den Gang maatte, og dog havde vi et lille Overskud hvert Aar, trods det, at vi stadig manglede Brakmarken hvert Aar. Men min Kone nøjedes med 1 Pige og jeg med 1 Husmand og Drengene for Resten.

Ejendomsprisen gik stærkt ned i de Aar, jeg tror ikke, vor Gaard kunde koste det, vi skyldte i den, 4 a 5000 Rdl. Den bekendte Skolelærer Rasmus Sørensen fra Venslev ved Skælskør kom engang ud til os tilligemed min Fader, og da han gik, sagde han, at den Gæld kunde Gaarden ikke løse. Det tog meget til mig, for han var anset for en meget klog Mand. Men det blev da ved at gaa for os, og imidlertid naaede vi da Enden paa den Krig.

Aarene, der fulgte efter, var gunstige og gode, da Sædprisen steg igen, og vi fik stadig betalt noget af paa Gælden, og inden 1860 var den betalt, trods det at 1857 og 1858 var mindre gode Aar. Men Jorden var nu i Orden og god Stand.

Vi havde faaet et velsignet Hjem. 2 Pigebørn havde vi faaet i Vejstrup, og en Søn var født os herude, alle raske og gode Børn.

Min Kone havde efter den første Fødsel faaet en Svaghed, som ytrede sig imellem, men det gik i Reglen over efter en Dags-tids Forløb, og hun var snild og dygtig til at passe sit Hus, saa vi følte os som rigtig lykkelige Mennesker.

Men nu kom Kravet udefra rigtig til mig. I Vejstrup havde jeg været Stævningsmand og privat Medhjælper for Fader, som

var Sognefoged, idet jeg boede i Byen og han paa Marken. Her i Oure var jeg fremmed, men blev 1850 udnævnt til Sognefoged. Det var jeg meget ked af, da jeg havde alt for travlt hjemme, og saa fordi Krigene paaførte Sognefogeden megen Ulejlighed. Før Udnævnelsen kom, gjorde jeg en Rejse til Nyborg til Amtmanden for at bede mig fri, men da han spurgte, om jeg kunde læse og skrive, maatte jeg jo sige ja. Saa erklærede han, at han ikke kunde skaane mig. Jeg maatte jo saa overtage Bestillingen og tænkte som saa, »de 3 Aar faar vel Ende« — jeg tænkte ikke, det skulde vare 35½ Aar.

I Halvtredserne begyndte den Frihed, som Grundloven havde givet Folket, at kunne mærkes, idet meget kom frem omkring i Sognene, som ingen før havde tænkt paa, og derved blev der stillet Krav til de mere oplyste. I Sogneraadet maatte jeg ogsaa indtræde, den 1ste Gang kun i 3 Aar, da jeg udtraadte ved Lodtrækning.

I 1859 skulde der vælges et nyt Amdsraadsmedlem, og uden at ane det mindste om, at der tænktes paa mig, blev jeg valgt. Den Aften kom jeg først hjem, efter at min Kone var gaaet i Seng, og først da jeg selv var ligesaa vidt, fortalte hun mig, at der var kommet et Brev, hvor der stod Amdsraadsmedlem. Jeg stod op og fik Lys tændt, og ganske rigtig, det var Meddelelse om, at jeg var valgt i Stedet for min Modkandidat, Proprietær Schroll til Lykkesæde. Det undrede mig dette, eftersom jeg var lidet kendt ud over de hjemlige snævre Kredse, og nu, jeg skriver dette, er jeg endnu Amdsraadsmedlem, efter at der er gaaet 28 Aar. Første Gang, jeg blev valgt, var for 3 Aar. De 6 Gange jeg er valgt siden, er det næsten enstemmigt. Nu, jeg skal til at fortælle, føler jeg Savnet af ikke at have ført Dagbog, da min Fortælling vilde være bleven meget mere interessant, for under den lange Tid, jeg har deltaget i det offentlige Liv, har jeg jo mange Gange bevæget mig baade i Grevers og Baroners Huse som og mellem Politikere og andre kendte Mænd og der set og hørt meget interessant, som nu forlængst er glemt. Imidlertid skal jeg straks tilføje, at det ogsaa i den Henseende har været en dejlig Tid, hvor jeg har lært meget frem for mine Forfædre. Den oplyste Bonde er nu ved at faa Betydning og Indflydelse. Ved Grundloven er han jo stillet jævnsides med enhver anden

Samfundsklasse, men for at have denne Indflydelse gjaldt det rigtignok tit en Klage over, hvad vi havde lært i Barneskolen.

Men jeg tror at kunne tilføje, at aldrig har jeg svigtet Sandhed og Ret for at kunne vinde en Fordel for mine Standpunkter, men da det laa i min Natur at omgaas Modstanderen paa en beskeden og rolig Maade, stødte jeg dem i Reglen ikke bort, men derimod nærme dem til mig. Nu er Friheden og Ligheden angrebet, den led et Knæk 1866, men det er mit Haab, at det danske Folk er bleven sig bevidst, at det alligevel ikke mere lader sig tyrannisere af et Herremandsvælde, som det Ministeriet Estrup synes at gennemføre. Slægtskabet med Rusland med Kongehuset giver maaske nok Reaktionen Mod, men Gud forbyde, at det danske Folk nogen Sinde skulde komme til at tage Hensyn til, hvad der foregaar i det slaviske Rusland, men i Stedet tage Hensyn til sin egen Udvikling.

Et af de allerførste Aar, jeg var i Amtsraadet, indtraf en meget sørgelig Begivenhed. I Forening med Amtmanden og Rytler, Tøjstrup, skulde jeg til Langeland angaaende en Landevej til Lohals. Mødestedet var Stoense lige over for mit Hjem, hvorfor jeg nødig vilde rejse over Svendborg—Rudkøbing, og derfor havde Aftale med en Bekendt derovre om at hente mig pr. Baad ved Elsehoved. Det var i November Maaned, og Efteraaret var begyndt, men Manden kom ikke til aftalt Tid og ej at se. Derfor talte jeg med en Skipper og hans Matros fra Fjellebro, de laa ved Kysten og ladede Korn, og fik Løfte om, at de løb over med mig hen under Aften. Men saa kom Skipperen i Tanke om, at det var Paalandsvind ved Langeland, og saa kunde den ene af dem ikke styre »Jagten«, medens den anden satte mig i Land med Jollen, og foreslog derfor, at dersom der inde fra Land kunde faas en Jolle til Laans, maatte Jacob — Matrosen — sejle over med mig, og da jeg vidste, Fisker Chr. Ven, som var Fæster af et Hus, jeg ejede, havde sin Jolle liggende, gik vi begge to i Land og fik fat i Jollen.

Jacob havde ikke faaet sin Frakke paa, hvad jeg syntes han skulde, da det var koldt, men han sagde, vi kunde løbe der ud forbi og faa den. Da han inde ved Land satte Sejl til, kunde han ikke faa Jollen til at lystre, og vi kom derfor ikke til »Jagten«; han gjorde derfor Turen i sine bare Skjorteærmer. Jeg var ikke

glad ved, at han ikke var Herre over Jollen, men det gik alligevel rask over mod Langeland, da Vinden var god. Og lige i Aftenstunden landede vi paa Kysten uden nogen som helst Hindring. Jeg gav ham 1 Rd. for Turen, sagde Farvel og Tak og vadede i Land i mine Vandstøvler. Jacob vendte straks om og satte Fart efter Fyn, idet Vinden var saadan, at han ogsaa kunde sejle tilbage uden at krydse.

Da jeg var et Par 100 Alen fra Land kom en Regnbyge med Storm, en Frygt greb mig for ham; jeg vendte mig om trods Regnen og saa ham sejle, men Mørket tog samtidig til og skjulte Baaden for mig. Det var ligesom en Stemme sagde til mig: Det gaar galt for ham!

Jeg vidste ikke, hvor det var, jeg var landet, jeg vilde til Ennebølle, der havde jeg en god Ven, Jacob Børresen, som jeg vilde bo hos om Natten. Jeg gik videre og kom til en By i Mørket, det var Skattebølle, og der lejede jeg en Dreng til at følge mig i dette Mørke. Det var omtrent det første jeg sagde til Jens Børresen: Bare det ikke er gaaet galt for min Skipper! For saaledes var Vejret i Mørkningen. Jeg kunde næsten ikke sove om Natten for Tanken derom. Næste Morgen kørte J. Børresen for mig til Sognefogeden i Stoense, hvor Amtmanden, Rytler og Herredsfogeden fra Rudkøbing ogsaa kom. Medens vi var der, kom der Bud til Sognefogeden, at der i Havnen var inddrevet en Jolle, hvori der laa en død Mand. Nu havde jeg Vished for, at det var min Skipper. Jeg bad om Lov til at slippe for Forretningen og straks tage derned, men det mente Amtmanden ikke var gorligt. Men Sognefogeden kunde vente, til jeg kunde slippe og vi saa følges ad. Men hen over Middag blev vi saa kørt med Grevens Vogn fra Tranekjær ned til Stedet, hvor det — desværre — viste sig, at det var min Skipper. Sognefogeden skulde optage Rapport over det skete og indsende den til Herredsfogeden, og skønt jeg var temmelig medtaget af Sorg, maatte jeg skrive det hele ned, da han ikke var videre kløgtig dertil. Jeg havde Aftale med Amtmanden og Herredsfogeden, at hvis det var min Skipper, om at jeg da maatte tage ham med til Fyn, og paa visse Betingelser fik jeg Tilladelsen. Enhver skal ellers besigtiges paa det Sted, hvor han findes død. Med megen Besvær fik jeg et Fartøj lejet og Liget i Jollen paa Slæb og kom til Fyn

lige i Aftenstunden, — men — Men her var sket mere, end jeg havde Anelse om. En Broder til Jollens Ejer havde om Formiddagen været paa Langeland og set den døde Mand i sin Broders Jolle, men jeg maatte ligge paa Havets Bund. Desværre var denne Meddelelse naaet hjem til min Kone, og det var mere, end hun kunde bære. Efter at jeg havde faaet Liget bragt ind i et Hus ved Kysten, havde talt med Skipperen paa Jagten, gik jeg hjem saa hurtig jeg kunde. Alle i Gaarden vidste, at jeg var druknet, og da jeg kom ind i Dagligstuen, hvor Folkene sad, kunde jeg se, de saa saa betænkelige ud, som om jeg var et Genfærd. Min Kone laa til Sengs efter at være blevet aareladt, og Naboen, Niels Knudsen, som var der, sagde jeg til, at han med Varsomhed skulde gaa ind og sige hende, at jeg var i Velmagt. Thi jeg turde ikke straks gaa ind, for at ikke Modsætningen fra Sorg til Glæde skulde gøre større Indtryk, end hun kunde taale. Langt om længe kom jeg ind til hende, og det kan jo forstaaes, hvilke underlige Følelser der gaar gennem et Menneskehjerte under saadanne Forhold. Et Par Uger efter var det dog saa vidt overstaet.

Jeg lod straks den samme Nat min Karl ride hen til den dødes Forældre. Min Svoger i Ulbølle kom kørende den næste Dag med en Slægtning til den døde for at faa Liget hjem. Amtmanden havde paalagt mig at fremstille mig for Retten for at give Forklaring til Protokollen, og jeg fulgte derfor med Liget til Svendborg. Det var igen blevet Aften, før vi kom derud, men som god Ven af Herredsfogeden fik jeg ham til at sætte Retten om Aftenen ved Lys. Her mødte Vidnerne og Distriktslægen. Liget blev bragt ind i Retslokalet, og da Lægen havde synet det et Øjeblik, erklærede han, at Jacob Hifman havde brækket Halsen. Nu gik der først et Lys op for mig, hvorledes det kunde gaa til, at han var død og dog sad i Jollen. Han har formentlig løbet omkring for at rebslaa Sejlet og er derved faldet og har slaet Hovedet mod Baaden et eller andet Sted; han har altsaa været sig bevidst, men følt sin Afmagt og derfor lagt sig ind under et lille Dække bag i Jollen. Den Aften, jeg kom hjem fra Langeland, var min Svoger, P. Rasmussen, Grønnemose, og Nabo P. Skovfoged om Eftermiddagen taget til Langeland for at opsøge mig, og de havde der faaet at vide, at jeg var i Behold og taget hjem. Jeg deltog i Begravelsen, men Sorg var der hos hans For-

ældre, han var den ældste af flere Søskende, og hans Fader havde Part i Jollen, de sejlede med, men den blev nu solgt. Bekostning fik jeg paa Jollen, da en Del af de løse Genstande var bleven borte, men Sorgen over det skete tog meget paa mig, saameget mere som det var af bar Villighed, han havde sejlet for mig. Den langlandske Skipper var undskyldt i Udeblivelsen, da hans Baad Dagen før var dreven paa Land og slaaet i Stykker.

1861 var Sogneraadet forlegen for en Formand, og skønt jeg som Amtsraadsmedlem var fritagen for denne Bestilling, var jeg dog efter almindelig Opfordring villig til at lade mig vælge til Sogneraadsmedlem og var saa Formand indtil 1867, da den ny Kommunallov kom.

Jeg var egentlig glad ved Bestillingen, for vi arbejdede saa godt sammen, men mine mange andre Forretninger, som da var kommet til, gjorde, at jeg nægtede, trods Opfordringer, at tage mod Genvalg. Jørgensen, Tisselholt, blev min Afløser og var Formand i 18 Aar, men han har været en kostbar Mand for Kommunen. Nu for Tiden er min Søn, H. P. Nielsen, hans Afløser. Idet jeg var Sognefoged og tillige Sogneraadsformand, havde jeg Lejlighed til at rette paa mange forældede Forhold og Indretninger, som da var i Brug, og fik derved en Del forandret i Kommunen. Blandt andet vil jeg nævne en Sag, som ganske vist skaffede mig meget Skriveri, og som jeg imellem fortrød, jeg havde rejst. Der var ca. 8 Tdr. Hartkorn paa Ene-mærker, nu Tanggaard, der tidligere var en Mark til Broholm og altså tilhørte Gudme Sogn, men var opført i Oure Sogns Matrikul med Bemærkning — henhørende til Gudme Sogne. Denne Jord var omgivet af Oure Sogn paa alle Sider og tilmeld bebygget. Gudme kunde f. Eks. ikke faa den til Snekastning og Oure heller ikke. Jeg indberettede da Sagen til Ministeriet, men Gudme Sogneraad og særlig Sehested, Broholm, stred imod med Hænder og Fødder. Udskrifter af gamle Jordebøger o. s. v. fulgte Slag i Slag, og Sagen kom stadig tilbage til Sogneraadets Erklæring. Jeg manglede gamle Akter for at kunne imødegaa dette og søgte derfor Præstearkivet, der af Præsten blev mig overladt til fri Gennemsyn. Her fandt jeg mange Ting fra forrige Aarhundrede, blandt andet mange Bryllupper og Barnedaab, der fra Broholm var foretaget i Oure Kirke. Jeg gik derfor ud fra, at Broholm i

sin Tid havde hørt til Oure Sogn, og det blev Hovedet paa Søm-
met, for efter 3 Aars Forløb kom Ministeriets Resolution for, at
Hartkornet af Tanggaarden skulde høre til Oure Sogn.

Jeg skal dog her berøre, at af de mange interessante Ting, jeg
fandt i Præstens Arkiv, var en Afskrift af en Indberetning til
Rentekammeret, som Sognepræsten i 1793 havde indgivet an-
gaaende Befolkningens Tilstand i Pastoratet. Den lød omtrent
saadan: Beboerne i Oure Sogn er i høj Grad tyvagtige, hvoraf
Skovene bærer Vidnesbyrd, da Træerne staar med afhuggede
Grene som nøgne Skibsmaster. Beboerne i Annekssognet Vej-
strup, der ligger straks ved, er ikke saa tyvagtige, men de er
mere lade og dovne Folk. En Hørfabrik, der var anlagt der,
kunde ikke trives, og Kaal og Urter henter de paa de nærlig-
gende Herregaarde, Tisselholt og Vejstrupgaard, i Stedet for at
avle det selv. Smukt skrevet af deres Præst!

1862 besluttede Rigsdagen, at der skulde foretages Besigti-
gelse — Syn paa Stedet — af alle Landets Præstegaardes Jorder
af en Kommission paa 5 Medlemmer. Ministeriet valgte en til
Formand, Amsraadet 1 af sine Medlemmer, Præsten for sit Sogn,
Provsten for sit Provsti og 1 Medlem af Sogneraadet paa Stedet.
For Svendborg Amt valgte Ministeriet Kruse til Nordskov —
nu Etatsraad — og af Amtet blev jeg udnævnt. Vi to maatte
altsaa i 1863 indfinde os i alle Præstegaarde i Svendborg Amt,
ca. 72 Steder. Ministeriet Monrad udstedte et Cirkulære, dels
om Fremgangsmaaden og dels med det Grundlag, at det skulde
af Kommissionen bestemmes, hvor megen Jord der skulde være
til Gaarden, for at der kunde være et passende Kohold, saa Hus-
holdningen for Præst med Kone og 4—6 Børn, samt Foder til
saa mange Heste som behøvedes til Driften og Embedsrejser.
Jorden skulde helst være nærliggende. Al den overflødige Jord
kunde bortsælges, naar vedkommende Præst ønskede det. I
Marts Maaned begyndte vi saa Forretningen med nogle Præste-
gaarde paa Nyborgengen, holdt saa 14 Dage Saatid, tog saa
fat igen.

For hver Gang vi var ude, aftalte vi, naar og hvor vi næste
Gang skulde mødes. Derefter indvarslede han som Formand alle
de vedkommende. Naar det var paa hans Egn, kørte han, naar
det var paa min Egn, kørte han med mig. Naar det var for langt

fra begge, sørgede hver for sig. I Reglen var vi ude 3—4 Dage hver Uge, og enkelte Gange tog vi to Gaarde paa 1 Dag, naar de laa nær hinanden. Thi al Jorden skulde gennemgaas ligesom Skov o. s. v. Som oftest boede vi om Natten hos Præsterne, men ogsaa af og til paa Hotellerne i Købstæderne. Det var en urolig Sommer, men dog meget interessant, for der indtraf mange pud-sige Scener med disse Præster.

Især var det morsomt at komme til Smaaøerne Lyø, Avernakø, Drejø og Strynø, for Befolkningen var meget ejendom-melig og tilbage i Oplysning, men ærlig og troskyldig, f. Eks. Præstens Vogn paa Avernakø, der kom ud i Stranden og modtog os ved Jollen, da vi kom fra Faaborg, den var af en saadan Beskaffenhed, at den hørte hjemme paa oldnordisk Mu-seum som en Prøve fra Aarhundreder tilbage. Jeg sagde til Kusken, da vi var kommen til Sæde, »at det var en aparte Vogn, som var meget interessant at køre i«. Hvortil han meget troskyl-dig svarede: »Ja, men det er ogsaa den bedste, som er paa Øen.« Paa Langeland blev vi, til vi var færdige med alle Præstegaar-dene, og boede om Natten enten hos Provst Graae i Tranekjær eller i Rudkøbing

Saa vel Povsten som hans Kone var overmaade flinke Folk, og han kørte hver Dag med sin Befordring, hvorfor vi betalte ham en Ubetydelighed. En Dag var vi Syd paa og vilde til Rud-købing at ligge om Natten. Da blev den ene Hest syg — for-fangen. Vi stod af ved et Hus, og Kusken spændte fra. Kruse og jeg kunde aarelade begge to, men ingen af os havde Lyst med vore gode Klæder paa, men jeg maatte alligevel til det. Jeg fik et Stykke Kakkellovsbrænde ved Huset og tog en Masse Blod af Hesten, hvorpaa den blev trukket ud i en Vanding i Vand til Knæene; der stod den $\frac{1}{2}$ Time. En Mand kom ridende i Skjor-teærmer paa 2 Heste paa Vej til en Plov. Vi bad ham sætte for vor Vogn og køre os til Rudkjøbing — 1 Mil. Men han und-skyldte sig — især med at han ingen Trøje havde, men det hjalp ham ikke, vi fik saaledes Kusk i Skjorteærmer. Om Aftenen kom vor Kusk saa med Hesten, der nu var kommen sig, og næste Dag kørte han saa for os igen.

I Høstens Tid holdt vi op en Maaned, og først hen i Novem-ber blev vi helt færdige, men jeg var ogsaa bleven træt af al

den Rejsen og derfor glad over nu at kunne blive hjemme i Ro, især nu Efteraarsvejret kom. Kruse og jeg kom overmaade godt ud af det sammen og var selvfølgelig blevet noget fortrolige i den lange Tid og boede som oftest i samme Værelse om Natten, ligesom vi tit var i hinandens Hjem. Forretningen selv var der ikke megen Fordel ved, for vi var for skikkelige med Hensyn til Befordringsgodtgørelse, som vi skulde beregne hver Dag.

Jeg fik kun ialt 260 Rdl., og naar saa dertil kom, at en dejlig brun Hoppe, som jeg mest brugte, blev delvis ødelagt og aldrig blev rigtig god mere, saa var Fortjenesten for ingen Ting at regne. Den vedtagne Bestemmelse om Præstegaardsjordens Salg er endnu ikke benyttet ret mange Steder. Endnu et Træk om Præsternes Særhed tages med. Det er om Præsten i Haagerup ved Faaborg. Han havde hejst Flaget paa halv Stang, da vi kom, og saa da vi spurgte, om han havde Sorg, svarede han: Ja, men det har d'Herrer i Deres Magt at hindre. Paa mit Spørgsmaal »hvorledes det«, svarede Præsten: Ja, hvis jeg kan faa delt min Jord, som jeg ønsker, saa skal Flaget straks komme op. Hvertil vi svarede, at nu kunde vi jo se ad. Men hans Ønske gik ikke i Opfyldelse for ham, saa Flaget blev, hvor det var.

Men desuagtet fik vi dog en god Middagsmad, hvad vi næsten altid fik hos d'Herrer Præster, men næsten hele Sommeren fik vi Rødgrød mindst en Gang daglig, og efter den Tid ynder jeg ikke Rødgrød.

Efter den sørgelige Krig 1864 blev det ved Lov bestemt, at der skulde paalægges Krigsskat af al Indtægt baade i By og paa Land og det to Gange med et vist Mellemrum.

Jeg blev udnævnt til Skattekommissær begge Gange, første Gang havde jeg de 5 nordligste Kommuner paa Langeland. Først indvarslede jeg Sogneraadet til Møde en Dag og mødte saa for at vejlede dem ved Ansættelsen, for saa bagefter at forfatte en Oversigt over det og indsende det til Ministeriet.

En kort Tid efter blev det sagt mig af en Fuldmægtig paa Herredskontoret, at baade Folketingsmand J. Jacob Jensen paa Thorseng og jeg var indstillet til Dannebrogsmænd — han var den anden Skattekommissær paa Langeland. Jeg svarede, at saa vilde jeg blive forlegen og komme til at sende det tilbage igen.

Jeg hørte derfor ikke mere til det, men J. J. Jensen blev udnævnt. Da jeg nu er kommen til at berøre dette med Dannebrogordenen, vil jeg nævne, at det altid har staaet saadan for mig, at de Folk, som blev bæret hermed, var saadanne, som leflede for Embedsmændene, og det kunde jeg ikke være med til.

Der gik nogle Aar hen, ingen talte til mig derom, men en Dag, vi var til Udvalgs møde sammen med Amtmanden, bad han mig efter Mødet blive tilbage, og da spurgte han mig, om jeg vilde modtage et bestemt Tegn paa Anerkendelse, hvortil jeg svarede, at jeg helst vilde være fri. Amtmanden spurgte da hvorfor, og jeg svarede, at det var fordi disse Ordener uddeltes uden mindste Fortjeneste, og at jeg ved at modtage en saadan blev sat i Klasse med f. Eks. Sognefogeden i Øxendrup, hvad jeg dog nødvendig vilde. Han hentede da en Protokol for at se, hvem der havde indstillet denne Mand, og fandt, at det var Udskrivningschefen, fordi vedkommende var Lægdsmand, saa han, Amtmanden, var uskyldig. Jeg blev ved min Paastand, og han beklagede, at han ikke fik Lejlighed til at vise mig denne Tjeneste, hvorfor jeg selvfølgelig takkede ham. Et Par Aar derefter var Amtsraadet i Faaborg for at modtage Kongen, der kom sejlene med sit Dampskib, og da vi stod paa Broen, kom Amtmanden hen og spurgte, om jeg endnu vægrede mig ved at modtage Dannebrogskorset, da jeg ellers kunde faa det af Kongen, nu han gik i Land. Jeg blev ved min førnævnte Mening, og Amtmanden meget beklagede dette. Paa Raadhuset i Faaborg tog Kongen ind og vi med ham, og der blev straks uddelt adskillige Ordener; her var det, at Kruse blev Etatsraad, og Amtmanden saa efter mig imellem, om jeg ikke fortrød min Vægring, men jeg blev ved den.

Dette er jeg den Dag i Dag glad for, og især under vore nuværende Forhold, hvor Folkestemningen gaar imod hele Aristokratiet under Estrups Regering. Det er ogsaa et Gode ikke at være begunstiget fra oven af, for saa staar man ikke i Taknemlighedsgæld.

Nu maa jeg vende tilbage til Sagen om Skattekommissionen for anden Gang. Denne Gang var hverken Fremgangsmaaden eller Udskrivningen og Paaligningen af Skatten lig første Gang. Amterne blev inddelt i Kredse, vistnok 3 i Svendborg Amt, hvor

3 Mand blev udnævnt til i Forening at vejlede Sogneraadene ved Ansættelsen. Disse 3 kunde igen dele Forretningen imellem sig. Mine to Kolleger var Kaptajn Povlsen, Faaborg, og Godsejer Langkilde til Juulskov, hvoraf Povlsen blev Formand. Vi delte saa Amtet, som vi bedst kunde, jeg fik 10 Kommuner, men dog nærmest paa min Egn, de længst borte var Ryslinge og Gestelev, og det gik meget godt. Denne Forretning var ikke saa byrdefuld som den første, idet de vanskeligste Forretninger laa paa Povlsen som Formand, og saa var Fortjenesten langt bedre.

Kun et meget vanskeligt Tilfælde indtraf for mig. Det var i Ørbæk Sogn, Formanden for Sogneraadet var Lange paa Ørbækklunde, og vi samledes derfor hos ham. Forud var Ansættelsen sket i Nabsognet Kullerup, der var Langkildes egen Kommune, hvor vor Formand, Povlsen, havde været, men da han som Købstadsmand savnede Kendskab til Landboforhold, og Langkilde havde ladet sig paavirke af sine Sognemænd i Sogneraadet, saa var Ansættelsen alt for lav. Og saa havde Ørbækkerne spurgt dette og vilde derfor heller ikke højere op. Jeg havde mine Regler skriftlig i min Mappe, men dem vilde de ikke gaa ind paa. Efter i Timevis at have forhandlet forgæves med dem lukkede jeg min Bog og erklærede Forretningen slut for i Dag, og nu skulde mine to Kolleger og jeg nok foretage Ansættelsen paa egen Haand. Dette var i Tilfælde af Sogneraadets Vægning tilladt for Kommissionen. Men saa kom Proprietær Hejse fra Kogsbølle frem, han var mødt som Langes Medhjælper — en fin Jurist — som havde været Amtsfuldmægtig i mange Aar, og erklærede, at det maatte nødvendig være slut. Lad os prøve efter N. Hansens Regler og saa se, hvorledes det ser ud. Vi fik begyndt, og saa gik det alligevel. Men da vi senere kom sammen bebrejdede jeg mine Kolleger deres Fejl, og nogle af Kulleruperne blev da ogsaa forandrede. Dermed var saa denne min Gerning som Skattekommissær endt, men det havde været ganske interessant at komme omkring og omgaas saa mange Sogneraad, og i Reglen kom vi godt ud af det, maaske noget for personlig Kendskabs Skyld.

1866 blev jeg udnævnt til Landvæsenkommissær og er det endnu, og skønt det ikke fører mange Ture med sig, er det dog sket af og til i de 20 Aar. Den sidste, jeg havde, var meget be-

sværlig. Det var et Vandløb i Skaarup Sogn »Østerrenden« kaldet. Der havde været mange Synsforretninger tidligere, men alle forgæves, idet Vandet endnu stod og sivede og gjorde 60 Tdr. Land ufrugtbar. Det var efter, at Vandsynsloven af 1860 var kommet. Husen, Svendborg, og jeg blev udnævnt til denne Forretning, og for nu at gøre det saa godt som mulig og fordele Udgifterne paa dem, som vilde faa Udbytte af Forbedringerne, gik vi ikke mindre end 7 Dage og foretog Nivellering af Omegnen af Løbet og derefter fordele Udgifterne.

Det var ingen let Opgave, og Resultatet var heller ikke tilfredsstillende for alle, men dog for Flertallet, og vi har af nogle modtaget Tak og Paaskønnelse for den gennemførte Forbygning, der rigtignok kostede 8000 Kroner. Jeg havde en god Hjælp i Husen, hvorimod Formanden, Herredsfoged Buchvald, ikke var os i mindste Maade til Nytte.

I flere Aar havde Bondestanden heromkring følt Savnet af en Sparekasse, da de, vi havde, styredes af Købstadsfolk. Og Svendborg Sparekasse var kommen dertil, at de sagde Nej til Laan i Landejendomme. Det havde til Følge, at vel var det Skik og Brug at bære Pengene til Sparekassen i Stedet for at laane dem ud Mand og Mand imellem, som tidligere var almindelig. Saa var mange ret velstaaende Mænd i Forlegenhed med at faa Laan i deres Ejendom. Vi holdt i den Anledning flere Møder, men vi manglede stadig en paalidelig Mand, som vi turde betro Forretningen.

Da faldt Tanken paa Amtsfuldmægtig Jensen, Nyborg, der som Følge af Amtsstuens Flytning til Svendborg var bleven ledig. Flere af os indbød til et større Møde i Kværndrup Kro 30. Marts 1869. Dette Møde var meget talrigt besøgt, og da vi forud havde udarbejdet Udkast til Love, hvori var bestemt, at Garantien skulde lægges i Aktier paa 100 Rdl. pr. Stk. Saa blev Foreningen her konstitueret og en foreløbig Bestyrelse valgt, og Jensen blev valgt til Kontorbestyrer. Mødet var livligt og støjende.

Den førnævnte Kruse til Nordskov — hidtil min gode Ven — havde skrevet til mig, om han maatte komme med til dette Møde, hvortil jeg havde svaret, at han var velkommen. Jeg kunde ikke tænke mig, at han kom som Forræder.

Under Forhandlingerne optraadte han paa en meget brutal og

nedsættende Maade mod Bondestanden, der ikke var til at betro andres Penge, saaledes som her foreslaet, og jeg var meget forbavset over denne Mands Færd. Jeg tænkte ikke paa, at han — som Tilfældet var — nu var indtraadt i Bestyrelsen for Nyborg Sparekasse for at slaa det hele ihjel, og fra den Dag af er vort Venskab et andet end tidligere.

Da Kruse mærkede, at hans Ord ikke fik Indflydelse paa Forsamlingen, men han derimod med Overvægt blev imødegaaet, løb han bort i Vrede som en vaad Hund. Jeg blev ikke alene samme Dag valgt ind i Bestyrelsen, men ogsaa til Formand for samme, og Bestyrelsen, der foreløbig kun bestod af 5 Medlemmer, fik Bemyndigelse til at konstituere sig med andre Medlemmer indtil 15, hvoraf Bestyrelsen endnu i Dag bestaar.

Forøvrigt blev den øverste Myndighed lagt i Generalforsamlingens Haand, og hertil har samtlige Aktionærer Adgang. Hvert 3die Aar afgaaer Halvdelen af Bestyrelsen, og Valgene er saaledes paa 6 Aar. Endnu er jeg Formand og er enstemmig valgt baade af Generalforsamlingen og Bestyrelsesmedlemmerne som Formand.

Sparekassen begyndte sin Virksomhed Juni Termin 1869, og det gik over Forventning godt. Der var den Gang tegnet Aktier for 40,000 Kr., nu er der 75,000 Kr., og disse er i de senere Aar forrentet med 6 %.

Da nu de forskellige Bekendtgørelser kom frem i Aviserne, kom der flere Artikler, som fraraadede at gaa dertil med Sparepengene, nogle forsøgte ogsaa at gøre Nar af Kassen og Bestyrelsen, men da det efter kort Tids Forløb viste sig, at Sparekassen viste god Fremgang, tog alle Sparekasserne vort Eksempel og supplerede Bestyrelserne med Folk af Bondestanden, thi de var bange, Kunderne vilde gaa bort fra dem til os, og nu vilde de ogsaa gerne yde Laan i Landejendomme. Nu efter 17 Aars Forløb har Sparekassen i Indskud 3,6 Mill., i Reservefond 55,000 Kr., noget der taler for, at der var Trang til Sparekassen. Dernæst viser det, at Bondestanden er Herre over sine egne Midler uden at have andre Samfundsklasser til at ordne sine Sager. Efter 5 Aars Forløb blev Jensen Bankdirektør for Landmandsbankens Nyborg-Afdeling og fandt derved Anledning til at trække sig tilbage fra os. Dette var meget heldigt, thi det havde vist sig,

at han gik for meget paa egen Haand. Til Eksempel kan nævnes: Da Landmandsbanken i København blev oprettet, laa jeg inde som Landstingsmand. Jeg blev indbudt til de forberedende Møder, og efter Aftale med Bestyrelsen derhjemme havde jeg Bemyndigelse til at tegne 20,000 Kr. i Aktier. Og ved min Gennemrejse over Nyborg havde Jensen sammen med flere Købmænd bedt mig tegne dem for et lignende Beløb. Den Aften, Banken blev stiftet, tegnede jeg straks Sparekassen for de 20,000 Kr., og da der ikke var fuld Besked fra Jensen, skrev jeg ham straks til, at nu var det Tid. Svaret kom omgaaende: »Tegn os for Beløbet.« Baron Gedalia var overdraget at modtage Tegningen, og den Aften ved Stiftelsen havde jeg sagt til ham, om jeg maatte komme igen om et Par Dage og faa et lignende Beløb ind til Pari, hertil svarede han Ja. Nu gik jeg til ham for at tegne Nyborgmændene for 20,000 Kr., men han sagde: Nu staar de til Kurs 101½. Da jeg mindede ham om hans Løfte paa Hotellet, vilde han intet høre herom, og jeg maatte gaa med uforrettet Sag, efter at han dog havde lovet Frist til Tegning indtil i Morgen Middag.

Nu telegraferede jeg til Nyborg, om de vilde give 101½. Svaret lød: Tegn kun! Næste Morgen gik jeg til Gedalia, men udenfor traf jeg en Bekendt af mig, Ritmester Sommer, og spurgte saa ham, om han var kendt med Gedalia. Ja, svarede han, og jeg fortalte om mit Forhold og bad ham gaa med ind — og ganske rigtig — nu forlangte Gedalia 102. Jeg mindede ham om hans Løfte fra i Gaar, men han svarede: Listen skal fortsættes!

Men Sommer sagde da, at han kunne føre mig ind, hvor Kurs 101½ var begyndt, og saaledes blev det. Gedalia var jo en Kæltring, hvad senere viste sig. Tiden gik, og Aktierne blev ved at stige, 6 Uger efter stod de i 113, og der var kun indbetalt 10 %, men saa vilde Bankier Krogh i Berlin ikke købe flere, og de dalede igen. Jeg skrev til mine Kolleger i Sparekassen, om vi ikke skulde sælge, og de svarede Jo. Vi solgte til 112, altsaa med en Gevinst paa 2400 Kr. Købmændene fik ikke solgt. Dette skete i November Maaned, og da December Termin var forbi, kom Jensen ind til mig i København med 100,000 Kr. i sin Lomme, hvorfor der skulde købes Værdipapirer. Vi var 3, som havde det Hverv at gøre disse Køb for Kassen, nemlig Jensen,

Colding, Nyborg, og mig. Det var næsten det første, jeg sagde til Jensen: Landmandsbankaktier vil vi ikke købe, for de vedblev at synke, men Jensen sagde, at han og Colding var enige om at købe for 20,000 Kr. igen, altsaa 2 mod 1, og jeg maatte bøje mig. Vi gav 109 for dem. Da jeg kom til Nyborg og bebrejdede Colding dette, sagde han, at Jensen blot ikke havde talt med ham derom. Nu kunde jeg forstaa, at det var de Aktier, Jensen og Co. havde købt, han nu overførte til Sparekassen. Jeg meddelte dette til Bestyrelsen, og der var Stemning for, at Jensen skulde tages i Forhør, men samtidig var det, han gik til Banken, og derved slap han for at staa Skoleret for Bestyrelsen.

Sparekassen laa med disse Aktier, til de gik ned i 86 og til de atter steg til 107, saa solgte vi dem. Nu var Pladsen altsaa ledig, og der var mange Ansøgere. Der var dog kun 2, Stemningen var for, nemlig Fuldmægtig Jensen paa Nyborg Herredskontor og Sagfører Clausen, Nyborg, begge to unge Jurister og mærkeligt nok begge to Husmandssønner. Jeg holdt paa Clausen, og han fik ogsaa Flertal i Bestyrelsen og derved valgt. Vi har ogsaa helt igennem været tilfreds med ham, baade hans Akkuratesse, Dygtighed og Ærlighed.

Gedalia, den store københavnske Veksellerer, gik nogle Aar efter fallit paa Grund af Spekulation i Jernbanebygning i Jylland, og han havde nær taget Minister Fønnesbeck med. Denne elskværdige Mand, som aldrig rigtig forvandt sin Ærgrelse og Tab, døde faa Aar efter.

Dette var lidt Historie fra vor Sparekasse. Jeg har tit glædet mig ved, at vi dog vovede at tage fat paa den Sag, thi jeg maa tilstaa, jeg havde nogle Betæneligheder derved, især da jeg skulde være Formand, men det er gaaet langt over Forventning. I de 7 første Aar bragte Bestyrelsen temmelig store Ofre, idet vi ingen Godtgørelse fik hverken for Tid eller Rejser. Men i de senere Aar har vi faaet 70 Øre pr. Mil Rejse og Procenter af Nettooverskudet, hvorfor jeg nu nogle Aar har faaet ca. 100 Kr. aarlig.

10. Marts 1861 udkom en Lov om Anlæg af en Jernbane Nyborg—Odense—Middelfart, og jeg blev af Amtsraadet valgt til Medlem af Kommissionen tilligemed Møller til Lystrup og to

andre udnævnt af Regeringen. Vi havde adskillige Sager inden for Amtsgrænsen. Især var der et Spørgsmaal af stor Betydning, som vi maatte afgøre, det var med Baroniet Julsborg, hvor Banen delte Jordene i to Dele. Vi kom godt overens om Erstatningen for Jorden, men saa klagede Baronen over for ringe Erstatning for den voldte Ulempe, men hvad vi havde sagt blev Lov. Vor Formand var Amtmand Dahlerup, Odense, og jeg skal gengive en lille Udtalelse af ham engang ved en Lejlighed i Langeskov Kro, hvor vi fik Frokost, og som viser, hvad Højremænd den Gang tænkte om Fremtiden, imod hvad de nu mener og siger. Han fortalte, at han kort forinden var blevet opfordret til at være Ordfører for en Deputation til Kong Frederik d. 7., der nylig havde været i Odense, men han havde sagt Nej. Paa mit Spørgsmaal om, hvorfor han havde sagt Nej, svarede han, at saalænge Embedsmændene blev udnævnt af Regeringen, var det umuligt at bruge dem som Ordførere for Befolkningen. Først naar den Tid kommer, at de er valgte af Befolkningen, er de selvskrevne til saadant. Da jeg spurgte, hvornaar det kunde ventes at ville ske, og han svarede, at den Tid kunde ikke være langt borte. Jeg gav ham Medhold i denne Betragtning, men skal tilføje, at han senere har været en af de allerværste Estrupere og var ligeved at faa Prygl ved et stort Møde i Højrup forleden Aar, hvor han optraadte som en Spektakkelmager — dette som Eksempel før og nu.

Under Krigen 64 var Jernbanen endnu ikke færdig og laa næsten stille, hvorefter der atter toges fat. Det blev da Christian d. 9., der kom til at aabne den. Naar jeg undtager denne Konges Tronbestigelse, hvor jeg var Medlem af den Deputation, 1 Mand fra hvert Amt, der skulde ønske ham til Lykke paa Amalienborg — saa havde jeg ikke før haft med ham at gøre, men her fik jeg straks et meget daarligt Indtryk af ham. Han var en Modsætning til Fr. d. 7., som jeg nogle Gange havde glædet mig ved at være sammen med. Her kan nævnes, at Fr. d. 7. gik omkring til hver enkelt Mand og talte nogle Ord med os, tog os i Haanden og bad os gerne hilse Kone og Børn i Hjemmet. Var Grevinde Danner med, gjorde hun ligesaa, kun med den Forskel, at hun tog os ikke i Haanden. Den Konge var heller ikke yndet af Herremænd og de store, saaledes som Chr. d. 9. er blevet det, med god Grund. Fr. d. 7. var Folkets Konge og ikke en enkelt Stands.

Et lille Eksempel kan nævnes her.

Amtmanden over Svendborg Amt Cederfeld de Simonsen, Ejer af Egholm, var i Foraaret i København, da sagde Kongen til ham, at han hen i Sommeren agtede sig til Fyn og Jylland og havde tænkt at spise Frokost paa Egholm ved Gennemrejsen. Amtmandens Moder — en af disse aristokratiske Kvinder — skulde ved en anden Lejlighed have udtalt, at dersom Grevinde Danner kom til Egholm, blev hun vist ud, og Amtmanden svarede derfor, at han maatte gøre Hans kongelige Højhed opmærksom paa, at han boede i Nyborg, og hvis Kongen vilde indtage Frokost dér, var det ham kært — han turde jo ikke lade Fr. d. 7. komme til Egholm med Grevinde Danner for sin Moder. Fr. d. 7. forstod godt, hvad der var i Vejen, men tav.

Hen i Sommeren meddelte Kongen til Nyborg Dagen, som var bestemt til, at han kom sejlende med sit Skib til Nyborg, og Autoriteterne var derfor tilsagt til at møde ved Skibbroen. Vi Amtsraadsmedlemmer var taget ind hos Amtmanden, hvor ogsaa den gamle Stiftamtmand Unsgaard var. Der kom Melding, at Skibet var i Sigte, og vi gik derned, og der var anbragt en rød Lakaj. De Autoriteter, som ønskede at hilse paa Kongen, tillodes det at komme om Bord paa Skibet. Vi gik omkring og blev af Afvisere ordnet i en Række langs Damprens Side. Vi holdt os sammen som vi hørte sammen, men vor Amtmand var borte. Kongen begyndte med at indlede en Samtale med hver enkelt af os i Rækkefølge og Grevinden ligesaa. Da Omgangen var naaet rundt, gik Kongen hen til en gammel døv Kommandant i Nyborg, tog ham i Skulderen og sagde: Nu tager vi op og spiser Frokost hos dig. Den gamle blev noget forstyrret, det kunde vi se, for han havde ingen Frokost. I det samme kom Amtmanden frem paa Dækket — han havde hidtil skjult sig bag nogle Bønder — nu fik han fat paa sin Tjener, som stod paa Broen, gav ham Ordre til straks at gaa hjem og bringe Frokosten over i Kommandantens Hus. Dette skete i en Fart, og Kongen og Grevinden fik saaledes Amtmandens Frokost alligevel.

Ingen af os kunde forstaa, hvad der var i Vejen med Amtmanden. Den gamle Unsgaard maatte præsentere Svendborg Svendborg Amtsraad for Kongen — men senere fik vi Sagens Sammenhæng at vide, at Amtmanden holdt ikke af at tale.

Saaledes var Herremændenes Forhold over for deres Konge, og dog skal det siges, at Cederfeld de Simonsen var en flink, retsindig Mand, som jeg holdt meget af som Amtmand.

Jernbanen blev færdig, og Dagen for dens Aabning bestemt. Alle, som havde faste Bestillinger, blev indbudt. Kongen mødte i Nyborg, hvor der skulde være staaende Frokost paa Raadhuset. I Stedet for, at Fr. d. 7. gik rundt og hilste, stillede Chr. d. 9. sig paa en indtagen Plads og lod alle passere forbi sig, og kun paa Militæret hilste han paa Afstand — hvilken Forskel!

Toget satte sig i Bevægelse med Ophold paa hver Station, hvor store Folkemængder havde samlet sig, næsten alle Steder med en Ordfører, som skulde tale for Kongen.

Dronningen var ogsaa med, men det var tydelig at mærke, at det var ikke Fr. d. 7. Men dette var altsaa det første Tog over Fyn, og det var morsomt at se ud over Markerne, hvor Kreaturerne gik løse. Saasnart Toget nærmede sig, stak de Halen til Vejrs og af Sted bort fra Toget. Ved Nørre Aaby gik en ganske ung simpelt klædt Kone med et Barn paa Armen hen til Toget og spurgte alle, hvor Kongen var. Da hun stod uden for Kongens Vogn, spurgte hun: Er Kongen derinde?

Kongen kom nu frem og sagde: »Det er mig! Hvad vil du, kære Kone?« »Jeg vil blot se Kongen. Er Dronningen ikke med?« »Jo, her er hun!« »Naa, er det Dronningen! Det var dog slem, at Dagmar døde,« sagde hun, da Kongen trak sig tilbage.

I Middelfart fik vi ogsaa en lille staaende Frokost, hvorefter Toget uden Ophold gik tilbage til Odense, hvor der skulde spises Middag a 20 Kr. pr. Kuvert — alt paa Statsbanernes Regning. Dog, nogle uvedkommende maatte selv betale.

Der var ca. 300 ved Bordene, men vi var kun 6 civilklædte, og vi holdt os da sammen, men deriblandt var dog en kongelig Kommissær, Kammerraad Larsen, København, en meget flink og jævn Mand. Jeg var ikke glad ved denne Samling af Uniformer og Ordener, det tiltalte mig ikke, for her laa ogsaa Forskellen mellem denne Konge og Fr. d. 7. Naar dertil kom alle de smigrende Taler og Kongens Svar igen, saa jeg blev mer og mer ked af det Selskab. Vi skulde Dagen efter have ledsaget Kongen til Trolleborg og Faaborg, men jeg havde faaet nok og tog hjem om Morgenen over Nyborg.

I Begyndelsen af Halvfjerdserne blev det til Alvor med det private Baneanlæg Odense—Svendborg, og efter at Sogneraad og Amtsraad havde tegnet sig for Bidrag og Staten for Tilskud, blev der straks begyndt. Jeg blev ogsaa der udnævnt af Amtet til at være med, men denne Gang som Medlem af Ekspropriationskommissionen for Svendborg Amt, som har over de 4 Mil af Banen. Det tog mange Dage først at bestemme Linien, saa Veje, Broer, Vandløb m. v. og dernæst Forhandling med Lodsejerne om minlig Erstatning for Jord og Ulemper. En Gang rejste jeg der i 10 Dage uden at være hjemme, og der opstod stadig Spørgsmaal til Afgørelse, hvorfor vi maatte sammen tit. Her var Borgmester Jessen i Horsens bleven Kommissær, og mine 3 Kolleger var Forpagter Christensen, Eskildsrød, Forpagter Clausen, Mullerup, og Godsejer Lindegaard, Lykkesholm.

Vi var forud godt kendt sammen alle 5 og havde det derfor ganske gemytligt. Som oftest blev vi om Aftenen indbudt til Middag omkring paa Herregaardene baade hist og her, og desuden havde vi en Vognmand, som fulgte os med Proviant — kold, men dog god Mad, og saa holdt vi Maaltid hvor som helst. Vi havde ogsaa nogle Mand med til at grave, for at vi kunde undersøge Jordens Godhed, og til at bære vort overflødige Tøj, men i Regnvejr kneb det mest for os, og Forretningen skulde fortsættes som Planen for Dagen var bestemt, idet alle var indvarslede de bestemte Dage, og Arbejdet skulde føres til Ende. Jeg tror at turde sige, at Christiansen og jeg selv mest tog Styret, og skønt de alle var Højremænd arbejdede vi godt sammen. Da Banen var bygget færdig, blev det bestemt, at den skulde aabnes med stor Højtidelighed — og Gildet holdes i Odense. Kongen var ikke med, men der var indrettet Telt til flere Hundrede Gæster, og det var et Gilde med Drikken og Støj næsten uden Lige. Der var selvfølgelig mange Retter Mad, og Vin var der mere end nok af, ja, endog Champagne, saa Folk tog godt fra. Ud paa Aftenen stod Folk op paa Bordene for at holde Taler midt imellem alle Retter og Glas, og der var et Styr og Leben som kun sjældent. Selv den lille Biskop fra Odense kunde ikke magte sig selv. Da Folk skulde til at tage hjem, var der ikke ret mange, der fik egen Frakke og Hat paa, der var endog dem, der tog to Frakker paa. Ogsaa min Hat var borte, men da der var Navn

i den, fik jeg den dog igen samme Aften. Dette var Slutningen paa dette Jernbaneanlæg, som forøvrigt har betalt sig godt hidtil. Men nu vilde Faaborgeggen ogsaa have Jernbane, og efter mange og lange Forhandlinger blev det bestemt, at Banen skulde udgaa fra Ringe. Jeg holdt i Amtsraadet paa, at den skulde gaa over Kværndrup, forbi Gudbjerg, Hesselager til Nyborg, men den Plan kunde ikke gennemføres, da Ministeriet tænkte paa Forbindelsen over Als til Tyskland og derfor vilde have den lige Linie Nyborg—Faaborg. Nu er næsten den østlige Del af Fyn afskaaret fra at faa Bane for den Idés Skyld, thi den udstukne Linie mellem Nyborg og Svendborg som privat Bane kan næppe tænkes under de nuværende nedadgaende Konjunkturer, hvorimod den nævnte Retning vilde være langt at foretrække som lokal Bane, og den vilde afhjælpe et stort Savn, thi Forbindelsen til Tyskland gaar jo nu over Falster. Ogsaa her ved denne Bane blev jeg udnævnt til Taksationsmand og var saaledes paa Farten hele Linien, da der var mange, den foregaaende Kommission ikke havde Forlig med.

Denne Gang var Clausen, Heldagergaards Teglværk, min Kollega, som jeg satte megen Pris paa. Vi havde arbejdet sammen i den fynske Kreditforening som Taksationsmænd, her var vi sammen med to Lodsejere og Kommissarius Jessen. Vi arbejdede godt sammen. Dog efter hver Gang at have gaaet Linien igennem endte vi gerne i Faaborg, og saa skulde der et Gilde til, af og til kostede det 10 Kroner.

Ogsaa her blev Banens Aabning fejret med et Gilde, dog ikke saa lystigt som i Odense.

Ved alle disse Jernbanekommissioner var Fortjenesten god. 6 Kr. daglig for 8 Timer, varede det længere, da 9 Kr. og saa Befordringsgodtgørelse, saa det var ikke saa sjældent det blev til 15—20 Kr. daglig. Nu var jeg færdig med Jernbaneanlægene, men det er ogsaa alle de hidtil anlagde i Svendborg Amt.

I Efteraaret 1870 var der Landstingsvalg for Fyn i Odense; der blev jeg valgt uden forud at have mindste Anelse derom.

I Slutningen af 50erne, da jeg havde Hjemmet saaledes ordnet, at jeg mente at kunne undværes hjemmefra, havde jeg megen Lyst til at blive Rigsdagsmand. Jeg fik flere Opfordringer til at stille mig til Folketinget baade i Svendborg og i Faaborg, men naar jeg

spurgte min Kone, svarede hun: Jeg siger aldrig Ja, men derfor kan du jo gøre som du vil, men jeg vilde og kunde ikke være Rigsdagsmand mod min Kones Ønske, og derfor sagde jeg hver Gang Nej.

Siden havde jeg faaet flere og flere offentlige Bestillinger, hvorfor Tanken om at blive Rigsdagsmand forlængst var opgivet.

En Søndag kort før nævnte Landstingsvalg kom to Mænd, Michael Pedersen, Svinninge, og Mads Hansen, Vejstrup, i Besøg hos os. De var begge vore Venner. Da vi havde samtalen nogen Tid, siger de: »Hvis du nu bliver foreslaaet i Odense, vil du saa tage imod Valg?« Jeg svarede, at det kunde de tale med min Kone om, for hun har altid raadet for det. Saa spurgte de hende, og hun svarede som tidligere, men føjede dog til, at nu er Tiden gaaet, saa jeg kan jo godt sige Ja, for det bliver alligevel aldrig til noget. Alt blev sagt i Spøg, og jeg havde heller ingen Anelse om, at det var Alvor fra deres Side. Valgdagen kom, men jeg var ikke Valgmand og hørte intet før næste Morgen, da kommer Mads Nielsen og siger: »Du er valgt.«

Der var kun et Par Dage til, Rigsdagen skulde samles i København, saa det var en temmelig stor Overraskelse for mig. Min Kone tog det med større Sindsro, end jeg havde tænkt, om det nu var for at jeg kunde sige — og sagde — det er din Skyld, eller maaske Tiden først nu var kommen, da jeg maatte blive Rigsdagsmand.

Jeg tænkte det sidste, særlig af den Grund, at jeg nu var bleven gammel nok til ej at tage Skade af Gerningen. Vorherre har sine vise Hensigter med alle, som vil følge og tjene ham. Hermed mener jeg, at det er farligt for et ungt, virkelystent Menneske at blive valgt ind i Rigsdagen, dels for Omgivelserne i København og dels for det politiske Arbejde; det er saa aandsfor-tærende.

Da jeg havde faaet mine Sager ordnet, rejste jeg til København. Jeg tog ind paa Jernbanehotellet første Nat og gik saa til Mødet næste Dag og afleverede mit Valgbrev, som straks blev godkendt.

En ældre Landstingsmand, Niels Rasmussen, Lisbjerg Torp ved Aarhus, havde gået og ventet paa mig for at faa mig til Kammerat i sin private Bolig, som var hos Madam Mortensen, Kry-

stalgade; thi skønt han ikke kendte mig, havde han af Aviserne set om mit Valg og da hjemmefra taget den Beslutning at faa fat i mig.

Derimod kendte han min ældre Broder, Christen H., som tidligere havde været Medlem af Landstinget. Han kom saaledes med Forslag om at flytte til sig, og det var jeg straks villig til, da jeg ingen fast Bopæl havde. Vi boede saa sammen de 8 Aar. Jeg havde altid været saakaldt moderat Venstremand, hvorfor jeg meldte mig ind i Mellempartiet paa Rigsdagen. Den Gang bestod der et saadant baade i Folke- og Landsting. Partiet havde lejet sig en Sal i Pilestræde til at samles i 2 Gange ugentlig.

Jeg deltog i alle disse Møder, men mærkede snart, at hos dem hørte jeg ikke hjemme. Jeg var mere til Venstre, end jeg selv troede.

Da en Maaned var gaaet og min Andel i Lejen betalt, slettede jeg mit Navn paa Listen og kom ikke oftere sammen med dette Parti. Dette havde til Følge, at jeg blev indbudt til Selskab hos Ploug m. f. Ja, fik endog Hæderspladsen ved Bordet, men som siden hørte op, da jeg erklærede mig fuldtud enig med Venstre. Niels Rasmussen lo ad mig, men min Grund var, at her havde jeg Lejlighed til at erkyndige mig om, hvad disse Folk vilde. Jeg blev i Rigsdagen mere radikal Venstre, end jeg havde været forud. Dels fordi jeg der fik nærmere Kendskab, hvad det var, Modstanderne vilde, og dels fordi der kom meget Nussethed frem om Bønderne. Men jeg hørte dog nærmest til de Moderate paa Reformernes Omraade, men til de Radikale naar det gjaldt Forfatningen i 1877, hvor jeg var Medlem af Fællesudvalget.

Da jeg første Aar kom hjem i Juleferien, blev det mageløs haard Frost, saa Storebælt var tillagt, da jeg tog ind igen 11. Januar 1871. Denne Dag laa jeg paa Isbaaden hele Dagen til langt ud paa Aftenen uden engang at naa Sprogø, og det saa ud til Overnatning paa Isen, men saa naaede vi dog ud paa Aftenen at komme tilbage til Knudshoved, hvorfra vi om Morgenen var gaaet ud. Det var ca. 20° R. Frost den Dag, og vistnok den koldeste Tur jeg har haft, men jeg var forsynet med Pels og laadne Støvler, saa jeg taalte det ret godt. Det gik ikke saadan med et Par unge, der Dagen før havde holdt Bryllup i Flensborg, og som nu var i samme Baad som jeg. Thi hen paa Eftermiddagen

var den unge Kone ganske maalløs af Kulde, og Manden var ogsaa meget medtaget. Nyborg By blev ganske overfyldt af de rejsende, og Flertallet maatte nøjes med at ligge i Halmen eller paa Gulvet. Men den store Chara-bancvogn, som jeg var med paa, holdt midt i Porten i Hotel Postgaarden; da raabte jeg straks til Tjeneren, som stod i Døren, om han havde et Kammer til mig? Han troede det ikke. Men nogen Tid efter at vi var kommen ind, kom han hen til mig og sagde, at han havde forbeholdt mig et Kammer, som en Grosserer, der ogsaa var paa Vej, havde haft sidste Nat. Jeg var jo en god Bekendt af Værten og meget glad for at faa en Seng at ligge i efter saadan en Dag. Samme Dag fødte vor Datter Karen en Datter, der fik Navnet Anna Thyra Dinesen.

Næste Dag stillede vi igen ved Knudshoved om Morgenen tidlig, men da var Forholdene bedre. Isen var skilt ad, saa vi kunde sejle imellem Flagerne, og henved Middag naaede vi den faste Is ved Halskov, her blev Baaden halet paa landfast Is og Passagererne til Fods bag efter med Anmodning om at skyde bag paa Baaden. Min Hjælp var ikke stor, da jeg havde nok i det meget Tøj og store Støvler, men vi naaede dog Korsør med Postvognen, for dengang var der ingen Spor til Halskov. Fra Korsør gik Toget straks til København.

Vinteren var haard og lang. I 11 Uger var jeg ikke hjemme, da jeg ikke vilde prøve Isbaaden tiere, men den første Gang, Dampskibet gik, det var en af de sidste Dage i Marts, rejste jeg hjem. Vor Søn Peter var taget til Dragon og rejste midt i Januar til Odense, hvorefter min Kone var helt ene med Tjenestefolkene. Jeg kunde se paa hendes Breve, at det kneb for hende at holde Humøret oppe, Døtrene boede paa Sjælland, Sønnen i Odense og jeg i København, men at det havde taget saa haardt paa hende, som jeg nu saa ved min Hjemkomst, havde jeg ikke troet. Hun kunde ikke blive færdig med at græde den første Dag, og hun havde tabt sig saa meget, at ogsaa jeg var ved at græde med hende, hvorfor jeg straks tog den Beslutning ved mig selv, at saa snart jeg kunde slippe Rigsdagen, vilde jeg gøre det.

Denne Lejlighed kom imidlertid ikke før Valget 8 Aar efter, men saa bekendtgjorde jeg gennem Aviserne, at jeg modtog ikke Genvalg. Imidlertid gik de 8 Aar ganske godt for min Kone,

og jeg blev heller aldrig saa længe borte mellem mine Besøg i Hjemmet, eftersom Isen ikke lagde Hindringer i Vejen, og Mage til saa haard Vinter har vi ikke haft siden. Iøvrigt fandt jeg mig ganske godt ved at være Rigsdagsmand, og da jeg kom ind tredie Vinter blev jeg udnævnt til Sekretær. Dette var en Tvang paa mig, navnlig for at komme hjem. Vi var 4, hvoraf 2 skulde fungere hver 14 Dage og saa fri de næste 14. De 8 Dage af Ferietiden skulde den ene af os føre Protokol og den anden føre Lister over Afstemningerne. Naar jeg førte Protokol, var jeg gerne færdig med den samtidig med Mødet, thi jeg nedskrev stadig under Mødet, hvorimod enkelte af de andre, som var mindre øvede i at føre Pen, maatte tilbringe Aftenen hermed. To Aar var jeg Sekretær, som var en travl Tid i Tinget, men det var Praksis at være 2 Aar, men saa var jeg igen foreslaet 3 Aar, men paa min skarpe Protest slap jeg.

Den første Vinter, N. Rasmussen og jeg boede sammen, indtraf et Tilfælde, som nær havde skilt os ad. En teologisk Kandidat Chr. Riis, født i Oure Præstegaard og derfor godt kendt med mig, kom en Aften op at besøge mig, og da han var Højremand, kom han og N. R. svært ind paa det politiske. N. R. blev vred og vilde drive Riis ud, lukkede Døren op og tog fat i ham, dog ikke med Magt, men sagde »herut straks, Huset er mit!« Men jeg sagde da: Du maa godt blive, Riis, Huset er ogsaa mit. N. R. forlod os og gik ind til Madammen og derpaa i Seng. Men næste Morgen ved Kaffen sagde jeg til ham: Vi passer vist ikke til at bo sammen, for det, der passerede i Aftes, synes jeg ikke om. Jeg vil have Lov at modtage fremmede uden at udsætte dem for, at du driver dem ud, og skønt Riis ikke er af dem, som jeg holder af, synes jeg dog ikke om, at du vil drive ham ud! Jeg er derfor beredt paa at flytte i Dag, eftersom Huset var dit, før det blev mit.

N. R. var bleven blød om Hjertet og fortrød sin Handling og sagde derfor: Nu vil jeg love dig at lade det være glemt, det var ogsaa Fejl af mig, men jeg tænker ikke, det skal ske mere.

Da der var gaaet ca. 2 Aar, blev min Svigersøn Feldthusen valgt i Skælskør til Folketinget. Da Niels Rasmussen saa dette i Aviserne, kom han i Tanke om, at nu flyttede jeg nok. Jeg fik da Brev fra ham, at han og hans Kone gerne vilde besøge os her

i Oure. Da den bestemte Dag kom, kørte jeg til Svendborg efter dem. Hans Kone talte da med min Kone om at faa mig til at blive boende sammen med Niels Rasmussen, for han var saa glad ved at være sammen med mig, og det lovede hun ogsaa. N. R. var en fortrolig Karakter med en stor og klar Forstand, ivrig Politiker og Venstremænd, havde Ordet godt i sin Magt, var Venstres bedste Ordfører i Landstinget og sparede aldrig sig selv.

Jeg derimod var ikke Taler og havde aldrig tænkt paa at tage Ordet under Forhandlingerne, og dog skete det engang alligevel. Det var under Militæret, Bispisning m. v. Vi var 2 Venstremænd i Udvalg, Hauerslev og jeg, og da han var Taler, havde han paataget sig at forsvare Mindretallets Stilling.

Forhandlingerne tog en heftig Retning. Hauerslev tabte Modet, og det brændte i mig, hvorpaa jeg straks bad om Ordet, og det blev givet mig straks. Jeg kom godt fra det, og nu mente mine Venner, at jeg fremdeles ikke maatte blive fri for at holde Taler. Jeg tror om mig selv, at jeg vel har Anlæg, men da jeg er opvokset uden Anledninger og Øvelse hertil, saa skal jeg ikke nu, jeg er over 50 Aar, begynde, da det forekommer mig vanskeligt.

Imidlertid var det umuligt for mig altid at blive fri her hjemme, selv om det gik paa Rigsdagen, og jeg har saaledes ved mange forskellige Lejligheder maattet frem som Taler, men det har været min Natur at undgaa det mest muligt. Ved sidste Landstingsvalg nu i Oktober i Odense blev jeg under Prøvevalget foreslaaet som Forhandlingsleder. Det var mærkeligt nok, at efter at jeg har været fri for Rigsdagen i 8 Aar, blev jeg temmelig stærkt opfordret til at modtage Valg til Landstinget, noget jeg dog ikke vilde modtage, da jeg selv mener at være bleven for gammel dertil, for jeg mærker godt, der er ikke den Appel i mig, som der har været, ligesom jeg holder mere af Magelighed og Hvile. Min Ven, N. Rasmussen, havde tidligere været Bjørnbakker, men var nu i Omgang med Grundtvigianerne og ved at gaa i Vartov Kirke og høre Grundtvig kommen mere og mere over paa den Side, saa mens vi boede sammen, kunde vi ogsaa i den Henseende falde sammen, og det var vor stadige Skik hver Søndag at høre Grundtvig, saa længe han levede, og senere hans Afløser Brandt. Søndag Aften tilbragte vi gerne hos Landstingsmand Hasle, i hans Hjem havde vi det altid fornøjeligt og godt.

Men af og til ogsaa hos Fru Grundtvig efter hans Død, ligesom mens han levede, især en Vinter hvor der 1 Gang ugentlig var Oplæsning af gamle Skrifter af Cand. Jacobsen. Oplæsningerne var meget interessante, og den gamle kunde være gemytlig og morsom. Naar vi saa havde spist til Aften, blev gerne leget og danset, og her var Fru Grundtvig Sjælen og Lederen.

Efter at hun var bleven Enke og ønskede Selskab, var det gerne et særligt Udvalg af Rigsdagsmænd, og vi fik da Bud om at komme den bestemte Aften. Ogsaa Skomager Mouritsens kom jeg til, men saa blev han Fattigforstander, og fra den Tid gled han længere og længere bort fra den folkelige Retning. Han var af Grundtvig antaget som Degn ved Vartov, men da G. døde, var det forbi, og nu er Mauritsen Højregrundtvigianer.

Niels Rasmussen var ikke stærk af Helbred, en Søndag Aften blev han syg, og næste Morgen tidlig maatte jeg ud i Byen efter Læge, men først den 3die traf jeg og fik med, men da Sygdommen var farlig — Blodtab — i Maven, blev der skreven til hans voksne Datter om at komme over at pleje ham, hun kom, og jeg maatte da overlade hende min Seng og flytte i Byen og bo. Det var til Høker Vallentin i Tordenskjoldsgade, hvor jeg boede i en Maaned, indtil Rigsdagen blev sendt hjem.

N. Rasmussen kom sig dog igen, men 4 Aar efter, at jeg var bleven fri, var han paa Valg, og Bjørnbakkerne sveg ham, saa han blev ikke valgt. Det var en stor Uret mod ham, for han var en dygtig og trofast Mand, men de vragede ham alligevel.

Paa samme Maade gik det N. R. i Amtsraadet, hvor han havde været Medlem i mange Aar. Det tog meget paa ham, skønt han rigtignok skrev til mig, at nu havde Folket løst ham fra alle Forpligtelser, og han var nu sin egen Herre og kunde nyde Livet i Ro og Mag hjemme, som han fandt sig godt tilfreds med. Dette Brev tror jeg nok var Sandhed for ham, men Følelsen af den skete Uret gnavede alligevel lidt. Et Par Aar efter kom hans gamle Sygdom igen, og efter 14 Dages Forløb døde han. Det var ved Vintertid, og jeg turde derfor ikke tage derop af Frygt for Sne.

Hans Datter skrev et meget langt Brev til mig og fortalte deri om hans Sygdom og Død, samt at han var fuldstændig forsonet med alle sine Modstandere, før han døde.

N. Rasmussen fortjener at nævnes i Historien som en Mand, den danske Bondestand har Ære af at have fostret, og han har været til Gavn for den danske Bonde.

Foruden ham skaffede jeg mig ikke saa faa gode Venner blandt Rigsdagsmændene, blandt andre Hauerslev, Frederikshavnegnen, som jeg endnu samles med hver Sommer, naar Landbygningernes Brandforsikring har Møde. Vi er begge valgt som Repræsentanter. Denne Forretning er ganske interessant. Møderne i København varer i Regelen 4 Dage. Vi faar 6 Kr. daglig og Befordring efter Regning, og Møderne holdes altid i første Halvdel af Juni Maaned. Repræsentantskabet bestaar af 45 Medlemmer foruden Direktionen. Vi samles paa et af Byens bedste Hoteller, holder Møde 4—5 Timer daglig med Frokostophold paa Selskabets Regning og sidste Dag med en meget flot Middag.

Før jeg forlader Rigsdagen, vil jeg nævne endnu et lille Træk derinde fra.

Den Gang var der vist næppe nogen, som tænkte paa, at en Regering nogensinde vilde ødelægge Grundloven, saa meget mere som Herremændene ved Forandringen af 1866 var bleven alt for meget begunstiget, og dog viser det sig nu, at Ministeriet Estrup lægger an paa at faa Grundlovens Bestemmelser annulleret og udslettet for igen at indføre Herremandsvælde i Danmark.

De to sidste Aar har i den Henseende været meget sørgelige med de provisoriske Love, og i Mængde arresteredes mange hæderlige Folk, dernæst Brug af Statskassens Midler til Fæstning o. s. v. i en saadan Grad, at Statskassen bliver tom uden Rigsdagens Bevilling. Ingen ved endnu, hvordan det vil ende. Naar der spørges, hvad kan Grunden være hertil, maa Svaret blive, Herremændene er deres Forfædre lig med Hensyn til Fordel og Lyst til at undertrykke. Men Kongen da? Ja, det er ikke Frederik den Syvende, han vilde aldrig være kommen dertil.

Kronprins Frederik menes derimod at være en Del mere folkelig end hans Fader, men det vil jo først vise sig, naar han kommer paa Tronen.

Medens jeg laa som Rigsdagsmand i København, havde Sehested-Juul, Ravnholt, indbudt mig til Selskab hos sig om Afte-

nen. Han var ogsaa Landstings- og Amdsraadsmedlem sammen med mig. Der var 60—70 Mennesker til Stede i det Selskab, mest Rigsdagsmænd, men udelukkende Højremænd paa mig nær. Kronprinsen og Prins Hans var ogsaa med. Efter Bordet, hvor vi blandt andet havde faaet Vildsvin, kom vi ind i en Sal ved Siden af for at drikke Kaffe og ryge. Her fik Kronprinsen Lyst til en Samtale med hele Selskabet. Dette blev da ordnet i en Række, saa han kunde gaa fra Mand til Mand. Under denne Samtale havde jeg Plads omtrent i Midten, og da jeg hørte Samtalen, som var om Striden mellem Højre og Venstre, men fra et Højrestandpunkt, følte jeg mig i Øjeblikket forlegen med, hvordan jeg skulde tage det, for hvis jeg havde givet ham Medhold og talt ham efter Munden, vilde Selskabet have sagt til mig, at jeg ikke turde være min politiske Tro bekendt, men det var kun et Øjeblik det varede, thi da Kronprinsen kom til mig sagde jeg blot: »Jeg skylder Deres kgl. Højhed at sige Dem, at jeg er Venstremand.« Derved blev han meget forlegen og kunde ikke komme igang igen. Jeg sagde da: »Ja, den menneskelige Opfattelse er jo meget forskellig om Politik.« »Ja! Ja!« sagde han og forlod mig, gik et Par af mine Sidemænd forbi og kom endelig igang igen, men om andre Ting. Men Politik blev der ikke talt mere om denne Aften; han havde jo ikke tænkt sig, at der kunde være Venstremænd med til dette Gilde.

Næste Dag jeg kom til Slottet, kom den ene efter den anden og spurgte, hvad jeg gjorde ved Kronprinsen i Aftes? Jeg svarede da, at jeg gjorde ikke andet, end jeg sagde ham, jeg var Venstremand. Rygtet var gaaet forud, saa alle vidste det, men jeg var glad over, at jeg var gaaet den Vej. Kronprinsen blev da heller ikke vred paa mig, for efter den Tid hilste han mere højtideligt paa mig, naar vi saas, end forhen. For et Par Aar efter ved Landmandsforsamlingen i Svendborg var jeg den første, han kom og hilste paa ved Sammenkomsten, og jeg antager derfor, at han kender mig endnu, skønt der er gaaet nogle Aar, siden vi saas.

Nu blev jeg hjemme hos min Familie, hvad jeg dog i Regelen altid havde været mest glad ved, og jeg vil give mine Efterkommere det Raad: Sørg frem for alt at skaffe et godt og kærligt Hjem, hvor Fred og Kærlighed har Bo, hvor baade Hustru og

Børnene i Forening med Faderen er hinanden hengivne i Kærlighed. Sørg ogsaa for, hvis du skal have Tjenestefolk, at omgaa disse saadan, at du kan blive elsket af dem, for Kærlighed fordrer Gensidighed for vedblivende at kunne holde ud. Hos os har det altid været saaledes, at vore Folk, baade Karle og Piger, naar de da har været gode og skikkelige, er blevet hos os i mange Aar, som oftest til de selv har faaet Hjem.

Hvis du tvivler om, at du virkelig elsker din Hustru og dine Børn, saa prøv paa at blive adskilt en Tid fra dem, saa skal det vise sig, om ikke Kærligheden alligevel har fast Rod. Aldrig før har jeg følt Savnet af min Kones daglige Omgang, som den Gang jeg kom til København, hvor det viste sig baade for hende og mig, at vi var uundværlige for hinanden og udgjorde et. Under al min Fravær fra Hjemmet var det dog altid en Hovedopgave for mig, at Hjemmet bevarede sit Præg og aldrig blev forfinet, thi som sagt, en Mands og en Families timelige Lykke er afhængig af, hvordan Hjemmet er. Et godt Udkomme og fri for Næringsssorger er et stort Gode i Livet, og dette har Vorherre velsignet os med. Kun faa Kvinder har været saa flittige og virksomme som min Kone, næsten mere end hun kunde taale og havde godt af, men det er ogsaa, efter at alle vore Børn er bleven gifte, kommen dem tilgode, idet hun i de mange Aar ved sin Husflid har lavet saa meget Tøj, Sengeklæder og Linned, som i den Henseende vil bevare hendes Minde.

Om Vinteren var hendes Spinderok saavel som hendes to Pigers altid igang senest Kl. 5 Morgen og holdt ud til almindelig Sengetid om Aftenen. Hun var ogsaa paa Færde ude i Kostalden for at se, om alt gik, som det burde, og naar jeg og Karlene tog bort og i Marken, var der ingen, vi bedre kunde betro Pasningen af hjemmeværende Heste. Denne Travlhed og Virksomhed, der var hende medfødt, havde ofte til Følge, naar Fremmede kom i Huset for at tale med mig om et eller andet, at de ikke var velkomne hos hende, for det sinkede hende i hendes Arbejde med Opvartning o. s. v.

Hun hører til dem, hvem Kærligheden til Venner er stærkere og trofastere end almindeligt, og det udstrækkes til den store Mængde. Vel havde hun en lille fortrolig Vennekreds, men da mit udstrakte Bekendtskab bidrog til, at hun ogsaa af og til

maatte med ud omkring, var det ind imellem noget tiltalende for hendes livlige Sind, thi hun lod aldrig sin Mund blive hjemme, men kunde baade blandt høje og lave føre en Samtale, som vandt Yndest hos dem.

Saaledes var hun en Sommer med i København tilligemed Jens Mogensen og hans Kone. Det var i 1872, da der var Udstilling derinde og meget at se. Her fik hun ikke alene gl. Grundtvig at se og høre, men vi gik ogsaa til Alters hos ham, mærkelig nok den sidste Gang han holdt Gudstjeneste i Vartov. Han døde det samme Efteraar. Hvad hun saa, og hvad hun hørte her, har hun tit med Glæde omtalt, thi hun ikke alene ser godt efter, hvor hun kommer, men har en god Hukommelse og kan fortælle igen. Da vi skulde til at rejse hjem, og Toget satte sig igang paa Københavns Banegaard, sagde hun: »Farvel, København, jeg ser dig ikke mere,« og dette slog vist ogsaa til. Vi tog ned til Høve til vore Børn og aflagde et Besøg der med det samme, og vore Rejsefæller var med. Det var i det hele en dejlig Tur.

Jens Mogensen og jeg er paa en Dag nær lige gamle, har i mange Aar holdt Fødselsdag sammen skiftevis, men da hans Kone døde forleden Aar, var Stillingen bleven forandret, saa det hørte op. I kirkelig Henseende er J. M. ikke enig med os, hvorimod hans Kone var det, og havde hun levet, vilde Vennelaget ikke hørt op, saaledes som nu er Tilfældet. Jens Mogensen er en flink Mand, og vi har arbejdet meget sammen i Sognets Anliggender og kommen godt ud af det.

Hver Vinter, mens jeg laa i København, var min Nabo Rasmus Jensen konstitueret Sognefoged, men som jeg siden bestandig overtog. Da jeg blev Landstingsmand, henstillede jeg til Herredsfogeden enten at vælge en anden eller konstituere en anden i mit Sted, medens Samlingen varede, og Herredsfogeden valgte det sidste. Jeg havde i flere Aar Udgift ved den Bestilling, men min Kone holdt altid paa, at jeg skulde vedblive, og der var heller ikke megen Ulejlighed ved det efter den Tid, Vejarbejdet gik over til Sogneraadet, saa Tiden gik indtil den 1ste provisoriske Finanslov 1885. Da Folk nu var belavet paa at nægte Skattebetaling, og Sognefogeden selvfølgelig var med ved Udpantningen, besluttede jeg at frasige mig Bestillingen og sendte Herredsfogeden følgende:

Til Herredsfogeden i Sunds-Gudme Herred.

Efter at jeg nu i over 35 Aar har fungeret som Sognefoged i Oure Sogn, finder jeg paa Grund af Ministeriets Stilling til Forfatningen — Grundloven — Anledning til at bede mig fritaget for denne Bestilling. Den Fortolkning af Grundlovens Forstaaelse saavel som den Administration, der fra Regeringens Side er gjort gældende i de senere Aar, især i den sidste Tid, og som er en Modsætning til alle tidligere Regeringers siden Grundlovens Givelse, er af den Beskaffenhed, at den Kamp, der er ført og føres imellem Regeringen og Folketinget, ikke i Fremtiden vil kunde undgaas at blive ført ud blandt Befolkningen og der virke forstyrrende og demoraliserende, og da det er stridende mod min Overbevisning og Selvstændighed — uanset det Maadehold og Humanitet som Jurisdiktionen og Amtets Øvrighed her paa Stedet hidtil har vist — at være med til Gennemførelsen af saadan Administration, begærer jeg hermed snarest mulig min Afsked som Sognefoged i Oure Sogn.

Min Beskikkelse af 10. Juli 1850 vedlægges.

Oure, den 27. Oktober 1885.

Ærbødigst

N. Hansen.

Denne Opsigelse blev straks derpaa optaget i Svendborg Avis og gik derfra over i alle Landets Venstre-Blade, saa hvor end jeg kom den første Tid efter, vidste alle, at jeg ikke var Sognefoged mere. Gaardejer Mads Rasmussen, Albjerg Mark, blev udnævnt i mit Sted, men skønt det var efter hans egen Tilskyndelse, har dette at være med ved de mange Udpantninger for Skatter dog trykket ham meget, særlig fordi der blev taget saa haardt mod ham hos hans fordums Venner.

For nu at ikke alle Sognefogederne her i Jurisdiktionen skulde følge mit Eksempel at opsiges alle — de var Venstremænd næsten alle — tilbød Herredsfogeden at sende en af sine Fuldmægtige til Udpantningerne, som da, ledsaget af Sognefogeden og Landbetjenten, rejste rundt omkring, og der har sikkert været mange pudsige Scener. Hidtil har jeg aldrig været hjemme, naar de har været her for at pante. Nu er jeg glad ved at være fritagen for

Bestillingen, saa meget mere som det vilde være mig umuligt at bøje mig for Provisoriet, og vilde saa som enkelte Sognefogeder i Jylland faa Mulkt paa Mulkt. Skønt den Tid, jeg har levet, har været en dejlig Tid for den danske Bonde, Fremskridt baade paa det materielle og aandelige Omraade, saa har dog alligevel alle vi, som har været med en Smule forud for Folkeflertallet, følt, at det var en Overgangstid fra Tvang til Frihed, fra Vilkaarlighed til Ret og Retfærdighed, og som saaledes maatte være banebrydende for Efterslægten.

Blandt de mange Tilfælde, jeg i Egenskab af Sognefoged var ude for, kan nævnes, at Sognefogeden fra gammel Tid betragtedes som Tjener for alle af enhver Samfundsklasse, der stod over Bondestanden. En Forstmand (Skovbetjent) fra København, der skulde efterse Fredskovene her i Sognet, og som ikke forud var kendt her paa Egnen, skrev til mig fra Broholm, at jeg havde at give Møde sammesteds i Morgen Kl. 8 for at vejlede ham paa hans Synsforretning ved Skovene her i Sognet.

Et ridende Bud fra Broholm kom med Brevet. Jeg bad Budet vente for at faa Svar tilbage og skrev da, at jeg ikke fandt mig foranlediget til at møde i den Anledning, men at jeg blev hjemme i Morgen, og for saa vidt han ønskede at tale med mig, var jeg til Tjeneste. Han skrev da et Brev og vedlagde mit Brev til Herredsfogeden med Anmodning om at give mig Paalæg at indfinde mig efter Ønske. Herredsfogeden, der kendte mig og vidste, at jeg ikke saadan lod mig behandle, skrev straks et Brev til mig med Budet, hvori han gav mig Medhold i min Opfattelse, men paa den anden Side bad mig gøre den fremmede Mand den Tjeneste at vejlede ham i hans Bestilling. Dette fandt jeg rigtigt. Jeg steg da paa en Hest næste Dag og indfandt mig til den bestemte Tid, traf Forstmanden paa hans Værelse og udtalte, hvem jeg var. Han for straks i Harnisk og begyndte at skælde mig ud, og da jeg havde hørt paa ham en Stund, faldt han noget til Ro, og jeg sagde ham da: »De har vist ikke lært at omgaas Folk, det skal De først lære, før De tiltaler mig saadan. En saadan Mand holder jeg mig for god til at have med at gøre. Farvel.« Da jeg kom ud i Gaarden, kom han efter mig hen i Stalden, gav gode Ord og Undskyldninger, jeg troede ham ikke mere, men red hjemad. Nogle Aar efter var der til Ministeriet indgaaet en Klage over

en Skov, som var ryddet her i Sognet, og samme Mand blev sendt herover for at undersøge Sagen.

Han kom da personlig ud til mig for at faa Underretning. Han begyndte sin Indledning med at sige: »Sidst gik det ikke, som det skulde, men han haabede, det var glemmt, og han haabede, det denne Gang maatte gaa bedre.«

Jeg lod som ingenting, og vi undersøgte Sagen, som han var kommen for, og vi blev paa kort Tid gode Venner, saa han blev hos os om Natten. Mandens Navn var Sarauw, og det kan være en Prøve paa Tiden.

Siden 1857 har jeg været Sogneformand i Brandkassen for Landbygninger i Oure-Vejstrup Sogn og har i den Anledning udført 4—500 Vurderinger. Desuden har jeg skrevet Dokumenter for Folk, vel nok ikke Flertallet, men mange Dokumenter og Obligationer i disse Sogne, hvad jeg altid har gjort gratis. Om jeg derved har gjort mig paaskønnet, ved jeg ikke. Mange Venner har jeg i alt Fald, som paa mine ældre Dage er mig til Glæde.

Da jeg havde været Amtsraadsmedlem i 20 Aar, blev jeg foræret et Guldur med Kæde, saavidt jeg ved af Værdi 350 Kr., en Sølvpokal med Inskription og en Tobakspibe med Pung. Disse Ting blev mig overbragt i mit Hjem paa min Fødselsdag 23. December 1879 af en meget stor Deputation fra forskellige Egne af Amtet, ogsaa fra Langeland var 2 Mand med. For Indsamlingen stod Amtsvejsinspektør Husen samt nogle Mænd omkring Svendborg. Der blev ved Bordet holdt en Mængde Taler for mig og min Familie, og jeg behøver ikke at sige, at jeg var mange Gange mere glad ved denne Paaskønnelse af mine Medborgere og Standsfæller end en Anerkendelse af Chr. d. 9. i Form af et Kors, som jeg jo ogsaa har nægtet at modtage.

Vorherre tilkommer Æren og Takken for mit Livs Førelse til denne Dag.

Naar et Folk gaar frem i Udvikling, saaledes som det danske har gjort siden 1848, følger ogsaa deraf, at den religiøse Side af Menneskelivet ogsaa kommer frem. Her paa Egnen havde de gudelige Forsamlinger begyndt allerede i 30erne, men det var kun ganske enkelte Familier, der var grebne deraf.

I Begyndelsen af 40erne blev min Broder Christen stærkt greben af disse Tanker, hvilke nu blev ham en Hjertesag at med-

dele til andre af sine nærmeste. Jeg var dengang i Gaarden i Vejstrup By. Jeg gjorde Modstand, men han lod mig ikke have Fred. Vi var som Brødre gode Venner, og dette Forhold var det om at gøre at bevare.

Min Opgave var at leve saa dygtigt og retfærdigt som muligt og ikke gøre os til Særlinge, som de saakaldte »hellige« var. En Gang jeg kom ind hos min Broders, da de sad ved Middagsbordet, hørte jeg, han bad en Bordbøn — den første jeg havde hørt i hele mit Liv — og det slog mig saadan, at jeg efter den Tid ikke var i Stand til at gøre mere Modstand. Jeg var altsaa ogsaa bleven vakt og gik med til de gudelige Forsamlinger, hvis pietistiske Lærdomme stadig gik ud paa at afholde os fra alt, som hørte denne Verden til. Jeg blev endog greben i den Grad, at da jeg en Søndag Formiddag havde solgt nogle Lam til en Slagter, fik jeg en saadan Anger over denne Synd — man maatte ikke røre sig til noget ud over det allernødvendigste om Søndagen.

Jeg græd som et Barn for at lindre og bøde lidt paa Forseelsen og gik om Eftermiddagen, trods stærkt Regnvejr, en lang Tur til Elsehoved for at deltage i et gudeligt Møde. Min Fader gjorde vedblivende stærk Modstand, men min Broder lod ham aldrig i Fred, og Forholdet mellem dem udartede sig til Hefthighed og Bitterhed. Moder var derimod straks med, men med hendes bløde og blide Natur søgte hun altid at mægle. Jeg har altid ment, at min Broders Forhold over for Fader ikke var sønligt, men kom i Strid med »Ær din Fader og Moder«, men det var nu hans Natur, og han mente det ærligt. Glemte ikke at tilføje, hvad Jesus havde sagt, »at han var ikke kommen for at stifte Fred mellem Verdens og Guds Børn«.

Mit Forhold til Fader var og blev bedre end min Broders. De andre af vore Søskende kom ogsaa med Tid efter anden. Der gik saa nogle Aar, hvor vi skiftevis holdt Forsamlinger omkring i vore Hjem, men saa blev Grundtvigs Skrifter os mer og mer bekendte, og saa kom der igen en Strid mellem Forsamlingsfolkene om den rette Kristendom. Imidlertid var Birkedal kommet til Ryslinge, og derhen gik nu Rejsen tit. Jo oftere vi kom der, desmere længtes vi efter at komme igen. Den bekendte Lægprædikant Johan Nielsen, Skaarup, var ikke fuldt ud med paa dette Omraade, men havde sine Betænkeligheder ved Grundtvigs Lære,

men hans ærlige Virksomhed i Vorherres Vingaard førte ham dog ogsaa mer og mer over til den Side, dog blev hans sidste Gerning nærmest i Den indre Missions Tjeneste ved som Rejseprædikant at tale Guds Ord til Folk særlig i Jylland. Da Loven om Sognebaandsløsning kom 1855, sluttede en Del af os sig til Ryslinge Menighed, og nu var der næppe en Søndag, uden en eller flere af os kørende der hen i fuldt læssede Vogne. Dette var besværligt at have sin Præst saa langt borte, men her kan det siges, at en god Vilje trækker et stort Læs. Der kom flere og flere med, saa det viste sig dog, at Grundtvigs Lære havde mere Fremtiden for sig.

Her paa Egnen var nu bleven saa mange opvakte, at da Birke­dal for sin Tale i Rigsdagen om Kongen under Krigen 1864 fik sin Afsked som Sognepræst, og en levende Menighed derefter sluttede sig om ham og byggede Kirke i Ryslinge. — Det tjener Grev Frijs til Ære, at han som Konsejlspræsident gennemførte Loven, der gav Valgmenigheder Anerkendelse som tilhørende Folkekirken.

Nu begyndte Tanken at arbejde her paa Egnen om at bygge Kirke iblandt os, men der gik adskillige Aar, mens Rejsen stadig gik til Ryslinge.

I Tiden efter Krigen 1864 kom mange Spørgsmaal om Reform­er frem, særlig saadanne som kunde fremme Oplysningen blandt Bondestanden.

Enkelte Højskoler havde været nogle Aar, men da Kolds Højskole ved Dalum stadig var overfyldt med Elever, kom vi i Tanke om, at det var rigtigt at oprette en saadan Skole her paa Egnen — hvad der for flere Aar var Skyld i, det trak ud med Hensyn til at bygge Kirke — og saaledes udsendte vi i Maj 1867 følgende

Indbydelse:

Siden Krigens Slutning 1864 har der stadig for hvert Aar rejst sig flere og flere Højskoler trindt om i Landet paa Grund af den for Folket stigende Trang til større Oplysning. Denne Trang har, efter at Dalum Højskole ved Odense i de senere Aar har været overfyldt med Elever, bragt undertegnede til at gøre Skridt til at oprette en ny Skole i Svendborg Amt og har efter et talrigt besøgt Møde antaget Cand. C. M. Kragballe fra København som

Skolens Forstander, og som af paalidelige Folk og Venner dersteds er meget anbefalet til denne Gerning.

Vi haaber, at naar vi har nævnt Dalum Højskole som Retning for den Undervisning, der vil blive ført paa Skolen, og vi kunde gerne nævne flere, f. Eks. Askov ved Kolding, Marienlyst ved København, saa vil det være overflødigt her at fremføre de forskellige Undervisningsfag i sine Enkeltheder.

Kun dette, at Skolen vil se at oplære og oplyse Ungdommen til at leve og tage Del som danske Statsborgere i et frit Land.

Denne Skole, som skal opføres i Vejstrup Sogn, har vi først tænkt at bygge ifølge Aktietegning, men formaaende Mænd og Venner af Sagen har fraraadet os dette som upassende for et Anliggende som dette, der kun tilsigter Folkets aandelige Udvikling. Vi følger derfor det givne Raad og henvender os til danske Mænd og Kvinder, som har Evne og Vilje, om at række os en hjælpende Haand til dette Foretagendes Fremme. Pengebidrag, store eller smaa, en Gang for alle eller aarlig i 5 Aar, modtages med Tak og bedes tilstillet undertegnede Pastor Birkedal, Sognefoged Christen Hansen, Vejstrup, eller Folketingsmand Michael Petersen, Svinninge, helst inden Udgangen af Juni Maaned eller December Termin dette Aar, og hvorefter der skal blive aflagt Regnskab.

Med Hensyn til Byggeplads og Opførelse af Bygningen m. m., der snarest bliver paabegyndt, har vi tænkt os at bygge saa snart som mulig, og navnlig vil Bygningernes Størrelse blive afpasset efter de Summers Størrelse, der vilde indkomme.

Men det allernødvendigste vil dog være Byggepladsen med passende Have, Bolig for en gift og en ugift Lærer og en stor rummelig Skolestue, hvorimod Eleverne indtil videre kan anbringes i Kost og Logi i de omliggende Gaarde. Udvidelser af Bygningerne vil senere kunne iværksættes, dels ved Skolens Fremgang og dels ved de 5aarige Bidrag.

Endelig staar endnu et Spørgsmaal tilbage, som vi skylder Bidragyderne at omtale, og det er, hvem skal en saadan Skole tilhøre? Thi alle Ejendomme maa i Regelen have sin Ejer. Vi kan hertil i Korthed svare: Den skal være Folkets Ejendom. Meningen hermed er, at naar Skolen er saavidt fremme, at den skal tages i Brug, skal enhver, som har bidraget til dens Opførelse,

gives Adgang til at være med til at vedtage Planen for Skolens Drift og udnævne en Bestyrelse for samme, og som ved Udtrædelse af et Medlem gør sig selv fuldtallig igen. I dette Regulativ, der bliver at vedhæfte Skødet paa Bygningerne og tinglæses tiligemed dette, optages saadanne tydelige og nøjagtige Bestemmelser, hvorefter Skolen bestandig skal være og forblive til Folkeoplysningens Fremme, og til hvad der til enhver Tid kan tjene Folk og Fædreland.

I Maj 1867.

Vilhelm Birkedal.

Hans Andersen,
Gaardejer, Aaby.

R. I. Baggesen,
Sognepræst, Oure.

I. S. Brandt,
Præst.

Rasmus Kristensen,
Gaardejer, Ellerup.

Rasmus Hansen,
Friskolelærer.

Christen Hansen,
Sognefoged, Vejstrup.

N. Hansen,
Amtsraadsmedlem, Oure.

Jens Mogensen,
Gaardejer, Albjerg.

Mads Nielsen,
Gaardejer, Vejstrup.

Anders Nielsen,
Gmd., Gudme.

M. Petersen,
Folketingsmand.

Peder Rasmussen,
Gaardejer, Oure.

Denne Indbydelse med den lagte Plan ser jo meget praktisk ud, men det viste sig snart, at den ikke var fornuftig. Vel kom der en Del Bidrag ind, men langt fra tilstrækkelig, og skønt det gik som bestemt i Indbydelsen, at et Regulativ blev udformet og en Bestyrelse paa 7 Medlemmer valgt, Bygninger opført første Sommer og Skolen igang 1. Oktober med Kragballe som Forstander og Jørgen Pedersen som Andenlærer, saa viste det sig, at de indkomne Bidrag langt fra var tilstrækkelig. Det var nødvendig at gøre stor Gæld, og selv Bestyrelsen var ikke enige, om Skolen maatte tjene som Garanti for Gælden, eller Bestyrelsen skulde hæfte personlig, idet der stadig var Underbalance i Aarsregnskabet, efter at Lærerne havde faaet deres Løn, blev Gælden ved at stige, og Bygningernes Udvidelse og Inventaret krævede bestandig Penge. Kragballe rejste efter 1 Aars Forløb, og dermed gik Elevtallet ned i Stedet for op. Povlsen, nu Præst i Sønderjylland blev hans Afløser, men tildels paa Grund af en

stærk Dialekt kunde han ikke vinde Tilgang af Elever og forblev desuagtet 2—3 Aar.

Saa kom Jens Lund, men i Povlsens Tid, og der opstod Meningsforskjel mellem Bestyrelsens Medlemmer om Skolens rette Brug, grundet paa at et Mindretal i Bestyrelsen mente, at Skolens væsentlige Formaal var at samle alle kirkelig interesserede Personer *der* om Søndagen til Gudstjeneste — Prædiken og Sang — samt at Eleverne ogsaa skulde tilhøre den Retning.

Flertallet derimod mente, at Skolen var en Folkeskole, hvor alle — selv verdsligsindede — Personer ogsaa skulde have Adgang. Saa længe Povlsen var Forstander, brød Striden ikke ud aabenlyst, for da var Pastor Berg Hjelpepræst hos Regali i Oure, og han var en udmærket god Mand i Grundtvigs Retning. Næsten hver Søndag holdt han kirkeligt Møde i Skolen. Men da Jens Lund var kommen og var enig med Flertallet om, at Skolen skulde staa aaben for alle, og at disse Møder af Folk i Grundtvigs Retning kun skulde være en Biting, kom det til aaben Kamp mellem Bestyrelsen, 3 mod 4.

Denne Kamp udartede saa vidt, at alle bidragydende Medlemmer blev indkaldt til Møde i Skolen. Birkedal og flere større Mænd var mødt for at stifte Forlig, og hvor Meningens var, at Jens Lund skulde være fjernet.

Dette Møde, som Mindretallet havde indkaldt, og som Christen Hansen og Rasmus Hansen, Vejstrup, væsentlig var Bærere af, faldt ikke ud efter deres Syn. Jens Lund fortsatte sin Virksomhed, og Skolen kom snart op under hans Ledelse, idet der stadig kom flere Elever. Men bære sig selv kom Skolen dog alligevel ikke til. Der gik nogle Aar, og Enigheden inden for Bestyrelsen var bedre; alle blev enige om at overdrage Jens Lund Skolen til Ejendom for den Gæld, 10—11,000 Kr., der da hvilede paa den. Hermed endte denne Strid, som havde været meget saarende og kedsommelig for os, som dog ellers havde det bedste fælles. Min Broder og jeg stod paa hver sin Side.

Dette var et Bevis for, at Højskole skulle vi have ventet med og i Stedet samlet os om en Menighed og oprettet Valgmenighed, saa var Striden aldrig kommet, men ogsaa dette, tror jeg nok, var godt for noget. Tiden kom alligevel for Oprettelse af Valgmenighed og endda hurtigere, end vi havde tænkt.

Sognebaandsløserne til Ryslinge var samlet for at yde Bidrag til Bygning af en Konfirmandstue til Birkedal, og tilfældig kom jeg til at sige, at Bidragets Størrelse burde gøres afhængig af, hvor lang Tid der var til, da vi her paa Egnen kunde danne egen Menighed, men det vidste vi jo rigtignok ikke endnu. Min Broder tog disse Ord til Indtægt og sagde straks: Jeg stemmer for, at vi begynder til Sommer. Herimod rejste sig en Del Stemmer, men ogsaa nogle for, og Resultatet blev, at der blev indbudt til et nyt Møde, hvor Spørgsmaalet endelig skulde afgøres. Paa dette Møde, der holdtes om Efteraaret, blev det bestemt, at der først skulde søges en Præst, og hvis det lykkedes tilfredsstillende, skulde der straks tages fat paa Kirkebygningen.

Der blev skrevet til Rasmus Petersen (Søn af Gmd. Peder Rasmussen, Holmdrup), den Gang Kapellan i Nærheden af København, om han var villig til at overtage en saadan Plads. Som Svar herpaa kom en saa udmærket Skrivelse fra ham, som vidnede om en Ydmyghed i Vorherres Tjeneste som kun sjældent, og han tiltalte os allesammen, hvorfor der kun var én Mening om ham, at han var den rette Mand.

For nærmere at lære Manden at kende og for at aftale nærmere med ham blev det besluttet at sende 3 Mand til København for at tale med ham. Lige i de Dage var jeg kommen hjem fra Rigsdagen, som dette Møde blev holdt, men fik ikke meget med Ordningen at gøre. Det blev min Broder Christen, Rasmus Nielsen, Gravvænget, og L. Rasmussen, Juliegaard, der rejste ind til Forhandling, det var lige efter Nytaar.

Da de kom hjem, blev der straks taget fat. Dog først var der nogen Meningsforskel om, hvor Kirken skulde ligge, idet en Del vilde have den op mod Brudager, men saa blev der alligevel Flerthal for at bygge i Vejstrup. Der blev stor Travlhed med at tilkøre de Masser af Kampesten, hvoraf Kirken bestaar, og da Foraaret kom, begyndtes paa Bygningen, og om Efteraaret 1874 blev den indviet og taget i Brug og udgør nu en af de større Valgmenigheder i Landet. Det var en Guds Velsignelse, at vi fik denne Menighed, for vi har det saa godt i den Henseende som tænkes kan.

Striden mellem os angaaende Højskolen er nu glemt og Savnet afhjulpen, som vist næppe noget andet Middel kunde af-

hjælpe fuldt ud. Kirken, Stalden og Huset til Kirkeværgen kostede ialt 28,000 Kroner, hvoraf Størstedelen straks indkom. Jeg tilligemed adskillige andre gav hver 1000 Kr., og desuden blev der indsat i Præstegaarden et Legat paa 6—7000 Kr., hvis Renter skal komme Præsten tilgode og som kan afkortes i hans aarlige Løn af dem, som har indsat Beløbet. Meningen med disse indsatte Penge er, at de til sin Tid kan bruges til Opførelse af en ny Præstegaard. Pedersen ejer selv sin Gaard, og naar han engang afgaar, skal der jo anskaffes en ny Præstegaard af Menigheden.

Nu har jeg ikke synderligt mere at fortælle om mit Liv og Levned denne Gang, men vil Gud, at jeg skal leve nogle Aar endnu, kunde det jo være, at jeg en anden Gang fandt noget at tilføje.

Da jeg i min Besiddelse har Avisen »Fyns Tidende« af 1. Oktober 1884, hvori Amtmand Brockenhuus-Schack udtaler sig om min Virksomhed i Amtsraadet, skal jeg anføre den her. Den lyder saaledes:

Før Forhandlingen begyndte, henledte Formanden Opmærksomheden paa, at i denne Maaned er det 25 Aar siden, Niels Hansen af Oure for første Gang valgtes til Medlem af Svendborg Amtsraad. Ved hvert senere Valg er han bæret med sine Medborgeres Tillid, og den har han heller ikke skuffet. Han har altid udvist en særlig Dygtighed og Samvittighedsfuldhed og aldrig skyet nogen Ulejlighed, naar det gjaldt om at varetage Amtets Tarv, og Amtsraadet har i ham faaet en behagelig Kollega.

Naturligvis maa der mellem Mænd være forskellige Meninger om mange Ting, men i Amtsraadet har Niels Hansen altid vist Imødekommenhed og altid været rede til at slutte Forlig.

Nu har jeg i 17 Aar haft den Fornøjelse at arbejde sammen med ham og vil bringe ham min Tak for denne Tid, og jeg er vis paa, at Raadets øvrige Medlemmer vil slutte sig dertil.

Jeg vil ønske, at Niels Hansen endnu en Del Aar maatte kunne virke paa samme Maade. Amtsraadet vilde staa sig derved, og Medlemmerne vilde være glade ved at beholde ham i deres Midte fremdeles.

Medlemmerne sluttede sig til denne Meddelelse ved at rejse sig.

Niels Hansen udtalte sin hjerteligste Tak for denne Anerken-

delse, der kom ham aldeles uventet og overraskende. Det skulde være ham kært, hvis han i sin Virksomhed havde gjort sig værdig dertil, men derom maatte andre dømme.

Jeg skal hertil bemærke, at mit Forhold til Amtmanden og Højres Medlemmer i Amtsraadet ikke senere har været saa venligt, idet de provisoriske Tilstande, hvorunder vi lever, har sat sit Mærke ogsaa her paa disse Mennesker, hvorfor der har været ikke saa faa Rivninger mellem disse og os Venstremænd, særlig hvad Understøttelsen til Amtets 3 Højskoler angaar, som de kunde ønske skulde ødelægges. Jeg har kun værget om Grundloven og Friheden og er glad ved, naar Lejlighed gives, at bidrage mit til, at Tilstandene for Efterkommerne kunde blive ligesaa god for Bondestanden, som den har været i min Tid, thi saa kan det siges med Sandhed: Her er godt at leve i Danmark.

Vor Gud Faders Velsignelse følge fremdeles vor Slægt og Efterkommere.

1888 i Begyndelsen af Aaret.

Jeg har nu været syg i over 1 Maaned af et Hjerteonde, men sidder nu hver Dag oppe og kan læse og skrive. Det var under et Bestyrelsesmøde i Sparekassen i Nyborg den 30. December, at jeg fik et Besvimelsesanfald, og Aandedrættet var vanskeligt, da jeg senere kom ud i Byen og paa Vejen hjemad i Dagvognen. Doktoren siger, det er en Fedtmasse, der har lagt sig over mit Hjerte, saa Blodomløbet ikke har sin rette Gang. Min Puls har nu i over 14 Dage ikke været over 35 Slag og i Morgenstunden kun 30—32. Det er en alvorlig Tid for mig, men alligevel en sød og salig Tid. Guds Naade og min Barneret formedelst min Daab hos Gud Fader ved Jesus Kristus har aldrig før været saa levende følt og tilegnet som i denne Tid.

Hver Morgen og hver Aften har jeg forberedt mig paa, at Blodet ville staa stille og Livet være udslukt, og Helligaanden give mig Vidnesbyrd og Vished for, at hvad enten jeg lever eller dør, saa hørte jeg Herren til. Og denne Tro har i Taknemlighed givet sig tilkende i et »Gud ske Lov!«

Ja, Børn og Børnebørn — ogsaa videre — vil jeg give den For-

maning: Søg frem for alt Guds Rige og hans Retfærdighed, saa vil hans Velsignelse deraf følge og alt det øvrige her paa Jorden vorde eder tillagt. Ja Børn, Det kan maaske se ud, naar jeg i det foregaaende har fortalt saa meget, jeg har haft med verdslige Ting at gøre, som om Vorherre havde været glemt.

Dette er dog ikke Tilfældet. Vorherres Trofasthed og Kaldelse har aldrig hørt op, siden han første Gang i Fyrreerne, og faa Aar efter vort Giftermaal, standsede mig paa min Vej som skikkelig Vandringsmand, omend der har været Tider, hvor især Lunkenheden syntes at have kaldt paa mig og faaet mig til i Enrum at bøje Knæ for ham som en benaadet Synder.

Da jeg i denne bevægede og alvorlige Tid er kommen til at omtale to Tilfælde til et Par, noget jeg ellers mente, kun vedkom mig og Vorherre, men nu er det maaske rigtigt at nævne det her.

Det var i Begyndelsen af min Rigsdagstid i København, at Hans Nielsen, Egebjerg, tilfældigt kom til at sige til mig, at han kunde huske, at Jordemoderen døbte mig hjemme straks efter min Fødsel.

Det gjorde øjeblikkelig ondt i mig, og jeg sagde: »Det skulde du vist aldrig have fortalt mig, Hans, for det har jeg aldrig før vidst.«

Tanken om, at et saa letsindigt Fruentimmer som en Jordemoder havde døbt mig, og hvordan den Daab da var, kunde jeg ikke slippe, og af og til mente jeg at føle en Slappelse, som maatte hidrøre derfra. Da jeg næste Efteraar kom til København, gik jeg en af de første Dage ud til Grundtvig for at faa Raad mod denne Uvished og Anfægtelse og fortalte ham da, at jeg først nu havde faaet Viden om dette Forhold og bad ham raade mig. Efter lidt Betænkningstid sagde Grundtvig: »De skal prøve Dem selv, naar De overværer en Daabspagt. Kan De da tilegne Dem den, skal De ikke frygte.«

Vi talte jo sammen en Tid om dette, men det var hans Raad.

Ja, jeg behøver vel ikke at tilføje, at næsten enhver Daabspagt, jeg har overværet siden den Tid, har jeg anvendt paa mig selv. Forsager du? Tror du? Og da jeg fornam, at jeg kunde sige et hjerteligt Ja hertil, kunde jeg tilføje »Gud ske Lov« og har siden fundet Ro og Fred.

Det andet Tilfælde var, da jeg for to Aar siden blev angrebet

af Lungebetændelse og ved Doktorsens første Besøg fik Indtryk af, at jeg var for gammel til at bære den Sygdom, og da kom til at tvivle paa, at jeg var et Guds Barn og under Naaden.

Dette gjorde, at jeg uafbrudt i et Døgn bad Vorherre om at lyse op for mig, saa jeg maatte komme til Troen paa Frelseren gennem hele Forsoningen for den faldne Menneskeslægt, og — skønt jeg just ikke kan sige, at jeg i høj Grad var bange, da jeg følte, at jeg ikke vilde slippe Frelseren, men dog bevarede Freden og Frimodigheden til at gaa i Døden.

Saa var Vorherre saa god ved mig en Morgenstund under en Dvale — jeg mener ikke, jeg sov — eller det var Drøm. Da var det som Tiden kom, og jeg befandt mig i Døden, og en Mand kom ved min Side og førte mig ud gennem en Gaardsplads og gennem en snæver Port, og jeg spurgte da, om dette var den snævre Port? Han svarede Ja. Og jeg siger da, den var jo ikke saa snæver. Han siger da: Nej, ikke for dem, som forstaar at gaa gennem den! Og siger endvidere, at jeg skulde gaa frem til Munden, hvorpaa han forlod mig.

Da jeg naaede frem laa hele Paradiset for mig i en meget stor Udstrækning, med alle de hellige og salige afdøde, iført hvide, hvide Klæder, og Vorherre Jesus paa et højt Punkt omgivet af nogle faa Personer, og han vinkede af mig og saa mildt til mig, ligesom ogsaa flere af Mængden saa med Smil efter mig. Derpaa vaagnede jeg op, og det hele var forbi.

Det første derpaa, der randt mig i Hu, var gamle Simons Ord: Nu lader du din Tjener fare i Fred, for nu har jeg set Guds Herlighed. Og en Længsel efter at dø paatrængte mig som aldrig før, saa jeg var ikke glad, da jeg begyndte at komme mig, og at jeg endnu ikke maatte komme ind i det skønne Paradis.

Nu har jeg som sagt været syg i over 1 Maaned, og efter al menneskelig Beregning en Sygdom til Døden, men i al denne Tid har jeg ingen som helst Aabenbaring haft, hvad jeg heller ikke tør bede om, thi jeg kan nok tro, at Guds Naade er mig nok.

1889. Februar.

Tiden var ikke kommen alligevel til at rejse herfra. Men naar den engang kommer, saa ved jeg, at den kommer med al den

Fylde og Salighed, som Vorherre Jesus har fortjent for alle dem, der vil lade sig frelse. Og det ved jeg, at jeg vil, for denne Tro har den Helligaand givet mig vidunderligst i mit Hjerte.

Jeg var syg i 3 Maaneder af min Hjertesygdom, som vedblev at tage til og førte det ene Besvimelsesanfald efter det andet med sig og altid med korte Mellemlum. Jeg var stadig belavet paa at blive borte under et af disse Anfald, og det var jeg rolig ved, men da vi naaede sidst i Marts, og Sygdommen var paa sit Højdepunkt, blev jeg endnu mere syg en Nat med saa voldsomme Smerter i mit Hjerte, saa Doktoren mente, det var snart forbi med mig. Men derefter begyndte jeg at blive bedre, og Besvimelsesanfaldene hørte op. Pulsens, der stod ved 30—32 Slag, gik nu op til 70—80, og jeg fik lettere ved at faa Luft. Da Foraaret kom, begyndte jeg at komme ud i den friske Luft, og sidst i April tog jeg Del i en Landvæsenskommissionsforretning i Skaarup og den 29. Maj i et Aamtsraadsmøde i Svendborg. Det er saaledes vedblevet med at gaa fremad, uden at det dog kan siges, at jeg er rask endnu. Jeg kan navnlig ingen Anstrengelser taale, da det saa stopper for Aandedrættet, og saa gør det ondt i Hjertet.

I Oktober fik jeg et Tilbagefald i 5 Dage, hvor min Puls gik ned til 40, og jeg tog derfor ind til Læge Jacobsen i Svendborg for at blive magnetiseret, men da han absolut vilde undersøge mig først, erklærede han, at det ikke kunde hjælpe, da det var Hjerteklapperne, der havde taget Skade, og det kunde hverken Magnetisering eller Hypnotisering hjælpe for. Dog et Par Dage derefter var det overstaet, og jeg føler, det vedblivende gaar saa smaat fremad. Dr. Kappel, som var min Læge under Sygdommen, har nu senere sagt mig, at han ikke kendte min Sygdom, og at han ikke kunde læse sig dertil i alle sine Bøger. Han bad mig derfor under Tilbagefaldet i Oktober om at tage til København, hvad jeg ogsaa har gjort, men saa vendte det som sagt igen.

Dr. Kappel mener, det er Nervesystemet i Hjertet, der er angrebet, men der kan dannes ny Nerver. Han mener tillige, at Læge Jacobsens Dom er ganske fejl.

Det har i aandelig Henseende været et rigtig godt Aar for mig, det bedste jeg har levet hele mit Liv. Jeg har levet mere i Himlen end paa Jorden, og jeg beder stadig til Vorherre i Himlen, at han ved sin Aand vil lede og styre mig paa mine gamle

Dage, saaledes som sket er i dette sidst forløbne Aar, saa tvivler jeg ikke om, at naar Tiden kommer til at rejse herfra, jeg da maa faa Naade til at tro paa Syndernes Forladelse for Jesus Skyld, og som frikøbt for Synden ved Tilegnelsen af Vorherres Naademidler og som et Guds Barn indgaa i de evige Boliger. Ja, Sygdommen har ført det med sig, at jeg aldrig før har været saa taknemlig for Livet her og histoppe som nu.

Gud give, det vil vedvare, hvad jeg inderlig haaber.

Paa den anden Side har jeg ogsaa Grund til være taknemlig for de mange Venner, som jeg har haft i denne Verden, hvad der fuldt ud gav sig tilkende under min Sygdom, langt over Forventning.

Her kom næsten hver Dag Folk for at se til mig og for at tage Afsked med mig, og det af baade høj og ringe Stand.

Hvad der især gjorde mig godt var, naar Smaafolk kom og sagde mig Tak for, hvad jeg havde gjort for dem. Da jeg meldte Sygdomsforfald til Amdsraadmødet i Februar, sendte Amtmanden sin Fuldmægtig straks efter for at se til mig, og da han selv først i April Maaned kom hjem fra Rigsdagen, kom han selv for at se, hvorledes det stod til med mig, og da jeg endelig mødte til Mødet i Maj, blev jeg af alle saa hjertelig modtaget, saa det var næsten rørende for mig. Ogsaa Grev Ahlefeldt sendte mig Brev fra København under min Sygdom med Tak for, hvad jeg havde været for ham, skønt vi næsten altid havde været Modstandere ved mange Sagers Afgørelse, men jeg kunde straks forstaa, hvad der havde fremkaldt dette Brev.

Det var engang sammen med Amtmanden paa Langeland om en Vejsag, da blev vi indbudt til at spise Middag paa Brolykke hos ham — som Stamherre til Tranekær boede han paa Brolykke — han benyttede Lejligheden til at vise mig omkring for at se hans Dyr og andre Herligheder. Da sagde jeg til ham, at han var en Lykkens Yndling, hvad de timelige Ting angik, men at det nu kom an paa — især naar han kom til Tranekær — om han forstod at bruge sin Stilling paa en god Maade, og fortalte ham saa mit Syn, og hvad jeg vilde gøre, hvis jeg var i hans Sted, samt hvad der i Almindelighed manglede ved vore Herremænd, hvorfor de ikke var velsete blandt Folk. Det slog ned i ham, kunde jeg se, saa han sagde mig Tak for Formaningen, og

at han skulde huske den — noget jeg dog betvivler. Men jeg har flere Gange mærket, at han havde Agtelse for mig, og det var nok dette, der fremkaldte hans Brev, da jeg blev syg, og han ikke ventede at se mig mere.

Saaledes er det ogsaa et stort Gode at have Venner i dette Liv, men dog først og fremmest af dem, som kan følge og bære os ind i de evige Boliger histoppe.

Før jeg slutter for denne Gang, skal jeg dog meddele, at Vorherre har været saa god ogsaa med Hensyn til min Kones Helbred, at hun — skønt svag — har været saa rask under min Sygdom, at hun kunde pleje mig og opvarte og hjælpe mig baade med Paa- og Afklædning og meget andet, jeg ikke kunde selv.

Ja, Vorherre er altid god, gid vi maa skønne derpaa, og hvor er jeg glad, at min kære Kone endnu er ved min Side, og gid vi maa følges ad til henimod Slutningen med os begge.

1890. Februar.

Atter et Aar er gaaet og gaaet taaleligt godt. Ganske vist har jeg ikke været rask og er det heller ikke endnu, men min Tilstand er dog saaledes, at jeg til de fleste Tider kan holde Humøret oppe og tro, at min Hjertesygdom har Vorherre fremkaldt for at føre mig nærmere til Himlen, hvor jeg med mine Tanker og Bønner er saa mange Gange om Dagen, og til de fleste Tider med Tak og et »Gud ske Lov«.

Sidste Sommer følte jeg mig næsten rask og var som sædvanlig i København i Juni til Brandkassemøde. Ved Hjemrejsen paa en Køretur fra Sorø til Høve om Natten blev jeg kold efter at have været rigelig varm om Dagen og Aftenen, og næste Morgen var min Puls gaaet ned og har ikke været oppe siden. Kun af og til kommer den op nogle Dage, men synker saa atter til 36—40, og saa kan jeg ingen Anstrengelser taale. Enkelte Gange er den gaaet for højt, over 100, men saa er jeg mere syg. Derimod 60—80, da befinder jeg mig godt og kan taale Bevægelse og lidt Arbejde.

En Gang efter Københavnsturen kom min Læge, Dr. Kappel, for at undersøge mig, da var vi begge enige om, at det var den store Nerve, der gaar fra Hjertet og ned i Maven, der var an-

greben, og den Medicin, jeg nu fik, hjalp lige saa lidt som den tidligere, hvorfor jeg nu ingen brugte. Min Kones Helbred har været som sædvanligt. Hendes Astma er til Tider alvorlig, saaledes i denne Vinter, indtil vi næsten alle her i Huset fik en Omgang Influenza, hvor vi laa til Sengs hver 3 Dage, men siden den Tid var hun temmelig rask.

Den 11. Juli havde vi stort Selskab. Det var Landbosparekasens 15 Bestyrelsesmedlemmer. Tidligere havde ikke mindre end 5 af dem gjort Gilde i deres Hjem i den bedste Sommertid. Jeg holdt mig tilbage, ikke mindst fordi det var mig imod at paalægge Hjemmet den Ulejlighed og Bekostning. Men der faldt af og til en Bemærkning som: »Naar 20 Aar er gaaet, møder vi hos Formanden og holder Fest.« Jeg kunde altsaa ikke slippe for at gøre Gilde. Den 19. Juli var det 30 Aar, siden jeg blev valgt til Amtsraadsmedlem, og jeg mente da, at det var rettest at vælge denne Dag og tage mine Kolleger og andre gode Venner med.

Et Telt blev lejet i Svendborg og rejst i Haven Dagen før, og Kl. 10 Formiddag rullede det ene Læs efter det andet ind i Gaarden.

Frokosten var dækket i Teltet, og Gæsterne blev budt til Bords, men det var ligesom der var noget i Vejen. Prokurator Clausen sagde da til mig, om det ikke kunde vente lidt med den Frokost, for de vilde gerne tale lidt med mig først inde i Huset. Da vi kom derind, var der opstillet en Sølvopsats og et Billede af Sparekassebestyrelsen, hvori min Plads i Midten var noget større end de andres. Clausen holdt en lille Tale om, at dette var en lille Gave fra Bestyrelsen for de 20 Aars Arbejde i Sparekassens Tjeneste. Først efter at jeg havde takket, gik vi saa til Bords. Saavidt jeg ved, har Sølvopsatsen kostet 500 og Billedet 100 Kr.

Efter Frokosten Køretur til Lundeberg og Broholm, hvor Museet blev beset. Om Eftermiddagen ved 4—5-Tiden spistes til Middag i Teltet, der var 70 Gæster, og her afløste den ene Taler den anden, næsten alle om min Person og Virksomhed, hvilket havde den Indflydelse paa mig, at jeg blev undselig og ydmyg, da det var altfor megen Ros, der blev givet mig. Af Gæsterne skal jeg nævne Sparekassebestyrelsen med Koner, 4 Amtsraads-

medlemmer og Fuldmægtig Friis, Pastor Pedersen, begge Højskolelærerne og næsten hele min Familie fra Sjælland. Af de savnede vil jeg nævne Vejinspektør Husen, der laa syg i København, men hans Kone var her da. Skønt jeg mod min Vilje blev tunget til at holde denne Fest, blev det dog en kær og mindeværdig Dag, ogsaa for min Kone, Søn og Sønnekone, der alle var flinke til at hjælpe tilrette.

Hvem der nu efter vor Død skal arve denne sidste Gave, ved jeg ikke, for det er næsten for meget at lade Sønnen faa det hele. Han er tilskrevet mit Guldur og Sølvkruset, men jeg haaber, at om end jeg ikke bestemmer noget derom, vil vore 3 Børn og vore Svigersønner i al Venlighed kunne enes derom.

Af andre Begivenheder i Aaret vil jeg nævne Valget den 21. Januar, hvor vor gamle Folketingsmand Hansen, Ølstykke, faldt i Kværndrup for min Brorsøn Andreas Rosager, der som Følge af et skjult Undergravningsarbejde blandt Vælgerne fik disse til at underskrive paa, at de vilde stemme paa ham.

Han staar paa Bergs Nægtelsespolitik, som efter min Mening gør megen Fortræd i Danmark. Skiller dem ad, som hører sammen, og desværre har hans Navn faaet Betydning hist og her, især af dem, som ikke kan se ret og bedømme den politiske Situation. Det gør mig ondt, at en Mand af min Slægt og af vor Menighed skal forsøge en saadan Splid i vort Folk og saa have fuldstændig Uret, og at en Mand som Hansen skal udelukkes fra en Gerning, hvortil han er selvskreven.

Begge Svigersønnerne paa Sjælland stillede sig ogsaa. I Skælskør faldt R. Dinesen for en Højremand. I Fakse valgtes Feldt-husen. Dette sidste hører egentlig ikke til en Levnedstegning, men nu er det jo alligevel taget med. Men dermed Slut for i Aar, og jeg vil gøre det med den Tanke, at det mulig er sidste Gang. Men hvis det ikke er det, saa siger jeg ligefuldt Gud Fader Tak for alle Ting, ham vil jeg tilhøre baade i Liv og Død. — Det ske. —

1892. Februar.

Nu er det 2 Aar, siden jeg skrev i denne Bog. Da det er Bestemmelsen at vedblive, saa længe Vorherre vil, at jeg maa leve,

vil jeg ikke glemme at fortælle lidt om disse Aar. De er gaaet rigtig godt. Min Kone har været raskere af Helbred end de foregaaende Aar, og hvad mig selv angaar, er min Hjertesygdom ikke hørt op, men er alligevel saa mild og taalelig, at jeg næsten altid befinder mig rigtig vel, og det skønt min Puls stadig kun er 35—36, altsaa kun halvt normal. Saavidt jeg kan forstaa, er hvertandet Pulsslag blevet borte, og saadan har det været de de sidste to Aar. En underlig Sygdom, som er meget usædvanlig, og som Lægerne i Almindelighed ikke kender, men som jeg alligevel er meget taknemlig for, naar jeg skal fejle noget,, for jeg lider næsten intet ondt, naar jeg undgaar Overanstrenghed. Og den minder mig alligevel om hver Dag, at vort Hjem er i Himlen og ikke her paa Jorden.

Min kære Hustru og jeg har særlig i den sidste Tid ofte følt og talt om vor Afrejse herfra, om Turen ikke snart kommer til os, idet her i sidste Efteraar og denne Vinter er død mange af vore jævnaldrende af Influenza. Men Vorherre forstaa bedst, hvad der tjener os i Liv og død, og han vil forstaa at vælge det rette Tidspunkt for vor Afrejse, og derom har vi kun et eneste Ønske, og det er, at der ikke maa blive altfor længe mellem os, idet vi føler, at den ene af os ikke kan undvære den anden. Men saa føjer vi gerne til: Din Vilje ske, Herre, og ikke vor!

Forøvrigt er her i aandelig Henseende rigtig godt at være her paa denne Egn, idet vor Valgmenighed fremdeles har alle gode Betingelser for sig. Hvor en saa alvorlig og dygtig Præstemand som kun faa kan høre, hvis vi har Øre at høre med, hver Søndag, kan hente Næring for et evigt Liv. Og det passer især for os gamle, som helst vil have vort Hjem i Himmelen og finde Hvile der.

Vi festligholdt vort Guldbryllup den 23. Oktober og med Tak til Herren, som styrer alle Menneskers Skæbner — med Tak for de 50 Aar, der er gaaet saa godt, hvor vi frem for saa mange andre næsten altid har levet i Salighed og ikke kendt til megen Skygge eller Mørke.

Vi nød Nadverens Sakramente sammen med alle vore Børn og Svigerbørn her i Huset om Formiddagen, heri deltog Pastor Pedersen og hans Kone. Om Eftermiddagen mødte saa Familie og Venner, som var indbudne.

Vi turde ikke bede alle og enhver komme, da Antallet efter det Bekendtskab, jeg staar i til Folk, gerne kunde løbe op til flere Hundrede, og derfor holdt vi det forud saa hemmeligt som muligt. Men alligevel var der en Del, som vidste det, og der indløb mange Lykønskninger, saa Dagen vil bevares for os som et meget kært Minde. Fjorten Dage forud holdt min Søster Maren og hendes Mand Hans Nielsen i Ulbølle deres Guldbryllup, hvor vi var til Stede, og hvor ca. 100 Mennesker, mest af Sognets Folk, var med. Samme Dag som vi holdt Jens Jensen, Trunderup, og hans Kone deres Guldbryllup. I »Folkebladet for Svendborg Amt« var et temmelig langt Stykke om os begge angaaende vores Liv og Gerning.

Som en Taknemlighed for det Liv, der blev mig og min Kone tildelt i de 50 Aar, oprettede vi samme Dag et Guldbryllupslegat paa 500 Kr.; det bestyres af Menighedsraadet for Valgmenigheden. Renterne uddeles hver December Termin til to værdige Familier en i Oure og en i Vejstrup.

Dette Legatbrev tilligemed Sparekassebogen er afleveret til Menighedsraadets Formand, Pastor Pedersen. Grunden var ikke den, vi havde for mange Penge, heller ikke derved at fremkalde et Minde og derved blive bemærket, men alene som en Tak for Livet her paa denne Jord i de 50 Aar. Men ogsaa en Grund til, nemlig den: i de sidste Aar har jeg som Formand for Sparekassen oppebaaren aarlig 3 a 400 Kr., som altsaa ikke kunde anvendes bedre og ikke være Tab for mine Børn og Arvinger, og disse var ogsaa enige med os derom.

Endnu beklæder jeg Stillingen som Amtsraadsmedlem, men ved det forestaaende Valg til Maj er det min Bestemmelse at trække mig tilbage, skønt mange opfordrer mig til at tage mod Genvalg, hvad jeg ikke vil, da jeg dog kan fornemme lidt af Alderdommens Tryk og tilmed nu ogsaa er Medlem paa 33. Aar. Derimod har jeg tænkt at holde ud i Sparekassen, saalænge som Vorherre vil give mig Kræfter dertil. Jeg betragter den jo næsten som mit eget Barn. I flere Aar, særlig i Førstningen, bragte jeg temmelig store Ofre af Tid og Penge, og da det er lykkedes over al Forventning godt, vil det nuværende Regnskab, der slutter til 1. April, have en Indskudskapital paa 6 Millioner Kroner, og selvfølgelig været til megen Gavn i Svend-

borg Amt, saa kan man vel nok forstaa, at jeg dér holder ud, saalænge jeg kan. Vel har jeg som Formand og konstitueret Direktør et temmelig stort Ansvar, men vi har 3 saa dygtige, ærlige og paapasselige Sekretærer, 2 i Nyborg og 1 i Svendborg, saa jeg tror nok, at jeg i den Henseende kan være rolig, og vi har saa at sige intet mistet i de 23 Aar.

Naar jeg saa tilmed har andre Smaaforretninger som Vurderingsformand, Landvæsenskommisær o. s. v., kan jeg nok faa Tiden til at gaa, og tilmed arbejder jeg paa Huggehuset og i Haven om Sommeren, men det er heller ikke min Natur at være ledig, saalænge jeg kan noget.

At jeg ikke i denne Skildring har fortalt videre om vore Børn og Børnebørn kommer af, at det mener jeg maa overlades til dem selv engang i Tiden at skildre deres Liv og deres Forældres med, men jeg skal dog sige, at vi er glade for dem allesammen og siger Gud Tak for dem.

Gud alene ved, om det er sidste Gang, jeg skriver her, og om saa var, saa er det godt.

1893. Februar.

Atter et Aar gaaet og gaaet godt. Vi befinder os ganske vel uden dog at være helt raske. Maren lider af sin Astma og jeg af for lav Puls, men Sygdommen har ikke taget til i dette Aar. Hun fylder 70 Aar nu til 19 Maj og jeg 75 Aar sidste Jul, men kan dog begge klare os, blot vi ikke overanstrenger os. Pulsen er stadig 35—36, en enkelt Gang kun 30. Jeg fratraadte saa Amtsraadet sidst i Maj og er glad derved. Min Søn blev min Afløser, hvad jeg ogsaa glædes ved, da jeg saa kan følge med, hvad der passerer, og tilmed er jeg glad ved, om han vil følge mit Fodspor, ja, gaa foran, da han har faaet større Oplysning. Vor yngste Datter Karen har den 6. Februar holdt Sølvbryllup — men jeg turde ikke vove mig derover nu i Vintertiden og min Kone langt mindre. Der er vanskelig Sejlads i Storebælt paa Grund af Is.

Naar jeg en Gang om Aaret skriver i denne Bog, forekommer der mig ligesom en Trang til at sige Farvel, for vi kunde jo vente Guds Time og vil helst lægge det i hans Haand og blive Med-

lemmer af det hellige Samfund og Guds Menighed. Er dette dog ikke noget mageløst stort, og hvorfor skulde vi dog være bange for at dø. Det er heller ikke det nye Menneske i os, der er bange, men kun den gamle Adam.

Jeg har nylig læst Hostrups Biografi, hvori han meddeler, at han venter, det bliver hans sidste Arbejde. Jeg tør ikke sige noget om mig selv i den Henseende, da jeg helst vil lade Herren raade, men menneskelig mener jeg, at jeg snart turde være gammel nok, da jeg ikke ønsker at blive meget gammel, men Gud ske Tak, at vi endnu følges ad begge to og er enige om i Fællesskab at sige Herren Tak for hele vort Livs Førelse. Gudstakken maa vedblive at lyde og ikke mindst, naar Rejsen gaar herfra.

1895 i Januar.

Atter to Aar er gaaet godt. Vi er begge omtrent de samme som for to Aar siden og indtager endnu de samme Stillinger her i Huset. Frem for alt plejer min Kone mig paa alle Maader, ja bedre end sig selv, men i det hele er den Maade, vi har indrettet os paa nu paa vore gamle Dage, tilfredsstillende og værd at anbefale for gamle Folk.

Maren maa holde sig hjemme om Vinteren, da hun ikke kan taale den kolde Luft. Men jeg rejser som sædvanlig lidt hist og her. Mit eneste Arbejde udadtil er Sparekassen, som jeg endnu er Formand for, og som især de sidste Par Aar har skaffet mig meget Arbejde, idet vor Kasserer i Nyborg, Prokurator Clausen, havde begyndt at tage af Kassen og af Sparekassens Kunder, som ikke var hans, hvorfor vi endelig langt om længe fik ham afskediget og er nu sluppet ham, men Forhandlingerne derom imellem Bestyrelsesmedlemmerne har skaffet meget Arbejde. Forøvrigt er jeg fremdeles glad ved Kassen, fordi den udretter meget godt og staar godt anskreven mellem Folk. Den er som Pengeforbindelse valgt af det Selskab, som skal anlægge Svendborg—Nyborg Jernbanen, og skal omsætte deres Penge, medens Banen bygges. Det vil andrage ca. 1,800,000 Kroner.

Min Søn er Medlem af dette Udvalg. Men om jeg nu holder ud som Formand længere end til 1. April, ved jeg ikke endnu, idet der da foregaar en Del Forandringer med Kassens Admini-

stration, og jeg er vel ogsaa snart saa gammel, at det er Tid at træde noget tilbage. — Nu faar vi se!

Vi to gamle vedbliver at leve i Haabet om et evigt Liv, og med Tak til ham, som styrer alt, kan vi sige, at Guds Aand af og til vidner med vor Aand — at vi er Guds Børn — og det er det bedste af alt.

Af og til forekommer det mig tvivlende, om det er rigtig af mig at fremstille min Person, Liv og Levned, som jeg har gjort i denne Bog, om det ikke var bedre og Vorherre mere velbehageligt at skjule alle mine Synder i Forglemmelsens Dyb — og dog i Jesu Navn og Retfærdighed indtil den Dag og indtil den yderste Dag, hvor alt skal frem i Lyset, hvad der er skjult i Mørket. Men naar jeg saa igen slutter fra mig selv, og med hvilken Længsel jeg har spejdet efter noget om min Slægt i Fortiden og med Kærlighed til mit Afkom i Fremtiden, saa vil jeg haabe, at Vorherre ogsaa vil tilgive mig dette ligesom saa meget andet. Og én Ting ved jeg og kan vidne: At Taknemlighedens Taarer for alt det gode, som er vederfares mig i mit Liv, er flydt rigelig under Nedskrivningen af dette, og det vil jeg bede min Slægt om at erindre, naar de maaske om 100 Aar læser dette.

Med Undseelse vil jeg dog meddele nogle enkelte Ting af, hvad der er hændt i disse Aar.

Det fremgaar af det tidligere, at jeg var Ven med vor Amtmand, og den 1. November 1893 holdt han sit 25 Aars Jubilæum som Amtmand i Svendborg Amt. Samtlige Sogne- og Byraad havde forud valgt et Udvalg til den Dag at forberede en Fest, og skønt jeg er afgaaet fra Amtsraadet dog blev indvalgt i Udvalget.

Der indsamledes over hele Amtet og indkom ca. 12,000 Kr. Heraf oprettede Amtmanden et Legat for blinde og døvstumme i Amtet. Men paa Festdagen i Borgerforeningens Festsal i Svendborg samledes saa mange, som Salen kunde rumme, og jeg, som var valgt til at holde Festtalen og føre Hædersgæsten til Bords, maatte overtage dette Hverv mod min Vilje. Men jeg tror nok at turde sige, at det gik godt for mig.

Tidligere har jeg omtalt Tilbudene om at blive Dannebrogsmænd, og da vort Kongepar holdt deres Guldbryllup, havde Amtmanden indstillet mig til Ridderkorset, og da det ikke skete,

har han to Gange senere været i København i den Anledning, men Resultatet er blevet et Afslag. Det var nok, fordi jeg under Provisoriet nægtede at betale Skat og frasagde mig Bestillingen som Sognefoged.

Vejinspektør Husen, som Amtmanden gaar og fortæller alt, meddelte mig, at efter Bestemmelsen om Uddelingen af disse Hæderstegn maa en Gaardmand ikke blive Ridder, og det er Grunden til, jeg ikke er kommen med.

Jeg kan sige: »Godt er det«, for saa slipper jeg dog for Om-tale og Misundelse og gavne mig kunde det aldrig.

Dermed Gud befaleet. Om det er sidste Gang vides ikke, men engang bliver det, og kun Ønsket om, at det maa ske i Vor Herres Jesus Navn.

1896. Aaret er gaaet helt godt, vel er Astma haard ved min Kone og Hosten streng, da Slimet ikke vil op, men naar Anfaldet er ovre, er hun atter i godt Humør, saa det letter os begge i det daglige Liv. Ogsaa mit Helbred er bedre end før, men jeg begynder dog at mærke Alderens Tryk nu i mit 79. Aar, dog kan jeg endnu gaa til Oure eller Vejstrup eller gøre lidt Arbejde paa Huggehuset.

Min Søn er meget ude nu under Jernbanens Bygning, vel giver det en god Indtægt, men han savnes ved det hjemlige Arbejde.

Paa Grund af Sparekassens udvidede Virksomhed maatte vi 1894 forandre Planen saaledes, at der i Svendborg saavel som Nyborg blev selvstændige Kontorer, dernæst Filialer i Faaborg og Odense, som saa alle ledes af en Direktør fra 1. April 1895. Dertil valgtes jeg. Min faste Løn er 1500 Kr. + 2. Kl. Jernbanebillet + 6 Kr. daglig paa Rejse.

Siden den Tid har jeg taget adskillige Rejser til de forskellige Byer og en enkelt til København. Men jeg føler, at det er et temmelig stort Ansvar at lægge paa mig, nu vi er over 7 Mill. Kt. Men jeg har valgt Sagfører Lerhøj, Nyborg til min Medhjælper, han er nu Kasserer efter mange Aar som Bogholder ved Kontoret i Nyborg. Ham er jeg glad for som Hjælper og har tænkt at give ham 500 Kr. derfor, og saa gaar det vel nok. Paa den Maade har jeg Evne til at komme mine Børn til Hjælp

i disse for Landmanden nedadgaaende Tider, for selv har jeg jo ikke Brug for saa mange Penge, og det er jo morsomt at kunne række en hjælpende Haand, især til dem der staar én nær. Landmændene har det vanskeligst, fordi Priserne er gaaet saa langt ned paa alle deres Produkter, og mange har stor Gæld, hidrørende fra de bedre Tider for 10—15 Aar siden, og stor Skyld har Møntforandringen fra Sølv- til Guldmøntfod, da Kapitalisterne vandt, og Ejendomsbesidderne tabte derved; men større Forbrug og Luksus tynger Bondestanden, og det er sørgeligt at se mange Landmænd gaa fallit, noget ukendt før i min Tid.

1897. Februar.

Meget har forandret sig i det sidste Aar. Vort Helbred er lidt bedre for min Kones, lidt ringere for mit Vedkommende. Vor Nabo og Svoger Peder Rasmussen døde i September og en Maaned senere hans Broder og min Svoger Morten Rasmussen, Kohavegaarden. I disse to Hjem, som vi stod meget nær, er det et stort Savn for os, at de nu er borte, men godt er det, at vi tænker og haaber at møde dem histoppe. Vor Gud og Fader alene ved, naar den Tid skal være.

Nu er det ti Aar, siden jeg begyndte at skrive i denne Bog, og skønt vi to næsten føler os som omtrent de samme som dengang, ved jeg dog godt, at vi er ældre og svagere og nærmer os Afrejsens Dag. Men en Tak for vort Livs Førelse glemmer vi ikke at afsende til ham, som har holdt os fra Mørket til Lyset, hvori der er Lægedom for alle vore Savn, og som vi altid glæder os til. Nu er Jernbanen Svendborg—Nyborg færdigbygget og ventes aabnet 1. Maj. Vor Præst, Pastor Pedersen, har solgt sin Gaard og skal bo hos os til Sommer, medens en ny Præstegaard bygges, og vi er glade ved at faa ham til vort Selskab. Sparekassen er jeg fremdeles ved som Formand og Direktør med Løn 1500 Kr., men jeg føler at være for gammel til den ansvarsfulde Gerning. Men Gud ske Tak!

1900. Januar.

Nu er gaaet 3 Aar, siden jeg skrev her sidst i denne Bog, og jeg har altid følt, som det var sidste Gang, og jeg havde Lyst til

at sige denne Verden Farvel, men endnu lader det til, der er mere tilbage for os og derfor endnu et Par Ord. Ja, Gud ske Tak for, at vi endnu følges ad vi to og den ene kan hjælpe den anden. Men naar vi bruger den menneskelige Fornuft, saa kan vi ikke forstaa, at vi er til nogen Nytte her mere, men derimod kan det godt være, at vi kan udvikles til det Liv, der kommer.

Min Kone har nylig været meget syg, men er dog nu oven Senge igen, men hun har god Pleje og Opvartning og befinder sig ret vel. Nu er jeg altsaa i mit 83. Aar, og Sygdommen har taget stærkt paa mig. For 1½ Aar siden fik jeg et Anfald af Apopleksi og mistede Stemmen i et Par Maaneder, og derved tabtes de aandelige Evner ganske betydeligt, og en Tid derefter mistede jeg Synet paa det ene Øje, men Tid efter anden kom Evnerne dog tildels tilbage, og nu befinder jeg mig rigtig vel og kan nu ved Vintertid baade læse og skrive. Det var en Sygdom uden Smerter. Men det var saa underlig ikke at kunne samle sine Tanker, f. Eks. kunde jeg ikke tælle, hvor mange Slag Uret slog. Men derimod Troen paa Vorherres Naade stod klart og levende for mig, hvilket gav mig Haab og Trøst.

Under min Sygdoms Slutning fik vi Generalforsamling i Sparekassen, og jeg trak mig da ud af det hele trods mange Opfordringer. Min Afløser blev Niels Madsen, Vejstrup, men min Søn blev valgt ind i Bestyrelsen i Stedet for mig. De opfordrede enstemmigt mig til at være Æresmedlem, og jeg har da ogsaa af og til været til Stede ved Bestyrelsens Møder, og de har tilstaaet mig 500 Kr. aarlig i Pension, saa længe jeg lever. Ved Vintertid som nu holder jeg ikke af at komme ud omkring, kun til Kirke om Søndagen, hvor vi kan høre et livsaligt Ord af vor Præst, som giver Styrke og Opmuntring til vor Gerning fremover, men især til det Liv i de evige Boliger hist oppe, som vi frem for alt beskæftiger os med paa vore gamle Dage.

Ja, ved at se tilbage paa vort tilbagelagte Liv, da maa vi atter sige en Tak til ham, som styrer alt, en Tak for den Naade, som er blevet os tildelt og vore Børn o. s. v.

Idet jeg saaledes har en Følelse af, at det er sidste Gang, jeg skriver i denne Bog og altsaa nu ligesom siger Farvel til vore Efterkommere, ved jeg intet bedre Raad at give med end frem for alt at søge Guds saliggørende Naade ved Jesu Christi Vorherre

og ved Siden deraf leve saaledes, at I kan blive elsket af eders Medmennesker. Det ske i Naade.

1902 i Februar.

Det er underligt for mig at tage Pennen endnu engang, ja, saa meget mere som jeg forud har nævnt, det var sidste Gang.

Men der er sket store Forandringer, siden jeg sidst skrev, idet vi begge er flyttet til Sjælland at bo paa vore gamle Dage. Det skete i Maj Maaned 1900, hvor vi vilde aflægge et Besøg hos vore Børn i Høve, og da J. Feldthusen havde god Plads i et stort Værelse og ved Siden af et Soveværelse, saa fik min Kone Lyst tii at blive her, og efter en Tids Forløb hentede vi vort Tøj fra Fyn. Og nu er snart gaet to Aar siden. Vi har det næsten alt for godt, for hele den store Familie her paa Sjælland plejer og hygger om os, saa min Kone — hvor svag hun end er — er udmærket tilfreds, og jeg føler ogsaa det gode her, men jeg savner dog Vennerne og Menigheden paa Fyn mere end hun.

Hendes Søster døde, før vi rejste her over, ellers var vi nok heller ikke rejst.

Og min Broder Christen og min Svoger i Ulbølle er ogsaa døde, siden vi rejste her over, og min yngste Søster Karen paa Kohavegaarden ligger formentlig ogsaa paa det sidste. Ja, vi maa være belavet paa, at Vorherre ogsaa snart vil kalde os hjem til sine evige Boliger, for der er godt at være, og hvortil vor Længsel er bleven stærkere jo ældre vi bliver.

Den 23. Oktober var det 60 Aar siden vort Bryllup, og der blev gjort alt muligt for os her paa Sjælland. Ikke alene Gaarden her var pyntet med grønt, men ogsaa ude ved den lille Frikirke var Æresport og grønt med Navnetræk og Aarstal 1841—1901, som i det hele saa godt ud. Vor gamle Præst Pedersen var taget her over i den Anledning og holdt en Skriftetale til os i Kirken, hvor hele Menigheden deltog i Altergangen. Pastor Dael deltog i Uddelingen af Brød og Vin, saa det var for os en højtidelig Stund.

Efter Kirketjenesten samledes alle i den store Forsamlingsaal til Kaffe og Kage-Anretning. Derefter rejste vi hjem til Gaarden i Høve, hvor saa mange som Huset kunde rumme samledes. Og-

saa Sparekassens Bestyrelse var repræsenteret ved Lenshøj og tre andre Bestyrelsesmedlemmer. De kom med en Present — et stort Maleri til 300 Kr. — til mig. Ved Bordet blev holdt mange Taler, men Pedersen holdt den egentlige Festtale for os. Det var en skøn Dag for os to gamle, og jeg er næsten undselig ved at nedskrive det. Ja, vor Familie paa Sjælland, som er meget større end den fynske, viser os, nu vi er kommen her, at de virkelig kan gøre noget for os, ikke alene i det daglige, men ogsaa til andre Tider. At vi med vort svage Helbred naaede at holde Diamantbryllup kan vi næppe forstaa, men Gud er mægtig ogsaa i den Henseende.

Vi har derfor besluttet at oprette et Legat for trængende i Menigheden paa 600 Kr. lig det i Vejstrup. Nu er jeg 85 og min Kone 80, saa der er ikke meget ved os, men vi er dog næsten altid oven Senge, saa Tiden gaar — den ene Dag efter den anden — saa der maa ikke være langt tilbage her. Vi kan vente at flytte ind i Evigheden. Ja, det vil jeg sige til Slægt og Efterkommere: Sørg for at staa i Samfund med Gud, saa vil han give sin Helligaand til Vejledning, som altid vil minde eder om hans Naadegaver og Nærværelse, baade naar vi lægger os til Hvile om Aftenen, og naar vi staar op om Morgenens, saa vil Pagten, som han har sluttet med os i vor Daab, altid faa stor Betydning for os til Vejledning i vort Livs Førelse. Ja, Gud ske Lov for vort Livs Førelse indtil denne Dag, og naar jeg nu tager Afsked og siger Farvel til vore Efterkommere med Taarer i Øjnene, saa er det ikke af Sorg, men af Glæde. Og dermed Farvel! i Guds, vor Faders Navn.

1919 fejrede Landbosparekassen for Fyn sit 50 Aars Jubilæum med Udgivelse af et Jubilæumsskrift i nydelig Bogform tilegnet Mindet om Niels Hansen som Sparekassens Stifter og med udførlig Omtale om hans og andre gode Mænds Virke for Sparekassen. Den daværende Formand, Hans Appel, havde samlet Skriftet.

I Fyns Forsamlingshus holdtes Fest den 31. Maj 1919 med Sparekassen som Vært for de mange Gæster, der fyldte den store Sal. Taler og Sange hyldede Sparekassens gode Støtter, ikke mindst dens gamle Formand, Niels Hansen.

*

1945. Februar.

Mere end et Slægtled er gaaet, siden her blev skrevet sidst.

Maren og Niels Hansen og deres 3 Børn og 3 Svigerbørn er alle gaaet gennem den snævre Port, som Niels Hansen saa i Drømme og følte sig tryk ved.

Nu maa vi Børnebørn saa forsøge at føje vort Kapitel til, for at Kæden kan fortsættes.

Vi, som har faaet Lov at læse denne Bog, føler dyb Taknemlighed mod Morfader, fordi han har skrevet den, og maa saa forsøge, om vi ligesaa ærligt og uselvisk kan fortælle om de to gamles sidste Aar og saa forsøge at svare paa nogle af de Spørgsmaal, Læserne antagelig stiller.

Maren døde i Høve den 17. Marts 1906 og Niels Hansen paa Langesminde 13. November 1906.

Hvorfor blev deres sidste Aar paa Sjælland i Stedet for det kære Sydfyn?

Niels Hansen nævner selv et Sted: Jeg tror, vi har faaet os indrettet rigtigt og godt paa vore gamle Dage, og jeg raader andre til noget lignende.

Ja, stille Regel op, saa længe de gamle er saa raske, saa de kan hjælpe sig selv, er temmelig nemt, men vanskeligere er det, naar Kræfterne begynder at svigte, og det blev ogsaa Aarsagen til, at Morfaders gode Løsning ikke kunde holde Livet ud.

Niels Hansen fortæller ikke meget om, hvordan de havde indrettet sig, da de begyndte at blive ældre. Det maa vi saa forsøge at skildre, som vi opfattede det.

Da Sønnen, H. P. Nielsen, blev gift 15. Maj 1878 med Gundhild, fik de en mindre Gaard mellem Oure og Vejstrup i Forpagtning for 7 Aar, og Tiden nærmede sig hurtig, om Gaarden skulde forpagtes en Omgang til, eller de skulde forpagte Langesminde. Det sidste blev valgt, og Tanken om Plads til to Familier var næste Spørgsmaal!

Det var almindeligt den Gang at opføre et mindre Hus til de fratrædende gamle Forældre og overlade Gaardens Stuehus til de unge, der løste af.

Hertil blev ogsaa valgt Plads og Tegning, og Begyndelsen til at hente Mursten kom igang. Men saa fik H. P. Nielsen og Hustru en ny Tanke at bygge et nyt Stuehus med Plads til begge Familier, og nu tog Niels Hansen fat paa at bygge sin Del imod Vest.

I Vinteren 1884—85 blev Kælder gravet i Haven lige Syd for det gamle, fine Bindingsværkshus fra 1826. Det har Barndomsmindernes Glans over sig, som det laa der med fine, oliemalede Stolper og Mure med blaalig farvede Længdefuger og de egetræsmaledede Gangdøre. Og inde mødte det samme jævne, men fine Bondepræg over Stuer og Møbler.

Her var taget mod de mange, der havde Ærinde til Niels Hansen, og mange gav ham Del i deres Modgang eller Bekymringer inde i »Skrivestuen«.

Den Gang havde Bønder ikke Kontor, men Niels Hansen havde sin Stue, hvor han var optaget af sin Virksomheds Skrivi- og Læsning. Sjældent kom nogen uanmeldt ind, for den fremmede mødte først Maren, og hun lindede lidt paa Døren og sagde: Niels! Det er N. N., der vil tale med dig.

Naar det var Frokost eller Mellemmadstid, blev nogle faa, pæne Stk. Mad sat paa Tallerken og Bakke og hjemmebrygget Øl og stille bragt til at staa paa en fri Plads paa Bordet, ingen

forstyrrende Tale hørtes. Til Middag kom Niels Hansen ofte ind i Dagligstuen og spiste med, og om Aftenen, naar han var færdig, kom han og var livlig og god Fortæller mellem os.

Ja, det var det gamle, nu blev der taget fat paa at bygge nyt, og den første lille Halvdel blev klar til Indflytning for de ældre, saa de unge fik hele det gamle Stuehus til Brug, medens Resten af det nye blev færdigt.

At flytte gamle Træer er vanskeligt, og flyttes gamle Mennesker, falder det dem vanskeligt at slaa Rødder paa ny Plads.

Nu fik Niels Hansen Kontor, velbeliggende med indmuret Skab til vigtigere Ting og passende Inventar til daglig Brug, dernæst Udsigt til Gaarden og alt, hvad der skete. Maren blev fri for al den ydre Travlhed med Dyrs og Menneskers Pasning og havde nu kun sin Lejlighed at holde, og Aarene svandt. Vi samledes, Slægt og Venner, den 23. Oktober 1891, saa mange hele Huset kunde rumme til Guldbryllup og i fuld Harmoni, og 8 Aar til gik. Men eftersom Marens Kræfter svandt, trængtes større Støtte fra Svigerdatter og hendes Piger, og det begyndte at knibe.

Der tales og skrives meget om Fred, det være sig mellem Lande og Folk og Slægt og Venner eller mellem os i det enkelte Hjem.

Hvorfor bliver det Spørgsmaal aldrig løst? Er det noget, vi alle er medfødt, der volder Strid og Ufred?

Ingen før har løst den Gaade, derfor vil vi ikke prøve at løse den.

Mellem Maren og Gundhild var et Slægtled i Alder, men mellem Pastor Pedersens Svigerinde, født og opvokset i Byen, og den myreflittige jævne Bondekone Maren var større Forskel.

I Sommeren 1900 rejste Maren og Niels Hansen til Datteren Anne i Høve, og de to var to ens Skud paa den gamle Stamme, saa Maren lod sig flytte uden stort Afbræk.

Noget vanskeligere var det for Niels Hansen, der vist altid følte sig som Gæst, der var paa Rejse. Han var taknemlig og mild mod alle, glædede sig ved at læse og gaa stille omkring, eller at tale med dem, han traf, eller os, der søgte dem i den lune Stue.

*

Da Maren fik Hjemlov i Marts 1906 og førtes til Vejstrup Kirkegaard, brød Niels Hansen ogsaa snart efter op fra Høve for at gaa de sidste Skridt paa det kære Sydfyn, hvor han døde samme Aar den 13. November.

Dattersønnen, Herluf Feldthusen, fortæller Indtryk af Morforældrenes Ophold i hans Fødehjem, da han var 15—20 Aar gammel.

Naar de spiste, sad de begge i Sofaen ved Bordet. Maren smurte Maden og lagde Paalæg paa, gav Niels hans regelmæssige lille Portion. Derefter gik han til den store Lænestol og hvilede sig, medens Maren tog af Bordet og hjalp Pigerne med Opvask og Tilsidesætningen.

Om Formiddagen læste Maren i stor Prædikenbog eller var beskæftiget med Strikning. Var Vejret godt, glædede hun sig ved at gaa i Haven og se paa Blomsterne.

Niels var en ivrig Læser af Aviserne, særlig de fynske, men han skrev ogsaa meget. Færdedes meget i Gaard, Have og sommetider i Marken, og hvis Fader var borte, medens det blev stærk Regn eller Uvejr, gav han Raad for Dyr og Mennesker.

Om Vinteren opholdt de sig i den lune Stue den meste Tid.

Maren var livlig til at snakke med mine Forældre, vore Piger eller andre ved hver Lejlighed dertil.

Om Vinteren stod de op Kl. 8 og gik til Sengs Kl. 8, om Sommeren lidt senere.

En Dag i Marts 1905 brændte alle Gaardens Udlænger, men Stuehuset var ikke i Fare og blev ikke ryddet, saa de gamle kunde sidde i deres Stue og følge Ødelæggelsen.

Aaret efter døde Maren i Marts Maaned, og Niels brød op i Slutningen af Juli og vendte tilbage til sit gamle Hjem paa Langesminde, hvor han døde i November samme Aar.

Jeg holdt meget af mine gamle Bedsteforældre, for de har altid været rare og gavmilde mod mig.

Høve i Januar 1945.

Herluf Feldthusen.

Det er mærkeligt, saa lidt Niels Hansen nævner og fortæller om sine 3 Børn.

En af Grundene kan være hans Ængstelse for at træffe det rette ved Omtale af andre.

En anden kan være, at det væsentlig var Maren, der tog Børnene under sin Pleje, Tugt og Opdragelse som alt andet ungt i Gaarden.

Niels Hansen henstiller til os andre, som han forlangte af sig selv, at vi giver en Skildring af vort Liv og Færden uden Paa-smykning.

Og hans yngste Datter, Karen, har fortalt saa meget fra Hjemmet, saa savner vi her, maa vi søge i det, hun skriver.

NIELS HANSENS JORDEFÆRD

19. — 11. — 1906.

Pastor Laursen:

Den gamle Pagts Ord: »Han var en stille Fyrste«, kan med Rette anvendes paa Niels Hansen. Han var ikke født Fyrste, men han var udrustet med Evner til at styre som ikke mange Fyrster. Da han var 18 Aar, havde han gennemløjet hele den danske Lovsamling. Han var en Lovens Mand, men for ham gik Livet forud for Loven. Han arbejdede politisk, kommunalt, socialt paa Lovens Grund, men for Livets Skyld. Han var en Ridder, paa hvis Skjold der ikke var Plet. Han var en stille Mand, men mange søgte til ham om Raad, og aldrig gik de forgæves. Niels Hansen gav gerne, og han gav gratis. Derfor er der saa mange, der mindes den stille Raadgiver med Tak.

Over al sin udadgaaende Virksomhed glemte han ikke det, der har størst Værd for Hjertet. Han var en stille Hjemmets Mand, var med til at grundlægge den frie Børneskole og Ung-

domsskole her; han var den første, som udkastede Tanken om at rejse denne Kirkebygning her. Det var ham, som bragte os den Kirkeklokke, hvis rene Klang i saa mange Aar har kaldt gamle og unge hertil.

Endnu forrige Søndag saa vi her i Kirken hans kloge Ansigt med det milde Blik. Hertil tyede han gerne. Ogsaa som Kristen var han en stille Mand. Men faa kunde saa ydmygt som han bekende Barnetro. Med Sandhed kan det siges, at den evige Regnbueglans var over Niels Hansens Kiste. Saa lyser vi da Fred over denne betydelige Mands Støv. Gud glæde hans Sjæl i sit Himmerig.

Pastor R. Pedersen:

Saa er da nu den tredie af denne Valgmenigheds første Grundpiller faldet. Hans Andersen med det varme Hjerter var Valgmenighedens Fader, Christen Hansen med det lyse, milde Blik dens trofaste Søn, Niels Hansen dens gode Ven og kloge Raadgiver. Mange andre af Valgmenighedens første Bærere er gaaet bort, men disse tre udfyldte paa forunderlig Vis hverandre.

Jeg anser det for en stor og ufortjent Naade, at jeg i over et kvart Aarhundrede har været denne Menigheds Præst og særlig, at jeg har været Præst for disse tre. Men det har ogsaa været en stor Naade for denne Menighed at have haft saadanne tre Grundpiller. Med Tak vil vi mindes de trofaste, der er gaaet bort, men i Dag særlig Niels Hansen. Og kan vi det ret, da skal vi ogsaa føle, at der af Taksigelse gror Velsignelse.

Niels Hansen var en saare lykkelig Mand. Hans Liv var som de varme, milde Sommerdage med Frugtbarhed og Grøde. Ogsaa han kendte Storme, men som Helhed kan det siges, at han havde den Lykke at bo paa Livets Solside.

Hans Liv var som den klare, rolige Strøm, der flyder mellem bugnende Marker, frodige Enge og løvrige Lunde.

Han havde Lykke med sig i de tre store Livsforhold, hvori Mennesket bliver sat: i Hjemmet, i det borgerlige Samfund og i Guds Menighed. Han havde et lykkeligt Hjem, hvor der var godt at være. Det vil alle vi vidne, som har haft den Lykke at komme der, alle vi, som gerne søgte Raad hos de erfarne gamle Kristne. Han levede i Kærlighed sammen med en trofast Hustru,

som var hans gode Medhjælp. Og de havde den Lykke at leve sammen til deres Dages Ende, omtrent 65 Aar. Og han havde den Lykke, at hans gode Børn og Børnebørn alle saa op til ham med Hengivenhed og Agtelse og vandrede i Forældrenes Fodspor — den største Glæde, Forældre kan have. Og han var elsket af sine Tjenestefolk.

Han var en ligesaa lykkelig Mand i den store Gerning, han fik at øve i det borgerlige Samfund. Han var udrustet med rige Evner, og han brugte dem, saa det blev til Gavn for mangfoldige Mennesker. Han var ikke alene en betydelig og højagtet, men lykkelig Mand, fordi hans hele Gerning hvilede paa et jævnt Grundlag. Han var sig selv, hvor han end færdedes. Han har staaet med rank Ryg overfor den største i Landet og sagt sin Mening, hvor ingen anden turde det. Men han var ligesaa langt fra at se ned selv paa den ringeste.

Han fik en stor Indflydelse, fordi han aldrig gik til Yderlighederne. Han var den lempende Aand, hensynsfuld overfor enhver ærlig Overbevisning, selv om den ikke faldt sammen med andres. Og han var en uegennyttig Mand, som ikke søgte egen Ære og egen Fordel, men kun at gavne andre. Derfor vandt han alles Agtelse og tillige deres Kærlighed.

Og han var lykkelig i sit Gudsforhold. Han kom til Bevidsthed derom allerede i den vidunderlige friske Morgenrøde. Alt i sin Ungdom fandt han sin Frelser i Troen paa Syndernes Forladelse. Han var en særlig barnetroende Sjæl, der ikke kendte meget til Tvivlens Angst og Smerte. Det var hans Lykke. Og skønt han ogsaa kendte Trængsler, blev han forskaanet for de haarde, knugende Prøvelser.

Søndag efter Søndag vandrede han hen til Kirken. Det var ham en Livsfornødenhed. Det var en Styrke for os alle — ikke mindst mig, som stod paa Prædikestolen — at se ham sidde lyttende dernede i Kirkestolen.

Da han blev ældre, og denne Verdens Døre efterhaanden lukkedes for ham, sprang den anden Verdens Døre op. »Jeg lever for det evige«, var Grundtonen i alle hans Ord — ikke mindst i denne sidste Sommer, da han havde den Lykke paany at komme til at leve i sit gamle Hjem.

Han længtes efter det kaldende Bud. Det kom maaske hur-

tigere endnu, end han selv havde ventet det, men han fulgte det med Lyst, thi han havde sikker Tro paa, at han gik ind til den himmelske Glæde.

Vi vil mindes Niels Hansen med Taksigelse, og vi vil bede den gamle Bøn over hans Lig: Gud, giv os Kræfter til at efterfølge disse Helliges Eksempel i Tro, Haab og Kærlighed.

Højskoleforstander Jens Lund:

Her er ikke Stedet til at tegne et Billede af Niels Hansens store og vidtomspændende Virksomhed. Men jeg vil gerne føje et lille Blad i hans Mindekrans.

Mit første Indtryk af ham var, at han var en selvgjort Mand. Han havde en brændende Trang til at tilegne sig Kundskaber og Viden og gøre Gavn dermed for andre. Han havde lært os Skolemænd, at Hovedsagen er at vække de unges slumrende Evner til Selvvirksomhed, ikke at give dem det færdigt tilberedt.

Paa mangfoldige borgerlige Omraader kom denne selvgjorte Mand til at indtage en fremragende Plads. Og det var en Lykke for ham; thi han havde Evner og Trang dertil. Men da han blev for gammel til at staa i Spidsen, kunde han glæde sig som et Barn over, at det desuagtet gik saa godt. Og det er et Vidnesbyrd om, at det for ham var Sagen og ikke ham selv, det gjaldt.

Det var en Lykke for ham, at han kristeligt netop blev magtet af det grundtvigske Livssyn. Var han bleven Pietist, vilde der være kommen Splid i hans Liv. Nu kunde han derimod gøre sin Gerning i Fædrelandets Tjeneste paa de forskellige borgerlige Omraader uden at komme i Strid med sit Gudsforhold. Han følte, at Klokketklang og Lærkesang, de kan godt forliges, at et jævnt og muntert virksomt Liv paa Jorden udmærket kan forenes med de dybe Evighedslængsler.

NIELS HANSENS MINDE

13. — 10. — 1907.

Paa Vejstrup Valgmenigheds Kirkegaard samledes i Gaar Eftermiddags, umiddelbart efter Gudstjenestens Slutning, en meget talrig Skade for at overvære Afsløringen af det Mindesmærke,

Landbo-Sparekassen har rejst for sin Stifter og mangeaarige Formand, afdøde Niels Hansen, Oure. Mindesmærket bestaar i en 3 Alen 14 Tommer høj, meget bred Granitsten, anbragt paa en 1 Alen høj Stendysse. Paa Mindestenens glat tilhuggede For-side er anbragt en Portrætmedaillon i Bronze, og under den er indhugget i Stenen:

N i e l s H a n s e n,
f. 23. December 1818,
† 13. November 1906.

Formand for Landbo-Sparekassen
fra dens Grundlæggelse
30/3 1869 til 31/3 1898.

Landbo-Sparekassen satte denne Sten.

Hele Arbejdet er udført af Billedhugger Axel Hansen, der har megen Ære af sit Værk. Skønt Kunstneren ikke personligt har kendt Niels Hansen, er det lykkedes ham paa Grundlag af et Par, endda ikke særlig gode Fotografier, at gengive den afdøde Hædersmands karakteristiske Ansigt med stor Lighed. Og navnlig fra Landevejen tager Mindesmærket sig baade smukt og imponerende ud.

Ved Afsløringen udtalte *Hans Appel* bl. a.:

Det er en god, gammel Skik, som gaar tilbage før den historiske Tid, at Folket rejser Mindesmærker for sine fortjente Mænd. Det er mest Vaabendaad, der mindes ved de gamle Rustene, men dog ogsaa anden ædel Gerning mindedes; vi kan saaledes tænke paa den prægtige Mindesten i Jellinge for Thyra Danebod, der ved sit Virke værnede Danmarks Ukrænkelighed. Mindestenene er baade et Vidnesbyrd om Folkets Hjemkærlighed og et historisk Vidnesbyrd om Folkets Tankegang.

Det Æresminde, vi i Dag rejser, er ikke rejst, fordi det er Skik og Brug. Det er rejst for en af de stille i Landet, en Mand, der udførte en stor Samfundsgerning, men dog satte en Ære i at blive ved at leve som Bonde, som jævn, dansk Borger. Niels Hansen var jo en evnerig, en kraftig og viljestærk, men tillige en sagsmodig og ydmyg Mand.

Dette Mindesmærke er rejst af Landbo-Sparekassen i taknemlig Erindring om det Arbejde, han har udført for dette, sit kæreste Barn. Han stiftede Sparekassen for at hjælpe fynske Bønder til at faa fuldt Gavn af deres Sparepenge og derved hjælpe dem til større Uafhængighed, et Institut, hvortil de trygt kunde henvende sig, fordi de følte, at det var deres eget. Og det lykkedes ham at grundlægge det saa solidt, at der har kunnet bygges videre paa hans Arbejde, ogsaa efter at han selv havde trukket sig tilbage.

Mange er de, som gennem Tiderne vil mindes den Mand og hans Gerning med Tak. Men det skal siges, og det følte ingen bedre end Niels Hansen selv, at naar han fik Lykke til at udføre et saa stort Arbejde, saa var det, fordi han i alt gav Gud Æren. (Sløret falder).

Saa staa da Stenen med Niels Hansens veltrufne Træk. Og gid den maa staa gennem Tiderne som Vidnesbyrd om, at »Adel kan en Bonde være«, og at fynske Landboere med Tak paa-skønnede, hvad en af deres bedste Mænd har virket for dem.

ANNE NIELSEN, f. 15. April 1842, død 11. Maj 1920, var ældste Datter paa Langesminde og saa god en Lærling under Moderens Vejledning, at hun blev denne meget lig, og da Livet formede sig, saa de begge maatte styre Gaard, fordi Mændene var meget fraværende, træder Ligheden ogsaa der frem. Hendes Mand, Johannes Feldthusen, var født 13.—1.—1836 i Stauns Mølle paa Thorseng, var to Vintre paa Kolds Højskole og hørte jævnlig Birkedal i Ryslinge.

I Vinteren 1854 havde F.s Morbroder forpagtet Oure Præstegaardsjord, og her blev den 18-aarige F. Driftsleder og Medinteresseret indtil Foraaret 1861, da F. selv blev Forpagteren.

Den 22. Marts 1861 holdt disse to Bryllup og begyndte i den meget lille Forpagterbolig, hvor de boede i 4 Aar.

Johannes og Anne Feldthusen.

I Foraaret 1865 købte de Gaarden i Høve ved Skelskør og overtog den 1. August samme Aar.

Her var meget at bringe i Lave, før det blev den veldrevne Gaard, vi kender, men de to vilde og kunde tage fat, og Frugterne kom i deres Kurv.

Sønnen Kristian blev som lille syg og mistede derved sit Syn. Derved øgedes Anne F.s Arbejde, da et blindt Barn trænger til megen Pleje, Opsyn og Kærlighed. 1882 fødtes Sønnen Herluf, men ogsaa her blev Moderens Gerning stor, da han var døvstum, og hertil kom, at F. var meget borte fra Hjemmet, saaledes midt i et Valgmøde, da Kristian blev syg og døde 1884.

Allerede 1866 kom F. i Sogneraad og var en Periode Formand. 1872 kom han politisk i Forgrunden og valgtes selv 25. April 1876 og flere Gange senere. Det var saa haard en Kamp-tid, at Historien bærer Vidner derom langt frem over.

1880 valgtes F. ind i Sorø Amtsraad, og da den haarde politiske Strid ogsaa naaede herind, hvor F. var Bøndernes Fører, gik det saa vidt, at han under en Skolesags Behandling nægtede at udføre en Ordre og blev hensat i Rude Arrest. Det kan tilføjes, at Scavenius, Basnæs, der var Højres Fører, engang sagde: »Vi har Magten og skal nok vide at bruge den.«

Feldthusen var ikke egentlig veltalende, men han gik saa helt op i Kampen for den lige Ret for Jorddrot og Arbejder, for rig og fattig, saa jo haardere Modstand des varmere stred han, og hans Ord blev varme af hans Overbevisnings Ild.

I Sorø Amtsraad sad han til 1910, da han sagde stop.

Da Alberti sveg alles Tillid i 1908, blev Feldthusen atter ramt haardt som en af de sjællandske Bønder, der var Støtte for Bondestandens Sparekassen. Men han var en af de første og ivrigste for at bringe Oprejsning efter Ulykken. Han deltog som Ordfører i Møder over hele Øen, skrev i Bladene og forhandlede med Regeringen, særlig dens Leder Klaus Berntsen, og alle Steder var det med et forbløffende »gaa paa«, og næppe nogen Kaptajn har været gladere, naar Skibet er reddet, end Feldthusen var, da Sparekassen blev reddet.

Det var derfor naturligt, at han blev dens første Formand og var det, til han nægtede Fortsættelse 1915, og den 8. Juni samme Aar blev han fejret ved en Fest i Studenterforeningens Festsal

lige efter Generalforsamlingen i Sparekassen. Her blev F. hyldet i Taler og Sang, for nu kunde alle se, han havde Ret i sin Tro paa Sparekassen. Og Tiden siden har vist, at Grunden var saa god, saa Sparekassen nu er blandt Landets største og et levende Minde over hans Virke.

Den 22.—3.—1911 holdt Anne og J. Feldthusen deres Guld- bryllup under jævne, men store Forhold. Amtmanden kom med Ridderkorset, Ole Hansen, Bringstrup, med Bøndernes Tak for trofast Arbejde i Kampens Tid, og jævne Folks Ord og Sang lød, saa Feldthusen syntes, det var en skøn Dag, og han sluttede sin Takketale med at sige: Dernæst maa det være mig til- ladt at holde Tale for min Hustru, for det vil jeg betro eder alle, at har vi end haft megen Modgang og Svig tilsammen, ikke mindst med vor ældste Søn, der et Aar gammel fik Hjernebe- tændelse, og da han saa blev rask og skulde slaa sine Øjne op, var han blind! Han levede, til han blev 20 Aar, og var os til grumme stor Velsignelse, men ingen aner, hvad min Kone gik igennem i disse Aar.

Tit var hun ene hjemme mange Dage ad Gangen, og ogsaa senere kom der Kamp og Modgang. Men jeg siger hende Tak for trofast Støtte under det alt sammen.

Og naar jeg færdedes saa meget derude, var Fristelsen for mig til at blive en forfinet Bondemand, men hun skal have Tak for Jævnheden i Hjemmet, den hjalp mig til at overvinde Fri- stelsen derudefra. Hvem raader her i dette Hus?

Der har vel været Grund til Trætte, men vi har aldrig fundet rede derpaa, da vi hver især hævder, den anden raader.

Børn: A. Maren Kirstine F., f. i Oure 29.—12.—1861, d. i Høve 18.—5.—1927.

B. Niels Kristian, f. 10.—7.—1864, d. 9.—4.—1884.

C. Herluf Johannes, f. 3.—8.—1882.

D. Astrid Birgitte, f. 26.—8.—1884, d. 30.—5.1885.

A. Maren Kirstine, g. 28.—6. 1890 med Fætteren Peder Kri- stensen, f. i Gravnet 20.—9.—1864, d. 31.—8.—1894. De blev boende i Hjemmet i Høve, den korte Tid han levede. Og den meget strenge Hals sygdom prægede hele Hjemmet.

Der fødtes en Datter, Astrid, 5.—4.—1891, d. 20.—10.—1891.

Ovre paa Krogsgaard i Flakkebjerg sad Peder Pedersen, f. i Oure 31. Maj 1855, d. i Høve 12. Decbr. 1921, som Enkemand. Han og Kirstine giftede sig 19. Febr. 1897. Da Gaarden i Høve brændte i Marts 1905, delte Feldthusen den, saa disse to solgte i Flakkebjerg og byggede »Ny Krogsgaard« paa Udmarken, og Sønnen Herluf fik Byjorden. Her var 3 Børn.

A1. Johannes, f. i Flakkebjerg 12.—1.—1898, Læge i Vesterborg paa Lolland, g. 12.—10.—1929 med Margrethe Jacobsen, f. i Voldtofte 24.—4.—1898.

Børn: 1. Jytte, f. 20.—9.—1930.

2. Torben, f. 4.—6.—1933.

3. Ebbe, f. 23.—3.—1939.

A2. Niels Frede, f. i Flakkebjerg 18.—12.—1899, Læge i Gloslunde, g. 29.—10.—1929 med sin Kusine Gerda Elisabeth Sidenius, f. i Gimlinge 26.—9.—1904.

Børn: Mogens, f. 9.—8.—1930.

Erik, f. 18.—7.—1933.

Da det formentes disse to Læger at bortkaste Efternavnet Pedersen til Fordel for Mellemlavnavnet Felthusen, har de nu til Navn Feldthus.

A3. Sigrid Margrethe F. P., f. i Flakkebjerg 3.—5.—1902, g. 26.—9.—1924 med Valdemar Thomsen, f. 30.—6.—1902 i Tingjellinge og overtog hendes Fødehjem »Ny Krogsgaard« i Høve.

Børn: Eva, f. 1.—5.—1926.

Uffe, f. 24.—10.—1928.

Bent, f. 25.—7.—1930.

C. Herluf Feldthusen, g. 23.—5.—1916 med Margrethe Petra Frandsen, f. i Brandelev 3.—5.—1894, overtog den mindre Del af Gaarden i Høve og flyttede Nybygningen af Avlsbygningerne bort fra Bakken til nuværende Plads. Skønt begge døvstumme har de drevet Gaarden godt indtil 1947, da Datter og Svingerson løste af. De har 2 Børn.

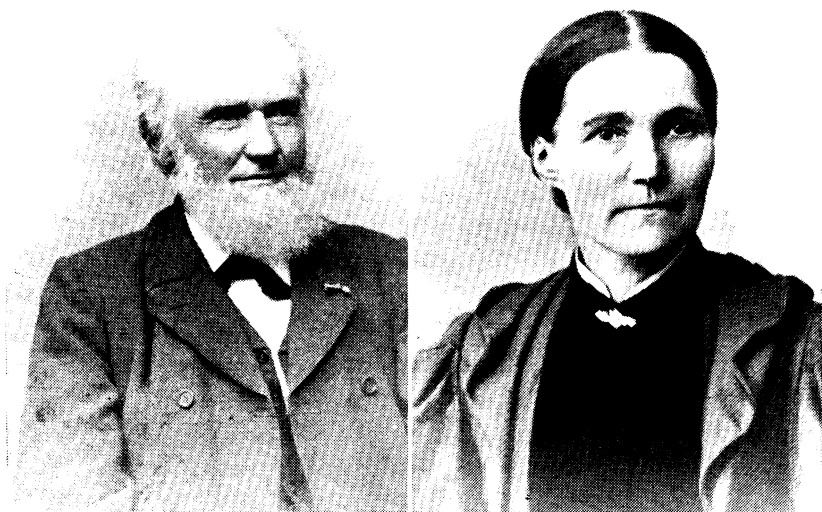
C1. Johannes Feldthusen, f. i Høve 16.—9.—1917, g. 6.—8.—1940 med Else Oxelbøll Sørensen, f. i Hemmeshøj 12.—1.—1918, er først Forpagter, nu Gaardejer i Brandelev. De har 3 Børn.

C2. Inger, f. i Høve 7.—7.—1921, g. 3.—5.—1944 med Gerner Jensen, Kostræde, f. i Køng 12.—9.—1915, og nu overtaget Gaarden i Høve. De har Barn.

Karen Dinesen fortæller

Mit Barndomshjem Langesminde ved Svendborg var bygget ualmindelig godt efter Branden 1826.

Stuehuset laa saa langt fra Udlængernes Gavle, at der var Køreplads derimellem. Alt var Egetræsbindingsværk, men saa pænt holdt som Fynboerne endnu kan. Stuehuset var større end almindeligt med 9 Fags Vinduer til hver Side og indrettet til den Tids Brug med stor Kælder til Mælken, der blev opsiet i Fade, for at Fløden næste Dag kunde afskummes. I det ret store Bryggers var foruden Kedler til Ølbrygning ogsaa Bageovn i Forbindelse med den store aabne Skorsten, hvori Flæsket røgedes og Maltet tørredes. Alt sammen som det nu kan ses paa Frilandsmuseet ved Kongens Lyngby.

Rasmus og Karen Dinesen.

Fader, den stille, rolige Mand, gav Karlene Besked, hvad de skulde udrette den Dag, og saa gik hver til sit. Fader brugte meget Heste i Marken og var med til al Slags Arbejde.

Han var ogsaa meget dygtig i Huggehuset og lavede alle Redskaber selv, dernæst Vognarbejde og fine Brugsting kunde han lave.

Da han var forlovet med Moder, lavede han en fin Opøaserske til hende, den er siden blevet min og er endnu brugbar.

Fader havde altid kønne, velfodrede Heste, som det var en Fornøjelse at køre med.

Da han købte Gaarden, var der plantet en Række Lindetræer mod Vest og to gamle Egetræer stod mod Øst; han plantede saa en Del Kastanier mod Nord, og mod Syd var der dejlig Frugt- og Urtehave ned mod Engene og Bækken.

Naboens Bakkeskraaninger var skovbevokset, saa Gaarden laa dejlig gemt under Løvet, men med fin Udsigt fra Havens Jordhøj ud over Stranden med de mange Skibe under Sejl og med Langeland i Baggrunden. I Haven var ogsaa en Planteskole, hvorfra Fader har givet mange Frugttræer til dem, der trængte dertil, ogsaa her til Høve er kommet flere Træer.

Han klippede Hækkene saa kønt og glædede sig ved at se det vokse og trives om ham.

Den sidste Sommer, efter at Fader var vendt tilbage fra Høve, sad han meget paa den lille Forhøjning og nød Udsigten over Stranden og Langeland.

Moder havde altid travlt, Arbejdet skulde fremmes, og Tiden var afmaalt, derfor kneb det hende, naar der kom fremmede for at tale med Fader, og hun da skulde opvarte disse. Hun gik somtider og græd af den Grund, og da kom Fader ind for at trøste hende samtidig med, at han sagde, hvad hun skulde opvarte med. Fader havde altid Portvin i Hjørneskabet, og imellem slap hun da med lidt Smaakager til et Glas Vin.

Da jeg var Barn, havde de intet Komfur, men aabent Ildsted omtrent som Smedens Esse. Gryden hængte da paa en drejelig Krog, som førtes hen over Ilden, og særlig i Regnvejr skulde der passes paa, at Maden ikke fik Skade af Sodklatter fra Skorstenen.

Der var altid Stads, naar Farfar og Farmor fra Kohavegaarden

kom i Besøg, dog undrede jeg mig over, at han drillede Lænkehunden med sin Kæp, saa den tog endnu mere paa Vej ved deres Ankomst.

Farmor var saa mild og inderlig god og meget godgørende mod de fattige, som der var mange af den Gang.

Kohavegaarden var meget flot med Grundmur helt rundt. I Grunden var anvendt Masser af huggede Sten, som Farfader selv havde hugget, og i Haven var et Par Stenborde, han ogsaa havde lavet.

Fader læste meget; det var mest kristelige Bøger eller Lovbøger, som han havde Brug for ved sine mange Forretninger, der var betroet ham, og derfor kunde han give gode Raad til dem, der spurgte ham.

Fader kunde tage alt med Ro og beherske sig selv til enhver Tid. Han talte saa jævnt og rolig med Karlene, selv naar det var noget mindre godt, de kom og berettede.

Han var en god Mand og satte ikke Pengene saa højt, men brugte dem til Maade. Moder havde ikke mange Penge. Den Gang holdtes kun faa Høns, og ingen tænkte videre paa dem. Naar Moder skulde til Svendborg, maatte Fader derfor lukke op for Tegnebogen. Vel var det ikke mange, hun forlangte, men lidt til de tre Børn var der jævnlig Brug for.

Hun lavede meget Tøj til Dynere og Lagener, Haandklæder og andre Ting, som vi siden har slidt paa hele vor Levetid. Men vi maatte jo ogsaa hænge i med Rokken til 9—10 om Aftenen, saa vi blev jo imellem trætte og stive i Lemmerne.

Vi Pigebørn blev tidlig lært at tage fat baade indendørs og i Have og Mark, særlig i Hø og Høstarbejde. Vi to havde hver sine Stuer at holde rene, og vi maatte selv holde vort Tøj i Orden i Fritiden, der mest bestod af Lørdag Aften. Tidlig strikkede vi vore egne Strømper og syede Skoning paa vore Skørter, alt under Moders Vejledning.

Da jeg gik som Barn derhjemme og brugte de søgne Dage saa godt jeg kunde, var det med en stille Glæde og Længsel mod Søndag. Da var det Højtid fra Morgenstunden af, og jeg ønskede Stilhed om Eftermiddagen. Men der kom ofte fremmede, og da det tildels var gode Mennesker, saa kunde vi dele Glæden ved Samværet.

Fader kunde sætte sig hen saa rolig og tale med de fremmede, og det kunde tit fremkalde en Velvære og Hygge, som bragte Liv og Røre til alle.

Dog havde moder lidt svært ved at give sig hen til noget andet, end hvad der hørte til Hverdagslivet.

Men alligevel fulgte hun med i den kristelige Længsel og Bevægelse og taalte ikke noget krænkende i Tale eller Gerning.

Søster Anne blev i Foraaret 1861 gift med Johannes Feldthusen, og Frierne maatte melde sig ogsaa til mig. Den første var Søn af mine Forældres nærmeste Venner, han var meget paa-trængende, men blev stadig afvist.

Den anden var min Fætter, og ham havde jeg meget tilovers for, men mine Forældre modsatte sig Tilnærmelsen, da vi var saa nær i Familie.

Begge disse var paa Kolds Skole i Dalby Vinteren 1861—62 tilligemed Rasmus Dinesen og 30 andre.

Til Skolens Julegilde var indbudt unge Piger, og vi var 7 kørende derhen. Rasmus Dinesen kendte jeg fra han var hos Søsteren, der var vor Nabo, for at tage Strandbade for sit Helbred. Nu traf jeg dem alle tre her, dog uden at vælge, men jeg glædede mig ved Besøget, og Sommeren 63 var jeg selv Elev paa Skolen, som da var flyttet til Dalum.

Ungdomstiden fortsattes derhjemme. Den Gang var det sjældent, Bøndernes Børn kom ud at tjene, men vi tog Del i alt Arbejdet sammen med Hjemmets Tjenestpiger.

Og Arbejdet er den bedste Medicin mod Griller, saa naar Tankerne voldte Uro i Sindet, lagdes Kræfterne end stærkere i.

I Foraaret 1865 var Søster Anne og hendes Mand flyttet fra Oure til Høve ved Skælskør. Dem besøgte jeg i Marts 1867, og den 17. kom Rasmus Dinesen, som nu var Friskolelærer i Nabobyen Flakkebjerg, op for at tale med Feldthusen om ny Bolig til Skolen, som da var i Christian Madsens Storstue.

Samtalen trak ud, og det blev bestemt, at Rasmus Dinesen ventede Natten over for at gaa tilbage, naar det var lyst næste Morgen.

Da Tiden kom, vi skulde til Ro, bad Søster mig lyse Gæsten op og saa tage Varmebækkenet af Sengen.

Men vi glemte alt om os for at tale om vore Tanker og Følelser og blev enige om at følges gennem Livet.

Rasmus Dinesen rejste saa til Fyn for at tale med mine Forældre, men Moder vilde slet ikke forstaa ham, og Fader skrev efter mig.

Saa tager jeg med, sagde Feldthusen, og hans Besøg og nogen Tids Venten blødgjorde dog Moders Sind, saa Rasmus Dinesen kunde modtages med stille Glæde i mit Hjem.

Men R. D. følte nu, at han maatte til Landbruget, naar han stiftede Hjem.

Der blev set paa flere Ejendomme, men Valget faldt saa paa Højstrupgaarden paa Høve Mark, der blev købt den 27. November 1867 til Overtagelse 1. April 1868.

Hjemme blev travlt med Udstyret, for vel var der spundet og vævet meget med det for Øje, men nu skulde meget syes og laves færdig, og Moder havde travlt med Forberedelserne til Brylluppet.

Da vi var vel over Jul, satte hun Gæssene til Fedning og fastsatte Dagen til 6. Februar, for at Gæssene ej skulde tabe sig igen. Og Dagen oprandt med Storm og Kulde, men en festklædt Sal, fyldt med over 100 Gæster, og alt forløb godt.

Et Par Uger hengik med Afskedsbesøg, og saa havde vi en lille Bryllupsrejse til Odense og Middelfart, hvorefter R. Dinesen tog over til Gaarden. Den første April fulgte jeg efter i et lejet Skib fra Lundeborg til Korsør sammen med alt mit Udstyr. Der var saa Vogne fra Høve, der hentede det hele og naaede vort fremtidige Hjem.

Karen Dinesens Romerrejse.

Nu og da i sine ledige Timer nedskrev Karen Dinesen, hvad hun huskede af Minder fra sin Barndom og op gennem Aarene, og fra disse følger nedenstaaende Optegnelser:

Rejsen til Rom Oktober 1911.

Nu har der i mange Aar været Tale om at rejse til Rom og besøge min Datter Marie, men jeg turde ikke gøre Alvor af saadan en Rejse, som varer 2 Døgn uafbrudt, nu da jeg er 65 Aar gam-

mel; saa skete det pludselig uden Forudbestemmelse, at Marie og hendes Mand kom her op, saa rejste jeg med dem tilbage, saa nu vil jeg meddele lidt af mine Oplevelser paa min Udenlandsrejse.

Da vi kom til Tyskland, saa jeg, at det var Militær og Disciplin, der spillede Hovedrollen. Den længste Strækning var Jorden som en eneste Flade. Ingen Bygninger saa jeg, kun dem der var nødvendig for Banepersonalet. Det saa ud, som Bønderne godt kunde have nødig at lære noget af os danske. Den store By Berlin er som en stor Myretue, hvor der ikke kan høres et dansk Ord gennem al den Støj. Vi rejste paa II Klasse, der var dejlig bløde Hynder. I Italien var det bare Steder, vi kørte igennem. Italienerne spiste ikke Smørrebrød som os, men et Stykke Kød til tørt Brød, og saa en hel Flaske Vin (men jeg fik lært at drikke Vin). Jeg havde paa Rejsen ikke noget Papir, hvorpaa jeg kunde gøre mine Optegnelser, og nu har jeg glemmt de forskellige Byers Navne, som vi rejste igennem. Toget gik i rivende Fart. Vi spiste fin Middag en Gang paa Toget. Maden var meget krydret. Jeg saa ud i den maanelyse Nat — stirrende efter Bjergene. Gennem de lange Tunneler gav Togets Rumlen en egen Genlyd. — Intet Land lignede Danmark; jo længere vi kom mod Syd, jo mildere blev Klimaet. Solen varmede fra den klare, blaa Himmel.

Endelig standsede vi i Rom, det var Aften — Mylder af Mennesker alle Vegne. I Hotellet var Trapperne af Marmor, flade og behagelige at gaa paa. Jeg befandt mig vel i mit rummelige Værelse — havde intet med Pensionærene at gøre. Jeg spiste sammen med Marie, hendes Mand og Børnene. Her er flere danske Piger, som hjælper til i Huset. Jeg følges med dem ud og beser Byen — mange Seværdigheder, som jeg beundrer.

K. D. skriver om alt saa udførligt, at det fylder alle Blade i en Skoleskrivebog. Beskrivelsen er udførlig, næsten som paa historisk Baggrund. Ind imellem gør K. D. Bemærkning om Folkelivet. Om Katolikernes Skikke, der efter K. D.s Mening ikke gør Indtryk af Forbindelse mellem det Udvortes og det Indvortes. — I en Bemærkning om Krig skriver K. D.: Der kriges hver Dag med Tyrkerne, men Italienerne vinder næppe Slaget, de er grusomme, barbariske og slaar Kvinder og Børn ned. Andet Sted videre: I et Hjørne paa en Gade stod rødklædte

Præster, som er Jesuitter. De velsignede de fattige. Der siges, at Jesuitterne ejer saa mange Penge, at de regerer Verden.

Her er mange Maader at bede om Almissee paa. Allevegne ligger Betlere paa Trapperne — ved Kirker og hvor Folk færdes — rækker Hat og Hænder ud. En Dag kom vi ind paa en mindre Gade; der kom en rask Dreng os i Møde, han saa, vi var Ud-lændinge, derfor blev han ved med at vende Kolbøtter foran os; det endte ogsaa med at række Haanden ud.

Alle er optaget af Krigen. I Dag drager mange Soldater til Tripoli for at gaa mod Fjenden (Tyrker og Araber). Tyrkerne lader Araberne gaa i Ilden og sparer sig selv. Tyrkerne tænker man sig som halvciviliserede Folk, men Araberne er meget værre; de kalder Italienerne for kristne Hunde, som de ikke vil taale paa deres Grænser. De Italienerne, som de tager til Fange, mishandler de paa det grusomste. De fleste brænder de levende, somme masakrerer de først — skærer dem i Stykker. To Soldater saa, at deres Kammerater blev kastet paa Ilden, da Turen kom til dem selv, trak de en Araber med sig paa Baalet. Paa 12 Italienerne, som blev fanget, stak Araberne Øjnene ud og syede Øjenhullerne sammen, hvorefter de korsfæstede dem.

10. December.

I Dag er det dejligt Solskin. Jeg gaar med Børnene, Karen og Rasmus. Vi har været paa Verdensudstillingen. Det var morsomt at se alt det gamle og nye.

Jeg har set Adrians Gravminde. Set ned ad de 560 Trappetrin, Rummene dernede brugte Kejser Nero til Opholdssted for sine Fanger. Faa eller maaske ingen Fanger kom nogensinde op. Nero var jo et Afskum af Menneske. Transporten af Ligene kunde ikke være besværlig, da Tiberfloden bestandig strømmer fra de tykke Mure ud mod Middelhavet.

13. December 1911.

I Dag ved jeg næsten ikke, hvor jeg skal begynde. Det er min Fødselsdag. 65 Aar er jeg nu. Det kan nok kaldes en Menneskealder, og Tiden kan snart være udrunden for mig. Jeg er paa en underfuld Maade kommet til Rom. Gud ved, hvad det kan være godt for. I Morges da jeg vaagnede, var jeg glad, for det er, lige-

som den gamle Gigt er blevet tilbage i Danmark. Jeg kan taale at gaa lange Ture. — Morgenbordet var dækket fint. Kaffekanden skænkede Chokolade, for jeg drikker ikke Kaffe. Feststemningen var stor. De danske Stuepiger kom ind med hvide Roser og blaa Violer; og af Maries Mand fik jeg en stor Buket røde Nelliker. Uden for mit Vindue vajede et dejligt Dannebrogflag. Her er maaske kun dette ene i Rom. Fødselsdagsbordet er pynetet med Mandariner og smaa Gaver fra Børnene. En Kage fra Marie — og tænk, Guldbriller fra Lucidi. Det havde jeg aldrig drømt om. — Siden kørte vi en Tur i Byens skønne Omgivelser — under Palmer, hvor Kalablomster stod i Vandet ved Fontænerne paa Monte Pincio. Vi naaede hjem, hvor Fødselsdagen fortsattes. Lucidi havde sat en stor Buket røde Nelliker paa mit Bord. Middagsmenuen var »Hvid Sagosuppe med rørt Æg, Macaronibudding, stegt Høne, Æggebudding. Efter Middag tilbragte jeg lidt Tid paa mit Værelse. Saa kom den lille Rasmus, for at vi skulde i Biografteater. Jeg har nu ellers ikke megen Smag for den Slags Ting; men vi kom da derfra og atter paa Gaden med al dens Færdsel og hjem, hvor vi saa spiste til Aften — som de kalder Middag. Vi fik Suppe, Lammesteg og Æggebudding. Og Lucidi kom med 2 Flasker Vin og 1 Champagne af fineste Slags. Vi klinkede — og det var saa Enden paa den eventyrlige Fødselsdag.

Juleaften i Rom.

Det er hverken Frost eller Sne; og dog er det Jul. Den evig unge Jul, hvor alle maa være glade. For os Nordboere er her ikke den hjemlige Stemning. Vi forstaar ikke den Maade, Italienerne dyrker deres Gud paa. Vi har Juletræ ogsaa for fremmede Børn. Naa, Kl. 18 gik vi til Midnatsmessen. Sangkoret sang kønt.

Juledag var vi atter i katolsk Kirke. Mange Lys var tændt, det stemmer straks til Andagt. Folk drejer paa deres Rosenkrans, som de holder i Haanden, men samtidig ser Vedkommende overfladisk omkring, saa man taber Ærbødigheden.

28. December.

Vejret var dejligt. Jeg gik en lang Tur, tænkte at jeg kunde finde Vej — nu var jeg jo godt kendt med Byens Krinkelkroge.

Jeg fulgte Bymuren, gik længere, saa langt at jeg saa Bjergene, som syntes mig ganske nær. Synet var vidunderligt skønt — uforklarligt — som Himmel og Jord blev et Hele. Farverne var gul-blaa, hvide Bjergtoppe skinnede. Lignende saa jo Israels Folk, da de gik i Ørkenen — bestandig var de Herrens Folk og havde Forjættelsen som Maal. — Jøderne glemte Guds Love. — Jeg gik vild af Vejene tilbage fra Via Appia Antica. hvor Apostlene havde vandret. Jeg maatte nu spørge om Vej. Men jeg saa intet af Byen, og Vejen deltes i 2. — Børn burde lære Tysk og Engelsk, tænkte jeg. Snart saa jeg dog en Droske. Kusken førte mig tilbage til Hotellet.

9. Januar.

Helst tager jeg udenfor Byen — nu har jeg jo beskrevet Museer og Gallerier med Kunst, besøgt Kirker og Katakomber — ud paa Landet. Det er strengt for de smaa Heste at trave her. Vi tager da ogsaa med Sporvogn. Luft og Land er ubeskriveligt — med saa mange uvante Skønheder fra Naturens Side, som fryder Øjet.

25. Januar.

I Gaar var jeg paa Loppetorvet, som de kalder en smal Gade, hvor Jøder har Udsalg fra Boder med alskens Kram — gammelt og nyt.

K. D.s Optegnelser fortsætter daglig.

Det var nu Fastelavn. Her forberedes med Dragter, men det er kun Gøgl det hele. Der vækkes ingen Alvor frem af saadan Komædie.

Vi er naaet den 4. Marts. Her er 70 Gæster. Marie ser træt ud. Arbejdet rækker sommertider over baade Dag og Nat.

Nu er Sneen i Danmark vel snart paa Retur. Tiden nærmer sig, da jeg atter tager Turen mod mit Fædreland.

12. Marts.

Nu er det Foraar. Jeg gik — som ofte før — en Tur i Villa Borghese. Blomsterne vælder frem mellem Træer og Græs, Vandet vælder og bruser i Fontænerne, hvor Kalablomsterne spejler sig. Anlæg, Hvælvinger, Grotter, som vist er kunstig lavet. Alt

er ubeskriveligt skønt. Udsigten fra Monte Pincio mod Pederskirken ved Solnedgang blev jeg aldrig træt af.

Herefter kommer Beskrivelsen om Paasken, som K. D. havde tænkt at opleve i Rom, men overværede i Netune, en Havneby ved Middelhavet, hvor Marie havde lejet en Lejlighed for April Maaned, for at hendes Børn efter en haardnakket Skarlagensfeber kunde komme til Kræfter.

K. D., som var ene med Børnene og en italiensk Pige, fortæller livligt om den italienske Kost. Om Middelhavets omvekslende Udseende. K. D. samler Smaasten ved Bredden, sikker paa, at her kommer hun aldrig mere. Ved siden hen i Livet at mindes Opholdet i Netune, vil hun ikke glemme, at det var her, hun spiste raa Muslinger — og Skinke lagt paa Brød uden Smør. Middagsmenuen lyder paa Maccaroni og Fisk næsten hver Dag. K. D. finder det lidt ensartet.

11. April.

Vi forsøger at gøre Dagen lidt festlig til Ære for Rasmus Dinesen. Jeg ved ikke, om de hjemme i Danmark husker Dagen, men her pynter vi lidt paa Bordet og forbedrer Maaltidet.

I Nat vækkede Pigen mig; hun gestikulerede, pegede hen imod min Kuffert. Jeg stod op, troede efter hendes mange, mig uforstaaelige Forklaringer, at hun vilde have mit Tørklæde til at binde for sin Tand — eller Hovedpine — hvad det nu var, hun fejlede. Men nej — Børnene fortalte mig siden, at hun vilde have mig til at tage vare paa mine Penge, som laa i Kufferten, for hun havde set en stor Mus marchere hen over min Seng — mod Kufferten.

15. April.

Det regner. Marie kom her ud paa Besøg. Vi fik en stor Fisk til Middag, men den var raa indvendig — her renses de ikke Fisk godt, derved bliver Smagen mindre god. Italienerne ser ud, som var de bange for Regnvej. — Før Marie igen tog til Rom drak vi Champagne — dog kun $\frac{1}{2}$ Flaske.

27. April.

Jeg har set et Ligtog — meget mærkeligt, baade paa Gaden og inde i Kirken, hvor mange Ceremonier foregik.

Her i den lille snavsede By er Himlen nu atter blaa, og Middelhavet er som et Spejl, hvor Himlens Farve gengives. Mærkelige Sammenblandinger ser vi af Klippeblokke — Marmor i forskellige Farver. Ogsaa Smaastenene og Strandskallerne.

22. April.

Jeg havde ikke Lyst til at blive her længere. Marie kom og hentede mig. Jeg pakkede sammen. Tungt Marmor og tunge Sten — hvordan mon jeg fik dem med til Danmark. Vi satte os i Toget Kl. 6 Aften. Udsigten blev dunkel. Jeg saa endnu en Gang ud mod den underlige fremmede Landstrækning med de høje Bjerge i Baggrunden, der ligesom forbinder Himlen med Jorden —; den hvide Bjergryg er endnu dækket. Men ned ad Bjergskrænten staar Vinrankerne, som nu er plejet. Jorden, den mærkelige gulbrune Jord er rensat. Og det vidtstrakte Terræn, Roms Kampagne, gør det næsten ondt at se saa ørkesløst hængende.

26. April.

Hvor er her dejligt i Rom. Jeg tager en lille Kvist her og der fra de eviggrønne Træer, naar Politiet ikke ser det. Jeg samler Minder, for Hjemrejsen nærmer sig. Jeg har været i de vatikanske Samlinger for sidste Gang.

30. April.

Efter en noget jasket Spadseretur igennem de fine Gader, hvor Regnen slaar tungt mod Paraplyen, vil jeg nu sige mit sidste Farvel til Byen. Om nogle Timer jager vi med Toget herfra til Svejts. Lykke paa Rejsen ønsker vi os selv. Gud i Vold. Vi ruller ud i den mørke Nat. Det regner. Pigerne, Marie Blok, Hansigne og jeg sad dog godt indpakket af Marie. Og de 6 andre Piger blev endnu en Tid i Rom.

Begge Pigerne lukker Øjnene, saa jeg maa have mine aabne. Kl. 5 er vi i Milano, saa gaar vi mod Dagen igen. Det er dog bedre end den mørke Nat. Ved Dagslyset nyder vi Synet af det skønne Land, der kan lignedes med Edens Have. Vi ser Bjerge. I de smalle Dybder, som er imellem Klippevæggene, vistes Kildevæld, som saa styrter brat ned. Her er ingen Ende paa skønne

Syn og Panoramaer. Atter er vi gennem en lang Tunnel; Skyerne synker ned mellem Bjergene. Det er vist den evige Sne, som ligger paa Toppen. Nogle Steder glider den ned ad Siderne, hvor Solen skinner. Saa dejlige Landskaber vidste jeg ikke fandtes her paa Jorden. Toget slingrer af Sted, saa jeg daarlig kan skrive.

De udsprungne Frugttræer giver et henrivende malerisk Syn. Dale, Bjerger, Vandfald, alt er mageløst; men nu er jeg meget sulten. Vi spiser jo næsten kun en gang om Dagen. Vi har haft Mad med fra Rom, da det jo ikke er let for os at gaa ud i Byen. Nu har vi en stor Sø. Bjergene tager af. Jeg ønskede mig altid op paa Toppene, da jeg var i Rom, men det fik jeg ikke opfyldt. Nu er jeg Bjergene nær, men farer hurtig forbi. — Her er store, kønne Skove. Bøgene staar som Brud midt i Klynger; og det bedste er, at vi snart er hjemme.

Basel. — Her er Sol — det pynter meget paa Naturen. Jorden er godt behandlet i Svejts; hvor er her mange Jerseykøer, de er anderledes kvikke end de smaa af vore, som fryser. — — Vi glider stadig, til vi naar Frankfurt a Main. Vi installerer os paa et flot Hotel. Vi fik et Værelse med 3 Senge. Jeg turde ikke vove at sætte mine Sko uden for Døren til Pudsning, for jeg havde kun de samme. Vi gik ned og fik Kaffe, Smør og Brød; det kostede 9 Kroner — ingen Drikkepenge. Vi fik udsovet og hvilt. Jeg følte mig dog slet ikke rejsetræt. — Vi kører videre — naar godt Berlin. Det er besværligt at færdes i fremmede Lande uden at kunne Sproget. Vi maa hjælpe os igennem med Tegn. Solen skinner, mens vi kører gennem de forskellige Landskaber — og det gaar hjemad. — Her ser vi de mørke Fyrre og Graner fylde Skovene, smaa Vandbække finder Vej gennem Buskadset og risler nok saa fint og giver Stemning — Vandet er klart. Vi havde saa længe set Tiberflodens gule Vand, som altid er i Strømgang. Det giver ikke blide Følelser. — Alle Marker er indhegnede med kønne Kirsebærtræer. Det er altsaa her, Stærerne flyver til for at spise Kirsebær.

I Berlin, hvor vi gik ud for at finde Mad, saa Hansigne paa Madsedler og valgte Bøf med Spejlæg paa. Vi stirrede alle 3 paa Bøffen; Kødet var raat helt igennem, det havde ikke været paa Panden. Da vi kom ud paa Gaden, lo vi af vor Oplevelse. Vi gik ind hos en Skomager og købte 3 Par Støvler, mine kostede

6 Mark. Der lo vi ogsaa over vor Ubehjælpsomhed med Sproget. Vi gik tilbage til Berlins store Banegaard. Vi havde hele Tiden Besvær med vort Rejsegods. Jeg holdt det samlet, jeg havde 5 Stykker. Endskønt jeg kun havde faaet lidt Mad og lidt Søvn, følte jeg mig, trods min høje Alder og ikke særlig gode Helbred, dog ikke træt.

Vi maa nu til Søs, og det er Regn og Blæst; mange er søsyge. Jeg føler ingen Ting, men Marie og Hansigne er meget daarlige. Jeg gik ned i Kahytten, mens de andre 2 blev oppe, det var et forrygende Vejr. 3 Gange gik jeg ud for at se til Pigerne, men maatte trække mig tilbage paa Grund af Orkanen. Efter 2 Timers Sejlads maatte vi saa i Toget igen. Endnu en Gang sejlede vi over det lille Vand Masnedsund. Saa paa Banen igen til Næstved — her atter skifte Tog; i saadan en Fart at vi knap fik slæbt Tøjet med. Det blev smidt ind ad Døren, da den blev smækket i. Hansigne tog med Københavnstoget. Hun spurgte os, om vi kunde huske, naar vi sidst fik Mad? Det var i Gaar paa denne Tid — i Berlin — men Kødet var jo raat. Vi sagde, vi nu var lige glade. Vi var jo snart hjemme. Endelig naaede vi Dalmose, den kære kendte Station, og vi hoppede af nok saa let, Marie og jeg.

Marie fulgte mig ind hos vor gode Ven, Snedker Axel Sørensen, hvor jeg fik god Forplejning, indtil Simon, som havde faaet Telefonforbindelse og Besked om min Ankomst, kom. Det varede ikke længe, før den store Vogn holdt for Døren. Niels kørte de raske Heste. Simon og Clara med deres lille Pige sad og ventede mig paa de lange Vognsæder. Det var dejligt at se de kære Ansigter igen efter 6 Maaneders Fraværelse; og det gjorde godt Indtryk at gaa ind gennem de gamle Stuer i Hjemmet. Jeg var ikke videre træt, skønt Rejsen havde varet 4 Døgn.

Nu er jeg hjemme i god Behold, og jeg vil altid mindes Roma-rejsen som ualmindelig fornøjelig og lærerig. Jeg kunde ønske, at alle mine børn maa faa samme — eller lignende.

4. Maj 1912.

GUNDHILD OG H. P. NIELSEN OG EFTERKOMMERE

Hans Peter Nielsen, f. 29.—4.—1852, d. 17.—9.—1928.

Ved Sønnens Fødsel blev et længe næret Ønske opfyldt paa Langesminde, og han voksede op under de bedste Forhold. Hans nationale Sind vakttes, da han stod uden for Fædrenegaarden og hørte Kanondrønene fra Dybbøl 18. April 1864, og da han saa Forældrenes dybe Sorg ved Dybbøls Fald.

Disse Minder blev i mange Henseender medbestemmende for H. P. N.s Syn paa og Stilling til vort Folks Opgaver.

Hans Skolegang var hos den fortrinlige Friskolelærer Rasmus Hansen, Vejstrup, og i Vinteren 69—70 var han Elev paa Vejstrup Højskole — netop det første Aar, Jens Lund virkede her; men midt i Januar maatte H. P. N. afbryde for at møde som Dragon i Odense et Aar. Den næste Vinter fortsatte han paa Vejstrup Højskole og var senere paa Gedved Højskole.

Disse Højskoleophold fik afgørende Betydning for H. P. N. Han blev alle Dage en trofast Støtte for baade Friskole og Højskole, og saa sent som da han som 74-aarig deltog i Vejstrup Højskoles Efteraarsmøde, gav han i et udmærket Foredrag sin gamle Friskolelærer R. Hansen det smukkeste Vidnesbyrd.

Tidligt kaldtes der paa H. P. N. som Deltager i kommunalt Arbejde, senere i Amtsraad, Telefon, Jernbane og Sparekasse og Branddirektør 1900—1928.

Han interesserede sig alle Dage for Politik og deltog ofte i Diskussionen som Talsmand for konservative Idéer, men Fagpolitiker blev han aldrig — fordi han ikke vilde være det, men mangan en Holmgang tog han med Fætterten A. Rosager, Vejstrup, og andre, der stod hans Syn paa Samfundsforhold imod.

En Prøve paa hans Veltalenhed hørtes ved det sædvanlige Dalmosemøde 1. Februar 1912. H. P. N. sluttede sit Foredrag

med at paapege Forbindelsen mellem stærk Nationalfølelse og den økonomiske Produktionsevne. Bag Selvgivelsen ligger ingen Værdi. Vort billige behagelige Standpunkt skaber ikke Værdier for en Øre, men et Folk, der har en stærk Nationalfølelse og vil ofre noget for at bevare sin Selvstændighed, styrkes derved.

De politiske Bølger var særlig voldsomme ved Oprettelsen af »Folkebladet« for Svendborg Amt omkring 1890, og Striden mellem de to Dagblade og de to Lejre, Venstrepartiet deltes i, var som al Broderstrid tit bitter, men H. P. N. holdt sig ikke tilbage selv i haard Modvind.

1874, da Vejstrup Valgmenighedskirke var bygget, og Pastor R. Pedersen kom til Præstegaarden med sin Hustru og dennes Søster Gundhild — f. 17.—11.—1854, d. 28.—2.—1937 —, følte H. P. N. sig stærkt draget til dette Hjem, og Gundhild blev hans Hustru 15.—5.—1878 — og de flyttede ind som Forpagtere af den lille Gaard Bøgelund paa Vejstrup Mark, indtil Foraaret 1885, da de overtog hans Fødehjem Langesminde i Forpagtning

H. P. og Gundhild Nielsen, Oure.

og senere som Ejendom, men 1911 byggede de Villa ved Vejstrup og overlod Sønnen Niels Gaarden.

Dette tredje og sidste Hjem, de fik i Villaen i Vejstrup, var vist det roligste og lykkeligste i deres Samliv. Hver Dag tog H. P. N. med Toget til Kontoret i Svendborg, og da han fik den lille Bil jævnlig andre Ture, medens Gundhild var fritaget for den store Landhusholdning og hvad dertil hører. Nu slog Tiden bedre til for dem begge.

Med god Ret maa det fremhæves, at den gode økonomiske Grund, N. Hansen havde lagt under Hjemmet, i høj Grad kom Sønnen H. P. N. tilgode; derved kunde han evne at bygge nyt Stuehus 1865, dernæst omforandre og forbedre Bygninger og Jord. Hans Snilde satte Bækkens Vand til at være Trækraft for Gaarden, indtil Elektriciteten løste af. H. P. N. havde Evne og Vilje til at sætte sig grundig ind i Gaardens Drift, men var stærkt optaget af Tidens mange Problemer. H. P. N. sparede sig ikke, hvor der var Brug for hans Kræfter, og det blev kendelig paa ham, saa der kom noget uroligt, næsten stundesløst frem hos ham, og han blev en svag Mand.

Da Sønnen Niels fejrede Forældrenes Guldbrøllup paa Langesminde 15.—5.—1928, var det kendeligt for alle, at Kræfterne var smaa, men dog blev samlet af Slægt og Venner, hvad 2 Stuer kunde give Plads. Den ældste Søn, Frode, tolkede de tre Sønners Tak for Barnekaar og Barnehjem. Nu de var blevne voksne, forstod de mangt et Vink, der var givet dem, da de var Børn, og han ønskede Forældrene alt godt i Taknemlighed for, hvad de ogsaa i de senere Aar havde faaet Lov at have sammen med dem.

Pastor Nørgaard, Vejstrup, havde gennem sit tiaarige Virke her lagt Mærke til, at den ældre Flok, som stadig mødte i Kirken, i Grunden var meget forskellige, ja uenige og broget, men dog i det mindste havde et fælles Præg, som, naar alt andet var debatteret og henlagt, da traadte saa tydelig frem.

Nu troede han, dette hang sammen med disse Menneskers Ungdomsminder, der bundede i en Tid, der var saa rig paa Begejstring paa aandeligt og folkeligt Røre, paa aandelig og materiel Frigørelse. Sindet var bleven fyldt og præget saa stærkt,

at det dannede den fælles Grundvold for disse Mennesker, og det glædede ham at se og mærke.

Niels Pedersen fremdrog Minder fra Ungdomstiden, den syntes jeg var den bedste, med alt det som var oppe, og hvor vi var optaget af Sang og Leg, saa Aften eller Helligdagseftermiddag svandt uden Musik eller anden Hjælp, for Tiden var rig og festlig, og jeg havde nogle gode Fætttere her ude omkring.

Gundhild følte Trang til det usædvanlige i Dag at tale for at drage Minder om Vennerne gennem de svundne Aar og sluttede med at fremhæve sine 3 dejlige Svigerdøtre.

Senere ved Kaffen rejste H. P. Nielsen sig med Besvær og sagde:

For længere Tid siden, da jeg blev syg, troede vi aldrig, jeg havde naaet denne Festdag, og da den nærmede sig, vilde jeg helst, den var gledet stille hen, senere tænkte jeg at samles med de allernærmeste i Kirken, og først lige til Slut gik jeg med til, at der blev Fest her.

Jeg har holdt mange Taler, men vil ingen holde i Dag — jeg har holdt den sidste — men det gør jo heller ikke noget til at kunne sige »Tak«, og det vil jeg gerne. Tak for Dagene, der svandt, for de gode Ord og Opmærksomheden, fordi I er samlet her nu.

Ja, Tak allesammen.

Den ældste Søn, Frode Engbæk, havde i længere Tid lidt af Pandehulebetændelse og rejste nu til København for at søge Helbredelse, men trods flere Operationer var Sygdommen saa vidt fremskreden, at Blodet var forgiftet, og Døden indtraf 7.—7.—1928.

Hvor tungt dette var for H. P. N. og Hustru kan næppe fattes, men H. P. N. levede kun de faa Uger til 17.—9.—1928 og blev begravet ved Siden af sine Forældre paa Vejstrup Kirkegaard. Gundhild levede til 28.—2.—1939, men hendes Helbred var dalende og Sindet vanskeligt.

De 3 Sønner tog »Engbæk« til Slægtsnavn.

A. Frode, f. 20.—11.—1881, d. 7.—8.—1928, tog 1908 Eksamen som Bygningsingeniør, cand. polit., og fik Ansættelse paa Inge-

niør Rye Clausens Kontor i København, søgte herfra ud i praktisk Virksomhed ved Jernbaneanlæg paa Nordvestfyn, 1.—9.—1911 som kontrollerende Ingeniør ved Anlæg af Aabybrobanen, 28.—1.—1913 som Driftsbestyrer af Hjørring Privatbaner. I omtrent 17 Aar var hans Gerning i Vendsyssel, først med Bopæl i Aabybro derefter i Pandrup, men fra Maj 1913 i Hjørring. Han vandt sig mange Venner deroppe, og Venneflokken voksede som Aarene gik, thi han var af dem, man under Samarbejde kom til at holde af. En meget vindende Personlighed var han, aaben og ærlig, venlig og ligetil i al sin Færd. Han kunde sige sin egen Mening rent ud, men paa en Maade saa han var lige gode Venner med Folk bagefter. Alle vidste, hvor de havde ham, og derfor vandt han Tillid.

Vanskeligheder for Banerne tog han sig meget nær, og disse Bekymringer sled mere paa hans Kræfter, end mange anede. Alt dette til Trods for, at Misfornøjelsen jo ikke gjaldt hans Person, selv om han som Leder maatte tage Stødene.

Han var i Venskab trofast og opofrende og en god Mand og Fader, der ønskede at ofre sig helt for sin Gerning og Familie. I 1921—25 sad han i Hjørring Byraad, indvalgt af de konservative. Han gjorde et godt Arbejde og vandt sig Kollegers Venskab i sjælden Grad, men da Perioden var forbi, nægtede han at fortsætte, han vilde hellige al sin Arbejdskraft til Banerne. Han efterlod sig Hustru, Maren, f. 1.—10.—1886, Datter af Slagter og Kreaturhandler S. i Aalborg, og Børn.

a. Læge Signe Engbæk, f. 10.—8.—1911, g. med Læge Ejvind Jensen, f. i Brønderslev 5.—4.—1912. Eriksvej 9, København Ø. Børn: Kræsten, f. 5.—2.—1940.

Elna, f. 25.—2.—1942.

Frode, f. 17.—10.—1944.

b. Læge Hans Christensen Engbæk, f. 8.—6.—1913, gift med Læge Annette Elisabeth Fael Hansen, f. 27.—6.—1914.

Barn: Christen Engbæk, f. 4.—6.—1945.

B. Gaardejer Niels Engbæk, f. 20.—5.—1887, g. 3.—10.—1911 med Anna Damgaard, f. 19.—5.—1890, overtog Langesminde som Forpagter 1.—4.—1911, som Ejer Februar 1927, kom i Bestyrelsen for Landbosparekassen Maj 1929, fra Maj 1944

Næstformand og fra 1947 Formand for Sparekassen samt flere Hverv i Landbrugets Tjeneste.

Børn: a. Tage E., f. 29.—7.—1912, er Civilingeniør i Gentofte. Førsteingeniør ved »Ginge«s Fabrikker, Peder Bangsvej, g. 25.—8.—1939 med Ester Jensen, f. i København 2.—3.—1915, har en Søn, Preben Engbæk, f. 19.—5.—1941, og en Pige, Liselotte Engbæk, f. 4.—7.—1945.

b. Niels Peter Engbæk, f. 19.—8.—1916, er Sparekassebestyrer i Tommerup, g. 9.—5.—1942 med Martha Kastrup, f. i København 25.—6.—1914.

Børn: a. Lizzie Engbæk, f. 27.—2.—1943.

b. Olav Engbæk, f. 6.—7.—1945.

c. Flemming Engbæk, f. 6.—4.—1947.

c. Forpagter Erik Engbæk, f. 2.—10.—1922, Elev paa Næsgaard Landbrugsskole og videre i Landbrugets Tjeneste. Fra 1947 Forpagter af Langesminde. Gift 19.—7.—1947 med Ellen Bjørn Hansen, f. 6.—8.—1925. Søn: Niels Bjørn Engbæk, f. 8.—10.—1948.

C. Civilingeniør, cand. polyt. Ejnar N. Engbæk, f. 19.—8.—1890, d. 14.—9.—1938, g. 1918 med Astrid Siim, f. 8.—12.—1890.

Børn: a. Lægeaut. Massøse, Sygeplejeassistent Gundhild Siim Engbæk, f. 22.—6.—1920.

b. Stud. polyt. Niels Siim Engbæk, f. 23.—7.—1922, d. 31.—1.—1944. Deltog i Kampen for Danmarks Frihed, hvorunder han faldt som Leder af Ordonnansgruppen.

MIN BARNDOM

Rasmus E. Dinesen skrev i August 1865:

Min Fødegaard var meget gammel med lerklinede, tit skæve Vægge, men for mig var det saa sikkert, at den gamle Gaard nok skulde staa. Den var omgivet af ærværdige gamle Bævre-
aske, som gemte den saa godt, at den var usynlig i ringe Afstand.

Det har altid forekommet mig, at jeg kan huske, fra jeg var 2 Aar. Derfor staaer det saa levende for mig, hvad der dengang skete.

Til min yngste Søster, som da var 8 Aar, var der kommen en jævnaldrende, og da fremmede var en Sjældenhed, var jeg ellevild.

De vilde i Haven, og jeg med. De store Graner knejsede højt mod Sky, og Frugttræerne blomstrede, medens Solen tittede ned mellem Grenene, og det var en Edens Have for mig.

De begyndte at lege, og jeg vilde være med, men da vi havde løbet rundt en Tid, faldt jeg og vred min venstre Fod. Min Moder var ude af sig selv af Sorg, jeg var den yngste og for lille til at ligge stadig til Sengs.

Der blev for første Gang hentet Læge til mig, og det blev desværre langt fra sidste Gang. Doktoren erklærede imidlertid, at der var ikke det ringeste i Vejen med Fodledet, det var kun stødt en Smule, saa jeg skulde snart komme mig.

Men det gik ikke saa hurtigt for mig at komme op, og da det endelig skete, maatte jeg bruge Stole og Bord til Støtte for at komme fra Sted til Sted. Min Moder søgte flere Læger med mig, men de havde alle den fortvivlede Mening, at jeg gik saadan bare af Vane og Kælenskab.

Med Tiden gik det dog lidt fremad, og jeg opholdt mig meget i Haven, men stille blev der, hvor jeg var, og aldrig var jeg, hvor der var andre Børn, blev derfor ogsaa fri for at høre det onde, som andre Børn indsuger i deres Opvækst.

Jeg var elsket af alle paa Gaarden, at sidde paa Knæ var min anden Natur. Naar Karlene om Vinteraftenerne sad inde i Stuen, sad jeg altid hos en af dem, tog undertiden et Drag af hans Pibe eller trak ham i Haaret, og Tiden gik godt. En Aften vi sad og pillede Kartofler til Maaltidet — jeg var vist 5 Aar — skulde der hentes Øl i Kælderen, og jeg bad om Lov dertil. Vel kneb det at faa Tilladelsen, men tilsidst kom den dog, og jeg kom af Sted med Kruset. Jeg tog Toppen af Tønden, og den faldt fra mig i Mørket, og med det samme faldt og Kruset, og jeg følte mig grænseløs ulykkelig, for nødigt bad jeg om Hjælp, men tilsidst hørte de dog, det var galt, og kom til Hjælp. Moder hævdede Haanden til Slag, men Andenkarlen, som havde ladet mig gaa efter Øllet, tog mig under sin Beskyttelse, og hos ham sad jeg hele den Aften, men var meget utilfreds med min Heltegerning.

Det Foraar, da jeg blev 6 Aar, vilde Moder have mig til en Læge, der boede 7 Mil væk. Jeg var stolt af at skulle rejse saa langt, men ked af, at min yngste Søster, Margrethe, skulde med for det Tilfælde, at Lægen forlangte, jeg blev i hans Nærhed, saa han kunde se mig daglig.

Rejsedagen kom med fint Vejr, og i Følget var en lille Pige, mit Søkendebarn, der ogsaa søgte Lægehjælp, og jeg blev meget optaget af hende, hun havde brune Øjne — noget jeg aldrig før havde set — og Udsigten til at blive hos Doktoren virkede ikke afskrækkende paa mig, blot hun ogsaa blev. Paa Rejsen saa jeg mange mærkelige Ting, men særlig Kalkunerne i Doktorens Gaard var jeg optaget af, da jeg aldrig havde set saadanne Fugle før eller hørt dem gale op.

Endelig blev det min Tur at komme ind hos Doktoren og ventede meget spændt, hvad Dom der vilde falde. Det blev til, at jeg skulde have Strandbad hver Dag, og det var jeg ikke glad ved.

Saasnt vi var hjemme igen, begyndte Forberedelserne til, at jeg skulde til Morbroder Lars Rasmussen paa Juliegaard, der laa tæt ved Stranden, og min Søster tjente der. Moder var med dernede og tænkte snart at rejse hjem fra mig, hvad jeg var meget ked af, men Skammen holdt dog Graaden nede og saa Tanken om, at det var da kun i Sommer, jeg skulde blive der.

Og hvis jeg saa kunde komme hjem som en rask Dreng. Min Søster opmuntrede mig; dog betød hun lidet, saa længe Moder var der.

Heller ikke her traf jeg andre Børn, men Søster fulgte mig samme Aften ned til Stranden, men det var langtfra morsomt, for vi skulde gennem en Skov, og min Frygt for, at der under hvert Blad kunde ligge Snog eller andet frygtelig Kryb, var stor.

Med Gaarden og dens mange Folk blev jeg hurtig kendt, og da alle var gode imod mig, svandt Sommeren hurtig nok. En Dag kom en Dreng i Besøg, og vi var sammen ved Stranden og morede os der. Der var meget fladvandet, saa vi havde langt at gaa udefter, men inde paa Land gik græssende Køer og mellem dem en halvgal Tyr, men vi troede ikke, de vovede sig ud i Vandet, men trods det, at vi løb, saa Vandet sprøjtede vidt om, fulgte de efter og var os snart ganske nær, og vor Angst var meget stor, vel var der et lille Gærde mellem Dyrene og os, men vi tvivlede, om det kunde standse Dyrene, derfor søgte vi vort Tøj, tog det i Favn og løb i Dødsangst mod Gaarden, og Hjerter bankede, som det vilde sprænge mit Bryst. Men Dyrene kom dog ikke, og vort Mod steg atter, saa Dagen endte meget fornøjeligt.

Her hos Morbroder blev jeg klar over, at Verden var større, end jeg hidtil havde ment. Her kunde jeg se baade Tunø, Torseng og Langeland, og at Fyn var stort, vidste jeg allerede, og at her var smukt og dejligt, blev jeg klar over. Særlig den store Have med al sin Frugt var mig til Glæde, og her gik jeg og fantaserede om, hvad Mand jeg skulde blive.

Efteraaret var kommet, og til Høstgildet kom Moder og min Broder efter mig. Dette var jo ganske fornøjeligt, mindre glædeligt var Udsigten til, at jeg nu skulde lære at læse, det første Skaar i min Frihed, og at sidde inde og modtage Lære af Søster, der stræbte efter at faa mig dygtig, var dog for galt.

Det voldte mange Fortrædeligheder den Vinter, som hidtil var ukendt, dog noget hang da ved af Lærdommen.

Næste Sommer kom jeg atter til Juliegaard, og Tiden gik godt for mig, men mod Efteraar kom jeg atter hjem til Bøgerne og Søster, der vilde have mig dygtig, før jeg skulde møde i Skolen, nu var det ikke blot at læse, men og skrive og regne, tit blev

der talt om, at jeg maatte se at blive den dygtigste; min Interesse var dog større for at blive dygtig i Huggehuset, ja, hvis jeg kunde drive det til at gøre en Violin eller Klarinet, det syntes jeg var noget ved. Og naar Talen faldt paa, at jeg kunne blive Musikant, faldt det i min Smag; og vel var jeg blandt Egnens dygtigste, men det var dog ikke nok. Min Søster Ane paastod, at dertil hørte at kunne danse godt, men dertil manglede jeg Lyst, og det venstre Ben vilde heller ikke tage Svingene, som Søster ønskede det. Vel var Benet rettet meget, men til Dansetrin var det ikke behændig. Dog øvede Søster mig daglig, og jeg troede mig saa dygtig, at jeg ved et Gilde hos os gik hen og bød en Pige Arm, rigtignok uden at sige noget og blev saa slukøret, da hun slet ikke lagde Mærke til mig.

Nu var jeg nær ved de 8 Aar og Tiden til at begynde i Skolen nær. Men forinden jeg kom saa vidt, indtraf noget i mit Hjem, der bragte stor Forandring ind deri. Mine Søsken var af den flygtige Verden, men nu kom der en mageløs Forandring, og de gik til den modsatte Side af Livet, til den sørgende Kristendomsbetragtning, og nu var alt i Verden for aandsfortærende, som absolut ikke kunde henføres til sand Gudsdyrkelse, altsaa ogsaa al menneskelig uskyldig Fornøjelse.

Det var efter den Tids Betragtning noget meget gudsbespottelig at spille paa noget Instrument, hvorfor jeg maatte slaa Spillemandstankerne hen, skønt det faldt mig tungt at opgive dette mit højeste Maal, og Lysten og Tanken om Musik fulgte mig stadig, og Bestræbelserne paa at fremstille en saadan bragte mig saa vidt, at jeg fik lavet en brugelig Violin, men jeg kunde ikke lære mig selv, og komme i Lære hos nogen anden maatte jeg ikke, og derved svandt min første Barnefantasi for mig.

Der er noget tiltrækkende ved at skrive om sin Barndom, saa det maa være en sær Dødbider, der ikke tænker paa den Tid.

Min Skoletid.

En smuk Foraarsdag gik min Søster med mig til Gudme Skole. Mit Kendskab til alt dette nye var saa lidet, at jeg aldrig havde set Skolen udvendig og vist aldrig været, hvor der var 4 Børn samlet, endsiges hvor der hver Dag var over 30. Jeg havde derfor

ogsaa gjort mine Bemærkninger og Tanker om en Skole, men det var noget helt andet at opleve dette. Der stod lange Borde og Bænke, men det allerunderligste var, at udenom løb Drengene i vild Leg, saa jeg troede hvert Øjeblik, at de faldt og slog sig fordærvet. Til sidst kom to op at slaas, væltende rundt paa Gulvet, og den øverstliggende slog løs paa den anden efter bedste Evne og tilsidst rev en stor Lok Haar af hans Hoved som Sejerstegn.

Jeg var i dødelig Angst og tænkte paa, at den, som havde faaet Pryglene, maatte have Mèn deraf.

Nu kom da Læreren ind, og som en Lynild fo'r de omkring, til de blev opstillet under de store hvide Tal, og der var saa stille som i en tom Kirke. Læreren begyndte at raabe 1, 2, 3 o. s. v., og der blev svaret »her«, saa det rungede. Da dette var til Ende, blev der atter stor Uro med at komme paa Siddeplads, og nu fulgte en Sang. Jeg havde i den Tid staaet rolig sammen med en større Dreng, der havde lovet at hjælpe mig tilrette. Men nu talte Læreren til mig, og jeg kom hen at læse for ham, og det overgik hans Forventninger, saa jeg blev sat i Klasse med nogle, der havde gaaet her 2—3 Aar.

Atter blev der Pludren og Støj, som jeg aldrig havde hørt før, højere og højere lød det, indtil en fløjtende Lyd »Hys« hørtes. Vel hjalp dette et Øjeblik, men snart var det lige galt igen. Da satte Læreren en Fløjte for Munden og fløjtede, uden at der derfor blev stille, men i vild Fart fo'r alle mod Døren og gennemtrængende »Au« lød mellem alle de andre Lyde. Min Vogter fulgte mig ud, og nægtes kan det ikke, jeg trængte til en Vogter. Alle stimlede sammen om os, og det regnede med Spørgsmaal: Hvorfra er du? Kan du sige F...? Fra anden Side blev der hvisket og leet: Han er en af de Hellige! Jeg var som jeg skulde synke i Jorden ved alt dette, som mødte mig for første Gang, og det var saa ulig Hjemmet, hvor alle forkælede mig. Dette at se Børn være saa slemme og lave saa mageløs Støj, banke hinandens Rygstykker igennem, saa jeg troede, noget maatte gaa i Stykker, alt var saa overvældende fremmed. Men hele min Skoletid kom til at ligne den første Dag, dog blev jeg mere hærdet, saa det virkede mindre paa mig, kun Raaheden kunde jeg aldrig forlige mig med, og det er mig en Glæde, at

de aldrig fik mig til at gentage de Raaheder, de vilde have mig til.

Hjemme begyndte jeg nu ogsaa at tage Del i Arbejdet, og det var navnlig Kreaturerne, der krævede min Tid. Men en Dag fik jeg Lov at køre Hestene for Møgvognen, og Glæden var stor, indtil jeg ned ad Bakken tabte Styret, og Farten øgedes mod et Ledhul, jeg skulde køre igennem. Vel gik jeg nu ved Siden af Vognen med Tømmerne om Halsen og er egentlig ikke klar over, hvad der skete, for da jeg blev rigtig bevidst, laa jeg under Vognen med Tømmerne om Halsen og begge Ben inde mellem Hjulegene og blev meget forfærdet over den Fare, der truede mig. Først da jeg kom ud, saa jeg, at Hestene var bundne, saa de stejlede, ved at Tømmen var løbet om Hjulnavet. Var dette ikke sket, var jeg blevet ganske ødelagt. Min Broder kom nu til og spurgte, men jeg gav ham ingen rigtig Besked før mange Aar senere. Derfor blev jeg ved at køre, men var nu mere forsigtig. Jeg takker Vorherre af mit ganske Hjerte, fordi han øjensynlig havde frelst mig og mine Lemmer.

I Skolen gik alt godt; jeg gik dertil, naar Vejret var godt, derimod blev jeg hjemme i daarligt Vejr. Der var ca. $\frac{1}{2}$ Mil at gaa, og Vejen var helt uden Bebyggelse, og jeg var ene om at gaa der, saa jeg kunde gaa i Ro og Mag uden at blive forstyrret af nogen, men min Vej gik over en temmelig stor Aas, som var tæt bevokset af Træer paa begge Sider, og der var jeg ked af at gaa, naar det var ved at være mørkt. Madæsken havde jeg med til Skolen, men fik den opbevaret hos en Familie nær Skolen, og der gik jeg hen og spiste. Disse Folk var ogsaa af de »hellige«, men dog meget vakre Folk. Det var en Enke med 5 Børn hjemme, to Piger og tre Karle, og hos dem morede jeg mig godt, og som ene Barn mellem alle disse voksne forkælede de mig en Del; de kom ogsaa i Besøg eller til Forsamling i mit Hjem.

Naar Broder Lars var kørende til Svendborg, blev det indrettet, saa jeg kørte med til Gudme Skole, og naar Skoletiden var forbi, blev jeg hos Vennerne, til Lars kom tilbage, men Tiden blev aldrig lang, for enten var jeg hos Karlene i Lo og Lade eller hos Pigerne i Kohus eller Stuen. De to Aar i lille Klasse gik snart, og ved Foraarseksamenen var Spændingen stor om, hvem der skulde op; for at komme i øverste klasse var det højeste Maal,

vi vidste, og jeg følte mig meget stor, da mit Navn blev nævnet først.

Første Dag i det nye Skoleaar skulde vi anvises Pladser; vi fem nye skulde sidde nederst, men jeg først af disse, og dermed var jeg veltilfreds, men Erfaringen gav Lære om, at den Dreng som nederst af de ældre havde fast Plads der og beholdt den til han blev komfirmeret, men han var en Skarnbasse, der kun gik ud paa at skade mig, især at kilde mig, men naar han skulde høres i Lektie, var han langt nede. Ved Overhøringerne blev jeg tit fremhævet som flink, men Naboskabet blev om muligt værre af dette. Sommeren gik dog, og ved Efteraarseksamenen slap jeg Skarnet; han beholdt sin Plads, men jeg blev flyttet, saa der var 12 imellem os.

Timeplanen var Sang, 1 Vers af en Salme, saa Læsning af hver 2—3 Stykker af Balles Lærebog og dernæst Overhøring heri.

Naar Læreren da spurgte: »Hvad er Loven?« da vidste jeg ordret, hvad der skulde svares. Ligesaa naar der spurgtes: Hvor mange Mennesker vi skulde elske? da at svare: Vi skal elske alle Mennesker som os selv, enten de saa er Kristne eller Jøder, Tyrker eller Hedninger. Naar de forlanger Hjælp af os, er vi pligtige at bevise ham den af bedste Evne.

Saadanne Svar var lagt os i Munden, det gjaldt kun om at huske dem. Jeg er vis paa, at der var ingen Børn, der tænkte over, hvad de svarede. Dog har jeg tit haft et Svar rede, naar der blev spurgt, men naar jeg ikke havde hørt det brugt i Skolen som gyldigt Svar, turde jeg ikke udtale det af Frygt for at blive holdt for Nar.

Efter Gennemgangen af den saakaldte mageløse Religion var der Frikvarter, og det forstod vi meget bedre. Næste Time var Skønskrivning og saa Middagsfrihed. Derefter blev vi hørt i Bibelhistorie, og her gjaldt det kun om at opremse, da der sjældent blev spurgt om noget.

Jeg er sikker paa, at hvis vi var blevet spurgt, om vi troede, at Abraham, Moses og David var Mennesker, som havde levet paa Jorden, vilde vi være kommet i den største Forlegenhed for, hvad vi turde svare, da vi derom aldrig havde hørt vor Lærer udtale sig og derfor umuligt at svare.

Næste Time Tavleregning, men den blev meget ilde udnyttet, for skønt jeg regnede Brøkrekning det sidste Skoleaar, var jeg meget uforstaaende over for det hele. Naar vi var færdig med en Regningspart, turde vi endelig spørge, hvordan vi skulde bære os ad med den næste, men ellers aldrig spørge, derfor hjalp vi hinanden, saa godt vi kunde, og var der et Stykke, ingen kunde klare, gik vi stille udenom. Derfor ønskede jeg Regningen langt bort, for det var trist at mangle Forstaaelse af Opgaverne, og flere Gange bad jeg Vorherre lære mig at regne, hvad jeg ikke forstod. Hvor kunde vi lære at forstaa, naar Vejledning ej blev givet, og vi turde ikke spørge, da Følgerne kunde blive frygtelige, og Hovedregning gik ikke bedre. Hvis Læreren derefter sagde: »Tag Sangbøgerne frem,« blev der glad Uro, men ogsaa her var han lunefuld. En Dag skulde vi synge i to Sæt. Drengene først. Det gik nogenlunde, men Pigerne havde han engang gjort bange for at synge, saa det var ikke muligt, at faa dem igang. Læreren blev da meget vred og bandte paa, at nu skulde de komme til at synge. Han for rundt med det lange Haar vildt flagrende til alle Sider, og vi rystede af Skræk, da vi kunde se, at Dommens Fuldbyardelse stod nær. Han tog sin Violinbue og slog Pigerne oven i Hovedet, saa for mig at se flød Lærerens Haar, Pigerens Hoveder, Violinbuens Stumper og de lange Haar i Buen ud i et. Tilsidst for han ud gennem Døren med et Brag, saa vi troede, Døren var sønderslaet.

Vi sad lidt og var uvis, om vi turde gaa hjem, men da han ikke kom tilbage, dristede vi os til at gaa.

Mine Søstres Opfattelse af Kristendommen var, at al Leg, Dans eller anden Lystighed var Synd, derfor var det mig forbudt at lege eller vise Glæde.

En Vinterdag, jeg gik fra Skolen, var Isen fristende. Mange af Drengene for rundt paa Kryds og tværs, og selv om jeg var bange for glat Is, mente jeg, at et lille Forsøg ej kunde skade. Men trods al min Forsigtighed plumpede jeg i og blev vaad lige til Halsen, dog kom jeg vel op til Glæde for mig selv og de andre Børn, og hjemad gik det, saa stærkt jeg kunde, mens Regnen strømmede ned, saa Moder beklagede mig, da hun saa, hvor vaad jeg var blevet, og da hun saa mine Strømper, forundrede hun sig over, at det virkelig regnede saa meget, saa jeg blev saa

vaad, trods det jeg havde Træskostøvler paa, og først 4 Uger efter fik Moder at vide, hvorledes det var gaaet til.

Lykkelige Dage havde jeg, naar vi fik Besøg af andre Drengene paa min Alder; vel kom de ikke tit, men til Gengæld varede Besøget længere, og om Natten laa vi alle i en Seng, saa Glæden fortsattes, til vi sov ind af Træthed.

Da jeg var 11—12 Aar, blev Søster Bodil gift, og næste Aar blev de to næste gift. Den ene om Torsdagen, den anden om Fredagen, saa til disse Fester var mine Venner med, og det var det vigtigste for mig. At Søstrene giftede sig forandrede ikke meget i Hjemmet, da der kun var en hjemme ad Gangen, og hende, der sidst var i Hjemmet, holdt jeg mindst af.

Dette var hun selv Skyld i, da hun vilde lægge saa megen Tvang over mig, og nu skulde den yngste og for mig den bedste tjene i hendes Sted, saa nu oprandt en lykkelig Tid for mig, skønt jeg havde en Anelse om, at det varede nok ikke længe, da der kom saa mange unge Karle, og jeg kunde da mærke, at det var for hendes Skyld og ikke for min. Før jeg blev konfirmeret, holdt min 4. Søster ogsaa Bryllup, og Hjemmet blev meget tomt, da kun Broder Lars var tilbage hos Moder og mig, og nu kom ikke nær saa mange fremmede.

Tiden nærmede sig, da jeg skulde udskrives af Skolen. Det var Maalet, jeg havde i Sigte fra Begyndelsen af, men nu ikke længtes saa meget efter som forhen.

Men der var en lille Pige, som kom til Skole og nu ogsaa skulde forlade den sammen med mig. Hun betød mere for mig end nogen anden, og mange Tanker beskæftigede sig med hende. Hun havde sort Haar og blaa Øjne og et dejligt Ansigt, var dertil stille og tilbageholdende, og er det da underligt, at jeg var mere optaget af hende end af Lærerens Udvikling af Begreber og Pligter, og næppe aner hun, at jeg tænkte saa meget paa hende, skønt hun næsten aldrig saa paa mig.

Men Tankerne fløj af Sted, ud i Fremtiden, at blive hjemme, mente jeg, blev for trangt, jeg vilde udvikles, men dog alligevel være Bonde.

Engang var det paa Tale i Hjemmet, om jeg vilde studere, men dermed fulgte jo, at jeg skulde fortsætte den forhadte Skolegang, særlig den grufulde Regningsmaade. Og dernæst rejse

langt fra Hjemmet og mit Barnesværmeri, den lille Pige i Skolen. Den tredie Ting var, at jeg syntes slet ikke om disse fornemme Folk, men meget hellere hørte oplyste Bønders Tale, og mit højeste Ønske var at blive blandt de fremmeligste af disse for derved at kunne opmuntre og trøste de fattigste og tage dem i Forsvar over for de mere hovmodige Standsfæller.

Mit højeste Maal var at blive elsket af mange, og naar jeg saa en, som Folk saa op til, ønskede jeg mig i hans Sted og tænkte: gid du ikke skal dø som Ko eller Hest, der er glemt næste Dag.

Til Præsten.

Første Dag vi mødtes der, var der noget festlig ved det. Vi var fra 2 Sogne og derfor helt ukendte for mange, og Spændingen var stor, særlig om Pladsen vi fik anvist. Der var en stor Krabat, som jeg tænkte mig blev Fløjmand, og dette slog til, men næste Plads fik jeg, endda med Bemærkning om, at det burde mulig være omvendt, for efter Lærerens Udsagn var jeg nok den dygtigste i Religionen, men trods min Udmærkelse i det ene Fag blev jeg kun næst Fløjmanden.

Skønt vi kun hørte lidt, der tiltalte vort Hjerter, var jeg dog glad den Vinter, og blev der end raabt »hellig« efter mig, var det bleven en Vane, som gled over mig uden Smerte.

Der var en Dreng paa 17—18 Aar, som de kaldte »Ildebrandsdrengen«. Han var dømt til at blive halshugget, og den Dag, det skulde foregaa, var der et Par af Konfirmanderne, der havde Lyst at se dette. De sendte derfor Bud med andre til Præsten, at de var gaaet ud at se dette.

Men Præsten syntes, det var for galt, at de ikke spurgte ham om Forlov, og han bandte paa, at det var nederdrægtigt, og det var da noget, han maatte forstaa. Første Dag efter, da vi atter var til Præsten, gik det dog taaleligt, men nogen Tid efter sidder vi en Morgen og synger vor Morgensang, og da vi var færdig, farer Præsten op med knyttet Næve og brøler som en gal Mand, at den ene af Drengene havde leet, mens vi sang. Haarene rejste sig paa mit Hovede, da jeg troede, det gjaldt Liv eller Død for os alle, og da Præsten sætter den knyttede Næve mod Drengens

Næse, saa Blodet sprøjtede ud, sætter derefter en Fod for Dren-
gen og skyder ham ud af Stuen.

Farvel til vor gamle Lærer.

Den Dag, vi skulde sige Farvel til vor gamle Lærer Klausen, var dog en minderig Dag, jeg var virkelig helt blød om Hjertet. Han havde været flink mod mig, og jeg vidste udtrykkelig, at han holdt mere af mig end de fleste. Det havde han tit ladet mig forstaa, og jeg mindes kun to vage Ørenfigner i 6 Aar, og nu siden har jeg derfor faaet en vis Kærlighed for ham, men ikke for hans Undervisning.

Ja, han sagde Farvel og takkede os, for de fleste havde været flinke, og han vilde derfor ønske alt godt.

Dengang vilde jeg have forsikret, at det sidste jeg vilde være var da Skolelærer, men siden har jeg prøvet saa smaat og be-
fundet mig vel og glad derved, men aldrig i Almueskolen.

Den store Dag.

Vinteren havde givet os megen Sne, og paa Konfirmations-
dagen var Formiddagen graa og mørk, men Eftermiddagen gav
Solskin.

Tidlig mødte vi ved Kirken med Eftersyn af Tøj og Fodtøj, og her var Pigerne de flinkeste til at lade sig beskue; de vendte og drejede sig for at tage sig ud, ja kunde endog slaa saa smaat med Nakken.

I Kirken stod vi i to lange Rækker, da vi var 36. Pastor Kjær begyndte nu sit lange Foredrag, der især gik ud paa, at nu eller senere skulde vi forlade vor fædrene Bolig.

Mange i Kirken græd, men ikke jeg. Men da jeg saa over til min lille, sorthaarede Pige græd hun, og det syntes jeg helt godt om.

For mig stod Fremtiden i Lys, nu kom Forandringen, jeg havde længtes imod.

Pa Præsten endelig blev færdig, begyndte Overhøringen, og her vilde Præsten prøve mig ved at spørge om andet end det udenadlærte fra Skolen, og jeg vidste ikke meget om Calvin,

men svarede saa godt jeg kunde. Et lille Pusterum havde vi midt i, men ellers gik det fra 10 til 3.

Da vi var ude, var den Dreng, der i sin Tid fik Næsestyveren, saa han rystede af Skræk for det kommende.

Nu kom det alvorfulde Øjeblik. Jeg gav mit Løfte med det inderligste Ønske om, at jeg ved Guds Naade maatte holde det; og det er endnu mit Ønske.

Marielyst, den 14. September 1865.

Rasmus E. Dinesen.

Da jeg ved min Konfirmation sang, »Engang du ud fra Fædre-hjem skal om i Verden vandre«, havde jeg ingen Anelse om, at jeg faa Aar derefter maatte forlade det. Sommeren derefter følte jeg mig som stor Karl, og store Tanker tumlede jeg med. Nu var der kun os to Brødre tilbage i Hjemmet, saa der var Plads nok, syntes jeg.

En Sommeraften gik Karlene til Byen og jeg med for at træffe andre unge ved Byens Gadekær, dog befandt jeg mig ikke vel derved, men jeg var tom i Sindet og fyldtes ikke med noget oplivende, vel sukkede jeg imellem: »Gud! lad mig blive en sand Kristen og lad mig blive klog.«

Da Ungdommen begyndte at søge hjemad, skulde Pigerne følges hjem, og en blev ogsaa mig tilbudt, og det var mit Sværmeri fra Skolen. Det var med en underlig Følelse, jeg nærmede mig hende, jeg tror ikke, det var Letfærdighed. Da vi naaede hendes Hjems Port, satte vi os sammen med hendes Søster og dennes Følgesvend, men Stemningen passede mig ikke. Det var første Gang, jeg tog mig Frihed til at følge en Pige hjem, og det blev ogsaa den sidste.

Men Dagene gik med al Slags Arbejde efter Aarstiden, og da Efteraar og Vinter kom, stod jeg hver Dag ved Plejltærskning sammen med Karlen Lars Hansen. Vi talte da om mange Ting, ogsaa om hvad jeg vilde være. Foraar og Sommer 1855 meldte sig og dermed det strenge Arbejde ude. Min Broder Lars førte an, og jeg forsøgte at følge, men da han var større og meget stærkere, var det ikke let for mig. Da Efteraret kom, pløjede jeg al Stub og Grønjord. Siden har jeg tænkt, at mit Helbred

tog Skade ved det haarde Arbejde, og i Efteraaret 1856 havde jeg Feber, og Vinteren igennem led jeg meget heraf og blev tung og mat, og dog arbejdede jeg over Evne. Det næste Aar var vanskeligt for mig, da Sygdom tyngede mig, og Kræfterne slog ikke til, men stadig forsøgte jeg igen, indtil det i Efteraaret 57 blev mig forbudt at gaa ude. Da maatte jeg tage en Stok, senere to, og ved Juletid kunde jeg slet ikke støtte paa mit Ben. Ganske vist var det en Tid, som ved Tanke om den bringer Hjertet til at bløde, men og at udbryde i Lov og Pris til Vorherre for sin Naade. Jeg har ved denne Byrde lært, hvad det vil sige at kunne gaa fra et Sted til et andet. I Julehøjtiden kom blandt andre fremmede Hans Hansen fra Vormark, og begge hans Døtre, Stine og Marie, var med. Den første havde tjent her paa Gaarden Sommeren før, og da tog vi imellem Tag, og da hun dog ikke kunde magte mig hverken ved Brydning eller ved Arbejdet, saa blev hun hidsig. Hun og Broder Lars sludrede en Del, og særlig tirrede hun ham med en anden Pige, som var hendes Kusine. Min Broder havde været forlovet med hende, men hun holdt nu mere til en anden, og Broder Lars trak sig tilbage. Nu blev det Ungdomsdrilleri mellem dem, og vel var hun forelsket, men han var ikke naet bort fra den svigefulde Kæreste.

Stine var rejst i Efteraaret 57, og det blev senere klart, at hun troede sig forlovet med Lars, men det var først ved, at han fik Gaarden i Fæste, Stine blev ivrig efter Giftemaal, men han trak sig tilbage, uden jeg blev klar over, om han nogentid havde givet hende Løfte herom.

Sin første Kæreste glemte Lars aldrig, men K. var omsværmet og troede vist selv at holde af dem alle, hvad der dog hurtig blev sat en Stopper for, da hun næste Foraar fødte en Søn, og N. R. kendte sig som Fader dertil.

Senere søgte hun min Broder og tiggede ham om Naade, men han sagde »Nej«.

N. R. købte en Gaard og søgte viden om efter en Kone, men ingen vilde følge ham. Saa vendte han tilbage til hende, hvis Ære han havde skændet, men de blev ulykkelige, og senere blev hun sindssyg. Men Broder Lars har en Gang sagt: Den Gang elskede jeg, men var for stolt, nu er det for sent.

Men tilbage til Julebesøget 57.

For mig var det en mørk og trist Tid. Vel trøstede alle mig, men det var intetsigende og tomme Ord, og jeg laa mest til Sengs den Vinter. Ved Foraarstid en Søndag Formiddag var jeg med paa en Køretur, alt omkring mig var lysegrønt, men i Sindet var ene graat. Vi var paa Vej til Læge Vinter, og han tilraadede Strandbad, men denne Gang blev det til Søster Karen paa »Fredelighed« paa Oure Mark, jeg kom og følte mig vel der. Jeg tog Del i alt efter Evne og lærte Naboen, Peder Rasmussen, at kende, og han siger, »erfaren Mand er god at gæste«, og nu har jeg gaaet med stift Knæ i mange Aar, og vist er det, at ingen kunde trøste mig som han. Min Barndomsven Hans Christensen (Rosager), Vejstrup Mark, kom ogsaa og bad mig besøge sig, men jeg undsaa mig derved. Han var en Lykkens Yndling, stor, kraftig, medens jeg var en svag Stakkel og savnede Omgang med Folk, der kunde hjælpe mig til Udvikling i menneskelig og kristelig Retning. Vor anden Nabo, Niels Hansen, kom ogsaa og bad mig besøge dem, og han vilde tillige laane mig Bøger, og til hans Ord lyttede jeg gerne, for han var erfaren og god.

Tiden gled godt for mig, jeg var flittig efter Evne, og Blikket ud over Langelandsbæltet var dejligt, men inde lød Spørgsmaalet: Hvad skal mit Livsmaal være? Fik jeg nogentid mit Barndomsønske opfyldt? At blive elsket af mange? Et Suk og en Bøn var Svaret fra mig, som Vorherre bønhørte med et stille Haab.

Da fik jeg tungt Budskab hjemmefra. Moder var syg, og Broder Lars havde faaet Gaarden i Fæste. Næste Dag kørte Søster Karen afsted for at faa ret Besked, da jeg var meget opreven i Sindet. Hun kom tilbage næste Dag med Besked. Det er sandt! Der er intet at gøre. Jeg græd i 2 Timer, det var min kæreste Barndomsdrøm, der var bristet. Søster Karen vilde trøste mig, men jo mere hun talte, desmere græd jeg, nu var det ikke nok, jeg var svag, nu skulde jeg miste mit Hjem, og jeg følte mig ene og forladt.

Hen paa Efteraaret rejste jeg hjem, og det var med Følelsen af, at det var til et fremmed Sted. Her havde jeg følt mig saa glad og lykkelig og til Søster Karen sagt: O, hvor er du lykkelig at bo i saa stille et Hjem og i det lykkeligste Sogn.

Mange, mange Suk lød: Herre følg mig til mit Livs Ideal, »En glad, kristen Mand«, og om det er muligt, »Lad mig blive vakt!«

Den Vinter gik hen med Arbejde i Stuen og Huggehuset. Jeg havde ingen aandelig Beskæftigelse. Købe Bøger kunde jeg ikke faa Lov til. Min Broder og Moder kunde ikke sætte sig ind i min Stilling, og der var ingen Steder at laane Bøger. Desuden skulde alle Penge bruges til Bygningerne, og jeg hjalp Tømrerne, det jeg kunde, men gik ellers og tænkte paa at blive Dyrlæge, og derom blev skrevet til Christen Hansen, Vejstrup, men hans Svar var, at der fordredes en Del Forkundskaber, før jeg kunde blive optaget paa Landbohøjskolen, og der skulde jeg arbejde et Aar som Smed. Saa et Aar paa Laboratoriet med at skille raadent Kød fra Benene og et Aar ved Lægevidenskab, og til alt dette havde jeg ikke Helbred.

Der taltes ogsaa om at blive Urmager, men jeg kunde ikke med det stillesiddende Liv.

Trediepaaskedag 1857 rejste jeg med mine Svogre, Lars Andersen og Lars Rasmussen, i stille Vemod fra mit Barndomshjem, og i mit Indre lød det: »Gud ved, om du ser det mere.«

Der i Brangstrup hos Lars Rasmussen arbejdede jeg snart med alt, baade i Mark og Gaarden, og færdedes rask omkring med Stokken i den ene Haand og haabede paa en snarlig Helbredelse.

Da indtraf det, at den gamle Kone døde hurtigt. Hun var oppe og redte sin Seng, men faldt saa om og var død. Og mit Helbred bedredes ikke, for jeg begyndte at faa Smerter i min venstre Fod og maatte gaa til Sengs, og Vinteren 57—58 var lang og smertefuld.

Der var vist kun et fremmed Menneske, der fik Lov at se mig. Det var Jørgen Rasmussen, og han trøstede mig det bedste, han kunde.

I over 14 Dage fik jeg ikke Sengen redt og ikke Søvn, for Smerterne var saa store, at jeg laa og bed i Dynen for ej at skrigе.

Min Svoger kom flere Gange og spurgte, om han skulde skrive til dem hjemme, men jeg svarede »Nej«.

En Morgen kom han med et Brev, som han bad mig læse, det var til Moder. Der stod: »De Dage, Rasmus har tilbage, er vist faa, vil I derfor se ham, da kom snart! Han maa vist lægge sine Ben her.«

Jeg græd og bad til Vorherre, vilde han forskaane min Moder for det Syn at se mig, saa udtæret jeg var af Smerte.

Ja vist troede de, der saa mig, at jeg stod ved Maalet, men jeg troede det vist kun en Morgen. Og Tankerne arbejdede i mit Indre. Skal jeg da byde Farvel til alle mine Barndomstanker og aldrig naa mit Maal, for nu dør du jo, og kun den lille snævre Kreds har kendt dig?

At sige Verden ret Farvel,
i Livets Gry og Livets Kvæld
er lige tungt at nemme;
det lærtes aldrig her paa Jord,
var, Jesus, ej du i dit Ord
hos os, som du er hjemme.

Der var en Grund til, at jeg ikke vilde dø. Min Søster ventede et Barn og var meget svag, og min Død vilde volde hende megen Travlhed, og det kunde hun næppe taale. Vorherre vil nok skaane hende derfor.

Der laa jeg i min mørke, indelukkede Alkove og med Gru betragtede hver Sekund i disse Omgivelser. Slut! Slut! hvor du gør Tiden lang for den syge! Hvert et Pendulslag er som en Gravklokkes Slag, den syge tæller en, to, tre — men han kan ikke engang holde ud at tælle til 60, som der hører til 1 Minut, nej, det er alt for langt. Dik, dik, lyder det igen med en Kraft, som forskrækker den syge, som ønsker, at den ensformige Lyd maa standse.

Ene laa jeg i Nattens Mørke, hvad skulde jeg have Lys til? Der var dog ingen, jeg kunde se, desuden laa jeg, som jeg var muret fast til Sengen, fra de andre gik til Ro, og til de stod op næste Morgen. Hvor længtes jeg efter Dagskæret, ikke den mindste Drejning kunde jeg selv udføre ved egen Hjælp, men Sneglen paa sin langsomme Jord vinder ogsaa frem, og Barmhertighedens Time slaar.

Den slog en tidlig Morgenstund, vist en 14—15 Huller rundt om Fodledet, og inden længe blev der Liv i Øjet, men smaat gik det ellers.

Men Solen skinnede, og Fuglene sang yndigt, og den friske Luft strømmede ind i Stuen. Ved Vinduet sad en afmagret Yng-

ling, men, langsomt vendte Kræfterne tilbage, og pludselig kaldte han, Bodil, Bodil, tag mig en Hose, for Moder kommer. Sveden sprang af Panden, og Hosen vilde ikke paa, der var næsten gaaet $\frac{1}{2}$ Aar, siden jeg sidst havde været saa vidt.

Moder kom, men hendes Taarer skar mig i Hjertet, hun kunde ikke kende sin Dreng.

Naar Nøden er størst, er Hjælpen næst! I September Maaned 1858 gik Lars Rasmussen, Bernhard og jeg i Frederits, og tænk, jeg var uden Krykke, kun ved en Stok, og dog havde jeg brugt dem i $2\frac{1}{2}$ Aar.

En Søndag, jeg gik i Gaarden, kom en fin Fjedervogn svingende ind i Gaarden, og i denne sad 4 Piger og 2 Karle.

Alle kom ind og til Sæde, og Tiden gik med Tale og Sang, og inden de rejste, var jeg forelsket. Hun var afgjort en Skønhed, kun 17 Aar, men fuldt udviklet, saa hun saa ud til at være et Par Aar ældre, var temmelig høj med noget stolt Gang og Holdning.

Hun fæstede sine mørkeblaa Øjne paa mig, og de fængede ved Gnister, der var vanskelige at modstaa. Hendes pragtfulde sorte Haar var flettet og opsat i Krans over den høje, blege Pande, hun lignede mere en københavnsk end en fynsk Bondepige, dertil en lille sammenpresset Mund og et let Kast med Hovedet, der viste hendes Selvtillid.

Da de rejste, bad de mig besøge sig, men det forekom mig, at jeg havde set en Valkyrie eller stolt Fé. Men Feberen gik noget over, og Tiden for min Afrejse fra Brangstrup nærmede sig.

Min Svoger og jeg var en Tur i Middelfart, og paa Tilbagevejen var vi derinde. Min Svoger besøgte Bernhard. Hun stod og læste i en Almanak med Billeder, som jeg havde købt i Byen. Maa jeg tage dette Billede og sætte ind i den Ramme til Minde om dig, nu du rejser, spurgte hun.

Havde hendes Broder ikke været i Stuen, var jeg næppe bleven Herre over mig selv, og der havde intet Ord været nødvendigt, hun havde sunket i mine Arme og saa? Vilde det være sket, som altid vilde have været et Hjerteskaar for mig, at nogen kunde sukke for mig. For vel var vi begge forelskede, men dog kun Børn paa 17 og 19 Aar, og naar Rusen var ovre, vilde vi med ét have set, at vi var ikke hinanden lige, og jeg bleven ulyk-

kelig og have svigtet mit Maal. Jeg var bleven ung gift og muligvis faaet hendes Faders Gaard, derved vilde jeg være blevet en Intethed.

Hun tog Billedet ud og satte det i Rammen, jeg tog et andet og satte ved Siden, det skulde forestille hende, det blev hængt under Spejlet og var meget lidt synlige, da de var saa smaa.

Søndagen før jeg rejste, kom hun, hendes Søster og begge Brødrene, men nu var jeg fuldt Herre over mig selv og vilde ikke forloves, men jeg lovede at skrive, det vil sige til dem alle i Flæng.

Vel faldt mine Tanker tit paa hende, men jeg frygtede den lidt stolte Holdning og troede ikke, vi passede sammen.

Jeg skrev til Huset, fik Svar fra Sønnen Lars og skrev atter, men dermed var det Eventyr slut.

Nu var jeg atter i Hjemmet, men her var Forholdene meget forandrede, der var bygget i Sommeren 1858, og jeg var nu hjemme fra 24. Oktober til 22. Juli 1860, da rejste jeg til Juliegaard til Morbroder Lars.

Tiden der hjemme var et ensformigt Liv med stadige Ønsker om at blive til noget selvstændigt.

Meget prøvede jeg for at tilfredsstille den indre Trang, var næsten hver Søndag i Hesselager Kirke og deltog i Sangforeningens Øvelser, dog alt uden at blive tilfredsstillet.

Det skreg i mig, »du maa paa Højskole«, men meget var at overvinde, og vel brændte det i mig, naar jeg talte med Jens Hansen fra Galdbjerg, og han fortalte om Kolds Skole. Kun lidt anede mine Barndomsvenner, hvor meget jeg tænkte paa dem og følte Trang til at gøre mig værdig til atter at forny Venskabet.

Men det var trange Aar for Landbruget der hjemme, hele Indtægten, ogsaa mine Rentepenge og mere til, var gaet til Nybygningen, jeg var føjelig og fandt det rimeligt at støtte Hjemmet.

De 1¼ Aar paa Juliegaard blev en ny Prøvelsestid, 3 Uger efter min Ankomst kom hans, ja hvad skal jeg kalde hende, hun var en frasepareret og gik under Navn »Madam«. Det var to Regenter og Folkene den 3die, min Plads alle Steder og ingen Steder.

Jeg gik til Bords med Morbroder og M., snart stod jeg godt anskrevet hos hende, og hun bad mig sige »du« og kalde hende »Tante«, begge Dele gjorde jeg nødig.

M. havde en Veninde i Aaby, sammesteds har jeg den eneste Slægtning paa Faders Side, mit Søskendebarn. M. bad mig nu at køre for sig dertil. Nogen Tid efter kom M. tilbage og var meget opbragt. Da jeg kom ind fra Haven, sagde Morbroder, om jeg havde sagt noget ondt om M. til min Slægtning. Nej, svarede jeg. Derpaa bruste M. op og siger: Tør du ønske dig i Jorden derpaa? Ja, svarede jeg frejdigt, for jeg vidste, jeg var uskyldig, men hun saa haardt paa mig.

Jeg gik til mit Værelse, det smukkeste jeg nogensinde havde boet i med Udsigt mod Stranden.

Der gik tre Dage i fuld Tavshed, men saa blev hun atter talende og henvendte sig til mig. Der gik et halvt Aar, før jeg erfarede, at hun havde undersøgt Sagen nøje og fundet, jeg talte Sandhed, og hun besluttede, at jeg skulde have Arvelod efter hende. Men Guds Veje er underlige. Hendes Bortgang kom brat. Da hun havde været en Tur i Skoven og vendte hjem til sin Bopæl i Svendborg, fik hun et Ildebefindende, og medens Pigen løb efter Lægen 2—3 Minutter borte, var hun død, og da der intet Testamente var lavet, blev hendes to Søstre Enearvinger.

Baade Morbroder og hans Folk var gode imod mig og bad mig aldrig om strengt Arbejde, og han tilføjede: »Bliv hos mig, og jeg skal sørge for din Fremtid!« Men jeg længtes mod Oplysning og Livsvirke. Hveranden Søndag var jeg i Skaarup Kirke, da prædikede Pedersen dér, og imellem saa jeg Kendinge fra Vejstrup og Oure, men jeg nærmede mig ikke dem, da det stadig gærede voldsomt i mit Sind for at finde Udvej til Frihed og Virksomhed.

En Søndag Morgen skulde en af Karlene i Marken efter Græs og spurgte, om jeg vilde med; da vi naaede til Græsmarken stod han af Vognen for at aabne Ledet, det var paa en stærkt faldende Bakke, og da Hestene gik frem, gled Fjælene ogsaa frem. Agefjælen faldt ned og jeg kom til at sidde paa Hammelen og saa med Gru Léen nærme sig bag min Ryg. Dog fik jeg saa megen Kraft lagt i Tømmen, at Hestene drejede om mod Karlen, og vi fik dem standset.

Skrevet 24. Juli 1867.

R. E. Dinesen.

1865 om Efteraaret var jeg kommet paa Kolds Skole i Dalum, men naaede kun hen i Januar, da der kom Brev fra Morbroder paa Juliegaard, om jeg vilde komme og være hos ham.

Jeg gik til Kold med Brevet og fortalte ham Sagen, han siger da: »Deres Morbroder er rig (ja), og De kan taale at være rig, saa rejs De kun derned. Jeg var der saa til hen i Maj Maaned, da forlod jeg atter Juliegaard for at søge Grundtvigs Højskole i Lyngby.

Men den Vinter glemmer jeg aldrig. Der lærte jeg, at Gods er ikke Lykke, og jeg lærte at se bort fra ydre Glans.

Morbroder var sengeliggende og forlangte min Nærværelse hele Tiden paa nær en kort Tid af Natten. Vinteren var meget streng med Havlæg til ind i April, og jeg blev ikke rig af den.

Da jeg købte Højstrupgaard i Efteraaret 1867, var Morbroder med dertil og lovede mig 6000 Rd. til at betale af paa Gælden, men 8. Juli 1868 døde han af et Hjerteslag, og Pengene, som han havde sagt, jeg skulde have forud for Delingen, havde jeg ikke faaet, og intet skriftligt beviste hans Løfte, og vel vilde Peder Rasmussen, Grønnemose, som ogsaa var med ved min Handel, have aflagt Ed paa hans Løfte, men jeg vilde ikke tillade dette, og det var maaske godt.

Ved at se paa den store Arv, som tilfaldt Familien, og det, som fulgte efter, saa var der ingen Velsignelse ved de Penge.

Ja, mine Efterkommere, hør min Bøn: Jag ikke efter timelige Goder og Ære, men søg at blive gode Tjenere for Menneskeslægten og derigennem faa Lykken.

Højstrupgaard.

Højstrupgaard kan føre sit Navn langt tilbage i Tiden. Fra Hedenold laa der paa Gaardens Plads og Omegn en Landsby, der bar Navnet Højstrup.

Den blev ødelagt af Svenskerkongen Carl X Gustav, der i 1658 i Roskilde havde paatvunget Danmark den ydmygende Fred, hvorved vi mistede Skaane, Halland og Blekinge. Han blev hurtig klar over, at han hellere maatte erobre hele Danmark og lægge dette Rige under sit Scepter.

Nogen Tid efter landede han med en Hær i Korsør, og det var tøjlesløse Krigsmænd, som straks begyndte at brandskatte i Vestsjælland.

Det gik særlig ud over de to Landsbyer Lyngby og Højstrup. Bønderne her var forholdsvis godt bevæbnede og gjorde derfor en haard Modstand; men de var alligevel for svage, og de svenske Krigskarle plyndrede først hver eneste Gaard i de to Byer, og derpaa blev de alle afbrændt. Højstrup Vandmølle, der laa i Lavningen ved Højstrup, blev — som det hedder i Krøniken — »lagt plat øde af Svenskerne«.

De ulykkelige Beboere søgte at redde Livet ved øjeblikkelig Flugt, og de naaede dels til Boslunde og dels op til Slotsbjergby, hvor der til deres Held begge Steder fandtes tomme Gaarde, som var bleven forladt af Beboerne, da Pesten hærgede Egnen i 1652—53.

De to Landsbyer blev aldrig genopbyggede. Jordene blev for Højstrups Vedkommende delt med to Gaarde til Frankerup, to til Høve og 1 til Egeslevmagle, medens Lyngbys Jorder blev lagt ud som Overdrev, der til at begynde med forpagtedes af Faardrup Bymænd.

Men det holdt snart op. Jorderne hørte nemlig under Kronen, nærmere bestemt under Antvorskov Ryttergods. Amtmanden her havde i 1688 faaet kongeligt Paalæg om at sælge Krongodset;

men der gik et langt Stykke Tid, uden at der skete nogen Handel. Imidlertid havde Sognepræsten til Kvislemark-Fuirendal, mag. Diderik Larsen Grubbe, som i 1690 var bleven gift med en Datter af Ejeren af Gerdrup Gods, Enke efter Kongens Vicekansler Holger Vind. Hans Svigermoder, der hed Margrethe Gjedde, overdrog Godset Gerdrup til Magister Diderik, og han viste sig at være nok saa dygtig Landmand som Præst. Han havde Brug for den afbrændte Bys Jorder, og han købte i 1696 det ene Vænge paa 37½ Td. Hartkorn og 1701 de to andre Vænger paa ialt 61½ Td. Hartkorn. Han lagde disse Jorder sammen og byggede derpaa Lyngbygaard.

Paa Højstrup Jorder blev bygget en Gaard; men man kender ikke nøje til dens Historie, før i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, da den er Fæstegaard under Grevskabet Holsteinborg.

Men fra 1850 ved vi Besked. Ved et Fæstebrev, der er dateret 17. September 1850, bliver Ole Olsen og Hustru Fæstere af Matr. Nr. 15 (Højstrupgaard), og i Brevet paalægges det dem at lade den tidligere Fæster Jens Sørensen og dennes Hustru nyde Aftægt paa Gaarden.

Der gaar kun 3 Aar, da det ny Fæstepar beslutter sig til at blive Selvejere, 2. Juledag 1853 køber de Gaarden af Grevskabet for 6200 Rigsdaler. Deraf skulde 1800 Rd. betales kontant, medens Grevskabet overtog en 1. Prioritet paa 4400 Rd. til 4 pCt. Rente. Desuden skulde betales 56 Rd. aarlig i Køberens Levetid eller højst 30 Aar, og Aftægten til de tidligere Fæstere skulde være som hidtil.

Aftalen om Aftægten gik ud paa, at de to ældre Mennesker skulde have frit Ophold, Røgt og Pleje hos Familien paa Gaarden, eller hvis de i sin Tid vilde foretrække at faa egen Husholdning, da at opbygge eller forandre en af Gaardens Længer til en 4-Fags Beboelse. Dertil en passende Kaalgaard samt, saa længe de begge er i Live, at levere aarlig i Aftægt 3 Td. Rug, 3 Td. Byg, 1 Td. Malt, 1 Fedegrís, der i Siderne kan anslaaes til 6 Lispund i Vægt, 3 levende Fedegæs, 8 Læs Tørv, ½ Favn Brænde, savet og kløvet, samt 1 Ko og 2 Faar med Grøde og Foder blandt Gaardens Kreaturer.

Naar en af Ægtefællerne bortdør, bortfalder af ovennævnte Afgift 1½ Td. Rug og 1½ Td. Byg.

Kirkebogen i Høve nævner ikke Jens Sørensen's Død, saa han maa være død udensojns inden 1858. Derimod staar der, at hans Enke, Mette Mortensdatter, døde 20. Juni 1859, 72 Aar gl.

Men det ny Par i Gaarden fik en lang Tid at nyde deres Lykke. Allerede den 10. September 1854 døde Manden i en Alder af 40 Aar, og Gaarden blev saa skødet til Enken *Karen Jensdatter* 1. Juledag Aaret efter. Men heller ikke hun fik ret lang Tid paa Gaarden. For et halvt Aar efter — den 20. Juni 1856 — døde Enken, kun 29 Aar gammel.

Gaarden var nu næsten uden Ejer i Aar og Dag.

Ganske vist havde Birkedommer, Skriver og Auktionsholder i Holsteinborg Birk, *H. V. Fiedler*, godt en Maaned efter Enkens Død udbudt Gaarden til Salg ved Auktion, der blev holdt paa Stedet.

Her fik Købmand Anders Stampe, Slagelse, Gaarden tilstaaet som højestbydende efter Fuldmagt fra Hr. Karl Martin Rudolf Jørgensen for 17,900 Rdlr. Rigsmønt.

Men inden Skødet til K. M. R. Jørgensen kunde udfærdiges i Begyndelsen af Juni 1857, var han rejst bort og senere sporløst forsvundet.

Efter Ole Olsens Arvingers Anmodning satte Skifteretten den

Højstrupgaard set fra Nord.

20. Maj 1858 Gaarden til Auktion. Det højeste Bud, der her faldt, var paa 10,550 Rdlr., men det blev ikke antaget.

Der ansattes nu en 3. Auktion, og den blev holdt den 19. Juli samme Aar. Købmand Anders Stampe, Slagelse, fik sit Bud paa 12,000 Rdlr. antaget.

Den 31. August s. A. overdrog Anders Stampe Gaarden til Bent Henrik Permin paa de samme Betingelser, og Skødet blev den 20. Oktober udfærdiget til Hr. Permin, som fik tinglyst, at Ejendommen skulde benævnes »Henrikseje«.

Gaardens ny Ejer var ikke interesseret i Landbrug, og han ventede kun paa, at Ejendomspriserne skulde stige, hvad de saa smaat var begyndt det Aar, han overtog Gaarden. Og i 1867 fandt han Tiden bejlig, og den 29. November samme Aar solgte han Gaarden til Privatskolelærer Rasmus E. Dinesen, Flakkebjerg for 22,000 Rigsdaler.

I Købet medfølger 4 Heste, 12 Køer, 2 Tyre, 3 Kalve, 4 Faar, 2 Svin samt Fjerkræ; endvidere 1 Fjedervogn, 3 jernakslede Vogne, 2 Mergelkasser, 2 Tørvesluffer, 3 Jernharver, 3 Jernpløve, 3 Svingharver, 1 Tromle; endvidere to Sæt Seletøj, Grimer m. v. 1 Rensemaskine, 1 Hakkelsesmaskine, 2 Sæt Høstharver, 4 Læder-Stolgrimer, 2 Sæt Høstreb, 1 stor Kerne, 1 lille do., 36 Si-

Højstrupgaard set fra Syd.

bøtter, 2 Ostekar, 2 Mælkespande, 1 Kartoffelvandrivemaskine med Karm, 1 Gærmaskine uden Spunds, 3 Gravespader, 2 Løvnedfældere, 1 Kornhalvtønde, 8 Kornsække, det over Heste og Kreaturer værende Stænge. Endvidere de i Stuelængerne værende 6 Kakkelovne og 1 Komfur samt de paa Ejendommen værende mur- og nagelfaste Ting.

Ejendommen overtages den 1. April 1868, da leverer Sælgeren til Køberen 22 Td. Byg, 40 Td. Havre, 8 Td. Rug, 5 Td. 4 Skp. Vikker og 2 Td. Kartoffler.

Af Købesummen betaltes 1000 Rdl. den 28. November 1867. Dernæst 1000 Rdl. den 19. December s. A. Til Juni Termin 1868 var lovet 9000 Rdl., og herfor var Johs. Feldthusen, Høve, Peder Rasmussen, Oure, og R. Dinesens Morbroder, Rasm. Larsen, Juliegaard, i Kaution, medens Holsteinborg Sparekasse lod 1. Prioriteten, 11,000 Rdl., forblive hos den nye Ejer.

Ved Handelen lovede R. Larsen at give Søstersønnen 3000 Rdl. som Arveforskud, men han døde pludselig, uden at der var ordnet noget, da det var hans Agt at indfri Løftet ved Slutbetalingen i Juni 1868.

P. Rasmussen hørte paa, at Løftet blev givet, og tilbød Eds-aflæggelse herpaa, men det ønskede R. Dinesen ikke, hvorved han fik en lille Arvepart som de fleste af hans Søskende, medens Gaarden »Juliegaard« udelt gik til hans Søster Bodil og hendes Mand Lars Rasmussen, Brandstrup ved Middelfart. Disse blev derved meget velhavende og R. Dinesen mere gældtyngt end tænkt ved Gaardens Køb.

Vel staar der i Auktionsopraabet af 26. Juli 1856, at Gaardens Bygninger er rummelige og bekvemt indrettede, men der var sikkert noget at indvende, for 1873 byggedes den store Lade i Syd, og den vestre Længe maatte ombygges 1881. Da Halvdelen af østre Længe i 1887 blev omdannet til Andelsmejeri, blev der tilbygget Stuehuset Halvtagsbygning i Øst for at skaffe Værelser til kvindelige Medhjælpere.

Et Par Aar senere byggedes ogsaa lidt til Stuehusets Vestgavl for at give Plads for Sønderjyden Jens Friis, der sluttede sig nær til Familien i flere Aar.

Men som Bygningerne krævede Fornyelse og Forandringer, trængte Jorden ogsaa i høj Grad, og det var mere, end Høsten

gav. Derfor solgte de 13 Td. Land ved Højstrupspidsen for 800 Kr. pr. Td. Land.

Hvornaar Højstrup-Navnet gik over paa Gaarden vides ikke helt bestemt, men det var i høj Grad knyttet til »Smør«, for den Gang var Salget lettere, naar Smørtræet var brændemærket et Gaardnavn, og da Andelsmejeriet begyndte i Maj 1887, fortsattes Smørsalget under dette Navn. Dernæst var de mange unge flittige til at bruge Navnet, saa nu sidder det ventelig fast i lang Fremtid.

*

Da Karen og Rasmus Dinesen overtog deres eget Hjem 1. April 1868, var det sikkert i det Ydre et strengt Bytte for dem. Naar vi tænker paa R. D.s Fortælling om, hvor svært det var for ham, da Fødehemmet ikke blev hans, men Broderens, og dertil føjer K. D.s Skildringer af hendes Hjems Dejligheder, saa forstaar vi deres Trang til at plante her, hvor der var saa lidt.

Først blev det Egehegn mod Vest og tre Elmetræer i Gaarden — det ene staar endnu — saa den lille Skov ved Aaen, og stadig mere som Aarene gik.

Men lad os først høre, hvad der vides om Gaarden.

Af Historien kan vi næsten læse, at det var en Ejendom, der krævede meget og gav kun lidt igen, og Tegnebogen var tomt alt for tidlig, ogsaa fordi Morbroderens lovede Hjælp gik anden Vej, men de brugte deres Kræfter til det yderste og haabede stadig, og en tung Stund blev mildnet med en god Sang og Bøn om Hjælp fra det Høje.

R. D. hentede gode Raad, særlig fra Tune Landbrugsskole og Lærer P. Nielsen, Ørslev, men han som andre mærkede, at naar Forsøget faldt heldigt, vilde alle dele med ham, men naar det gik daarligt, stod han ene.

Hans Forsøg paa at lave Overrislingsenge efter fynsk Mønster gav ikke meget; bedre gik det med at hente Ajle fra Spølstalden i Skælskør til Spredning paa Jorden, men de Hundreder af Ture gav stort Slid paa Heste og Tilbehør, og det bugnede Græs gav Glæde til Kvæg og Ejermand.

1873 blev den søndre Længe nybygget i ret store Maal.

Men Børneflokken voksede med en hvert ulige Aar, og Tanken om Skolegang var til Løsning.

Det blev til en lille Friskole i lejet Hus i Høve By fra For-aaret 1875, indtil Skole og Forsamlingshus ved Landevejen blev færdigt 1876.

Det politiske Røre, som vaagnede mere og mere, gav Anledning til et stort Møde ved Flakkebjerg Møllegaard 1872, og Forberedelserne var ved at overstige Indbydernes Kræfter, saa R. D. fik urolige Timer i Angst for de hundrede Kr., han og andre hver havde garanteret for.

Heldigvis gik det saa overvældende godt, at Festen gav Overskud og dette givet til Bygning af Sal til Afløsning af Dalmose gl. Krosal, og Høve Forsamlingshus fik Halvdelen af Beløbet.

1880 begyndtes Bygning af den lille Kirke ved Siden af, dernæst 1881 af Bolig til Præsten — denne brændte 1932 og ny byggedes 1944.

R. D. maatte sælge 3 og 10 Td. Land nord for Landevejen 1880, da byggedes den vestre Længe, men saa billigt som muligt, og Resten af de 8000 Rdl., Salget gav, gik vist tildels ind i Teglværket.

Høve Teglværk.

Naboen paa Aasgaard, Hans Jensen, var kommen hertil fra Haldagerlille, hvor der var Teglværk ved hans Fødehjem.

Han tænkte stærkt paa at faa et Teglværk igang og paavirkede R. Dinesen til at gaa med dertil. Tidernes økonomiske Vanskeligheder fristede til at søge nye Veje til Forbedringer, og da R. D. ved det ovenstaaende Jordsalg var kommen til Penge, gik han med til at bygge Teglværk i Fællesskab.

Det byggedes paa begge Gaardes nordligste Jord, en firkantet Ovn med Plads til godt 50,000 Mursten og 8 Brændinger aarligt.

Stenene viste sig at være bløde gule, men næsten fri for Kalksten og meget holdbare i Mur.

Men Dybden af Leret var ringe, saa Beholdningen nær Ovnen hurtig gik med, og en tilkøbt lille Huslod tømtes ogsaa, hvorfor der søgtes videre ud.

I Efteraaret 1899 købte R. Dinesen Udlodden til Anders Jensens Gaard i Flakkebjerg, ca. 10 Td. Land, og da han var ene herom, skulde Værket købe Leret, der blev hentet. Han var ogsaa ene om at bygge Bolig til Teglværkets Bestyrer paa sin egen Jord.

Teglværket blev ikke den store Kilde til Velstand som ventet, med gav meget Bryderi og megen Frikørsel af Kul og Sten for Ejerne.

Da Jernbanen Slagelse—Dalmose—Næstved kom i Drift i For-aaret 1892, kunde Sten købes leveret paa Dalmose Station til billigste Dagspris, saa Konkurrencen blev trykkende.

Teglværket holdtes dog igang til R. Dinesens Død 1907, men blev saa nedlagt.

Mejeriet.

1885 byggedes Vemmelev og Langebjerg Andelsmejeri, og Smitten bredte sig viden om, ogsaa til Høve og Flakkebjerg. Det var Tanken, at der skulde bygges et Andelsmejeri for de to Byer midt imellem Byerne, men det blev forhindret af for mange »Sognekonger« og af Politik. Flakkebjerg byggede saa selv Mejeri midt i Byen, saa Mælketransporten blev hver Mands egen Sag. Høve var »Højres«, der var stærk nok til eget Mejeri nær Oreby.

Men alle de andre fik Husrum i østre Længe paa Højstrupgaard mod 20 Kr. maanedlig Husleje og Køb af Maskiner for godt 4000 Kr. Og Mælkevognene fra Flakkebjerg, gl. Dalmose Kro, Oreby og Egeslevmagle hentede Mælk op langs Vejene, saa det blev og var det største af de 3 Mejerier i de 16 Aar, det gik.

Driften var saa billig, at Udbyttet blev tilfredsstillende, indtil Tiden løb fra de i Gaardene indbyggede Mejerier, og Andels-haverne delte sig til Nabomejerierne, der alle trængte til øget Tilslutning.

Først i 1950 kom det store Mejeri, som Rs. Dinesen saa klart i 1886 som det naturlige for denne Egn.

Landboforeningsmanden.

Dyrskuer havde R. D.s store Interesse som i det store og hele Bedring af Dyrenes Pasning og Udvikling af Landmandens Dygtighed. Det førte til hans Deltagelse i Egnens Landboforening (nu Slagelseegnens), og han blev dens Formand 1888 og indtil hans Død. Blev ogsaa Medlem af Styrelsen for de samv. Landboforeninger. Ved et af de store Dyrskuer havde han skrevet en Sang. Dette gav Vittighedsbladet Anledning til Tegning af

ham ridende paa en Gris, hvor han slaar Harpens Streng. At han senere blev kaldt Foreningens Samvittighed kan vise noget af hans Virke der.

Dalmosemøderne.

Medlemsbladet for Sorø Amts landøkonomiske Selskab af 11. Januar 1901 indeholdt bl. a.:

Se frem, men ej tilbage!

Saadan sang Ingemann, og saadan vil vi Landmænd synge nu, vi begynder paa det 20de Aarhundrede. Vi vilde ønske hinanden, at vi aldrig maa blive trætte, der ligger endnu mange uløste Gaader, mange uløste Spørgsmaal skal og maa besvares, mens hver eneste Løsning bringer en Glæde, som langt overgaar andre Nydelser, fordi der ligger Velsignelse i at gøre os Jorden underdanig, gøre den frugtbar og lig en Have, omgivet af de mange Bælter og Sunde.

Gid Sorø Amts Landmænd maa være i første Række i denne Kappelstrid, som er, og den som kommer.

Det er mit Nytaarsønske, idet jeg takker alle Kolleger for godt Samarbejde i det gamle.

Høve, den 7. Januar 1901.

R. E. Dinesen.

Landbrugskursus

afholdes i Dalmose Kro fra 28. Januar til 2. Februar, begge Dage iberegnet, fra Kl. 3½ til 7 Eftermiddag, hvor Konsulent Nielsen, Tystofte, holder Foredrag hver Dag, væsentlig om Planteavl.

Derefter Forhandling om Landbospørgsmaal.

Saa vel ældre som yngre Landmænd indbydes.

Medlemsbidrag for de 6 Eftermiddage vil være mellem 1 og 2 Kroner. De, der ønsker at deltage, bedes meddele undertegnede det.

Høve, den 7. Januar 1901.

R. E. Dinesen.

1902. Mandag den 20. Januar.

R. Dinesen byder velkommen med oprigtig Glæde, dels fordi den store Tilslutning giver Penge i Kassen, og dels fordi det

hjælper til at sætte den rigtige Fart i Arbejdet. Til Kvinderne vil jeg sige en særlig Tak og velkommen her.

Naar vi igen tager fat, saa er det, fordi det gik saa godt i Fjor, og jeg for mit vedkommende følte, som jeg havde levet et Stykke Ungdom om igen, den Tid da jeg var paa Højskole.

I Aar nøjes vi ej med én Taler, men kan glæde os ved at høre mange.

Disse særprægede Dalmosemøder vandt i over 20 Aar meget stor Tilslutning og blev Forbillede for lignende Møder flere andre Steder i Landet, og Forventningerne ved deres Begyndelse blev derved i høj Grad opfyldt.

Folketingskandidat.

1891 var Sorø Amts 4de Valgkreds i Trang for en Kandidat for Venstre, da Feldthusen var søgt andetsteds hen, og R. D. lod sig overtale til at stille sig, dog uden at blive valgt, og han var nok ogsaa for selvstændig tænkende til at finde sig tilrette som Partimand.

Om Efteraaret kom hans Broder Lars D. syg hjem fra København vidende om snart at skulle dø, og i Skræk for sin Kones liden Forstaaelse veg han tilbage for hendes Pleje og bad K. og R. D. tage mod ham.

Vinteren var streng, og der fraraadedes Varme i hans Værelse, saa Timerne blev kolde og lange, til han slap fri hen ad Foraaret.

Da Lars D. vilde trække noget af sin Ejendom fra Konen til Tak for Plejen, stred hun bittert imod, men en lille Part maatte hun da af med, og den var velkommen til Støtte for Hjemmet her, men eftersom hun giftede sig med L. D., da han var naaet de 58, var det nok udelukkende Beregning, da hun var meget streng ved ham. Ogsaa deres 90 Aar gamle Moder maatte rømme af Gaarden og kom til at leve sine sidste 6 Aar her i Høve uden Evner til at høre eller læse eller holde sig selv ren, saa K. D. fik meget ekstra at tænke paa og strides med i disse mange Aar. Men Slægten skød stadig nye Skud, og Børn og Svigerbørn kappedes om at vise deres Glæde mod Bedstefar og Bedstemor.

Digt af Rs. Dinesen.

Fra Danmark sig svinger en Takkesang ud
mod Lysrigets evige Skaber
for Regn og Varme, der kom paa hans Bud,
almægtige, kærlige Fader.
Du gav os en Grøde saa rig og saa stor
paa Marken saa vel som paa Enge,
ja, selv i Skovbunden var der et Flor,
og Sangfuglen slog sine Streng.
Du skærmed vort Land mod Ufred og Krig,
mod Sot og hærgende Plager,
ja selv Politikken fik hejst et Flag
af Freden, man paa Helstang tør flage.
Ja vist tør der flages saa højt paa Stang,
om Sommerens Lære vi fulgte,
naar Folkets Klage den blev til Sang,
og Sandhed vi aldrig fordulgte.

R. E. Dinesen.

(Agrardagbladet“ Aug. 1901).

Ikke bange for at vove Trøjen.

I »Søndagsbladet« for 30.—11.—1902 skriver Redaktør, senere Landstingsmand *J. V. Christensen*, Ringsted:

Der er Mennesker, hvis Livssyn er lyst, hvis Haab altid er stærkere end deres Tvivl, hvis Tro gælder det gode i Livet, og som altid vover at fæste deres Lid til Fremtiden, selv om Nutiden kan se mørk ud. Jeg tager ikke Fejl, naar jeg regner Rasmus Dinesen, Høve, som en saadan Mand.

Han hører nu til dem, der er graanede i et langt, trofast Arbejde i Landbrugets Tjeneste praktisk som politisk. Men de graa Haar har ikke skabt Alderdom i hans Sind.

R. Dinesens Navn er kendt over store Dele af vort Land. Paa det i denne Maaned stedfundne store sjællandske Landbodelegeretmøde har D. som ved saa mange tidligere lignende Lejligheder før ladet sin Røst høre, og det er da ikke ganske tilfældigt, at vi netop nu bringer en lille Levnedstegning af ham. Gennem et langt Liv har Dinesen altid hørt til de Landmænd, der ikke

var bange for at vove Trøjen, naar noget nyt skulde prøves. Det er ikke altid forbundet med øjeblikkelig Fordel at være blandt dem, der gaar foran.

De senere Tiaar i dansk Landbrugs Historie har jo været en uafbrudt March fremad, stadig er der ny Omraader bleven lagt under Plov, stadig skulde ny Teorier føres ud i Praksis, og stadig maatte der betales Lærepenge. Dinesen hørte til dem, der aldrig holdt sig tilbage.

Intet Under da, at hans Værkfæller paa mange Maader har draget Nytte af ham.

Han virkede en kort Aarrække som Friskolelærer, men 1867 sagde han Skolegerningen Farvel og købte Højstrupgaard paa Høve Mark. Han gik til sin Gerning med Liv og Begejstring, og nok var der at tage fat i. Gaardens Jorder var forsømte, dens Bygninger gamle. Men Hovedslaget maatte rettes mod Marken. Han gik straks i Gang med Dræning og Mergling efter en større Maalestok end de fleste andre paa den Tid. Og samtidig brød han Vejen for noget paa den Tid ganske nyt paa den Egn, han begyndte at køre Ajle paa sine Marker, hentede den fra Skælskør Brænderistalde. En og anden kaldte det vel for Narrestreger. Men da Græsset faldt tæt og tungt for Leen, og de fulde Aks nejede sig mod den før saa karrige Jord, ændredes Opfattelsen. De danske Bønder har altid været lærenemme, og D. blev ikke den eneste, der byggede Ajlebrønd ved sin Gaard.

Hvis Dinesen har en »Kæphest«, som man siger, er det imidlertid Eng- og Mosekulturen. Paa dette Omraade har han stadig prøvet og vraget og holdt Foredrag for at delagtiggøre andre i sine Erfaringer.

Han har haft mange ny Forsøg for, og altid har han haft en egen Evne til at faa Folk med, derfor har han ogsaa stadig Lærlinge om sig.

Skønt en udpræget Hjemmets Mand har hans Værkfæller mange Gange haft Bud efter ham og kaldt ham til offentlige Tillidshverv, saaledes snart i en Snes Aar Formand for Slagelseegnens Landboforening og mange andre.

I kirkelig Henseende er han fast knyttet til den grundtvigske Bevægelse, og Frimenigheden i Høve har i ham en af sine trofaste Støtter.

Rasmus Dinesens Død.

De svære Sygdomme, Rasm. Dinesen gennemgik som Barn og ung, efterlod ham tildels rask, men det mishandlede Fodled tvang ham til Brug af Støttekæp alle Dage og hindrede ham i mange Slags Arbejde.

Hans nedsatte Evner til at færdes hjemme og ude tyngede ham tit, selv om han brugte Hjælpemidler, saaledes i mange Aar den gamle Islænderhest »Svip«, der talte sine Aar over de to Snese. Senere var en trehjulet Cykle ham en stor Hjælp.

At hans kæreste Søster fik Kræft i sit Bryst som Følge af et haardt Stød og efter strenge Lidelser døde heraf, og hans Broder kom rejsende til ham for at finde Venlighed og Pleje, da han fik Vished for, at han ogsaa skulde dø af Kræft, gav Rasm. Dinesen Tanker om, at det var en Slægtssygdom.

Men hans sidste Time kom under Ophold i København, hvor han deltog i et Repræsentantskabsmøde i Landbygningernes alm. Brandforsikring om Dagen, hørte lidt Musik i Tivoli om Aftenen og gik til Ro i Højskolehjemmets Gæsteværelse Kl. 10. Fik et Ildebefindende og kaldte paa Frk. Jespersen, der hørte ham sige: »Nu maa jeg vist dø her hos dig«, og før Lægen naaede frem, var han stille gaaet hjem til det lyse Hjem, han længtes mod.

Danmarks Konger tager sig et Valgsprog, vel nok i Haab om, at Historiens Ord om dem skal blive, at de har levet deres Liv i Bestræbelse for at opfylde Ordene.

Da R. Dinesen i 1865 nedskrev sine Barndoms- og Ungdoms-erindringer, nævner han tilige sit Livsmaal:

»Mit højeste Ønske er, at jeg maa blive en af de mest oplyste Bønder — og derved kunne gavne og trøste de fattigste og tage dem i Forsvar.

Mit højeste Maal er at blive elsket af mange.«

Denne Mand, der blev halvt Lærer og halvt Landmand til sit Livs sidste Dag, der bevarede sit lyse Syn og stærke Tro paa det godes Sejr, fik et Eftermæle i god Samklang med sit Ungdoms Ønske og Haab.

Nekrologer.

Dødsfaldet vakte dyb Sorg blandt alle Rasmus Dinesens mange Venner, og han fik i Dagblade og Tidsskrifter et saare smukt Eftermæle.

I »Sorø Amtstidende« skrev Bladets Redaktør *H. Jensen* interessant og varmt bl. a. i Nekrologen den 11. Juni 1907:

Der kom omtrent samtidig 3 ejendommelige Mænd til Høve, nemlig Feldthusen, Vedel og R. Dinesen. De havde meget tilfælles i Tænkemaade og Udvikling, men var alligevel ret forskellige.

Og naar der blev sagt, og næppe hen i Vejret, at Feldthusen repræsenterede Forstandssiden, Vedel Fantasiens og Dinesen var særlig Manden med det dybe, varme Hjernte.

At R. Dinesen var en varmhjertet Natur vil næppe blive be-

*Højstrupgaardbørnene efter Alder (taget i 1907).
Hans, Anna, Marie, Thorvald, Gudrun, Herdis, Kirstine, Klara, Niels.*

stridt fra nogen Side, og han var en Hjemmets Mand, skønt Forholdene navnlig i hans ældre Aar ofte førte Udture med sig.

Hans milde, stille Hustru skabte i Forening med ham et godt Hjem med ren Luft for de unge, som færdes der.

Det blev en stor Børneflokk, men ogsaa mange andre unge har i Aarenes Løb været optaget i dette gode danske Hjem, og de vil vist alle gennem Livet mindes, hvad Ægteparret Dinesen har været for dem.

Og Redaktør Jensen sluttede:

Det kan siges med fuld Sandhed, at Dinesen var en virkelig frisindet Natur, der ogsaa kunde forstaa andres Tankegang. Han var heller ikke paa Færde for at slukke andres Lys, at hans eget kunne skinne saa meget desmere. Tværtimod, hvor han saa eller mente at se noget godt og dygtigt, der var han ivrig for at hjælpe det frem.

— — Det tynder ud blandt Egnens ældre Personligheder blandt Bønderne. Saa er Naturens Gang. Men denne gode danske Bondes Minde fortjener at leve og blive bevaret ogsaa i det Slægtled, som nu tager fat. Hans bedste Egenskaber, fremfor alt hans store Uegennyttighed, hans ridderlige Færd, hans varme Hjerte for de smaa i Samfundet og for Ungdommen er en Arv, som danske Bønder skal vide at værne endnu, om det skal gaa dem og os alle vel, og om Arbejdet skal blive til Velsignelse.

Tidl. Folketingsmand, Redaktør *Bing* skrev i sit ansete Blad »Ugeskrift for Landmænd« smukke Mindeord om den afdøde:

Hans livlige Interesse og Almensans fik ham snart frem i første Række blandt hans Standsfæller. Han blev Formand for de mindre Landbrugeres Landboforening for Sorø og tilgrænsende Amter, Medlem af De samvirkende sjællandske Landboforeningers Bestyrelse og sad i nogle Aar i Agrarforeningens Overbestyrelse.

Baade som privat Mand og offentlig Personlighed besad Rasmus Dinesen Egenskaber af sjælden Værd. Hans faste Tro paa det godes Sejr, hans lyse Haab for Land og Folk, hans milde Dom og overbærende Hjerte kunde ikke andet end øve en velgørende Indflydelse paa de Mennesker, med hvem han kom i Berøring, og ofte har han formaaet ved at fastholde de ideelle Krav at lede en Forsamling ad den rigtige Vej og ved milde og

kloge Ord at dæmpe Lidenskaberne og kalde en forsonlig Aand frem.

Overalt, hvor han færdedes, vilde han gaa og gælde for en brav sjællandsk Bondemand; deri satte han sin Ære. Og visselig hævdede han sin Plads med Ære.

Formanden for De samvirkende sjællandske Landboforeningers Bestyrelse, Etatsraad *H. N. Valentiner*, Gjeddeshal, udtalte ved Foreningens Repræsentantskabsmøde i November 1907 i sin Mindetale bl. a. følgende:

Han var en Hædersmand med Øjet opladt for alt godt. Man havde en Gang helt afgørende kaldt ham Samvirksomhedens Samvittighed. Selv om vi andre ogsaa gerne vil have en Samvittighed, er det ligefuldt vist, at hvor Dinesen var med, der var en aarvaagen Samvittighed.

Rs. Dinesens Jordefærd.

Jordefærden fandt Sted fra Høve Frimenighedskirke den 17. Juni, Ugedagen efter Rasmus Dinesens Død. »Sorø Amtstidende«s meget lange Referat fra Sørgehøjtideligheden indledes saaledes:

Det kendtes igen ved Dinesens Jordefærd, at det er som Meesteren har sagt: »De sagtmodige arver Jorden.«

Det kan ellers i vor albustærke Tid se ud som en forrykt Paastand, at netop de sagtmodige arver Jorden.

Men saa meget er da vist, at ingen andre i disse Egne kunde have samlet saa mange deltagende Venner ved sin Baare som den Mand vi stedte til Jorde i Gaar, vel ca. 11—1200. Det var Venner saa godt som alle.

Der var oppe ved Alteret en Mængde signerede Kranse, men foruden disse var der Kranse i hundredvis. Et Væld af dejlige Farver, af prægtige Blomster, af Vennernes Bestræbelser for at faa det saa kønt som muligt.

Frimenighedspræst *Niels Dael* var første Taler og bad om at begynde med den Aftensang, der var den afdødes kæreste, og som stemte saa godt med Dinesens Karakter.

Videre udtalte Pastor Dael:

Fulgte vi ad, vilde jeg gerne blive længst mulig, men Dine-

sen vilde hjem, helst saa han kunde naa at synge Aftensang med sit Hus.

En Mand med et saa lykkeligt Hjem, med saa rig en Hjemkærlighed bliver ikke rigtig Pilgrim her paa Jorden.

Det udprægede ved ham var ikke at føle sig i Udlændigheds Land.

Han var vel hjemme i Livet her paa Jorden blandt sine kære i Menigheden, i sin offentlige Gerning, blandt sine Venner. Ja, han befandt sig vel paa denne Jord, var vel hjemme i det jordiske Legeme.

Opbruddet venter os alle. Det første var Børnenes, der drog ud, og hvor fulgte han dem dog alle baade i stort og smaat. Og saa kom hans eget Opbrud.

Pastor C. Bjerre bragte en Tak for, hvad Dinesen havde været ogsaa for ham i de tre Aar B. var i Høve. Dinesen var Hjemmets Mand, men for Tal, var han Kirkesanger af Guds Naade med en levende Understrøm, som ikke kan beskrives.

Han valgte gerne selv Salmerne efter Prædikenen, og hvor forstod han saa sikkert og fint at finde netop de Ord hos Salmisten, som kunde udfylde min Tale og mange Gange gøre det bedre, end hvad jeg havde at sige.

Rasm. Dinesen var en Brobygger, han byggede Bro mellem Arbejder og Arbejdsgiver, mellem unge og gamle, mellem Folk af forskellige Anskuelser. Ikke at han sveg sig selv paa nogen Maade, men han havde et lyst Øje til ogsaa at se det gode hos andre og faa alt godt til at gaa i Spænd sammen.

Og han var Brobygger mellem Himmel og Jord. Han var en af dem, vi trænger til, for ham var det klart, at Lærkesang og Klokketklang de vil ikke kriges.

Sognefoged Rs. Bagge, Rosted, talte om sin mangeaarige Ven:

Jeg skylder Dinesen Tak for mange Aars Venskab og har delt mange gode Tanker med ham. Lærte man ham at kende, kom man ogsaa til at holde af ham. Han saa saa dejligt lyst paa Livet, og derom sagde han engang: Jeg har altid følt, at der gik en Traad fra mig og op til Gud Fader, og saalænge jeg kan mærke den holder, kan jeg blive ved at være glad.

Videre talte Frimenighedspræst Carl Rønnes Hustru, Fru

Fanny Rønne, Johs. Vedel fra Høve og afdødes Svoger Johs. Feldthusen:

Der var Fred og god Tone, hvor han satte sin Fod. Men det skal ogsaa siges, han havde en trofast Hustru, som har haft en forunderlig Evne til at hjælpe ham.

Endelig bragte afdødes Søn, Gdr. *Th. Dinesen*, Lundby, Hjemmets Tak.

Pastor Dael foretog Jordpaakastelsen, og Høve Sangforening sang »Nærmere Gud til dig«.

Saa kørte hver til sit efter en god Dag med rige Minder, en af de Dage som Nutids travle Liv ikke har for mange af. Det blev en Aftenskumring med noget af det over sig, som Arvesen har udtrykt saaledes:

Mildt som Aftenklokken ringer
i den tavse Kvæld
Genlyd gennem Sjælen klinger
selv i hvert Farvel:
Mødets Fryd som Savnets Smerte
smelter stille hen
i det Haab i kristnes Hjerte,
snart vi ses igen.

Ja det lyder lydt herinde
med en liflig Klang:
Kristi Venner ingensinde
sees sidste Gang.
I den store Morgenrøde
samles Ven med Ven.
I det store Vennemøde
hist vi ses igen.

Efter —

Det virkede voldsomt paa Højstrupgaard den 10. Juni 1907, da Rasmus Dinesen døde uden forudgaaende Sygdom i København.

Den store Børneflok stævnedes sammen om »Bedstemor«, ja, selv Marie fra Roma naaede at følge den elskede Fader fra Dal-

mose til Hjemmet og senere til det sidste Hvilested nær den lille Kirkes Indgang.

Men Dagens Gerning skulde gøres og Kræfternes samles om at redde Hjemmet.

At det ikke var Gods eller Guld, her var samlet paa, viste sig hurtigt, men en usædvanlig stor Vennekreds kappedes om at vise Taknemmelighed i Gerning. Selv den kolde Jura ved Godsforvalter Lützen meldte sig med værdifuld Støtte.

Og det besluttedes at overdrage Gaarden til yngste Datter Klara og hendes trolovede Simon Ellegaard, alt som det stod med Undtagelse af Teglværkshuset og Jorden Nord for Landevejen. Derved tænktes paa Hjem til Gudrun. Men inden alle Papirer var i Orden ombyttedes sidstnævnte med Flakkebjergloddens mod, at Simon Ellegaard gav 4000 Kr. i Bytte, og samtidig købtes ca. 11 Tdr. Ld. a 800 Kr. af Hans Jørgensen, Høve. Heraf købte Simon E. de 6 Tdr. Ld. nærmest sig, og Gudrun de 5, saa hun kunde bygge sit Hjem ved Landevejen og i Tilslutning til Flakkebjergjorden, som hun fik i Arv ÷ 2000 Kr. Gæld til Moderen.

Og snart blev det kendelig, at unge, friske Kræfter arbejdede paa Højstrupgaard. Udvidelsen af Bygninger og Jordareal fulgte Slag i Slag, men Bedstemor fik stadig Lov at være Midtpunkt i den gamle Rede, det var det bedste af det hele. Og da hun træt af Dage gik til Hvile som 95-aarig, sluttedes et 74-aarigt Afsnit af Højstrupgaards Historie.

Mindesten for Rasmus Dinesen.

I 1908 blev der af Rasmus Dinesens Værkfæller i Landbrug og de mange Foreninger, han var med til at lede, rejst en smuk Mindesten paa hans Grav paa Høve Frimenighedskirkes Kirkegaard. Paa Stenen er indhugget:

*Solskinnets Varme var over hans Virke
i Hjem, i Skole og i Kirke,
i Landmænds Forsamlinger ude og inde,
derfor rejstes ham dette Minde.*

Redaktør H. Jensen, »Sorø Amtstidende«, foretog Afsløringen og udtalte bl. a.:

Er det nu Tid til at rejse et Mindesmærke for en Bonde og Højskolemand; nu, da Borgbjerg har erklæret den gamle Højskole for fallit og indsat sig selv til Skifteforvalter? Har vi Lov til at tale og synge til Amindelse om en af vore gode Mænd i disse Dage, hvor Ulykken er væltet ind over os som aldrig før?

Og just nu er det godt at samles, og just nu er det paa sin Plads at rejse en Bautasten her ved alfar Vej for en af vore, rejse den ikke som Jøderne kalkede Profeternes Grave for at de skulde se skønne ud, efter at de først havde ihjelslaaet dem. Men sætte den her, for at vi kan komme til at mindes det gode og ædle, som trods alle onde Ord ogsaa kan findes blandt vore, rejse den som en levende Indsigelse imod, at sjællandske Bønder er forsumpet i Materialisme, og at deres Politik og offentlige Færd bundede i Egenkærlighed.

Ja, det var godt, at Vorherre tog ham hjem, før dette Ulykkens Aar, der har været os saa dyrt, oprandt over gamle Danmark og over den Stand, han var knyttet til, og hvis gode Søn han satte en Ære i at være.

Men jeg véd det, og vi véd det alle, at stod hans elskelige Skikkelse imellem os, som den har staaet saa tit, saa stod han der ikke som en Dommer eller som en Vindhass, men saa vilde han bedre end de fleste have kunnet trøste, saa vilde hans lyse Øjne have set længere fremad med Haab mod Haab end maaske andres, netop fordi han var den Troens, Haabets og Bønnens Mand, som vi følte han var.

Godt er det, vilde han have kunnet sige: Der er da ingen Plet kommen paa den danske Bondes Skjold ved, hvad der er sket. Uendelig godt midt i det tunge er det at vide, at vi har ikke sveget, hverken os selv, vor Sag eller vort Land. Det, man dømmes os for, det er ikke det, som man saa tit har forkastet os, med og uden Grund: Mistillid og Vankelmod, det, man haaner og irettesætter os for, det er lige det modsatte, det er just vor Tillid og vor gode, i dette Tilfælde for gode, Tro og Tillid til en Mand, som har sveget os, som har sveget og bedraget alle andre. Skammen her kan Historiens Vidnesbyrd aldrig lægge paa os. Skaden maa vi selv bære, der er nok ingen andre hjemme til at hjælpe os med den.

Dinesen var en Fynbo fra en af vort Lands skønneste Egne.

Der vakttes den levende Natursans, som han havde forud for saa mange af sit Slægtled. I meget mindede han om Nabosognets gode Søn, Digteren Mads Hansen, ogsaa deri at de begge blev ved at nære en varm Kærlighed til Bondearbejde og Bondekaar. Husk det, I Unge! Bliv ved at være Bønder, lad dem ikke forfladige dette gode gamle Ord ved at kalde jer Landmænd. Og hold fast ved Landets gamle Kultur — der er Velsignelse ved det.

R. Dinesens Ungdomstid faldt i de bevægede Aar omkring 64. Da Danmarks Fjender lamslog os, havde han sin Gerning i Flakkebjerg. Det har sikkert været tunge Tider ogsaa for ham at gennemleve. Hjertet har brændt i ham efter at være med mod Danmarks Fjender. Det var han hindret i, men han var en blandt de mange, som tog et Arbejde op for at genrejse, hvad der tilsyneladende var lagt øde. Han saa det gro igen i Danmark. Ja, hvor groede dog Folkeliv og Aandsliv ude paa Landet efter 64. Skytteforeninger, Friskoler og Folkehøjskoler rejstes og fyldtes. En ny Folkesang afløste de gamle tarvelige Viser. Vi synes, naar vi nu ser tilbage, at det var Søndag Aaret rundt. Hvad vi her staar omgivet af, er et lille Led i alt dette. Dinesen har været en af Foregangsmændene der. Og under alt dette voksede Samfundsfølelsen, ud over Sognegrænsen, til det hele Amt, til Provins og Land. Kampen med at naa op til Ligestilling med andre Samfundslag begyndte. Dinesen levede længe nok til at se denne Sag ført til Sejr, haard havde Kampen været, meget havde den slidt, mange gode Kræfter havde den brugt, men den var ærlig Lønner værd. Og de økonomiske Forhold bedredes gennem Sammenslutninger, hvorved ogsaa Fællesskabsfølelsen voksede. Alt dette naaede han at se og glæde sig over. Han gik bort, som Sommer og Grøde var i Frembrud, og paa en Tid, hvor det saa lyst ud for danske Landmænd som maaske aldrig før.

I Finland skal det være saa, at midt i Sommer og Grødetid kan der med Aars Mellemrum komme en Frostnat, som kan bortsvide Afgrøden og udsætte Landet for Nød og Elendighed.

Den 8. September, den Dag, vi i disse Kredse plejer at mindes Grundtvig, gik der en saadan sviende Frostnat over vort Folk. Aldrig glemmer jeg, hvad jeg den Eftermiddag oplevede i København. Lammende Sorg blandt Vennerne og Hoveren og Glæde blandt en vis Klasse af Københavnerne. Det var forfærdeligt.

Men den Trøst var der i Ulykken, og den skal vi holde fast ved, at den ikke var en Følge af noget Komplot. Vort Parti og vore Førere var bedragne, men heldigvis ikke Bedragere. Man har ikke Ret til at stemple et helt Folk eller blot et Parti for Enkeltmands Udaad. Det er slemt at blive bedraget, men tusindfold værre at være Bedrageren.

Det er en Frostnat, der er gaaet hen over Landet, dobbelt haardt svier den paa Sjælland. Dinesen var af dem, der troede, at Solen var stærkere end Frostens. Det var noget af *hans* Livsanskuelse. Lad det ogsaa være vor.

Lad ikke Frostnatten svide bort det milde, det troskyldige og det trofaste, som hører med til Bondestandens bedste Egenskaber. Endnu er de ærliges Æt den talrigste. Og lad os prøve, om vi ikke ved fælles Sammenhold kan ride det værste af, som vi har gjort det før. Vi har maaske været lidt for villige til at gaa ind under solidarisk Ansvar, lad os nu til Gengæld vise os solidariske i Ulykken.

Og fremfor alt: Den taber kun alt, der taber Modet. Vi har intet ondt bedrevet. Vi rejser trøstigt Hovedet med Blikket op efter, sætter Ploven en Tomme dybere i Muldet og tager fat paany. Det er jo dog sandt, hvad Digteren Hauch skrev i en mødig Time:

Vender sig Lykken fra dig,
bli'er du i Støvet traadt,
og bli'er af Fjender splittet,
af Venner selv forraadt.

Du skal det lidet agte,
naar du dig selv ej sveg.
Vi sendtes hid til Arbejd',
og ej til Lyst og Leg.

Jeg vil slutte med Ønsket om, at de bedste af Dinesens Egenskaber maa faa Lov at raade med, nu der skal findes Raad for Uraad, saa tror jeg, der bliver givet gode Raad, saaledes at Haabet atter kan blinke i vort Øje, og det atter kan kendes, at den danske Bondestand kan se en lys og bærende Fremtid i Møde.

BEDSTEMOR

fik Navnet af Børnebørnene, der begyndte at komme bare 8 Aar senere end hendes egne. De blev efterhaanden mere end 2 Snese, og nu var næste Led ogsaa bleven talstærke. Dette viste sig ved Bedstemors Fødselsdagsfest, der holdtes gennem de mange Aar til stor Glæde for smaa og store.

Og dette ejendommelige, at det var hende, der gav Gaver til alle Gæsterne — for hun var en glad Giver — det være sig smaa haandfaste Ting eller gode Ord.

Den vanskelige Tid, der fulgte efter Rasmus Dinesens bratte Bortgang, virkede haardt paa Bedstemor, men raadvild og uforberedt var hun ikke, og at Datteren Marie — hende, der havde prøvet saa meget — var kommen hjem, saa alle Børnene var samlet om hende, virkede beroligende.

At hver Dag stillede store Krav til hende, hjalp mod ensidige Grublerier, og da den vordende Svigersøn traadte til som Bestyrer, begyndte det at lette for hende. Dertil kom, at nogen brat Fratræden som Husmoder blev undgaaet, da begge Parter viste Hensyn og Forstaaelse, noget der er ligesaa vigtig i det enkelte Hjem som i større Forhold.

Bedstemor vilde gerne ud til Børn eller gode Venner, eller at disse kom at hilse paa hende, og da der atter kom en Børneflokk i Hjemmet, var der stadig Brug for hendes Kræfter og Flid, saa hun følte sig aldrig tilovers eller udenfor Strømmen.

Dertil læste hun meget baade Aviser og Bøger, og hun skrev sine Minder op. Alt dette bevirkede, at hun var forstaaende Deltager over for det enkelte Menneske eller Hjem trods sin manglende Hørelse. Og de 35 Aar, hun levede efter Rasmus D., blev en god Tid for hende, med god Gerning for hele hendes Virkeomraade, og det var langt større end de flestes, der naar en høj Alder.

Hendes Mindesten synes beskeden ved Siden af R. D.s, men hendes lange Liv blandt os og hendes kloge Forstaaelse af Ungdom og anderledes tænkende vil sammen med Malerigengivelsen af hende, der er skænket Hjemmet, bevare Mindet om Bedstemor.

»Sorø Amtstidende« (Red. H. Jensen) skrev om hende den 13. Marts 1942:

I Gaar er gamle Karen Dinesen, Høve Mark, død. Hun fyldte 95 Aar i December, men var rask og ret rørig indtil for 8 Dage siden. Og hendes Udgang blev ikke svær.

Karen Dinesen var født i Oure paa Fyn. En Søster var gift med Folketingsmand Feldthusen, Høve. De kom først herover fra Taasinge. Karens Mand, Rasmus Dinesen, var ogsaa Fynbo, oprindelig Friskolelærer, siden en kendt Landmand paa Høve Mark. Han døde uventet under en Rejse i København.

De havde skabt et godt Hjem og var fremtrædende Bærere af Pastor P. Rønnes Kreds, senere af Frimenigheden. P. Rønne regnede Karen Dinesen for sit bedste Menighedsbarn.

Kun med Hørelsen kneb det paa de gamle Dage, ellers fulgte afdøde med i alt lige til det sidste.

Hos Svigersønnen Simon Ellegaard og sin Datter havde hun et Hjem, der var en Fortsættelse af hendes første paa Højstrupgaard.

Karen Dinesen med 9 Børn og 7 Svigerbørn.

*Niels Dinesen, N. Andersen, Ellen Dinesen, Kirstine, J. P. Pedersen, Gudrun Dinesen, Thv. Dinesen, Klare Dinesen, Christine Dinesen, Simon Ellegaard, Herdis Dinesen, H. P. Nielsen, Signe Dinesen, Hans Dinesen.
Anna Dinesen, Marie Dinesen.*

Rs. Dinesens Slægtstavle

Rasmus Eriksen Dinesen

* 11/4 1839 † 10.6 1907

F. Dines Larsen * 28/11 1784 † 18,8 1841		M. Johanne Larsdatter * 6/8 1800 † 27/12 1896	
F. F. Lars Pedersen * 1745 † 1805	F. M. Bodil Hansdatter * 1757 † 1838	M. F. Lars Rasmussen * 1767 † 1858	M. M. Margrethe Pedersdatter * 1773 † 1863

1839	11- 4	Gjaldbjerg	Rasmus Eriksen Dinesen, Landm., Høve	10- 6-07
46	13-12	Vejstrup	Karen D., f. Nielsen, Husm., Høve	12- 3-42
51	19- 7	Roma	Nicolo Lucidi, Entreprenør, Roma	4- 2-17
69	10- 1	Høve	Hans Christensen Dinesen, Mejerist, Boeslunde	
71	11- 1	Høve	Anna Thyra Grønnemose, f. Dinesen, Husm., Oure	
73	30- 3	Lolland	Peter J. Grønnemose, Landm., Oure	1948
73	28- 5	Høve	Karen Marie Elise Lucidi, f. Dinesen, Pension, Roma	
73	8-10	Neble	Kristine Dinesen, f. Sørensen, Husm., Lundby	
74	26- 1	Neble	Signe Dinesen, f. Andersen, Husm., Boeslunde	
74	3-11	Skælskør	Niels Chr. Andersen, Landm., Lundsørp	
75	26- 1	Faarstrup	Hans P. Nielsen, Landm., Faarstrup	
75	13- 5	Høve	N. Thorvald Dinesen, Landm., Lundby.	12- 7-49
78	14- 1	Høve	M. Gudrun Dinesen, Husmoder, Høve	3- 4-37
80	7- 3	Høve	Herdis J. Nielsen, f. Dinesen, Husm., Faarstrup	
81	5- 1	Haastrup	Simon P. Ellegaard, Landm., Høve	
82	1-10	Høve	Kristine Andersen, f. Dinesen, Husm., Lundstorp	
84	23- 8	Høve	Klara Ellegaard, f. Dinesen, Husm., Høve	
88	31- 3	Høve	Niels H. Dinesen, Landm., Egeslevmagle	
89	1- 7	Tranderup	Theodor Nielsen, Landm., Vaarby	
92		Roma	Rinaldo Fiore Vernazzo, Turin, General, g. med Karen Lind, f. Lucidi, Roma	
93	10- 6	Aale	Kristian Juul, Landm., Aale	
94	5- 8	Bjergby	Ellen Dinesen, f. Nørmark, Husm., Egeslevmagle	
96	5- 6	Stockholm	Knud Lind (g. med Karen Lucidi), Professor, Stockholm.	9- 1-37
96	22- 6	Boeslunde	Astrid Nielsen, f. Dinesen, Husm., Vaarby	
97	17- 9	Jylland	Jens Peter Pedersen, Landm.	31- 1-36
97	13- 9	Oure	Peder J. Grønnemose	27- 5-34
98	10- 1	Boeslunde	Harald Dinesen, Mejeribest., Boeslunde	
98	12- 1	Varde	Magnus Brink Pedersen, Landm., Bovlund	
98	16- 1	Tranderup	Karen Dinesen, f. Nielsen, Husm., Tranderup	8- 9-38

98	21-12	Roma	Karen Fiore, Husm., Roma	
99	4- 6	Haarslev	Anna Dinesen, f. Hanscn, Husm., Boeslunde	
99	5- 6	Oure	Hans J. Grønnemose, Entreprenør, København	
99	8-11	Boeslunde	N. Evald Dinesen, Landm., Tranderup	
99	10-11	Lundby	Eva Juul, f. Dinesen, Husm., Aale	
1900	20-10	Roma	Rasmus D. Lucidi, Roma	
01	10- 5	Oure	Rasmus J. Grønnemose, Hollywood, U. S. A.	
02	13- 3	Lundby	Asger Dinesen, Landm., Orebj	
03	29- 7	Seest	Christoffer Juhl, Landm., Tjæreby	
03	24- 8	Boeslunde	Ingrid Juhl, f. Dinesen, Husm., Tjæreby	
03	5-10	Koed	Katrine Andersen, f. Pind, Husm., Tingjellinge	
03	31-10	Faarstrup	Eli Marie Frandsen, f. Nielsen, Husm., Erdrup	
04	21- 9	Lundby	Ejvind Dinesen, Landm., Lundby	
05	9- 3	Faarstrup	Karen Pedersen, f. Nielsen, Husm., Bovlund	
05	13- 3	Odense	Niels Andersen, Landm., Kerteminde	
05	22- 4	Smidstrup	Sigurd Andersen, Landm., Reersø	
06	11- 6	Klarskov	Frands Frandsen, Landm., Erdrup	
06	16- 9	Oure	Frede Grønnemose, Entrep., Landm., Karrebæk	
06	15-11	Tystofte	Astrid Dinesen, f. Pedersen, Husm., Orebj	
07	27- 1	Faarstrup	Knud Nielsen, Kasserer, København	
07	19- 2	Fredslund	Mads Vodder Muusmann, Landm., Sdr. Jellinge	
07	21- 2	Aarhus	Svend Ingvar Pedersen, Landm., Bovlund	
07	11- 4	Smidstrup	Klara E. Andersen, Husm., Kerteminde	
08	10- 2	Lundby	Ruth Grønnemose, f. Dinesen, Husm., Karrebæk	
08	12- 2	Randers	Grethe Nielsen, f. Andersen, København	
08	7- 3	Roma	Raffaello Lucidi, Roma	
08	26- 6	Heisager	Agnethe Dinesen, f. Back, Husm., Lundby	
09	27- 2	Roma	Reneo Lucidi, Roma	
09	19- 7	Høve	Peder Ellegaard, Landm., Taastrup	
09	28- 8	Stagelse	Tove Ellegaard, f. Olsen, Husm., Taastrup	
09	30-12	Karleby	Eva Andersen, f. Møss, Husm., Lindeskovgaard	
10	31- 1	Smidstrup	Erik E. Andersen, Landm., Lindeskovgaard	
11	6- 4	Boeslunde	Erna M. Dinesen, Forstanderinde, København	
11	7- 5	Høve	Rasmus D. Ellegaard, Landm., Halkevad	
11	12- 5	Roma	Lisa Lucidi, Roma	
11	31- 7	Sdr. Jellinge	Ruth E. Ellegaard, f. Pedersen, Husm., Ladby	
12	4- 6	Lundstorp	Olav E. Andersen	
12		Paris	Adrienne Lucidi, f. Varet	
12	23-11	Roma	Maria Pia Giovanna Lucidi, Roma	
13	28- 5	Høve	K. Synnøve Muusmann, f. Ellegaard, Husm., Sdr. Jellinge	24- 1-28
13		Bruxelles	Adrienne Lucidi, f. Mucier	
14	28- 6	Egeslevmagle	Magda Ellegaard, f. Petersen, Husm., Halkevad	
14	24-12	Lundstorp	Gunnar E. Andersen	
15	20- 6	Høve	Bent Ellegaard, Landm., Ladby	
15	20-11	Fuglebjerg	Herluf Christensen, Landm., Stignæs	
17	13- 3	Hulby	Emil Christensen, Landm., Arnakke	
17	15- 5	Høve	Børge J. Ellegaard, Landm., Høve	
17	2- 8	Ousted	Johanne Ellegaard, f. Barfoed, Husm., Dalmose	
17	2- 9	Lundstorp	Helene E. Christensen, f. Andersen, Husm., Stignæs	
17	18-10	Egeslevmagle	Tove Dinesen	
18	11- 2	Jenslev	Gunnar Larsen, Bygningskonstruktør, Aarhus	
18	3- 3	Vejtby	Holger Andersen, Landm., Ladby	
18	17- 3	Arløse	Brita Christensen, f. Bybæk Nielsen, Husm., Arnakke	
19	6- 5	Arløse	Arne Bybæk Nielsen, Landm., Ormslev	

19	10- 6	Høve	Marie Andersen, f. Ellegaard, Husm., Ladby
19	21- 6	Rækkende	Harald Jensen, Landm., Ladby
20	23- 1	Lundstorp	Verner E. Andersen, Landm., Karrebækstorp
20	24- 2	Egeslevmagle	Valborg Larsen, f. Dinesen, Husm., Aarhus
21	17- 3	Arløse	Erling Bybæk Nielsen
21	9- 4	Aale	Jens Juul
21	21- 6	Høve	Ingeborg Ellegaard
22	24- 1	Egeslevmagle	Povl Maglegaard Sørensen, Landm., Egeslevmagle
22	12- 3	Egeslevmagle	Rasmus E. Dinesen
22	17- 3	Raabylille	Kurt Spohr, Landm., Raabylille
23	28- 6	Høve	Karen Johanne Spohr, f. Petersen, Husm., Raabylille
23	10- 8	Aale	Johanne Juul
24	30-11	Arløse	Henning Bybæk Nielsen
24		Raabylille	Arne Spohr, Farmejer, Raabylille
25	29- 4	Aale	Karen Juul
25	30- 9	Egeslevmagle	Gerda Maglegaard Sørensen, f. Dinesen, Husm., Egeslevmagle
25	25-10	Korsør	Annelise Bybæk Nielsen, f. Christensen, Husm.
26	26- 3	Tranderup	Børge Dinesen
26	13- 9	Brejning	Eva Bybæk Nielsen, f. Jeppsen, Husm.
27	13- 9	Klinteby	Ruth Andersen, f. Busk Andersen, Husm., Karre- bækstorp.
28	27-12	Høve	Gudrun Lydia Spohr, f. Petersen, Husm., Raabylille
29	30- 3	Agerup	Hertha E. Andersen, f. Mannerup Andersen, Husm.
29	2- 9	Egeslevmagle	E. Elisa Dinesen
30	26- 3	Bovlund	Hans Brink Pedersen
30	10- 6	Oreby	Arne Dinesen
30	4-11	Karrebæk	Hans D. Grønnemose
31	19- 2	Tingjellinge	Svend Andersen
31	2- 3	Roma	Perro Lucidi
31	18- 3	Boeslunde	Anne Lise Dinesen
31	1- 4	Tranderup	Anne Marie Dinesen
31	10-12	Aale	Knud Juul
32	31- 7	Karrebæk	Thorvald D. Grønnemose
32	1- 8	Arløse	Ruth Bybæk Nielsen
32	10- 8	Tingjellinge	Ingrid E. Andersen
33	18- 8	Bovlund	Kristian Brink Pedersen
32	10-10	Tjæreby	Bodil Juhl
33	6- 1	Boeslunde	Knud Dinesen
33	8- 7	Erdrup	Herdis Johanne Frandsen
34	9- 3	Tingjellinge	Niels Laurits Andersen
34	22- 3	Kerteminde	Erik Ejlebæk Andersen
34	26- 4	Tjæreby	Gregers Juhl
34	4- 5	Roma	Chandal Lucidi
34	27- 5	Karrebæk	Vibeke Grønnemose
34	16- 7	Bovlund	Knud Brink Pedersen
35	1- 4	Roma	Jon Lucidi
35	23- 9	Lundby	Erling Dinesen
36	31- 3	Vallensbæk	Per Ole Ellegaard
36	13- 4	Ø. Bøgebjerg	Olav Ejlebæk Andersen
36	5- 5	Karrebæk	Povl Grønnemose
36	10- 7	Erdrup	Karen Bertha Frandsen
36	26- 9	Boeslunde	Vagn Aage Dinesen
37	6- 3	Ormslev	Kjeld Bybæk Nielsen
37	21-12	Kerteminde	Birgit E. Andersen

1936

38	9- 4	Tingjellinge	Børge E. Andersen
38	1- 6	Ø. Bøgebjerg	Karen E. Andersen
38	25- 8	Sdr. Jellinge	Klara Ellegaard Muusmann
38	8-10	Bovlund	Magnus Brink Pedersen
39	6- 1	Vallensbæk	Niels Ole Ellegaard
39	3- 3	Halkevad	Erik Ellegaard
39	14-10	Lundby	Elenor Dinesen
39	18-10	Oreby	Johannes Dinesen
40	12- 5	Kerteminde	Inge B. Andersen
40	11- 8	Ø. Bøgebjerg	Kirsten Ejlebæk Andersen
40	23- 8	Sdr. Jellinge	Jørgen Ellegaard Muusmann
41	22- 5	Halkevad	Hans Ellegaard
42	13- 1	Taastrup	Claus O. Ellegaard
42	21- 1	Ladby	Knud Ellegaard
42	20- 7	Bovlund	Ella Pedersen
43	26- 2	Taastrup	Birthe Ellegaard
43	2- 3	Sdr. Jellinge	Johan Ellegaard Muusmann
43	15- 4	U S A	Karen Grønnemose
43	15- 5	Halkevad	Ruth Ellegaard
44	14- 1	Ladby	Søren Ellegaard
44	12- 9	Arnakke	Margit Bybæk Christensen
45	3- 3	Sdr. Jellinge	Simon Ellegaard Muusmann
45	16- 3	Lundby	Jens Dinesen
45	27- 3	Aarhus	Niels Erik Larsen
45	17- 4	Ø. Bøgebjerg	Tove Ejlebæk Andersen
45	30-10	Ladby	Niels Ellegaard
45	18-11	Dalrose	Lars Ellegaard
45	12-12	København	Kirsten Rud Nielsen
46	9- 1	Bovlund	Inga Pedersen
46	21- 1	Raabylille	Børge Spohr
46	30- 5	Fuglebjerg	Magnus Christensen
46	27-10	Taastrup	Anne Bente Ellegaard
47	14- 7	Fuglebjerg	Kaare Christensen
48	22- 5	København	Lisa Rud Nielsen
48	21- 6	Sdr. Jellinge	Svend Ellegaard Muusmann
48	27- 8	Aarhus	Gorm Larsen
49	24- 1	Ladby	Tove Ellegaard Jensen
49	30- 3	Ladby	Jørgen Erik Ellegaard
49	31- 3	Stignæs	Uffe Christensen
49	10- 4	Raabylille	Svend Erik Spohr
49	29- 4	Ormslev	Marianne Bybæk Nielsen
49	14- 7	Arnakke	Søren Kiehn Christensen
50	19- 4	Stignæs	Hans Christensen
50	14- 5	Høve	Margrethe Ellegaard

Hans Christensen Dinesen,

f. 10.—1.—1869.

Som ældste Unge i Reden følte jeg meget tidlig Trang til at flyve fra den, derfor tog jeg med Glæde mod Morfars Tilbud om at komme over at tjene ham, saasntart jeg var konfirmeret.

Hver Sommer i Ferietiden fornyede vi Fæsteaftalen og aftalte Løn, hvis første Post var et Ur med Kæde til Konfirmanden. Begge holdt vi Aftalen, men han føjede jo gerne til, at jeg maatte hænge godt i ved Skolen, for det vilde komme mig tilgode sidenhen.

Den sidste Vinter snakkede jeg mig dog fri, fordi der kom ny Lærerinde, og Glæden var muligvis gensidig.

1. April 1883 var den store Dag, og Morfar mødte efter Aftale med Uret, men en Skuffelse var det ej at have det paa i Kirken, for det maatte ikke vildlede mine Tanker.

I god Tid rejste jeg saa over for at blive sat ind i Embedet som Foderelev. Der blev af Morfader lavet ny Trillebør og andre Redskaber svarende til mine Kræfter.

Min Sengeplads var ved Væggen hos Jens Forkarl og min Bordplads nederst paa Bænken, hvor det tit kneb med at være rettidig færdig, naar Sulten var stor.

Og Arbejdsglæden blev givet mig halvt som Leg og halvt som Ærgerrighed efter at lære og faa Kræfter til at gøre det paa en saadan Maade, at den holder endnu, jeg er nær de 80.

Mormoder sørgede for mit Tøj og lærte mig Renlighed og Orden, men jeg syntes, det var Overdrivelse, at Støvlerne ogsaa skulde pudses under Svangen. At Gaarden Lørdag Formiddag blev fejlet pænt, og der vankede en Pandekage ekstra var hemmeligt mellem os to.

Jens Forkarl lærte mig Husflid og spildte imellem sin Middagsøvn for at hjælpe mig, selv om vi maatte gaa over Gaarden med Træskoene i Hænderne for ej at bryde Stilheden.

Han hjalp mig ogsaa tilrette, naar der var noget gaaet mindre godt, f. Eks. da jeg søvnic og ligegyldig fik knust den ene Træsko, da jeg var Kusk over de tre Heste ved Tærskemaskinen, men Benet tog ingen Skade, og Jens gik om Aftenen til Træskomageren og fik en ny til mig i al Hemmelighed.

Da Julen var nær, fik jeg Lov at slaa Følge med Eleverne fra Vejstrup Højskole til Nyborg de 3½ Mil i et Sporsne og videre mod Høve, da vi kom over Bæltet. Men hjem til Jul sang det i de trætte Ben, og Ferien gik, og vi tog atter fat. Da Aaret var ude, var Aftalen holdt, og jeg rejste hjem med en Sparekassebog paa 100 Kr. i Lommen, som Morfader gav mig til en Norgesrejse, noget han havde Lyst til, men aldrig naaet.

Et andet Løfte var, at jeg maatte bo hos dem, naar jeg vilde paa Vejstrup Højskole, og da næste Aar var det sidste, han drev Gaarden, blev det Vinteren 84—85, hvor jeg som næstyingst af mer end 70 var Elev paa egen Kost og Logi.

Desværre følte min Fader det trykkende at undvære mig hjemme og at sende mig Penge til Skolepenge, saa det blev kun

Signe og Hans Dinesen.

de 3 første Maaneder, og Talen om at naa det bedre senere blev aldrig til Virkelighed.

Da Mejeriet blev indrettet i Gaardens østre Længe 1887, foreslog Fader mig at tage til Hans Frandsen, Gudum, og lære Pasning af Kedelen, og tre Uger senere var jeg veluddannet og tog fat med Signe Dam som øverste Leder.

Næste Aar vilde jeg længere ud, og sammen med Frederik Andersen, senere Steenstrup, fik jeg Plads som Landbrugslærling hos Mads Agger, Bøvling pr. Faare St.

Sommeren 1888 var meget fugtig, og Vestjydens sejge Slid og barske Natur gav mig Tanker om at ville være Mejerist, saa 1. November begyndte jeg som Lærling paa Langebjerg pr. Fuglebjerg og fortsatte paa Ollerup og Rudme paa Fyn. Hertil sendte Fader Brev om at komme og søge »Boslunde«. Uden stor Lyst kom jeg, og som en af de yngste blandt mer end 100 var Udsigterne smaa. Dog kom jeg mellem de fire udtagne og senere for god Afstamning valgt den 19.—12.—91 for saa at møde 1.—1.—92 med nødvendig Medhjælp og Husgeraad ude og inde. Søster Marie derinde indtil November 94, da hun tog paa Askov.

Signe Andersen, f. 26.—1.—74, gav mig Jaord 17.—12.—92 — Datter af Niels A., Neble, 1844—1919, og Hustru Stine, f. Sørensen, Tjæreby, 1844—1916 — og derved kunde vi møde 10 Børn ved Sølvbrylluppet 6.—2.—93. Vi to lavede saa til Rede efter Evne, og 5.—4.—95 var Bryllup paa Hundesteensgaarden, og vi flyttede ind i Mejeriets lille Beboelse indtil 1919, da Rejsen gik over Landevejen til »Tofteager«.

Ja, Aarene gik i Nøjsomhed, Flid og Arbejdsglæde, og da 25 Aar var svundet, fik jeg mit andet Ur af Guld, med Kæde og stor Fest. I 1912 vilde Feldthusen haft mig til Bondestandens Sparekasse; da Tilbudet blev gentaget 1931, tog jeg mod det og opsagde Mejeripladsen til 1.—1.—32. Derved blev atter Lejlighed til Fest, for begge Parter syntes, de 40 Aar var gaaet godt, og jeg fik mit 3. Ur, der nu staar i Krogen og maaler Tiden i langsom 2 Sekunder Sving, godt svarende til, at jeg ogsaa maa gaa langsommere.

Ved at tænke tilbage for 60 Aar siden, da Andelsmejerierne voksede op Landet over, møder let den Tanke frem: Var det da

en saa ideel Tid, som Historiens Glans nu vil mene? Var det ikke snarere de fattiges Trang til at staa sammen og søge Støtte i Fællesskabet, som det var de fattige Bønders forhen.

Det var almindeligt, at de velstillede var de trængeste at faa med i Mejerierne, vistnok i Tanken om, at hvis det nu gaar galt, saa skal jeg betale for alle dem, der ikke kan.

Og alle vi unge, som blev Tjenere i Mejeriets Voksetid, sugede Stolthed og Glæde i Sindet ved at vokse med i Dygtighed, saa de mindre velstaaende Andelshavere fik den sidste Øre hjem.

Og lød det imellem ogsaa den Gang: »Blæse med lidt Spild her, hvor der handles saa meget,« saa drev vi de Tanker væk som af det onde.

Naar vi kommer forbi Landbohøjskolen, træffer Øjet let paa fremtrædende Plads en Statue af N. J. Fjord, og vi nikker anerkendende for samtidig at tænke paa hans kloge Hjælp i den Tid, for han sendte stadig nyt ud, og de fremmeligste gav det videre, saa vi kunde lære med. Her paa denne Egn var det Kragh, Serdrup Mejeri, der viste Vej, og vi fulgte saa godt, vi kunde.

Men den Tanke at være de fattiges Hjælper bød os at være varsomme med Brug af deres Penge, som var under vor Beskyttelse, og Dansk Mejeristforening var en ideel Fagforening den Gang til at holde Fanen højt uden Krav om højere Løn eller kortere Arbejdstid.

Og det gamle straatækte Mejeri her, hvor alt var småt og fattigt, voksede sig større og pynteligere og gav os Glæde ved Gerningen.

Der kan spørges om de 40 Aars Historie, men vi lader andre skrive den og nøjes med at sige: »Det var en dejlig Tid for os.«

Saa fulgte 12 Aar ved Sparekassen i Skælskør, det var daglig Cyklesport lagt sammen til 9000 km aarlig og mer end Jorden rundt 3 Gange paa »Opel«-Cyklen.

5. April 1945 holdt Børnene vort Guldbryllup paa Boelsgaard og i Havetelt. Sammen med Slægt og gode Venner fik vi en dejlig Dag. Vi har 5 Børn:

A. Astrid D., f. 22.—6.—96, g. 8.—6.—1917 med Gdr. Theodor Nielsen, f. 1.—7.—89, Søn af Anders N., Tranderup, 1855—1930, og Hustru Anne, 1860—1919.

En gammel Gaard blev købt i Arløsetorp, den brændte 1932

og blev udstykket. Derefter købtes Æggebjerggaard i Ormslev indtil 1948, da den skiftedes med mindre Ejendom paa Vaarby Bakke. De har Børn:

A1. Britha Bybæk N., f. 17.—5.—18, g. 17.—10.—42 med Emil Christensen, f. 11.—3.—17 i Hulby. De har 2 Børn:

1. Margit Bybæk C., f. 12.—9.—44.

2. Søren Kiehn C., f. 14.—7.—49. Arnakke pr. Vipperød.

A2. Arne Bybæk N., f. 6.—5.—19, g. 23.—10.—48 med Eva Katrine Jeppsen, f. 13.—9.—26, D. af J. C. J., Bregninge, f. 7.—11.—64, og Hustru Julie Marie, f. 4.—2.—88. 1 Barn:

1. Marianne Bybæk N., f. 29.—4.—49.

A3. Erling B. N., f. 17.—3.—21.

A4. Henning B. N., f. 30.—11.—24, g. 12.—10.—49 med Anne-lise Trostrup Christensen, f. 25.—10.—25 i Korsør.

A5. Ruth B. N., f. 1.—8.—32.

A6. Kjeld B. N., f. 6.—3.—37.

B. Harald Dinesen, f. 10.—1.—98. Uddannet ved Mejeribruget og paa Askov og Ladelund Skoler, g. 4.—12.—26 med Anna Hansen, f. 4.—6.—99, D. af Gmd. Niels Hansen, Tranderup, 1871—1931, og Hustru Line, f. 1874. Børn:

B1. Annelise D., f. 18.—3.—31.

B2. Knud Dinesen, f. 6.—1.—33.

B3. Vagn Aage D., f. 26.—9.—36.

Boede i den gamle Lejlighed paa Mejeriet og var Medarbejder der indtil 1.—1.—32, da Harald valgtes til min Efterfølger som Bestyrer af Boslunde Andelsmejeri.

C. Niels Evald Dinesen, f. 8.—11.—1899, uddannet ved Landbruget, var paa Ryslinge og Tune Skoler, g. 5.—4.—1924 med Karen Nielsen, f. 16.—1.—98, Datter af Anders Nielsen, Boelsgaard, Skælskør, 1855—1930, og Hustru Anna, 1860—1919. Overtog Boelsgaard ved Giftermaalet. Børn:

C1. Børge Dinesen, f. 26.—3.—26.

C2. Anne Marie, f. 1.—4.—31.

D. Ingrid Dinesen, f. 24.—8.—1903, Rødding Højskole, Vordingborg Husholdningsskole, g. 10.—1.—1932 med Christoffer Juhl, f. 29.—7.—1902, Søn af P. Juhl, Seestgaard ved Kolding, f. 1.—8.—74, og Hustru Marie, f. Bramsen, f. 8.—10.—1874, d.

15.—2.—1942. Overtog ved Giftermaalet Gaard i Tjæreby, nu Frølund ved Korsør. Børn:

D1. Bodil Juhl, f. 10.—10.—32.

D2. Gregers Juhl, f. 27.—4.—34.

E. Erna Margrethe Dinesen, f. 6.—4.—11, paa Skole i Udby og Askov, eksm. Sygeplejerske fra Frederiksberg Hospital, senere speciel Barneplejerske, fra 1946 Forstanderinde for Vuggestuen V. Fælledvej 19, København V.

Anna Thyra Dinesen

f. 11.—1.—71.

Da den søndre Lade paa Højstrupgaard skulde bygges 1873, blev de to ældste Børn sendt til deres Mormor paa Fyn for at være af Vejen. Hans blev hos Mormor, medens Anna var mest

Anna og P. Jensen.

hos Søsteren, Moster Kirsten, paa Nabogaarden. Her i dette barnløse Hjem voksede hun ved gentagne Besøg saa fast, at det blev som Adoptivdatter fra hendes 5. Aar.

Derved vandt hun Guld og grønne Enge, men tabte et sundt Barndomshjem og fik mange Brydninger over sit Liv.

Grønnemosegaarden var erhvervet til lav Pris under Vanskelighederne efter Statsbankerotten 1813 af Rasmus Hansen fra Grønnemose i Haarby Sogn, han overlod den 1848 til sin ældste Søn Peder Rasmussen, og det maa have været paa gode Vilkaar, eftersom han i næste Tiaar kunde gaa i Gang med at opføre Teglværk, brænde Mursten og bygge den herskabelige Bondegaard.

Broderen Morten giftede sig med yngste Datter Karen paa Kohavegaard 6.—7.—1850 — læs herom i den Slægtsbog.

Anna gik til Skole hos Rasm. Hansen, Vejstrup, hun var lærenem og interesseret, sang og glædede sig ved alt smukt og poetisk, som omgav hende. I dette velhavende Hjem var kun en Vilje og en Pung, og begge var i P. Rasmussens Lomme, men han glemte at lære Anna sund Økonomi.

Men hun blev uhyre nøjsom over for sig selv og manglede egentlig ikke praktisk Sans, saa havde hun faaet forstaaende Medhjælp, var det senere gaet bedre.

For mange, der led Savn, blev hun Trøster og Hjælper i det stille, og da Plejeforældrenes Kræfter begyndte at svigte, var hun deres Alderdoms Glæde.

Der manglede ikke Tilbud fra unge Mænds Side, men først da den jævnaldrende Peder Jensen, f. 30.—3.—1872, kom til Langesminde, traf hun sit Valg og byggede Luftsloppet alt for højt.

Peder Jensen var saa paa Dalum 96—97, og de holdt Bryllup paa hans 25 Aars Fødselsdag 30.—3.—97 og overtog Gaarden, som den var, ude og inde gældfri og med Driftsmidler.

Men der toges Laan i Gaarden, saa nogle af P. Rasmussens Slægtninge fik lidt Arv.

Kaalund har lært os at synge »Paa det jævne« o. s. v., men de to første Vers i Sangen gik for let for dem, saa det tredie

I det høje! I det høje!
Funkler sværmerisk vort Øje?
Finder Verden stolt vor Flugt?

blev gentaget oftere.

Peder Jensen kom lige fra Skolen stærkt optagen paa at vise, hvad han duede til. Kreaturholdet blev fordoblet, saa Stalde maatte udvides, Marken fik Tilskud af Gødninger, saa Afgrøderne bugnede og satte Rekorder, der næppe er naaet siden.

Karlerækken blev til 5, Pigerne til 3 + fast Havemand om Sommeren, og alt holdt i fineste Orden. Desværre var han tung-
hør for Advarsler fra en syg Tegnebog, men trøstede den med nye Laan.

Peder Jensen var en Mester i timelange Diskussioner eller ved Brug af sin Pen til ud paa de smaa Timer, derfor trængte han til Morgenfred. Anna var altid først i Gaarden, tog fat og bad andre følge efter. Men hvornaar hendes Sind blev sygt, er vanskeligt at sige, kun ved vi, at Illusionerne brast for de to, og 1916 blev de separerede, og Peder Jensen drog mod København, hvor han levede og modtog Sønners Støtte til sin Død 1948.

Anna forsøgte at bevare Hjemmet, men opgav 1921 og solgte Grønnemose for 105,000 Kr., hvorefter hun jævnlig skiftede Bopæl, og hendes Sind blev mere og mere uligevægtigt, saa hun nu i en Aarrække har været Patient paa Dianalund.

Blandt Annas Efterladenskaber findes en Billedbibelbog, hvor hun paa Forsiden har skrevet i 1914: — »Denne lille Bog har jeg holdt af at læse i, nu mens jeg har opdraget mine elskede Børn. Hver Aften har vi haft en Stund, hvor vi har talt sammen; der har jeg lært mine Drenge at kende.

Jeg elsker mine Børn!«

De 4 Sønner har nu Navnet Grønnemose.

A. Peder Grønnemose, f. 23.—9.—97 fik øget Skoleuddannelse, var i Vestindien 1919 som Kontorist, men blev smittet af TB og kom syg tilbage for at tilbringe sine sidste Dage under Sygehus eller Moderens Tag og Pleje, men døde 27.—5.—1934.

B. Hans Grønnemose, f. 5.—6.—99, var flere Aar i Norge, tog 1923 til U. S. A. og vendte 8 Aar senere hjem som Specialist i

Gulvafhøvling og startede Nordens første og endnu førende Virksomhed Danavej 29, København V. Han har Musikens fine Øre og lette Haand.

C. Rasmus J. Grønnemose, f. 10.—5.—1901, rejste 1920 til U. S. A. som Kullempers paa et Skib, fik tilfældigt Arbejde, dog senere fast ved Filmsselskab i Hollywood. R. var i Danmark 1934 ca. ½ Aar og hyggede om sin Moder, men drog atter ud og har nu eget Hjem og Bil, er gift med Indfødt ved Navn Nan, og de har en Datter, Karen G., f. 15.—4.—1945.

D. Frede Grønnemose, f. 16.—9.—1906, Gaardejer i Karrebæk med udvidet Virksomheder i Sten, Tørv og andet. Gift 13.—5.—1929 med sin Kusine Ruth, f. Dinesen, Lundby, 10.—2.—1908, De har Børn:

1. Hans D. Grønnemose, f. 4.—11.—1930.
2. Thorvald D. Grønnemose, f. 31.—7.—1932.
3. Vibeke Grønnemose, f. 27.—5.—1934.
4. Poul Grønnemose, f. 5.—5.—1936.

Karen Marie Elise Dinesen,

f. 28.—5.—1873.

Den 28.—5.1873 blev Nr. 3 i Børneflokken født. Hun fik navnet Karen Marie Elise Dinesen. Blev kaldt Marie.

Efter Støvets Aar, om man regner de 70 for saadanne, sender Marie Dinesen fra Rom, hvor hun blev bosiddende, os disse Optegnelser.

I dette børnerige Italien svandt Aarene, uden at jeg følte min stigende Alder. Ved altid at omgaas Ungdom holdt mit Sind sig ungt.

Der var bestandig lasede Gadeunger ved min Dør, de var smukke, ofte med vilde Glimt i Øjet. — — Min Interesse førte mig til Hospitaler og Fødeklivker. Især efter endt Verdenskrig har Timeophold mellem Vugger i de saakaldte uægte Børneafdelinger sat Sving i min Tankegang. De smaa Ansigter mellem

Puderne er vidt forskellig — efter Børnenes Afstamning. Raceforskellen ses tydelig. Mødrene er Italienerne; Fædrene Amerikanere, Britter, Polakker, Slaver, Marokkanere, Negre. Jeg ser Børnene blive ammet. De griber med begge Hænder og suger, som om de allerede nu maa tilkæmpe sig Plads i Verdensrummet. Livet kræver sin Ret. Var det paa Slagmarken Døden, der tog Forspring og fik Overtag, haster Livet nu med at erstatte det forsømte. Spirene folder sig kraftigt ud.

I min Hotelvirksomhed fik jeg meget med Gæsternes Børn at gøre. Jeg fulgte dem i Tankerne efter deres Afrejse og var glad ved at høre om deres Færd. Kom de atter til Rom, var de maaske voksne, gifte og bragte nyt Kuld med, men selv om det efterhaanden blev 3., ja 4. Slægtled, som arriverede, betragtede jeg stadig de ældste som unge. De var jo født her eller havde opholdt sig her en Tid af deres Barndom. Og Tiden fra da til nu eksisterer ikke for mig som Tomrum; thi andre Børn kom og gik. Indendørs og udendørs er her et levende Barnemylder, og spirende Grøde og Menneskeformering fylder Aarets 12 Maaneder i dette Frugtbarhedens Foraarsland.

Marie Dinesen.

Paa alle Kunstudstillinger ser jeg »Jomfru Marie med Barnet«. I alle Kirker svæver Englebørn over Alteret.

Og selv fik jeg 6 Børn.

Mit første — en Datter — gav jeg Navnet Karen efter min Moder. Det næste Barn — en Søn — kaldte jeg Rasmus efter min Fader Rasmus Dinesen. Begge blev døbt i Valdenserkirken, eftersom mine Forældre var Protestanter, og jeg selv havde beholdt denne Trosbekendelse. Saa fødte jeg Lello, opkaldt efter den kendte Kunstner Rafaello, Renzo, der fik Navnet efter Helgenen Sanct Lorenzo, Maria Luise, opnævnt efter sin Farmor, Maria Pia, Madonnas Navn. Hun blev dog kaldt Pia, det var saa let at udtale. Hun var et sødt lille Væsen og stod mig — som sidstfødte — altid nærmest.

Disse sidste 4 blev døbt katolske efter Landets vanlige Skik.

Det er Børn, og i første Instans naturligvis mit eget Afkom, der er Aarsag til, at Livet efterhaanden er blevet mig saare værdifuldt. Om jeg dog nu, før jeg fortæller om disse, lader Tankerne søge i mit Mindepulterkammer, er Kærnen min Barndom. — Jeg skelner ikke altid mellem Virkelighed og Fantasi. Jeg er dog vis paa, det var min Tro, som gjorde, at jeg, mens vi Børn sov i Kamret nær Dagligstuen, saa en hvidklædt Kvindeskikkelse staa Vagt ved min Seng. Jeg kalder hende endnu min Skytsengel. — Da Naboens lille Barn var sygt, sendte min Mor mig for at spørge, hvordan den lille Dreng havde det. »Han var fløjet op til Vorherres andre smaa Engle«, svarede hans Moder, Karen Marie, mig. Uden at tage Afsked eller lukke Døren efter mig, skyndte jeg mig ud, for at se det lille Barn som Engel svæve mod Himlen. At jeg gik Glip af Synet, skyldte jeg mine Træsko for, de var nemlig alle for store og gled hvert Øjeblik af, da jeg var nødt til at gaa baglænds for at stirre.

Naar der var megen Sne, laa Driver bag vort Nøddehegn. Jeg gravede mig da en Bolig. En Borg, ikke kun en Hule. Et Slot, hvori Prinser og Prinsesser med gyldne Kroner og pragtfulde Gevandter færdedes sammen med mig. — —

Kære Efterkommere! I kalder det Fantasi, men døm ikke Fantasten. Minutterne mellem de hvide Snevægge var meget værdifulde. Lang, lang Tid efter, medens jeg her i Rom paa Kommunehospitallet laa i Feber af Tyfus eller andre Sygdomme, frygtede

jeg ikke Døden, endskønt Munken forkyndte mig, at min Tid var inde for hellig Forberedelse, og Nonnen lagde et Krucifiks mellem mine foldede Hænder. Hospitalstuens ildevarslende Fluor og de nærgaaende Væggelus generede mig, men spirituelt havde Feberdrømmen bragt mig til mit Barndoms Snest, hvor hvert et Fnug glimrede som ægte Diamanter. Min Skytsengel ventede mig der. Maaske ogsaa Jomfru Maria med Barnet. Efter at være kommet til Bevidsthed var jeg ganske klar over, at jeg flyver mod Nord, over det lysende Sted, paa min sidste endelige Rejse.

Intet i min Levetid har givet mig fuld Harmoni som Barndomsaarene. Hvad kan vel sammenlignes med at fange Hundestejle i den Aa, man kalder sin? Min Aa snoede sig langs Skoven, som min Far selv havde plantet. Krabberne, der ilede baglænds om mine bare Ben, laa i et højere Plan. Jeg var da næsten 7 Aar og havde gjort Rejsen fra Sjælland til Fyn med den skimmelde for Fjedervognen til Korsør. Søsye plagede mig over Storebælt. Mor havde sagt, vi ikke burde spise — alligevel kastede jeg op paa den pæne Kjole, der var syet om til mig. Fra Nyborg kørte vi med Tospand, baade Fjermer og Nærmer var røde — Parrili hed det vist. Min Slægt paa Fyn var finere end os. Jeg blev sendt til dem, fordi mine Søskende hjemme havde Kighoste. Det gjorde et uforglemmeligt Indtryk paa mig at se alle Bedstefaders Tænder ligge i et Glas Vand. Jeg var lidt bange for at gaa gennem Soveværelset. Bedstefader havde to Nathuer, som han skiftede — en rød og en sort. Jeg skævede til Alkovens Dyb, hvilken mon han havde paa?. Hjemkommen fra Storstaden Odense, Kongens København eller andre Steder søgte Bedstefader tidlig Hvile. Jeg skulde sove, skønt Nattergalen havde sin Rede netop udenfor Vinduet i Storstuen, hvor der var redt op til mig. Og Æbletræet duftede lokkende, enten det bar Blomster eller vidunderlige Flaskeæbler. Gravenstenen var mig længere paa Afstand, helt ved Møddingen i Urtehaven, men Pigerne Ane og Stine, der var voksne og gamle i Gaarde, maatte gerne efter Fyraftenstid snakke lidt med Karlene. Forkarlen Jens havde Ansvar over hele Linien. Ham var alt betroet. Han passede hele Bedriften. Det var ogsaa ham, der fremsagde Bordbønnen højt, naar vi efter Maaltiderne ligesom han havde slikket vor

Hornske og sat den paa Plads i Vindueskarmen. Baade Stine og Ane var næsten tandløse, men Hørrer, de spandt, var perfekt. Guldvævning vilde ikke kunne erstatte mig de 2 Par Lagener og 6 Særke, som Moder paa sit Dødsleje bestemte til mig, de hørte jo til hendes Brudeudstyr; paa en af Særkene, ser jeg, er broderet Aarstallet 1825. Det havde Mormor vel syet.

Jeg var ikke bange for at gaa alene ned til Moster Kirstine. Den røde Gaard er Perlen blandt alle Perler. Fra Gavlvinduet saa jeg Bæltet. For at komme til Stranden gik vi gennem Skov og omhegnede Marker. Ingen Steder er Brombærrerne saa saftige som her.

Baade paa Fyn og Sjælland var Kreaturerne vennesele. Kalvene slikkede min Haand som »Tak for Mad«, naar Spanden, hvoraf de fik Mælk, var tom. Hvad kan vel sammenlignes med at gaa barbenet paa Pløjemarkens Muldjord, som man har intens Kontakt med under ens Beskæftigelse? Man mærker allerede i tidlig Alder Tilfredshed ved at dominere over Naturen. Man nyder Synet over Roemarken ved at trække op og bringe til Huse det, vi har lagt som Frø og luget rent for Ukrudt. Bedst er Mellemmaden, naar man sidder ved en duftende Høstak eller Travehob af gyldent modent Korn. — Hverken Dyr eller Mennesker kunde nænne at forstyrre Lærkens Rede. Vi Bønder levede i Samhørighed med alt indtil det mindste Insekt paa vor Ejendom — adskilt fra det øvrige Univers. Paa vor Ladelænge var Storkerede. Ligesom Vejrviseren, en Svane af Staal, hver Morgen tiltrak sig vor Opmærksomhed, saa var det Foraar, og Efteraar Storkereden, vi fæstede os ved. »Skynd jer, lille Born, se Storken er kommet«, kaldte Mor med megen Ømhed i sin Stemme. Naar Reden atter blev tom, var Sommerens lyse Eventyr forbi, men hvor havde vi dog nydt den ved daglig at følge Storkefamilielivet.

Nu læser jeg i mine hengemte Breve fra Mor: »Min kære Datter Marie! Nu er Storken kommet. Langvejs fra har den fundet Reden — mon du ogsaa vil glæde os her hjemme med Besøg?«

Vi havde, mens vi var Børn, ikke Omgang med Familier af anden Trosretning eller politisk Mening. Vi rendte langt udenom det lille Hus i Øllemosen, hvor Baptister samledes, og vi var meget bange, naar vort Ungkvæg gik over Aaen ind paa Gen-

boens Mark, , for han var Højremand. Indremission var dyster, uden Dans, bare bedrøvelige Ansigter og lange sorte Dragter. For mig var alt uden vort eget Afskygninger. Jeg syntes om, hvad der var gemytligt, komisk og Karikatur. Jeg fulgte efter Evne altid med i Bønnen, men det strenge om Helvede var et abstrakt Afsnit, jeg med god Samvittighed undlod. Grundtvigianismen blev af udenforstaaende kaldt den glade Trosbenedelse. Nu. Ja. Jeg er taknemlig for, at jeg blev opdraget i den. Som voksen forstod jeg, at den kunde kritiseres. Ved Viden om forskellige Religioner, hvortil Millioner og atter Millioner slutter sig, formindskedes min — jeg gled bort fra den, men fandt dog ingen bedre. I Rom hører jeg, hvad kirkelige Funktioner angaar, til den lutheranske; her er Præsten tysk. Af Byens 7 protestantiske Kirker har jeg prøvet hver og en, dog kun som Søndagsgæst. Slutningen blev, at jeg som besøgende holder mig til de katolske Kirker. Af dem er her op mod tusinde. Om jeg ikke hver Dag gaar ind i en af disse, savner jeg Skønheden derfra. Mine Forældre vidste heldigvis ikke noget om mine religiøse Svingninger.

Da jeg gerne efterkommer min ældste Broder Hans Dinesens Opfordring til at give mit skriftlige Bidrag til hans paatænkte Slægtsskildring, der efterlades vore Efterkommere, søger jeg nu paa Slut af mine 75 Aars Levetid videre i Minderne. Mit Sind er skiftevis let og tungt ved Genoplevelserne. Summasummaum staar det for mig, som var det Jorden og Sangen, der som en rød Traad holdt vor Generation sammen. Morgensangen gav Starten til Dagens Gerning. I Friskolen var Sangen mit eneste Udbytte. Hvor end vi samledes i vort lille grundtvigske Samfund sang jeg mig op til Ekstase, som virkelig gav mig Salighedsfølelse, hvori alle tilstedeværende syntes mig at deltage. Dersom en enkelt Person forblev tavs, beklagede jeg, at denne var uden Sangstemme. Min opløftede Stemning holdt faktisk til næste Sammenkomst. Overbevisende Ord hjalp maaske ogsaa. »Et Folks Opgang eller Nedgang kendes paa dets Sang«, forklarede Rasmus Dinesen. Efter Fars Bortgang, da mine Brødre kom mere i Forgrunden blandt de toneangivende ved vore Familiesammenkomsten, kunde en velvalgt Sang blive bestemmende for hele Stemningen. »Den signede Dag« f. Eks. slog altid godt an, og sagde saa Thorvald Dinesen til Slut, at Dagen havde været god.

Ja, saa var den signet, enten vor Sammenkomst gjaldt Bryllup eller Begravelse — i det mindste for mit Vedkommende; thi alt var passeret harmonisk. Ved hver af mine Afrejser, naar vi den sidste Aften var samlet, sad jeg forknytt med min pakkede Kuffert og ønskede en hvilken som helst Sang, blot ikke en, der kaldte mine Taarer frem. Men altid blev det »Nødig sige vi Farvel«. Det var ikke Mænd, men varmhjertede Kvinder, der foreslog, enten Mor eller Søster Gudrun. Vi kom alle til at græde, og Sangen blev sørgelig. Efter at de to kære døde, husker jeg, at vi ved senere af mine Afskede har sunget »Til vor lille Gerning ud«, som Christine Dinesen foreslog, den Sang giver ikke saa tung Stemning, og da baade Christines Forældre i Neble og vore i Høve og de fleste af Slægtens ældste er hedengangne, passer Sangen godt, da vi jo nu maa staa paa egne Ben — ud til vor lille Gerning.

Vi regnede med at være voksne efter at være blevet konfirmeret. Jeg var 13 Aar, fik lang sort Kjole og blev sendt ud at tjene. Jeg var et Aar hos Faster Margrethe og 6 Maaneder hos Moster Kirsten. Paa begge Gaarde delte jeg Værelse med den anden Pige, der ligesom jeg var Gaardmandsdatter. Vel var Tiderne demokratiske, men Selvejere havde fælles Interesse. Bondens Frigørelse fra Stavnsbaandet laa jo kun en Generation tilbage.

Paa Højskole.

Jeg var endnu ganske ung. Det var vist Naturen, der gjorde, at jeg foretrak Vejstrup. Det imponerede mig, at Fru Sofie Lund holdt Foredrag. Ved Dans i Forsamlingshuset var jeg for første Gang sammen med Studenter, de var endda fra Hovedstaden. Jeg klædte mig i hvid Kjole og kridtede mine sorte Gymnastiksko. Et Aar senere kom jeg paa Mellerup Højskole. Her var det Forfatterpræsten Jakob Knudsens Foredrag, som interesserede mig mest. Paa begge disse Skoler klarede jeg mig. Undervisningen var vist nærmest beregnet paa Vækkelse. De gentagne Foredrag om Kr. Kold og Grundtvig var mig let forstaaelig, eftersom jeg forud havde hørt samme Emne mange Gange ved Foreningsmøder i Forsamlingshuse. Et Skub videre fik jeg, men derved gled jeg ud i det usikre Blaa. Bj. Bjørnsøns »Ud vil jeg, ud« sang vi saa ofte, at Genklangen ikke forlod mig.

Først paa Askov udvidede Folkehøjskole erfarede jeg, at andre Elever var foran mig, og jeg var ked af ikke at have flere Kundskaber. Her laa Forhold og Undervisning i et højere Plan beregnet for Elever med forudgaaende god Skolegang. Min Viden f. Eks. i Dansk var kun, hvad Smeden i Høve havde lært mig; helt uden Gramatik. Nu var jeg i international Kreds og hørte Foredrag af Talere fra andre Lande. Jeg fulgte med paa interessante Udflugter. Vi var paa Himmelbjerget. Det var en bemærkelsesværdig Oplevelse, netop fordi Bergliot Bjørnsson talte. Selvfølgelig blev der sunget »Ud vil jeg, ud«. — Ved senere at foretage Bjergture i Schweiz og ved med Aeroplanvinger at flyve over Alperne formindskedes det lille danske Bjerg, men Poesien over mit Besøg der er vedvarende. Vi gik fra Askov ned over Kongeaaen. Synet af den danske Militærvagt paa den ene Side og tyske paa den anden stempledtes i mit Minde og gav mig fast Standpunkt og levende Interesse i de aarelange Konflikter om Sønderjylland. I det hele taget var det paa Askov, at Sus fra den store Verden naaede mig. Der var sjældent Dans; men Svip-ture til Bageren var hyppige, og Kagerne fortæredes under Spøg og samlende Stemning. Netop i disse Fritimer stiftedes kammeratlig Venskab. — Hvad vil du være? spurgte min Veninde Mette. Ja, hvad kunde jeg vel blive. Gymnastiklærerinde forekom mig opnaaelig. Jeg meldte mig til et Kursus. Ogsaa her var dog Problemer. Ved at kommandere fik jeg godt nok Marchen i Gang; men da de marcherende naaede en Væg, var det mig ganske umuligt at huske Kommandoordene for Tilbagemarch. Pigerne trampede og trampede paa samme Sted. Lærerinden irettesatte mig og forklarede, at Truppen ikke skulde igennem Murene. — Jeg følte en Klump i Halsen, og Hjernen tom. Færdig paa dette Felt. I Sangen kunde jeg følge med. Ogsaa her lød det »Ud vil jeg, ud«. Og ud drog Eleverne. Enhver med Maal for Øje.

Ogsaa jeg gav mig paa Rejse.

Ud paa vilde Vover uden at have lært at svømme. Det var dog med mine Forældres Tilladelse. De stolede paa Forsynets vise Haand. De kunde ikke vide, at Barnet fra Hjemstavns lige Landevej kunde drives ad snirklede Stier, der let kunde føre til Dyb. Vorherre vilde skærme.

Hvad ved jeg?

Maaske min Udlængsel er nedarvet fra Stamfædre, der i Tidernes Morgen drog ud. Ikke af Nødvendighed, blot af Drift. Blev de ude, længtes de vel alle Dage hjem. Saadan blev min Lod. Var den forudbestemt; hvem ved? Rundt i Alverdens Lande bosatte Nordboer sig. Paa Bunden af hvert Hav fandt danske sin Grav. Af disse var maaske nogle paa Vej hjemad. — Ingen ved, om mit Støv naar Bestemmelsesstedet, Høve Frime-nigheds Kirkegaard, hvor jeg for lang Tid siden har ladet prente: »Marie Dinesen, f. 28.—5.—1873«. Om dette mit sidste Kapitel kan kun mine overlevende give Oplysninger. Tag, om I kan, Nytte af min Erfaring: Rejs ud, men skynd jer hjem, inden I lader jer bjergtage, som jeg gjorde. Intet Land kan erstatte ens Fødeland.

Mit Maal var California. Havde jeg ikke som Barn paa Mar-ken hørt synge »Jeg rejser til Amerika«. Og paa Højskole ladet mig fortælle, at Minnesota var Jord og Brug for Opdyrkere. Her var sikkert min Plads!

Eftersom jeg var eneraadig, bestemte jeg dog først at ville se lidt af Europa. Eiffeltaarnet i Paris og Paven i Rom. Det afgjorde min Skæbne.

Jeg naaede aldrig Amerika. Men her under mit livsvarige Op-hold i Rom stræbte jeg efter, at mine Børn kunde komme til det forjættede Land. Mine Forberedelser forstyrredes af uovervinde-lige Vanskeligheder. Italiens Indblanding i Krige slog mine Plan-ner ud. Nu og da forekom det mig, at det vilde være bedre, om jeg selv flyttede til Danmark. Jeg spekulerede paa Mulighed af at skaffe Levebrød og klimatisere mine Børn dér. Her i Italien kunde jeg ikke tænke mig, at de slog Rod, endskønt de som de-res Fader var italienske Borgere.

Men lad mig først fortælle om min egen Start, og unge Læsere tag Lære af den som af alt andet i ukendte Forhold. Jeg er nemlig nu, efter at have erfaret en Del om det Net, der af hvid Slave-handel spændes i Europa for at fange Piger, sikker paa, at det var Forsynets Skytsengel, der frelste mig. Indfangerne havde mig i Kikkerten. Jeg var uden Bekendtskab helt alene paa Skib over Kanalen til London. Min Rejsedragt var af graat hjemmenvævet Vadmél. Mor havde egentlig bestemt det til Hestedækken. Drag-

ten blev foret med rødt Shirting og kantet med brunt Kaninskind. Over Skuldrene bar jeg min Konfirmationstaske. I den fine Dragt var da kun Konfirmationspigen fra Landet. Enfoldig og godtroende, uden Kendskab til Rejselivets Farer. Netop saadanne var Agenter ude efter. Letfanget Kup, meget værdifuld som Salgs vare. Nu gjaldt det blot om at faa mig i Fælden. Den var stillet perfekt, og grundet paa Orkanstorm blev Skibsfarten forlænget. De mange Timer gav Lejlighed til Konversation. Det var umuligt for mig at gennemskue den falske Gentleman. Han var hvidhaaret, godt klædt og meget beleven. Jeg var ikke sprogyndig, men kunde dog følge hans Forklaring. Han var bosat i Indien, men havde godt Kendskab til alle Europas Storbyer, navnlig London, sagde han, var farefuld for unge Piger som mig. Derfor skulde jeg ved Landstigningen straks tage til det Damehotel, han opgav mig, der var jeg sikret. Det gjorde jeg dog ikke, takket være Kusken, der samvittighedsfuldt lod mig vide, at det opgivne Hotel var Slavehandlernes Opsamlingssted, hvorfra Ofrene under falsk Flag transporteredes til Kalkutta. Droskekusken med sin røde Hest kørte mig hurtig fra Havnen til en Jernbanestation. Jeg følte, det var en frelsende Flugt. Med Toget naaede jeg samme Nat langt bort fra Millionbyen.

Fra Paris havde jeg Billet til Nice, men min Pung var helt tom. Det foruroligede mig dog ikke; i Nice vilde jeg finde Forstærkning. Jeg var saa sulten, at jeg var lige ved at række Haanden ud efter de Kyllingebein, min mætte Sidemand kastede ud af Kupévinduet. Min Beskedenhed holdt mig dog tilbage. Ved Ankomsten til Nice, hvor mit Hotelværelse var forudbestilt, havde jeg ikke Mod til at ordinere noget spiseligt, fordi det var sent paa Aftenen. Jeg nøjedes med en Slurk af Vaskevandet. — I Milano paa Galleritrappen kom jeg ud for en Lommetyv. Han tog Pungen ud af min Rejsetaske. Ved Snille lykkedes det mig at vriste den fra ham; den faldt paa Gulvet. Til Folk, der omringede os, fortalte han vist, at han havde fundet Pungen. Jeg forstod ikke italiensk. Slutningen blev, at jeg paa Politikontoret maatte af med 10 Procent. Det ærgrede mig, for det var Guldmonter.

Efter at jeg var bosiddende i Rom og laa syg paa Hospital, mistede jeg mit Sølvtoj, fordi Pigen i vor Lejlighed fristedes ved

min Fraværelse. Værre var det, at jeg, af Medlidenhed overfor en fattig Sypige, lod min graa Rejsedragt modernisere . . . Jeg saa den aldrig mere. Ak, havde jeg dog nøjedes med den, som den var — de store Ærmer var gode nok til mig. Den var blevet ét med mig gennem 15 Aars Slid. Det var Synd; Jeg havde kun saa faa Ejendele fra Barndomshjemmet. Gid jeg havde ladet den »Skimlede« beholde sit Hestedækket, da havde det undgaet Fornedrelsen. — Man skal ikke vove Forsøget, lød det ofte for mine Øren. Det var dog ikke min Skyld, at Sagføreren bedrog mig. Han tog Profit af Enkers sammensparede Mønt; for at dække sit Bedrageri mod en anden Enke brugte han mine betroede, endskønt han kun havde disse mellem Fingrene et Døgn. Det var under Forhandling med min Husvært om Køb af Bygningen i Via delle Fiamme, hvor jeg gennem 40 Aar havde oparbejdet min Hotelvirksomhed. Min Sagfører var Præsident for Sagførernes Ordensforening. Han var adelig og havde mange Tillidshverv. Han var højst estimeret blandt alle — og alligevel! Det var før Mussolini kom til Styret, ellers havde jeg meldt ham. Nu nyttede det ikke, en Kvinde som mig, at lægge Sag an. Ved Sagførerens Bedrageri mistede jeg for bestandig Chansen for at blive Ejendomsbesidder.

Jeg havde, ved daglig Økonomi og Tjenstvillighed mod Pensionærene, gennem Aarene kunnet udvide; fra 6 Værelser i Rom til 75. Begyndelsen var ved Aarhundredskiftet. 1905 aabnede jeg Filial i Neapel med 6 Værelser — de naaede op til 45. 1913 30 Værelser i Florenz. 1925 købte jeg i Venedig en Bygning med 25 Værelser, som jeg indrettede til Hotelbrug, beregnet som Arv til mine Døtre. — Opgangsaarene var nu forbi. Nedgangen begyndte. Jeg tænkte paa Bror Niels, som hver tiende Aar havde bygget sig en Gaardlænge, og glædede mig ved, at disse blev staaende paa egen Jord og til videre Slægtled, medens mine ved Tidernes Ugunstighed smuldrede hen.

Men nu nok om mit — lad mig skrive lidt om mine Børn.

Karen.

At hun virkelig har passeret de 40, syntes mig utroligt. Hvor blev de Aar af? Det forekommer mig, som om det var i Gaar,

hun kom til Verden. Hun fødtes med Sejerssærk (Sejersskjorte maaske). Det betyder Lykke. »Mit første Minde,« siger Karen, »er, at jeg var overladt til mig selv i et mørkt Bagværelse. Man gav mig som Tidsfordriv et Madæble, det smagte muggent.« — Jeg svarer ikke Karens spørgende Blik, men tænker og ved, at jeg dengang ikke evnede at gøre det bedre for hende. — Hvor gerne havde jeg ikke erstattet dette Æble med et af Guld. Karen var mild og retlinet. Hun vogtede sig altid for usikre Grunde. Jeg fulgte hendes Færd med særlig Interesse. Hun gik i engelsk Privatskole, og hun lærte sig Tysk hos Nonner. En Skoleferie fulgte jeg hende til Schweiz, for at hun kunde lære Fransk. Selv blev jeg der kun Natten over. Baade Karen og jeg lagde os med Ansigtet under Dynen for at skjule Afskedsgraaden for hverandre. Gensynsglæden efter de 3 Sommermaaneder var naturligvis stor. — Karen var flink paa Skolebænken. Efter hendes Studentereksamen blev Forholdene paa Grund af Krigen dog saa slette paa Universitetet, at hun foretrak akademisk Undervisning. Hun var i Besiddelse af megen Skønhedssans. Hun tegnede og malede, hun tog Sang- og Musikundervisning. Bedst husker jeg hendes Mandolinspil; hun var da ganske lille, sad paa Gulvet og øvede sig i at synge »Det var en Lørdag Aften«. Det var meget sødt. Efter at hun var voksen, sang hun som Dollarprinsesse paa Scenen og Mimi i Operaen »Bohème«. Hun saa sig en Del om i Europa. Alt dette sluttede; Karen giftede sig med en svensk Kunstner. Efter hans Død, forlod hun Stockholm. Hun giftede sig senere med en italiensk Officer. Eftersom han var Katolik, var hun nødt til at overgaa til hans Tro, med Navnet Costanza.

De bor nu i Udkanten af Rom i et bomberamt Kvarter. De selv kom ogsaa ud for et og andet under Krigen, beholdt dog Helbredet. Huset er lille, omgivet med Have. Karen dyrker Salat og Gulerødder. Omkring den aarhundredgamle Fontæne vokser Papyrus og Venushaar. I Vandet svømmer Guldfisk. I Pinjetræets Kroner, der breder sig højt over Huset, er megen Fuglesang. — Husets Stuer er smaa; de rummer dog mange Ungdomsminder, omend nu tilsidesatte for Dagenes materielle Nødvendigheder. Væggene er dækket af de Gobeliner og Malerier, Karen malede. Hendes Dukker staar klædt i antikt Skrud mel-

lem mange Souvenirer fra hendes Rejser. Hendes Kniplinger fra Spanien samt meget andet mistedes under Krigen.

Karens Mand har fra de 7 Aar, han gjorde Militærtjeneste i Afrika, ogsaa en Del derfra. Malerier er her af hans Stamfædre. Og paa Hæderspladsen hænger Sablen, der var med i Garibaldi-slæget. En Fischharmonika staar ubrugt, og Karens Klaver er lukket og Noderne lagt paa Hylde.

Rasmus

har tabt sit Smil. Bare han dog vilde tegne Karikaturer, som han gjorde saa godt, eller foretage sig andet, hvorved han kunde glædes. Skinner Solen, gaar han, om han kan, paa Væddeløbsbanen. Han eksisterer under Spændingen. Vinder han, er det allright. Taber han, bliver han modløs. Han vil helst spille højt, men er bange. Med den store Gevinst vil han begynde Livet forfra og genvinde alt, hvad værdifulde Chancer bød. Han føler sig fattig nu mod før i de yngre Aar, da han var midt i Oplevelser. Fra Fødslen var han sund og velskabt. Paa en Ferierejse lod jeg ham blive i Danmark. Her trivedes han som Blommen i Æg. Markerne var gode Tumlepladser. Han elskede Heste. Mon hans Passion stammer herfra? Havde jeg bare ladet ham blive. Han var et mildt og fredsommeligt Barn — uden sydlandsk Mentalitet. Alle Mennesker var venlige mod ham. Mormor Karen lod ham lære Husflid. Han savede og snittede. I Friskolen traf han Smaadrenge, der lige som han selv hed Rasmus. Ingen pegede Fingre, som i Rom, ad hans aparte Navn. Jeg saa ham allerede i Fremtidsønske som Gaardbesidder der oppe i Danmark. Helt sikkert følte jeg, at min lille Knægt i al Fald var bleven et Forsoningsled mellem mig og mine Forældre; thi jeg vidste jo, at jeg var den af deres ni Børn, som havde voldt dem dybest Sorg.

Efter 6 Aars Forløb lod jeg atter Rasmus komme til Rom. Stenbroen blev ham en daarlig Erstatning for den frugtbare danske Muld. I Skolen maatte han begynde forfra. Han lavede op i Sommerferien ved Havet. Han blev, ligesom Karen, en første-klasses Svømmer. Han holdt af at tage med Fiskere, der i maleriske Fartøjer sejlede paa Adriaterhavet; han sad da ved

Nattetid paa sin Post ved Lanternen og holdt Øje med Fiskene, der tog Bid. Naar Solen som en rød Kugle spredte sit Lys over det blaagrønne Hav, var det paa Tide at forberede Fiskernes Morgenmaaltid, »Suppe a la Marinaia, som spistes før Indsejling. Opholdet i Fiskerlejet bragte megen Poesi i vort Familieliv. Husførelsen var primitiv. Børnene skiftedes til at staa for Indkøb og Madlavning. Udgifterne maatte ikke overstige 20 Lire pr. Dag.

Alt for ung maatte Rasmus med i Krig. Han var ikke fyldt 17. Han lod sig forud konvertere, fordi, sagde han, der ved Fronten ingen Messe holdes for Protestanter. Ved Omvendelsen fik han, som det bruges, et tilføjet Navn, nemlig Luigi. Han var iblandt den yngste Udsending til Fronten. Jeg gik til Jernbanestationen for at tage Afsked. Politiet spærrede. Da Trommestikken meldte Afgang, sprængte vi Mødre Politikæden. Vore Sønner var endnu kun Dreng; og man havde fyldt dem med Brændevin. De ænsede ikke, at vi med taarevædede Ansigter søgte deres Blik. I Beruselse smadrede de bare Kupévinduer, mens Toget rumlede ud i Nattens Mørke. Tilbage stod vi Mødre. Den øredøvende Musik vedblev for at oplive, og Officerer forsikrede, at Ungdommen fik god Behandling. De transporteredes i Personvogne, medens ældre Klasser maatte nøjes med Kreaturbefordring.

Efter endt Militærtjeneste rejste Rasmus til Amerika. Der klarede han sig godt, saa længe hans Opholdstilladelse var gyldig. Hans Navn Luigi blev der fra Italiensk amerikaniseret til Luis.

Ved hans Tilbagekomst til Italien syntes Forskellen ham alt for stor. Under Verdenskrig Nr. 2 mistede vi Hotellet i Via delle Fiamme. Jeg blev ude af Stand til at yde mine Børn materiel Hjælp. Rasmus klarede sig selv i Milano, indtil en Bombe gjorde Ende paa hans oparbejdede Forretning. Nu er han atter i Rom og kaldes Rasmus, som da han var Barn.

Raffaello

har vi forkortet til Lello. Han er nu min Kompagnon. Vort Hotel bærer mit danske Navn »Dinesen«. Dets Beliggenhed er i Turistkvarteret med Udsigt til Parken »Borghese«. Bygningen var opført til Kloster. Vi opnaede under Krigen denne Bolig, fordi

Eleverne, der var Orientalere, var tvungne til at rejse. Straks efter vor Hotelinstallation blev det militærbesat — men nu er vi ovre de 6 Aar. Ved vort Familiebord lader Lello mig sidde paa Hæderspladsen, og som Bedstemor byder Børnebørnene mig først. Nu er her alt, hvad man kan ønske sig paa Bordet. Saadan var det ikke altid. De syntes, jeg er gammel og affædig og skal skaanes. De tager hellere Lære af egne Forsøg end af mine. Jeg er ikke mere den regerende. Lello er arbejdsom. Da han var Barn, havde vi dansk Barnepige. Efter Almenskolen valgte vi Kollegium; her blev dog efter Verdenskrig Nr. 1 saa overfyldt at vi foretrak at sende ham til Grenoble. Lello tog fransk Studentereksamen. I Grenoble tilbragte han sin Fritid sammen med en Ingeniørfamilie. Datteren blev gift med Lello straks efter, at han var bleven myndig. Jeg var ikke med til Brylluppet i Paris. Jeg lod dem overtage mit Hotel i Neapel. Oprettelsen af dette havde kostet mig Slid og Møje og megen Tid af mine bedste Arbejdsaar. Indtil Lello overtog det, havde jeg haft en italiensk Direktrice.

Ofte saa jeg fra Terrassen ud over Golfen, hørte Sirenen fra Amerikaskibene, medens jeg fantaserede over min Atlanterhavsrejse, der aldrig blev Realitet. Jeg saa Vesuv i fredsommelig Hvil under blændende Sol og blaa Himmel. Jeg saa ogsaa dets Ildsøjler og Røgen, der formørkede Solen, og dalende spredte sig med Vinden over de vidunderlige Grotter, som alle Turister vil se. Al denne Skønhed var mig kær. Nu ligger endog Neapel udenfor min Horisont. Lello lukkede og opgav efter sine 3 Aars Styrelse. Siden da har jeg undgaaet Byen. Ogsaa Italiens storstiledede Skibe er ude af Kurs. Men Gudskelov berøvede Krigen mig ikke mine Børn.

Lello fortsatte sine Studier; han tog juridisk Eksamen. Saa kom Verdenskrig Nr. 2. Han var med som Løjtnant. Ved Afskeden ønskede jeg, at han vilde have mit Følge til Stationen. Jeg følte mig naglet til Stolen, hvorpaa jeg sad, da han, uden at svare, forsvandt ud ad Døren. — Mon Sønnen aner, hvor ondt det gør Moderen, at hun kun i Tankerne kan følge sin Dreng ved Fronten, der hvor man myrder. Vender Sønnen hjem? Har Begivenhederne forandret ham? Og Moderen faar ikke Indblik i disse. Sønnen er rykket hende paa Afstand.

Lorenzo.

Hans forhastede Ankomst i vor Familieverden, kun 11 Maaneder efter Lello, voldte allerede Besvær. Han krævede dog ikke megen Opvartning. Han gik alene, da han var 8 Maaneder. Impulsiv, uden at reflektere over Følgerne gik han sine egne Veje. Han slikkede af Syltetøjskrukkerne. Han stillede sig nøgen under Vandhanerne til Forargelse for Pensionens Damer. Han kravlede paa alle fire op ad Trappen i Hælene paa Pensionærerne for at faa Brystsukker. Hans Spilopper morede. Hans »Glimt« i Øjet skaffede ham Smaaskillinger, som han skjulte, indtil han kunde slippe efter at gøre Indkøb af Legetøj, Futtog.

Til Sommerbolig for Børnene lejede jeg Strandhus uden Tilbehør af Dækketøj og Lagener. Ofte indbød vi et Par mindre godt stillede Børn. Vi maatte da have ekstra Tjenestepige med. 10 i Tallet samt Pakker og Pakkenelliker fyldte vi en Kupé. Det hændte, at Folk tog os for Emigranter. Jeg fulgte kun med paa Rejsen, men disse mange Timers Samvær i Godstog rystede os i familiær Gemytlighed tættere sammen end Aarets andre Dage, hvor jeg, grundet paa stort Hushold og Bedrift, sjældent fik Tid til overs for min egen Familie. — I Italiens Jernbane er III Klasse ikke bekvem. Det lille Rum, hvor man trækker i Snoren, er alt andet end lokkende. Renzo foretrak, naar Toget holdt, at løfte sin lille Pole i det frie. »Vent,« raabte han til Togføreren. »Jeg er straks færdig.« Folk lo. Togføreren fløjtede ikke, før Renzo var hoppet op. Medens han endnu var for lille til at faa sin Ugedag som Husholder, fordrede han dog de 20 Lire til Indkøb. Han serverede Æggekage med Løg, men sparede snedigt Lirene ved at hente baade Løg og Æg fra Marken. Unge Hønneker ynder nemlig at lægge Æg mellem Majsstraa. Og Æggene, som Renzo fandt, var hans. Fra Fiskerhytten ved Adriaterhavet gik mine Børn, som andre brave Katoliker, barfodet i Procession til højtliggende Santaur (Kapel) for Helgene. Det tog hele Dagen og en Del af Natten, men Bjergbestigning var interessant, og siden var der Tid til Hvile. Paa en Bjergtur, hvor jeg var med, blev vi antaget for Spioner, fordi vi talte Dansk. Vi blev lukket inde i et Kloster. Vi græd allesammen, til de slap os ud.

Et Aar ferierede Børnene paa Capri. Renzo tænkte sig at se den blaa Grotte paa egen Haand. Han fandt sig en Planke og

manøvrerede med Arme og Ben afsted. Nogle Baadsmænd maatte ud og hente ham tilbage fra den farefulde Sejlads. — Brugte vi de 3 Maaneders Sommerferie til at lære Sprog i Schweiz, da havde Børnene deres Dukker med. Renzo var fingernem; han strikkede i Toget nye Dragter til Dukkerne, saa de var præsentable i Landet, hvor de skulde lære sig Fransk.

Efter Elementarklassens Slut lod vi Renzo komme paa Kollegium. Her udmærkede han sig kun i Gymnastik. Hans vidtløftigste Bedrift var at flygte over Skolens 6 Meter høje Mur og hjem. Han høstede dog ingen Lovpris. Karen trak ham i Nakken straks tilbage til Kollegiet, hvor han i Spjældet afsonede sin Bøde. Hverken Prygl i Hjemmet eller Straf i Skolen ydmygede ham. Han blev bare stejl og bed Negle.

Fra hvem er denne ubøjelige Karakter nedarvet? Hverken jeg eller Renzo kan vide det.

Eftersom han ingen Studier havde gennemført, var han nødt til at aftjene sin Værnepligt som menig Soldat. Jeg forsøgte at faa ham sendt til Kolonierne i Afrika. Han modsatte sig og triumferede ved at opnaa en Stilling som Privatsekretær hos Generalen. — Siden rejste han til Paris for at lære sig Hotelfag. Her traf han en lidt ældre fransk Medhjælperse; hun giftede sig med ham, da han blev myndig. Jeg opdagede det først senere. De søgte til min Florenz-Filial. Jeg overlod dem den — uvillig — men han var dog min Søn, og jeg kunde jo haabe, at de klarede Bedriften. Den var oparbejdet gennem 10 Aar, var tip-top moderne og sammenhørig med mine andre. Denne min Medgift var alt for stor. De manglede Forstand til at drive en Bedrift, de ikke selv havde startet. Det havde maaske gaaet, om ikke Italiens-Kuppet af Abessinien forvoldte Nationernes Aktion mod Italien. Ikke en Turist kom. Jeg lod Florenz sejle sin egen Sø af Angst for, at Rom kunde glide fra mig. De var nødt til at ophøre og sælge alt for at kunde betale deres selvforskyldte Gæld. Jeg, som havde evnet at holde Florenzfilialen oven Vande, endskønt den ikke arbejdede 4—5 Aar under første Verdenskrig, blev bitter i Sind.

Renzo slog sig paa teknisk Filmsarbejde. Det er nu 10 Aar siden. Han er dygtig og snarraadig. Fra mig kan han ingen Hjælp faa. Naar hans Søn Maurice, som nu er 15 aar, engang imellem

melder sig her paa Hotellet for at hilse paa mig — hans Farmor — tænker han maaske, at vi kan sagtens, vi sidder i Smørhullet, medens han og hans er udelukkede. Drengen har Ret, men hvis er Skylden, at han maa begynde sin Karriere paa bar Bund. — Et Slægtled samler — det næste spreder.

Maria Luisa

forkortede vi til Lisa. Hun vagabonderer, ligesom jeg, aandeligt. Medens hun opholder sig i et Land, tænker hun hele Tiden paa det andet. Endskønt hun skriver, at hun endnu ikke er den rige Tante i Amerika, sender hun dog saa mange Levnedsmidler og Beklædningspakker, at man kunde tro, hun kun var rejst derover for at afhjælpe vor Nød i Europa. Hun er der nu for tredie Gang; i tjenende Stilling — medens hun i Venedig er Eneregerende i sin Ejendom. Hotellet der har dog været militærbesat de 6 Krigsaar. Nu er det frit, men Lisa tøver med at vende tilbage. Hun trives ikke i Venezia. Forholdene er for snævre, Mulighederne for smaa. Den trygge Borgerlighed forsmaar hun. Hun higer efter Velstand, selv om den vil bringe Usikkerhed. Hun vil have Raad til at være gavmild. Hun vil dog selv tjene Pengene til sit jordiske Mammon — Fattigfolk og Millionærer keder hende ikke som Mellemklassen. Hun syntes ikke at blive svimmel af Uendeligheden i det store Land. — Det er underligt spændende, skriver hun. I New York, hvor der er 7 Millioner Mennesker — at gaa helt alene paa Gaden for at søge en Plads. Giver Spænding. Ja — tænker jeg, men Aarene gaar med at søge og vælge.

Gid der pludseligt vilde falde i hendes Turban noget bindende, f. Eks. til et Menneske, der kunde gøre hende lykkelig — var jeg helt italiensk indstillet, vilde jeg tilføje — og at hun fik Børn — da havde hun sine egne at samle til, og hun vilde der igennem berige mig. — Formering har med Jordlivet at gøre — men skaber Evighedsfølelser.

Pia

døde i sit sekstende Aar. Ved Tabet af hende mistede jeg Livslysten og Energi til at virke.

Folk mener, at den, der er børnerig, har lettere ved at forsone sig med, at en gaar bort. For mig var det Pia, som ved sin Hen-

givenhed og yndige Væsen gav mig Kræfter til at arbejde for de andre 5. Hun blev min sidstfødte og mit Yndlingsbarn. — Bebrejd mig derfor ikke, at jeg giver hende mere Kærlighed end de andre. Man kan ikke tvinge sig til Følelser. — Hendes Fader døde, da hun var ganske lille.

Er det ikke saadan, at Mødres Æmhed kendes stærkest paa det Barn, der er daarligst stillet. Det fortabte eller længst borte. — Min lille Pie er langt, langt borte — helt paa Svælgets anden Side — endog Graven ligger Tusinder af Mile fra mit Opholdssted. Mine Blomster visner, før de naar dertil.

Jeg føler mig forurettet. Hvorfor forundes det ikke mig — i Tide — at opleve Penicillinmedicin, der kunde have helbredt mit Barn. Andre Mødre opnaar nu deres Børns Helbredelse ved Lægehjælpens Forbedring. — At Pia blev taget fra mig, gjorde mig fattig — uden Fantasi — mit Følelsesliv kan ikke blive rigt uden hende. Naar jeg beder den Bøn, som Moder lærte mig, snakker jeg med Pia. Ja, egentlig er Bønnen henvendt til hende. Nok er hendes Navn indskrevet i katolsk Kirkebog og mit i protestantisk, men slige Forvirringer betyder nu intet. — Vi er samhörige.

Maaske er hun ikke, som Engel, ved min Side. Maaske bliver vort Samliv slut, naar mit Legeme kun er Støv — men indtil da kan intet skille mig fra hende.

Hun saa første Gang Lyset i mit Soveværelse. Jeg vilde ikke, som forrige Gange, føde ude blandt Fremmede. Det var Knap-tid — for at spare holdt vi ikke Barnepige. Jeg bar hende paa min Arm Dagen lang. Jeg tog hende med paa Indkøb fra 6 til 8 Morgen. Det var drøje Ture for os begge, især om Vinteren.

Hun fik Skoleundervisning hos Nonner, der boede saa nær, at jeg fra mit Vindue kunde vinke til hende. Hun voksede sig smukkere end mine andre Børn og var meget charmerende. — Da hun var 12 Aar, lod jeg hende rejse til en Skole i Örebro. Jeg lod Karen følge hende. Jeg orkede det ikke selv. Ej heller besøgte eller saa jeg hende, de Aar hun var i Sverige — havde jeg gjort det, var Afskeden bleven for svær.

Vi havde Julegilde for forældreløse Børn. De var Hundrede i Tallet. Jeg saa deres glædestraalende Øjne, da de sad om Spisebordet. Juletræet stod tændt i Vinterhaven. Præsten, der havde

døbt Pia, var med Børnene. Karens Mand traadte ind ad Døren — han kom lige fra Sverige — »Mange Hilsener og Kys fra Pia,« lød hans Hilsen. Hun vilde saa gerne have været med for at fejre Jul med sin Mor, men vi syntes jo, Rejsen blev for kostbar. Det taagede for mine Øjne; kostede ikke min Julefest for disse mig fremmede Børn mere end Rejsen for mit Barn.

En Maaned senere modtog jeg Telegram fra Sverige om Pias Lungeinflammation. Jeg gav mig straks paa Vej og naede at være sammen med hende hendes sidste Levedag. Hun vilde rejse sig fra Sengen for at byde mig velkommen; med fremstrakt Arme udbrød hun — paa Italiensk: »Mamma, luk Vinduet op, her ser jeg aldrig Solen.« — Ikke engang dette hendes sidste Ønske opfyldte jeg. — Jeg stod blot maalløs — fra den lille Pige var hun vokset højere end jeg — men de dobbelt lukkede Vinduer og mange kolde, solløse Dage lod dette Sydens Barn føle sig indestængt. — Nu rejser du med mig, trøstede jeg. Vi vil plukke Blomster ved den italienske Riviera, der skinner Solen. Mon min Elskling hørte mig? — Feberen faldt. Hendes Blik veg ikke fra mig. Som fra en fjern, næsten hviskende, naaede hendes sidste Ord mig: »Mamma, gaa ikke fra mig. Sov her hos mig.« — Ved Midnatstid lukkede jeg mit døde Barns Øjne.

Aarskalenderen viste 24.—1.—1928. Det ser jeg dog først nu ved at tage Dødsannoncen frem af Gemmet. — Siden da, i disse 20 passerede Vintre, har jeg — for at skaane mig for Mindernes Oprivning — altid søgt strengt legemligt Arbejde hele Januar Maaned for at undgaa Viden om Datoer.

Begravelsesdagens særskilte Begivenheder ænsede jeg ikke samme Dag. Jeg ved dog, at Karen sad ved Flygelet og sang paa Italiensk »Ave Maria«, medens Kisten blev baaret ud af Stuen, og nedent for Husets Trappe stod to tændte Julegraner. Hvor Ligfølget passerede, blev der Stilhed. — Det var ikke med Vogne, men Kaner. Snefladen laa blank og ren — uden et eneste Spor af forudgaaende Færdsel. Kirkegaarden laa næsten ubrugt fra Sveriges katolske Tid — langt uden for Byen. Smuk og Stemningsfuld — men uden Sol. — Tonerne af Chopins c-Mollpræludium mødte os fra Kirkens Orgel. Et Kors var smykket med Grankviste. Studenter — Pias Skolekammerater — fyldte Kirkerummet. Der blev talt over Ordet »Salige ere de renhjertede«

og sunget »Den store hvide Flok«. Endnu forekommer det mig, at det den Dag var første Gang, jeg hørte den blive sunget.

Efter Begravelsen, som var om Formiddagen, opfordrede man mig til Besøg hos de nærmeststaaende Skolekammerater. Det blev en tung Gang. Alle sørgede over Pias Død og lovede mig at mindes hendes Gravsted. Det blev dog trangt om mit Hjerte ved hvert Hjemms Dør. Her sad de i hyggelig Kreds, hvor Pia før havde leget og leet. Nu var den Glæde afsluttet for bestandig. — Paafølgende Dag rejste jeg.

Tidlig paa Morgenstunden tog jeg alene ud for at tage Afsked — Graven var, grundet paa den haarde Frost, endnu ikke tildækket. Ikke en Blomst var blegnet. Alle mine, nede paa Kistens Laag, havde deres smaa Blomsteransigter lysende op mod Himlens Hvælv. Det var en Aabenbaring. — Hvor var det — fra hvilket Sted havde der før mødt mig en lignende Vision. Jo, jeg mindes, det var paa Nationalmuseum — Sarkofaget tomt — efter Kristi Opstandelse — med efterladte friske Blomster.

Siden har jeg ikke været i Sverige. Da Pias Skolekammerater var voksne, tænkte jeg Gravstedet overladt til Ensomheden. Jeg bad gode Venner flytte Kisten til Danmark — i Fædres Jord. Det blev gjort, og jeg er taknemlig.

Marie Dinesen. Aar 1948.

Pie Maria Lucidi.

Du kom som en gäst ifrån söderns land
till nordisk vinter och is
med knippen av glittrande solsken i hand
med blomster från paradiset.

Och varhelst Du dansade vägen fram
det lyste av sol och ljus,
där växte det knoppar på torkad stam
och rosor bland sten och grus.

Till törstande plantor och tårad blick,
till sorg och blekaste höst
med strålande livsfröjd och hugnad Du gick
med hopp och med ljuvlig tröst.

Så smeksam, så mild, så varm var Din hand,
så glættigt Ditt trolska skratt
och därför Du knutit med hjärteband
Ditt minne hos oss som en skatt.

Likt morgonens stjärna slocknade snart
vår lilla solglimt från Gud,
på vitaste vingar så underbart
hon hämtats av himmelske bud.

Hav tack lilla Pie, för allt Du oss gav!
Ditt minne i ljus består.
Så ljuvt viska blommor, som hägna Din grav:
»Hon blomstrar i evig vår«.

Emma Gilmark.

Gennem Uddrag af en Journalists Beskrivelse i et Dagblad om et Ophold i Pension Dinesen, Rom, kan man faa et Indblik i Maries daglige Tilværelse før den 2. Verdenskrig:

Fru Dinesen er selfmade, har begyndt paa bar Bund og er nu Ejer af fire store Hotel-Pensioner i Rom, Neapel, Florenz og Venedig. Hendes Livserfaring, hentet gennem mange Genvordigheder og Uheld, som Skæbnen har ført hende ind i, har givet hende Forstaaelse overfor enhver, der nu møder hende.

Ingen andre Steder i Rom har Kunstnere fundet et saa hjerteligt Opholdssted. Utallige er hende dybt taknemlig, saa længe de lever. De sultne har hun givet Mad, de pjaltede har hun lapet om, de hjemløse fik Husly, og de bekymrede og de bedrøvede hjalp hun til Mod og ranke Rygge Den udstrakte Gæmildhed kunde Fru Dinesen tillade sig, ved at der paa hendes Hoteller jo ogsaa boede, hvad man kalder bedre betalende Gæster. At det hele Maskineri kan køre, forstaar man ved at se denne paa sit Felt enestaaende travlt beskæftiget Kvinde, der har to øjne paa hver Finger og er i Gang, fra Pensionen vaagner, indtil den sent ud paa Aftenen er faldet til Ro.

Hun behersker de fleste europæiske Sprog, kan svare paa

Spørgsmaal og Henvendelser fra Gæster, hvorfra de saa end kommer, og hendes tillidsvækkende Væsen, aabne Natur og jævne Fremtræden er for saa vidt hendes Svaghed, som hun aldrig faar Ro, fordi alle vil tale med hende fremfor andre af den serverende Stab, men alligevel hendes Styrke, da det er herpaa, at hendes Pension er vokset op.

I Opholdslokalerne, der ikke er typisk hotelagtige, men indbydende, daser Gæsterne i de dybe, magelige Lænestole. Her skrives og konverseres. Som Huset er beliggende i Byens Turistcentrum føler man sig her i internationalt Selskab, hvor de aktuelle Emner drøftes.

Ved Juletid rejses et mægtigt Juletræ, hvorved der først samles voksne Gæster. Siden op mod 100 forældreløse italienske Børn, som, efter at de er bispist, burde have Lov til at plyndre Træet, da de Aaret igennem ser hen til denne Dag som enestaaende festlig. Børnenes Øjne straalere, men ikke en vover sig udenfor Rækken, der overvaages af de 4 medfølgende Nonner.

Utallige er de saakaldte Krigsbørn. Bedst er de stillet, som optages i Børnehjem; her gives dog ikke megen individuel Frihed, eftersom det er Nonner, der styrer. Opdragelsen, der formes med Henblik paa Børnenes Fremtid, giver kun disse Udsigt til underordnede Samfundstillinger.

Fru Dinesen har et stort og godt Hjerte — uden Smaalighed strækker hun sig langt. Kunstnere faar overladt frit Lokale til deres Udstillinger. Under Krigen hjalp hun efter Evne de syge og de, der var »gaaet under Jorden«.

Fru Dinesen er dekoreret med den italienske Fortjenstmedaille i Guld. Utvivlsomt er denne store Hædersbevisning af en udenfor Landet født Dame fuldt ud fortjent.

Fru Dinesen er stadig dansk Borger.

*

Under den anden Verdenskrig var Marie Dinesen og hendes Virksomhed ude for haarde Vanskeligheder, og hun giver her et usædvanligt interessant Indblik i Forholdene den Gang paa hendes Hotel i Rom:

Da Verdenskrigen Nr. 2 trak Italien med, blev vore Hoteller militært besatte. Paa vort var installeret tyske Flyvetropper. Da de allierede jagede dem paa Flugt og tog Kommandoen i Italien, placeredes Polakker paa vort Hotel. Da de drog bort, fik vi et Hold af de italienske Kvinder, som var blevet gift med amerikanske militære.

Hotellets største Opholdssal brugte Tyskerne til Øvelse for de unge Flyvere; nogle af disse var født i Finland, andre i Slesvig. Alle var de under 20 Aar. Hver Morgen trænedes de i strenge Legemsøvelser, for at de kunne være i Form, til de blev kommanderet op i Luften til Aktion. Jeg lagde Mærke til, at Tallet paa disse raske Drengene næsten hver eneste Dag under Dagens Luftkampe formindskedes. Lidt efter lidt var der ikke een tilbage. De endte alle deres Liv som brændende Klude — faldende ned fra deres beskudte Aeroplan. — Slesvigeren Hans' sidste Dag vil jeg aldrig kunne glemme. Det var kort før Jul. Hans bad mig om Blomstervaser; han vilde pynte paa nordisk Vis, sagde han paa dansk. Sproget førte os nærmere i Samfølelse. Det var første — og blev sidste Gang. Hen mod Aften saa jeg Hans' Kammerater — 2 Finner — sætte Grankviste i de Tindaaser, der maatte erstatte Blomstervaser, som vi ikke ejede. Stemningen var gravdyster. Hans var ikke vendt tilbage fra sin Flyvning. Paa Bordet ved Hans' Seng laa en halvfærdig Julepakke til hans Moder. Hun vilde vel faa Pakken i Hænde, men aldrig mere se sin Søn — end ikke Graven; kun hans Navn paa Dødslisten.

Vi naaede Dagen, da de allierede kom og indtog Rom. Det blev nu Polakker, som indkvarteredes paa vort Hotel. Eftersom Rusland paa dette Tidspunkt var allieret med England, var de bleven frigivet fra deres Fangenskab i Sibirien, hvortil Russerne i sin Tid havde ført dem, og frataget dem deres Ejendele i Polen. Nu var de foreløbig anbragt i Italien, indtil Sagerne var bragt i Orden til videre Evakuering — tilbage til deres Fædreland vilde ingen, saalænge det var under kommunistisk Styre.

De Polakker, som opholdt sig paa vort Hotel, blev der over 2 Aar. Den Sal, Tyskerne havde brugt til Legemsøvelser, anvendte Polakkerne nu som Kirkerum. Saa ofte den gamle, alvorlige ortodokse Præst med langt, hvidt Skæg, iført Ornat kom,

vakte han ærbødig Stilhed blandt Hotelpersonalet. Polakkerne samledes bevægede om ham; man græd sammen og kyssede Fotografier af nærstaende døde. Præsten velsignede Relikvier, som mindede om disse. Ingen af de tilstedeværende havde undgaaet at se, at enten var Mændene bleven hængte — af Russerne — i Træer, eller Børnene sultede ihjel. Det var hjertesående at høre om deres tragiske Skæbne.

De lod sig hos os titulere efter deres forhenværende sociale Samfundsstilling i Polen. De var næsten alle Godsejere og adelige.

Efter Polakkernes Afrejse brugtes vort Hotel til Ophold for italienske Kvinder, gift med amerikanske Soldater.

Efterhaanden som der var Transportplads, blev de sendt til deres respektive Ægtefællers Hjem i Amerika, og nye Mødre kom fra Italiens forskellige Egne, hvor Krigen havde staaet paa, og de amourøse Forbindelser var indledt. En ung Kvinde forbavsedede — ja chokerede tør jeg sige — da hun arriverede med sine Tvillinger — en hvid og en sort. Faderen, der var Neger, fik ikke Lov at komme ind trods sin Stolthed over sit Kuld. Kun gifte Kvinder med Børn eller ventende residerede i dette lille, stille Hotel. Amerikanske Borgere skulde vel nok respekteres.

Nu skiftede vor Sal atter Fysiognomi, fra at bruges til Guds-tjeneste blev den til Dansesal.

Stuens Vægge var godt nok beklædt med Landkort og Opslag om, hvad der var Skik og Brug i Amerika. Og hver Dag mødte der en Foredragsholder, en Lærerinde, som underviste i engelsk Sprog og amerikansk Borgerforpligtelse. Faa var dog Tilhørerne, man undskyldte sig med Træthed. Aldrig saa snart var Lærerinden ude af Døren, før Jazzmusikken bragede. Alle de unge Koner strømmede fra deres Soveværelser til Salen, hvor de svingede hverandre uden Spor af Tanke om anden lærerig Undervisning — danse kunde de.

Deres Fremtid i Amerika blev vel ikke just Dans paa Roser, hvad anede de vel om Ægtemandens Karakter — eller denne om hendes. Indtil nu havde de kun kunnet tale sammen med Fingersprog. — Nok hedder det i et gammelt Ordsprog, at Kærlighed behøver ingen Ord — men . . .

NIELS THORVALD DINESEN,

f. 13.—5.—73. † 11.—7.—1949.

Købte 1898 Gaard i Lundby med god Jord men gamle Bygninger, og her blev det hurtig kendeligt, at han havde stor Arbejdsevne og Forstaaelse af sin Bedrift. Dertil et skarpt Øje for Køb— det være sig Dyr, Korn og andet Foder eller Gødning, Byggemateriale og Udvidelse af sit Jordemaal.

Og megen Plantevækst er vokset op om ham, saa det var en Glæde for alle at se, baade hvad Marken ydede og Træer og Buske gav af Læ og Frugt.

Th. D. holdt 21.—10.—98 Bryllup med Christine Sørensen,

Christine og Thorvald Dinesen.

f. 8.—10.—73, Datter af Gdr. P. S., Neble, 1839—1910, og Hustru Marie, 1850—1909.

Thorvald Dinesen har gennem nedenstaaende Optegnelser givet et interessant Livsbillede:

»Naar vi Søkende prøver at nedskrive nogle af vore Minder, er det, for at Efterslægten, om den har Lyst, kan faa lidt Føling med vor Stilling til Livet, som vi mødte det. Efter Alder var jeg Nr. 4. I Hjemmet var der ikke meget Kæleri overfor os Børn, men vi levede under megen Frihed, og den Frihed blev givet os paa en saadan Maade, at vi forstod, der fulgte Ansvar med. Jeg var ikke meget flittig til Skolegangen, heller ikke til Hjemmearbejdet overfor Skolen. Børn udenfor Hjemmet kom jeg sjældent sammen med udover Skoledagene. Gerne syslede jeg med Husflidsarbejde. Naboen, Thomas Rasmussen, var Tømrer, havde Værksted og Svende og ved at færdes meget dér fik jeg Lyst og Haandelag for Haandværksarbejde, og det fulgte mig gennem Aarene. Dyrene havde jeg ogsaa Interesse for, og som 13—14-aarig fik jeg Lov til selv at eje Grise, 11 Grise overtog jeg fra Far, købte Mælk og Foder til dem, og det var Sommer, saa lidt Græs fik Grisene ogsaa, men det betalte jeg ikke. Jeg førte Bog over Foderforbruget. En Gris døde tidlig, det var Tab. Da Grisene var passende store, kørte jeg dem selv til Slagelse Slakteri ad 2 Gange. Direktør Dessau satte dem i første Klasse, da de var aflæst fra Vognen, og han roste mine Grise.

Disse Grise gav mig en Fortjeneste paa 175 Kr., og de blev sat ind paa min Sparekassebog. Pengene blev mig senere til Gavn og Glæde, da jeg som 20-aarig var Marinesoldat. Sammen med mange skulde jeg trække Lod om Eftertjeneste; jeg var uheldig og skulde saa blive eller skaffe en Stillingsmand for et Aar. Mine indtjente Grisepenge fik jeg saa indkaldt fra Sparekassebogen og købte mig derved fri for Eftertjenesten. Siden hen i Livet huskede jeg tit, at lidt Opsparing paa Bog kan, naar det kniber, give én baade Glæde og Gavn.

Af det, der paavirkede mig, da jeg var Barn, husker jeg, hvor jeg saa op til Far og Mor. Jeg syntes, de levede saa sandt og saa inderligt i deres Gudsforhold. Ja, jeg følte, de Dagen igennem fra Morgen til Kvæld levede i Overensstemmelse med deres Kristentro. Jeg saa Far og Mor leve Søndagen som en Hellig-

dag. Gudstjenesten i Kirken fulgte de begge. Far tog først hjemme fra og blev længst ved Kirken. For Mor var der ogsaa meget at varetage ved Husførelsen og ikke mindst om Søndagen. Det var meget tit, at der efter Gudstjenesten kom Venner til Hjemmet paa Højstrupgaard, og Samtalen i Mellemstuen vilde jeg gerne overvære og lytte til.

Fra en Gang, der var mange fremmede, husker jeg en Oplevelse. Der var budt til Bords i Spisestuen. Far sad som sædvanligt ved Enden af det lange Bord. Før Spisebordet blev forladt, sagde Far, at han var bekymret over, at det var gaaet saa vidt, saa han nu maatte sige, at han og Mor tit havde drøftet Opvartnings-Spørgsmaalet, da han mente, at deres økonomiske Stilling ikke vedblivende kunde bære de Udgifter, som fulgte med de mange Opdækninger, og da Mor ikke hidtil havde kunnet indskrænke betydeligt paa det Omraade, saa følte han, at det nu var nødvendigt, at han bad om, at de fremmede maatte forstaa at Indskrænkning fra de besøgendes Side nu var nødvendig. Hvordan Fars Ord virkede paa de fremmede, husker jeg ikke, men det vedblev at staa i min Erindring, at baade for Far og Mor maa det have været en tung Henvendelse at rette til de Venner, de ellers gerne vilde være sammen med.

I Barndomshjemmet blev jeg saavel som mange andre paa-virket af det milde og religiøse, som udgik fra baade Far og Mor. Men jeg bemærkede ogsaa, at der kunde komme tunge Strømninger hos dem, og disse gik jeg ikke uberørt udenom. Min Opførsel blev maaske ogsaa tit opfattet som Særhed. Det daglige Arbejde blev jeg vist for tidligt stærkt optaget af, jeg længtes efter at komme ud af Skolen for rigtig at kunne tage fat. Jeg gik til Præsten hos Karl Rønne. Natten før Skærtorsdag (Konfirmationsdagen) var bevæget for mig, og Tankerne kredede om den Alvor, som jeg følte overfor det forestaaende. Sent gik jeg frejdigt til Sengs, og Dagen efter var jeg til Alters sammen med Mor og Far, og jeg følte Taknemmelighed derved. Kirken har jeg altid været glad for, Følelsen af Menighedsliv synes jeg altid har beriget mig. Christine og jeg mødtes ved Høve Kirke, og Kendskab blev til Venskab mellem os. Der var ikke stormende Glæde mellem os, men ved Samtaler mærkede vi Interessefællesskab. Kristensamfølelse fandt vi hos hinanden, og

uden fortsat Kristentro og Haab vilde vort Samliv i Ægteskabet være blevet vanskeligt op gennem de mange Aar. Ja, meget har vi at takke for ved den Livsførelse, vi har været inde under. Børnene kom, de slog Øjnene op, og de var klare. Ja, og Stemmen brugte de. Tidlig fik vi Tro paa, at de var sunde og fornuftige, og den Rigdom kan Forældre være glade og taknemmelige for.

Da vi blev gift i 1898, begyndte vi oppe i en gammel Gaard i Lundby. Døren mellem Køkken og Bryggers var saa lav, at Moster, den første Gang hun besøgte os, slog Panden meget eftertrykkelig imod. Havde det været nu, havde hun sikkert faaet Hjernerystelse, men den Gang hørte vi ikke saa meget af den Slags. Vi boede kun 3 Aar i den gamle Gaard; der blev næsten med det samme begyndt paa en ny Gaard ude midt i Marken. Men den gamle trængte ogsaa til Afløsning. En Gang vi en Søndag Eftermiddag havde været i Basnæs Skov, mødte vi flere af Køerne; de havde skudt en Væg ud.

Eva, vor ældste Datter, blev født, mens vi boede i den gamle Gaard, og hun var flink til Bens, saa det var meget tidligt, hun kunde spadsere ud til den ny Gaard, som ikke blev færdig paa en Sommer, for meget af Arbejdet var Husflidsarbejde. Efterhaanden kom saa Asger, Ejvind og til sidst Ruth. Asger fik Kighoste, da han var 2 Maaneder, og det slækkede ham meget i Væksten, saa Ejvind, skønt han var 2½ Aar yngre, halede stærkt ind paa ham, og det var en stor Sorg for Asger, naar der blev sagt, men I er jo lige store. Til sidst maatte de begge finde sig i, at Ruth blev lige saa høj som dem, saa der var en Overgang, hvor de var lige høje alle 4. Jeg begyndte tidligt med megen Frøavl, saa vi havde tit 5—6 Karle, men vi har haft mange unge baade Karle og Piger, som vi har haft megen Glæde af, og mange af dem husker endnu paa os. Det var saa let den Gang, de unge Mennesker sluttede sig til Hjemmet, vilde gerne køre med til Kirke om Søndagen, og til Gymnastik fulgtes vi alle. En Sommer, da vi ogsaa havde faaet den anden Gaard, var vi 15, der gik til Gymnastik. Der var slet ikke den Gang alt det, der nu trækker de unge ud fra Hjemmene. Vor Søndags-Morgensang var altid en festlig Stund, især da Moster var paa den anden Gaard, saa kom de alle over til Morgensang, tit i Ferietiden var vi saa mange, saa vi maatte sætte en hel Række Børn paa

Gulvet henne ved Væggen. Men den Gang var vi ikke rationerede, saa det gjorde ikke noget, om vi brugte Brød, Smør, Kaffe og Kakao. Men Børnene voksede til, rejste paa Skoler og tog Pladser ude omkring, og snart begyndte de at gifte sig. Den sidste var Ejvind, det er nu 17 Aar siden, han overtog sit Barn-domshjem, og vi rejste over i vort lille Hus.«

Her slutter Th. D.s Erindringer, og hans Broder Hans Dinesens Optegnelser følger nu.

Thorvald og Kristines Guldbryllup blev fejret i stor Stil, hvor mange af deres gamle Medhjælpere udtalte Tak for deres Ophold her i Hjemmet og fremhævede den store Betydning, det var blevet for dem.

Men ogsaa uden for Hjemmet fik disse to virksomme Mennesker stor Betydning, det være sig for Friskole og Frikirke, hvor de aldrig svigtede, men stadig fulgte. Herfra tog de Sangen og gode Tanker til aandelig Føde i stille Stunder.

Det mindre Hjem »Mosehuset«, hvor de nu har boet en Aar-række, danner egentlig ingen Ramme om »et Dagværk er til Ende«, nej, snarere om »vi tager endnu et bette Nøk«. Derfor tages Morgentimerne i Brug til nyttig Syssel, saa et Dagværk kan udføres, selv om den lille Bil senere startes til Besøg hos Børn eller gode Venner.

Den store Familie og Venner har ofte været samlet i Thorvald og Christines Hjem, vel nok størst paa deres Guldbryllupsdag d. 21.—10.—48. og naturligt blev da fremhævet de halvtreds Aars Historie for disse og deres Omgivelser og Hjem.

9.—7.—49, Thorvald D.s sidste Dag, var der kaldt til Familie-samling af Erik Ejlebæk Andersen, Lindeskovgaard, nær Ny-sted; her var mødt nær de 100, og Dagen gav rige Minder særlig om Bror Thorvald, der ved Kaffebordet holdt 2—3 af sine Lejlighedstaler, hvor han søgte at give os Del i sit rige Tankeliv.

Paa Vej hjem blev han kaldt bort, og Radio og Aviser fortalte herom.

Børn:

A. Eva Dinesen, f. 10.—11.—1899, g. 13.—5.—20 med Gdr. Folketingsmedlem Kristian Juul, Aale. De har Børn:

A1. Jens J., f. 9.—4.—21, d. 15.—10.—23.

A2. Johanne J., 10.—8.—23.

A3. Karen J., f. 29.—4.—25.

A4. Knud J., f. 10.—12.—31.

B. Asger Dinesen, f. 13.—3.—02, Gdr. i Oreby ved Sdr. Bjerge, g. 8.—10.—27 med Astrid Pedersen, Datter af Gdr. Frederik Pedersen og Hustru Kristine i Tystofte. Børn:

B1. Arne D., f. 10.—6.—30.

B2. Johannes, f. 18.—10.—39.

C. Ejvind Dinesen, f. 21.—9.—04, overtog 1931 Fødehjemmet Birkemose med tilliggende ca. 100 Tdr. Land og giftede sig 19.—3.—31 med Agnethe Back, f. 26.—6.—08, Datter af Lærer B., nu boende ved Skælskør. Børn:

C1. Erling D., f. 23.—9.—35.

C2. Elenor D., f. 14.—10.—39.

C3. Jens D., f. 16.—3.—45.

D. Ruth Dinesen, f. 10.—2.—08, g. 13.—5.—29 med Gdr. Frede Grønnemose, Karrebæk, f. 16.—9.—04. Om Børnene læses under Grønnemose, Side 170.

Thorvald Dinesens indholdsrige Liv fik en tragisk og forfærdende Afslutning.

Lørdag den 11. Juli 1949 var han i Bil kørt til en Familiefest ved Nysted. Paa Vejen hjem standsede han op for at tanke i Sallerup mellem Vordingborg og Køng. Da han skulde betale, stillede han sig hen ved sin Bils Lygter for ved Skæret af disee at tælle Penge op for Benzinen. I samme Øjeblik kom en Bil i rasende Fart fra Køng-Siden og kørte Dinesen ned. Chaufføren, en beruset finsk Urmagersvend, flygtede øjeblikkelig.

Thorvald Dinesen blev i stærkt kvæstet Tilstand ført til Vordingborg Sygehus, hvor han døde faa Timer senere.

Hans Søstersøn Verner Andersen, Karrebæk, og dennes Hustru var med i Bilen. Verner var staaet ud og slap uskadt, men hans Hustru blev ved Sammenstødet kvæstet, idet hun fik en Hjernerystelse og brækket to Ribben.

Bilbøllen blev snart efter paagrebet og underkastet en Spiritusprøve, som han ikke bestod. Han blev i November dømt til 3 Mdr.s Fængsel og til efter Udtaaelse af Straffen at forvises fra Landet.

Mindeord.

»Sorø Amtstidende« skrev i sin Nekrolog bl. a.:

Thorvald Dinesen blev 74 Aar gl. For nogle Aar siden maatte han gennemgaa en svær Operation, men han kom over den, og hans Helbred var nu det bedste, Alderen taget i Betragtning.

Om den afdøde kan siges, at han var en sjælden virksom Mand og dertil i mange Maader en særpræget Personlighed. Det var ikke saa meget det offentlige Liv, der interesserede ham, selvom han ogsaa havde deltaget i dette. Det var som Landmand og Forretningsmand, at han ydede den største Indsats. Paa disse Omraader var han fremragende og udviste en Klogskab og Snarraadighed ud over det almindelige.

I det storartede Hjem i Lundby har mange unge i Aarenes Løb faaet deres første Uddannelse, og det tør nok siges, at han var dem en god Læremester.

Opvokset i et grundtvigsk Hjem var Thorvald Dinesen helt fra Ungdommen af grebet af den grundtvigske Bevægelses Frihedsideer paa Kirkens og Skolens Omraade. Ophold paa Høj- og Landbrugsskoler uddybede yderligere denne hans Livsanskuelse. Frimenigheden i Høve stod ham nær, og han var gennem Aarene en af dens bedste Støtter . . .

I »Tidsskrift for Frøavl« skrev Gunnar Krag Jespersen:

»Danske Landboforeningers Frøforsyning« skylder Thorvald Dinesen Tak for mangt og meget, som Bestyrelsesmedlem i Aarene 1923—29, som Voldgiftsmand og Raadgiver gennem mange Aar, ja overalt, hvor D. L. F. havde Brug for hans rige Evner, kaldte vi aldrig forgæves paa hans Hjælp. Med enestaaende Dygtighed og Snarraadighed fandt han ind til Sagernes Kerne. Hvor andre kun saa Vanskeligheder, saa han Forretningen.

Thorvald Dinesen var en af de faa Avlere, der har været med fra den første Begyndelse i D. L. F. — Som meget ung Mand overtog han sammen med sin dygtige Hustru en forsømt Gaard, som i Løbet af faa Aar blev en Mønstergaard. Deres Hjem blev ogsaa snart landskendt som Lærested for unge Mennesker, der her modtog en Lære for Livet. Med en stille Tak lader mange af vore Avlere i disse Dage Tankerne gaa til deres gamle Læremester.

Vi vil i D. L. F. bevare Mindet om Thorvald Dinesen i taknemlig Erindring.

5—600 Mennesker fulgte Thorv. Dinesen til Graven.

Thorvald Dinesens Jordefærd foregik som Forældrenes fra Høve Frimenighedskirke, der langt fra kunde rumme de 5—600 Mennesker, der havde indfundet sig. Et Par Hundrede maatte blive uden for paa Kirkegaarden.

Det lyse Kirkerum var overdaadigt smykket med Sommerens rige Blomsterflor, paa Væggen var ophængt røde Roser i Draperier, og hvert Stolestade var blomstersmykket.

Pastor Bugge holdt — efter Følget fuldtonende havde sunget Grundtvigs magtfulde Dagvise »Den signede Dag med Fryd vi ser« — Ligtalen:

Al Kristenliv er et Liv i Modtagelse. Det at være et kristent Menneske er at have sit Sind og Hjerter aabent for Gud, der altid vil vove noget for os. Vor gamle Ven Thorvald Dinesen levede — saaledes staar det i alt Fald for mig — sit Liv i Modtagelse over for Gud. Saaledes var det her i Kirken, hvor han var den lyttende Tilhører med aabent Sind over for hele den Aandens Verden, der tales om Søndag efter Søndag.

Mange vil maaske have svært ved at tænke, at et gennemdygtigt Menneske ogsaa kan være et kristent Menneske. Thorvald Dinesen var begge Dele. Han glemte ikke, at vi Mennesker intet kan af os selv. Han vidste, at det var Gud, der giver os Forstand og Vilje, Lyst til at arbejde og virke. Midt i al sin Dygtighed levede han alligevel af og for Gud.

Vi vil savne ham her i Kirken og i Menighedens store Fællesskab, men ikke mindst vil han blive savnet af sin efterlevende Hustru og deres Børn. Vor Trøst maa være, at selv om vi er skilt, lever han alligevel stadig med os. En dejlig Gave fik vi gennem denne Mand, og vi siger Gud Tak for denne Gave. Hans Minde vil længe leve i vore Tanker og vort Sind.

Svigersonnen, Folketingsmand *Kr. Juul*, Aale, takkede Thorvald Dinesen for hans Liv og hele hans Færd. Hans Maal var først og fremmest at tjene Livet. For ham var det aandelige Liv en Virkelighed. Han følte, at kun derved kunde Livet faa den

rette Sammenhæng, og i Høve Frimenighedskirke hentede han Kraft og Styrke til Dagens Gerning og Vandringens Møje.

Efter Jordpaakastelsen læstes ved Graven en sidste Hilsen fra Datteren, Fru Grønnemose, Karrebæk, der ikke var med paa Grund af Sygdom.

Den ældste Søn, Asger Dinesen, Oreby, takkede paa Familiens Vegne.

MAREN GUDRUN DINESEN,

f. 14.—1.—1878.

Fra Søster Marie rejste fra Hjemmet ved Nytaar 1892 lige før Gudruns Konfirmation, følte hun sig hurtig som den ældste af de fire Piger i Hjemmet og tog sig Ansvaret derved i fuld Alvor.

Senere da de yngre, en efter en, gled ind i Ægteskab og egne Hjem, medens Gudrun selv led Skibbrud ved Forsøget, kom der noget tungt og uligevægtigt over hendes Liv, som haardt Arbejde eller et Forsøg som Menighedssygeplejerske ikke formaede at rette.

Faderens bratte Død 1907, da hun nærmede sig de 30, gav Tanker om eget Hjem, og efter Køb af 5 Td. Land og Overdragelse af 10 begyndte hun 1911 at bygge sin egen lille Gaard »Kirkely«.

Som Navnet peger mod, var hun stærkt tænkende paa den lille Kirke, og utallige er de Blomster og grønne Grene, hun opelskede og smykkede Kirken med.

Det blev med utroligt Slid, Gudrun drev sin lille Gaard frem, men fik dog Tid til at være noget for andre, der trængte til Støtte og Opmuntring.

Brydningerne i den enlige Kvindes Liv blev ved hendes 40 Aars Alder stærk.

Hun mødte sin Skæbne, idet hun d. 28.—10.—22 giftede sig med Jens Peter Petersen, der paa dette Tidspunkt havde Plads hos hende som Gaardbestyrer.

Gudruns oparbejdede Velstand begyndte nu at svinde, og desværre sled deres Uoverensstemmelse i Karakter paa Gudruns Nerver. Det ene med det andet førte til Skilsmisse 1936.

Atter lod Gudrun Arbejdet mildne Sindet og bøje Ryggen. Og nu stod hun alene med sine to Smaapiger paa 13 og 8 Aar.

Den ældste Datter skulde konfirmeres Skærtorsdag 1937, og alle Forberedelser dertil blev udført, trods begyndende Anfald af Rosen i Ansigtet. Det kneb at holde Festdagen ud. Næste Dag maatte hun lade sig indlægge paa Slagelse Sygehus, hvor strenge Timer sled sig hen, mildnet efter Evne af Søstrene, indtil Døden kom som en Befrielse d. 3.—4.—37. Gudrun stedtes til Hvile nær sin kære Faders Grav paa Frimenighedskirkegaarden. Følget var stort, Kirken smukt pyntet, og der var uendelig mange Kranse.

Nu fik begge Gudruns Smaapiger Ophold paa Højstrupgaard, hvor Klara og Simon Ellegaard sørgede for deres Opdragelse, indtil den Alder, da de kunde hæve deres mødrene Arv, der var hensat i Overformynderiet.

Gudruns Familie havde ønsket, at Børnenes Hjem »Kirkely« kunde være bevaret, men Skifteretten nægtede at gaa med til dette og solgte Gaarden.

Børnene:

A. Karen Johanne Petersen, f. d. 28.—6.—23, gift d. 13.—10.—44 med Gdr. Kurt Spohr, Raabylille, f. d. 17.—3.—22. 2 Børn.

A1. Børge Spohr, f. 21.—1.—46.

A2. Svend Erik Spohr, f. d. 10.—4.—49.

B. Gudrun Lydia Petersen, f. 27.—12.—1928, gift d. 20.—10.—1949 med Arne Spohr, Raabylille.

Begge Søstrene bor nu paa den smilende Ø Møn.

HERDIS JOHANNE DINESEN,

f. 7.—3.—1880.

Barndomstiden var en dejlig Tid, og fordi vi var mange Søskende, og der altid var flere unge paa Gaarden, savnede vi ikke anden Omgangskreds, men havde nok i den Verden, der i Hjemmet var vor. Jeg vilde dog gerne tidlig ud og havde Plads forskellige Steder, vi skiftedes til at være hjemme, vi fire Søstre paa

Rad. Ved Tønder var jeg 1897—98. Paa Testrup Højskole 1899. I Vestbirk ved Horsens lærte jeg Vævning 1901, og dette Arbejde har glædet og interesseret mig meget. 1 Pund Tvist kostede ca. 1 Kr., og deraf blev 6—8 Meter til Gardiner, Haandklæder, Lagner o. s. v. Nu er det Efterkrigstid og vanskeligt at faa Garn for den, der ikke har Væveriet til Erhverv.

Saa har Karter og Rok været fremme i nogle Aar, vi fik jo lært at spinde af vores meget dygtige Mor, og meget godt Garn kan laves, mens man sidder og nynner paa den gl. Spindevise: »Mens travle Fingre tvinde, og Foden træder som til Dans«, eller andre Sange, hvori Takten passer til Fodens Træden.

Fra Fader har flere Søkende arvet Evnen til at skrive smaa Lejlighedssange, og der var Perler deriblandt, for Eks. Annas Sang til Mors Fødselsdag. — Sidste Vers lyder:

Og har vi siden hørt om de mange gode Hjem,
de mindre med de større, som har kæmpet.
Saa har vi følt, at vort er i Række med dem,
der voved sig ud med Lovsang dæmpet.

Herdis og H. P. Nielsen.

Den 28. Maj 1902 holdt vi Bryllup. Dette var vores store dejlige Foraarsdag med fint Vejr og megen Festlighed. Det var jo det første af Bryllupperne paa Højstrupgaard. Dagen var fastsat til Søster Marias 29 Aars Fødselsdag. Hun var jo i Rom og kunde ikke deltage. Fader var saa bevæget ved Tanken paa hende, der den Gang havde det svært, at han knap kunde holde Festtalen. Saa sang vi hans Sang: »Vi beder Venner se til os, slaa bare Ankerkæden los og sejl mod Solhøj op« o. s. v. — Den 28. Maj fik siden endnu mere Betydning og blev fejret som Familiefest.

Hans Peter Nielsen, f. 26.—1.—1876, Søn af Gdr. Niels Pedersen, Faardrup, f. 1826, og Hustru Anne Marie, f. 1832. Havde faaet 20 Td. Land, der hørte til Gaarden, at bygge paa. 1911 købtes 16 Td. Land til, og 1921 fik vi bygget til Stuehuset og indrettet en køn Bondestue, hvor vi kunde have de Oldsager, gl. Møbler, Kobber- og Trætøj, samlet gennem mange Aar. En Del deraf er Gaver fra Marie Dinesen, Rom. Nu er Gaarden overladt til vore Børn, vi hjælper dog lidt til med Arbejdet endnu og har begge Lyst til Husflid. Og Dage og Aar er gaaet for os her. Vi tænker derpaa med stor Taknemlighed.

Børnene:

A. Eli Marie N., f. 31.—10.—1903, g. 23.—4.—1932 med Frans Frandsen, f. 11.—6.—1906 i Klarskov, nu »Solhøj«. De har Børn:

A1. Herdis Johanne F., f. 8.—7.—1933.

A2. Karen Bertha F., f. 10.—7.—1936.

B. Karen N., f. 9.—3.—1905, g. 25.—5.—1929 med Magnus Brink Pedersen, f. 12.—1.—1898 i Varde, Gdr. i Bovlund, d. 8.—9.—1938.

Gift 2. Gang 11.—9.—1941 med Svend Ingvard Pedersen, f. 28.—2.—1907 i Aarhus, nu Gdr. i Bovlund. De har Børn:

B1. Hans Brink P., f. 26.—3.—1930.

B2. Kristian B. P., f. 18.—8.—1932.

B3. Knud B. P., f. 16.—7.—1934.

B4. Magnus B. P., f. 8.—10.—1938.

B5. Ella P., f. 20.—7.—1942.

B6. Inga P., f. 9.—1.—1946.

C. Knud N., f. 27.—1.—1907. Kasserer ved Smøreksp., København, g. 21.—6.—1936 med Grethe Andersen, f. i Randers 12.—2.—1908. De har Børn:

C1. Erik Rud N., f. 17.—10.—1942, d. 29.—4.—1943.

C2. Kirsten Rud N., f. 12.—12.—1945.

C3. Lisa Rud N., f. 22.—5.—1948.

KIRSTINE DINESEN,

f. 1.—10.—1882.

Gode, lyse Minder har vi alle fra Barndomshjemmet paa Højstrupgaard, og den Plads i Dagligstuen, hvor Børnenes Bord og Stole stod, var altid optaget i de 20 Aar fra den første til den yngste.

Her spiste vi, her klippede vi Figurer og Billeder til Pryd af Vinduet undtagen Lørdag og Søndag. Og her blev Dukkerne

Niels og Kirstine Andersen.

iklædt Dragter af eget Snit og jævnlig lagt tilrette i deres Vogne, der bestod af en tom Cigaræske med en Snor, saa vi kunde trække dem op til Naboens jævnaldrende Piger paa Visit.

Ofte gik Legen der saa godt, at Tiden glemtes, indtil Moders Kalden lød om at komme hjem.

Herdis var langt forud for vi to smaa, hun kunde give Besked, naar en fremmed vilde tale med Fader, hun kunde hjælpe Moder med de mange Strømper og fortælle Historie for os; fandt vi, den var for kort, klarede hun dette ved at spinde en Ende til af sin gode Fantasi.

I Ungdomstiden var jeg skiftevis tjenende hos fremmede og i Hjemmet tagende Del i alt forefaldende Arbejde, ogsaa at karte og spinde, og nu, 50 Aar efter, er den gamle »Rok« igen kommet i Gang til Glæde for Børn og Børnebørn, der mangler Uldgarn.

Da jeg var 21 Aar, blev jeg trolovet med Niels Kr. Andersen, f. 3.—11.—1874, Søn af Karoline Matilte og Kaptajn I. C. Andersen, Skelskør.

Vort Bryllup holdtes 28.—5.—1904, 2 Aar senere end Søster Herdis og Aarsag til skiftevis Familiesammenkomst i Aarene.

Til Hjem fik vi den gamle Ejlebæksgaard ved Skelskør, der var 20 Td. Land og heraf 2 med Frugttræer, der stod festlig i Blomst ved vort Bryllup.

Her var lavt til Loft, og Stuerne var smaa, men en egen Idyl omgav os, men Niels var ked af Havearbejdet, saa 1910 købte vi Pilagergaard i Lundstorp med Tilliggende 57 Td. Land for 45,500 Kr. med Besætning, og efter Salg af Ejlebæksgaard flyttede vi 1. Maj kørende med vore sorte Heste og nu 3 Smaabørn i Følge.

Den første Sommer her blev streng for mig, da jeg næsten daglig maatte cykle de 6 km til vort gamle Hjem efter Urter og Frugt fra Haven, da her slet intet var.

Dernæst kneb det med Huset, der laa alt for nær Naboens, og Udlængerne var saa gamle, men Niels var glad for sine store Marker, fik dem drænet og rettet lidt paa Bygningerne.

1919 fik vi bygget nyt Stuehus mod Øst, det hjalp meget, nu kunde vi se ud over Have og Mark.

Niels holdt saa meget af sine Heste. Vel forlangte han meget Arbejde af dem, men var først oppe hver Morgen og nede at give første Foder. Det var ham en Sorg, da Kræfterne svandt, saa

han ikke evnede at fodre dem mere. Vi havde da lige bygget ny Stald til der og andet mod Vest 1941. I 1944 overlodes Gaarden til vore to Sønner Olav og Gunner, og de byggede saa ny Kostald 1945, saa nu staar Køerne lundt selv i kolde Vinterdage.

Niels begyndte 1935 at lide af Forkalkning omkring Hjertet, og han blev efterhaanden meget svag. Ved Paasketid 1945 mistede han Synet, og det kneb for den før saa flittige Mand at finde sig i det stille Liv.

Da Budskabet om Kapitulationen kom 4. Maj, kunde han ikke forstaa, hvad det betød. Da klagede han over, at han var saa syg, saa han ingen Del kunde tage i alt det store, som var sket ved Befrielsen.

Undertiden sad vi lidt i Havens Solskin, men da Efteraaret kom, maatte vi søge Varme inde, og det gik stadig nedad med Kræfterne. Niels døde 19.—2.—1946 og blev begravet paa Frimenighedskirkegaarden i Høve.

A. Sigurd A., f. 22.—4.—1905, g. 26.—4.—1930 med Kathrine Pind, f. 5.—10.—1905 i Koed ved Kolind, Gdr. paa Reersø med Jord til Storebælt, og den lyse Sten paa Faderens Grav er herfra.

A1. Svend, f. 19.—2.—1931.

A2. Ingrid, f. 10.—8.—1932.

A3. Niels Laurits, f. 9.—3.—1934.

A4. Børge, f. 9.—4.—1938.

B. Klara E. A., f. 11.—4.—1907, g. 22.—11.—1932 med Niels Andersen, Gmd., Kerteminde, f. 13.—5.—1905.

B1. Erik, f. 22.—3.—1934.

B2. Birgit, f. 21.—12.—1937.

B3. Inge, f. 12.—5.—1940.

C. Erik E. A., f. 31.—1.—1910, g. 5.—7.—1935 med Eva Möss, Karleby, f. 30.—12.—1903. De begyndte i Ø. Bøgebjerg, men overtog senere hendes Fødehjem Lindeskovgaard.

C1. Olav, f. 13.—4.—1936.

C2. Karen, f. 1.—6.—1938.

C3. Kirsten, f. 11.—8.—1940.

C4. Tove, f. 17.—4.—1945. .

D. Olav E. A., f. 4.—6.—1912.

E. Gunnar E. A., f. 24.—12.—1914, g. 12.—10.—1948 med Hertha Mannerup Andersen, f. 30.—3.—1929, D. af Købmand Erik A., Agerup, f. 1904, og Hustru Margrethe, f. 1909.

F. Helene E. A., f. 2.—9.—1917, g. 2.—9.—1944 med Herluf Christensen, f. 20.—11.—1915 i Fuglebjerg. Var Gaardbestyrer indtil 1949, da de købte Gaard paa Stignæs.

F1. Mogens, f. 30.—5.—1940.

F2. Kaare, f. 14.—7.—1947.

F3. Uffe, f. 31.—3.—1949.

F4. Hans, f. 19.—4.—1950.

G. Verner E. A., f. 23.—1.—1920, g. 26.—3.—1949 med Ruth Busk Andersen, f. 13.—9.—1927, D. af Gdr. Busk A., Klinteby, f. 10.—1.—1893, og Hustru Ella, f. 4.—3.—1898. Verner har Gaard i Karrebækstorp.

KLARA DINESEN,

f. 23.—8.—1884.

Klara fortæller her lidt af, hvad hun husker og har oplevet paa sin Fødegaard.

Den befærdede Landevej mod Nord og Aaen med dens Idyl var som en modsættende Ring om vort hjemlige Omraade. De af Omverdenens Begivenheder, som passerede paa Landevejen, gav os Aaret rundt Samtaleemne, medens vi jo kun i Sommermaanederne nød Aaens og Skovens Herligheder.

Men hvilken Glæde var det ikke for os Børn at soppe i Aaen, hvor vi fangede Fisk i et Dørslag.

Og i Skoven, som Fader havde plantet, sang Nattergalen, mens vi drømte Livets sødeste Drømme. I Skovbunden ledte vi efter Anemoner. Vi udvalgte hver et skønt Træ. I den ranke, voksende Stamme formede vi med en Kniv vore Navnes Forbogstaver. Mit staar der endnu. Vi heggede om denne Lund. Vi plantede Blomster og rev Gangene fint.

Som Aarene gik, fik mine og Simons Børn samme Lykke.

Ogsaa de beskyttede som voksne disse minderige Steder. — Og nu har vore Børnebørn — 20 i Tallet — Lyst til at feriere og lege her.

Med Andelsmejeriet, som Fader fik oprettet her paa Gaarden, fulgte megen Uro udefra. — De unge Mælkekuske tog til sig af vore Blommer paa Træerne, saa vi selv ingen naaede at faa plukket. — En Gang da en Hest for løbsk, væltede Vognen med alle Spandene; derved flød Mælken ud i Brønden, og det blev os, som maatte slide med at pumpe, indtil Brønden var tømt.

Her var dog ogsaa stille Stunder paa Gaarden, og megen Hygge. Baade Moder og Fader følte det som deres Opgave at give godt Eksempel; ikke alene ved Opdragelse af deres egen Børneflok, men ogsaa overfor de mange unge Karle og Piger, der kom her som Lærlinge i Landbrug og Husholdning, og de af Egnens, der strømmede til for at deltage i den Undervisning i Skolefag, som det var Fader en naturlig Trang at videreføre, eftersom han jo havde været Skolelærer, før han købte Gaarden.

Aftenerne syntes aldrig lange, enten han læste op, holdt Foredrag eller ledte den flerstemmige Sang. Han spillede Klaver og

Klara og Simon Ellegaard.

Fløjte. Han var Forsanger i Kirken og prædikede i Stedet for Præsten, naar denne havde Forfald. — Fader ofrede sig meget for Friskolen. Da Lærerinden, Kristiane, manglede Hushjælp, blev jeg sendt dertil som saadan, endskønt jeg kun var 12½ Aar. Det var vel Meningen, at jeg, mens jeg udfyldte denne tjenende Stilling, ogsaa skulde have Skoleundervisning, men den blev desværre forsømt.

Efter at være konfirmeret kom jeg i Tjeneste hos Moster Anne Felthusen; der var jeg et Aar. Saa kom jeg til min Søster Herdis og hendes Mand Hans P. Nielsen, Faardrup; der blev jeg ogsaa Aaret til Ende. Herefter kom jeg paa Vejstrup Højskole; derfra hos Søster Anna paa hendes dejlige Grønnemosegaard. Saa var jeg en Tid hjemme hos mine Forældre.

Mit Ønske om at faa en Cykle fik jeg opfyldt i mit nittende Aar. Jeg blev dog ikke Selvejer, eftersom Herdis havde Halvparten. Den kostede 30 Kroner. Jeg spurgte nødig om Penge, da Fader selv manglede.

Jeg havde nu Lyst til at komme lidt længere ud. Derfor tog jeg mod Tilbudet om en Plads hos Redaktøren af »Verdens Gang« i Oslo. Da det var Fader imod, blev det forandret til en Sommer paa Bornholm, hvor jeg var Stuepige hos Familien Blem, Soldatergaarden. Derfra atter hjem.

Da Fader døde, kom Søster Marie hjem paa Besøg. Hun var glad ved at have mig med til Italien, og jeg var glad ved at være der. Efter et Aars Forløb vendte jeg hjem til Danmark, hvor min Trolovede, Simon Ellegaard, ventede mig. Ellegaard er født 5.—1.—1881 som yngste Søn af Gdr. Peder Sørensen Ellegaard, Haastrup ved Faaborg, og Hustru Maren. Vi holdt Bryllup den 24. Juli 1908. Vi købte Højstrupgaard for 60 Tusind Kroner — minus den Jord Nord for Landevejen, som var tiltænkt Gudrun.

Gennem Tiderne erfarer vi, hvor godt det føles at stamme fra ædel Byrd. Vore Slægtsnavne er æret paa Fyn. Og her paa Sjælland ser vi med Glæde, at vore Forældre ej er glemte. Ikke blot i den store Vennekreds, men ogsaa uden for den hænger fotografier af Rasmus Dinesen. Og vi blev bløde om Hjertet af Taknemlighed ved at se, at efter Moders Død har man tilføjet hendes.

Børnene er:

A. Peder Ellegaard, f. 19.—7.—1909, g. 27.—3.—1934 med

Tove Olsen, f. 28.—8.—1909, D. af Bygmester J. Olsen og Hustru, Slagelse. Begyndte som Ejer af Gammelgaard, Vallensbæk, nu Forpagter af Brønsgaard ved Taastrup.

A1. Per Ole E., f. 31.—3.—1936.

A2. Niels Ole E., f. 6.—1.—1939.

A3. Claus E., f. 23.—1.—1942.

A4. Anne Bente E., f. 27.—10.—1946.

B. Rasmus Dinesen Ellegaard, f. 7.—5.—1911, g. 10.—9.—1937 med Magda Pedersen, f. 28.—6.—1914, D. af Gdr. Christen P., Egeslevmagle. Gdr. i Halkevad pr. Flakkebjerg.

B1. Erik E., f. 3.—3.—1939.

B2. Hans E., f. 22.—5.—1941.

B3. Ruth E., f. 15.—5.—1943.

C. K. Synnøve Ellegaard, f. 28.—5.—1913, g. 28.—5.—1937 med Mads Vodder Muusmann, f. i Fredslund, Sønderjylland, 19.—2.—1907. Gdr. i Sdr. Jellinge ved Dalmose.

C1. Klara Ellegaard Muusmann, f. 25.—8.—1938.

C2. Jørgen E. M., f. 23.—8.—1940.

C3. Johan E. M., f. 2.—3.—1943.

C4. Simon E. M., f. 3.—3.—1945.

C5. Svend E. M., f. 21.—6.—1948.

D. Bent Ellegaard, f. 27.—6.—1915, g. 7.—6.—1940 med Ruth E. Pedersen, f. 31.—7.—1911, D. af Gmd. Niels P., Sdr. Jellinge. Gd. Pælegaard ved Ladby.

D1. Knud E., f. 21.—1.—1942.

D2. Søren E., f. 14.—1.—1944.

D3. Niels E., f. 30.—10.—1945.

D4. Jørgen Erik E., f. 30.—3.—1949.

E. Børge Johannes Ellegaard, f. 15.—5.—1917, g. 23.—5.—1942 med Johanne Barfoed, f. 2.—8.—1917, D. af Dyrlæge B., Osted ved Roskilde. Var Bestyrer af Thorslundegaard ved Taastrup til April 1948 og nu Høve.

E1. Birthe E., f. 26.—2.—1943.

E2. Lars E., f. 18.—11.—1945.

E3. Margrethe E., f. 14.—5.—1950.

F. Marie Ellegaard, f. 10.—6.—1919, g. 26.—4.—1945 med

Holger Andersen, f. 3.—3.—1918, Søn af Gdr. A., Vejlbj pr. Riiskov. Gd. Aavang ved Ladby.

G. Ingeborg Ellegaard, f. 21.—6.—1921, g. 4.—10.—1946 med Harald Jensen, f. 21.—6.—1919, Søn af Gdr. Fr. J., Rækkende ved Præstø. Gd. Ladby ved Næstved. 1 Barn.

G1. Tove Ellegaard Jensen, f. 24.—1.—1949.

NIELS HANSEN DINESEN,

f. 31.—3.—1888.

At være yngste og svageste i en stor Søskendeflok kan virke trykkende. Naar dertil kommer, at 4 hurtig voksende Pigebørn var nærmeste Omgang i Hjemmet, var det vel forstaaeligt, at Trangen til at hævde sig vaagnede og voksede med Drengen.

At dressere den store Hund og være fint kørende med den virkede dulmende.

At turde tage en Rotte med bar Haand viste Snildhed og Mod, og at blive saa fin en Jæger som faa viste Ro og sikkert Øje.

At begynde som Gaardejer med 8 pCt. Egenkapital viste Dristighed og senere bygge en ny Gaard i 20—30—40 til Pryd for hele Byen. Og kunne byde til Sølvbryllup i Kælderstorstuen paa »Lykkegaard«, det var en Glædens Dag for alle Parter, og kraftigt lød Festsangen med mange Vers. Vi tager lige et med her:

»Ja, saadan er der mange Ting, han altid ordne kan,
naar Ræven den skal skydes, saa er han rette Mand,
og Raadyr, Hare, Ænder, alt hans Interesse har,
han har saa mange Glæder, vi andre ikke har.«

Ja, i Eventyret er det Askepot, der vinder Prinsen og det halve Rige, her var det Drengens Trang til Selvhævdelse, der blev Drivfjederen. Kongeriget formede han sammen med sin udvalgte Prinsesse; og han var godt tilfreds med, at det blev hende, der valgtes ind i Sogneraadstyrelsen.

Manglende fysiske Kræfter gjorde det vanskeligt at hævde sig blandt jævnaldrende indtil 20 Aars Alderen, da han under

Sydens Sol og Palmernes Skygge i Rom hos Søster Marie vandt meget ind og var synlig forandret ved Hjemkomsten herfra.

Derved fik han Mod til Springet: at fri til Ellen Nørmark, f. 5.—8.—1894, Datter af Møller og Postekspedient N., Bjergby ved Hjørring, og at byde til Bryllup dersteds d. 6.—10.—1916.

Med »Bedstemor« som Fører gav 12 Sjællændere Møde til Brylluppet med Taler og Sang og næste Dag Tur til Skagen, hvor en hel Badepension toges i Brug.

Senere vendte Niels og Ellen hjem til Hverdagens Arbejde og Flid, hjælpende hinanden i god Samdrægtighed, og Børnene kom.

A. Tove D., f. 18.—10.—1917, d. 22.—9.—1923.

B. Valborg D., f. 24.—2.—1920, g. 30.—12.—1942 med Bygningskonstruktør Gunnar Larsen, Aarhus, f. 11.—2.—1918, Søn af Tømrer L., Jenslev.

B1. Niels Erik Larsen, f. 27.—3.—1945.

B2. Gorm Larsen, f. 27.—8.—1948.

C. Rasmus E. Dinesen, f. 12.—3.—1922.

D. Gerda D., f. 30.—9.—1925, g. 14.—5.—1949 med Povl Maglegaard Sørensen, f. 24.—1.—1922. Gd. Egeslevmagle Mark.

E. E. Elisa Dinesen, f. 2.—9.—1929.

Niels og Ellen Dinesen.

Ved Familiefesten paa Lolland hos Erik Ejlebæk Andersen d. 9. Juli 1949.